

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

Protokoll fra DNA's ekstraordinære landsmøte 18.-19. juni 1994

Protokoll

over forhandlingene fra
DNA's ekstraordinære
landsmøte 18.-19. juni 1994

q329(481)15 N81L 1994.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Talerliste

Det ekstraordinære landsmøte 18 - 19. juni 1994	side	1
<u>Lørdag 18. juni</u>	side	1
Sak 1 - ÅPNING	side	1
Åpningstale v/Thorbjørn Jagland	side	1
 Sak 2 - KONSTITUERING	side	3
a) Fullmaktskomiteens innstilling	side	3
b) Godkjenning av innkallingen	side	5
c) Godkjenning av dagsorden	side	5
d) Godkjenning av arbeidsordning	side	5
e) Godkjenning av dirigenter	side	6
f) Godkjenning av sekretær	side	6
g) Godkjenning av protokollkomite	side	6
h) Godkjenning av reisefordelingskomite	side	6
i) Godkjenning av redaksjonskomite	side	6
 Sak 3 NORGES FORHOLD TIL EU	side	7
Innledning v/Torbjørn Jagland	side	7
Resultatet av forhandlingene mellom Norge og EU		
v/statsminister Gro Harlem Brundtland	side	14
Solidaritet for alle v/Trond Giske	side	15
Debatt	side	24
Hilsningstale fra de internasjonale gjester	side	74
Leder for den sosialdemokratiske gruppen i Europa Jean Pierre Cot	side	74
Formann i Reisefordelingskomiteen, Steinar Stifjell, Nordland	side	77
Debatt	side	77
 <u>Søndag 19. juni</u>		
Protokollkomiteens leder, Ivar Christiansen	side	107
Debatt	side	108
 Sak 4 REDAKSJONSKOMITEENS INNSTILLING	side	134
Representant for mindretallets innstilling v/Trond Giske	side	135
Votering	side	138
 Sak 5 AVSLUTNING	SIDE	141

Talerliste:

Side

Partileder Thorbjørn Jagland	1, 7, 144
Fullmatktskomiteen leder Aud Vatnebryn	2
Statsminister Gro Harlem Brundtland	14
Sentralstyremedlem Trond Giske	15, 135
Sylvia Brustad, Kvinnepolitiskutvalg	24
Trond Tystad, Hordaland	25
Knut W. Hansen, Troms	26
Rigmor Aasrud Jahren, Kvinnepolitisk utvalg	27
Svein Fjellheim, Rogaland	28
Grete Knudsen, Regjeringen	29
Finn Erik Thoresen, Oslo	30
Kirstin Biti Johansen, Finnmark	31
Nils Røne, Hedmark	32
Nils Christian Steinbakk, Nordland	33
Rikke Lind, Landsstyret/Akershus	34
Fredrik Mellem, Vest-Agder	35
Arne Øren, Østfold	36
Anne Ragnhild Kjær Sti, Telemark	37
BrittHildeng, Landsstyret	38
Ellen Bergli, Troms	39
Magne Svendsen, Landsstyret/AUF	40
Nils Kvernmo, Sør-Trøndelag	42
Hallvard Bakke, Stortingsgruppas styre	43
Randi Johannessen, Hordaland	44
Harald Lund, Buskerud	45
Laila Skarheim, Aust-Agder	46
Brit Egaas Røen, Rogaland	47
Sigbjørn Eriksen, Nordland	47
Lise Fevang Jensen, Landsstyret/Vestfold	48
Anne Christel Johnsgaard, Hedmark	49
Rolf Lasse Lund, Landsstyret/Akershus	50
Bente Vatne, Møre og Romsdal	51
Thorbjørn Berntsen, Regjeringen	51
Ernst Isaksen, Troms	52
Else Marie Gundersen, Oppland	53
Bente Fredheim Nygaard, Akershus	54
Laila Oppedal Storøy, Sogn og Fjordane	55
Sølvi Ona Gjøl, Rogaland	56
Jostein Moen, Sør-Trøndelag	57
Laila Roel, Kvinnepolitisk utvalg	58

Steinar Pedersen, Sametingsgruppa	59
Arne Pedersen, Finnmark	59
Veslemøy Gullachsen, Hordaland	60
Torill Edvardsen, Nordland	61
Magne Nærø, Møre og Romsdal	62
Rune Gerhardsen, Oslo	63
Ann-Cathrin Faldet, Oslo	64
Erling Ask, Buskerud	65
Inger-Christin Torp, Østfold	65
Karl-Einar Haslestad, Landsstyret/Vestfold	67
Jan Henry T. Olsen, Regjeringen	67
Mary Sørensen, Nordland	69
Else Bjørg Myrvang, Hedmark	70
Rune Bjerke, Oslo	70
Dag Terje Andersen, Sentralstyret	71, 141
Marit Bjørlo, Akershus	72
Jan Petter Rasmussen, Rogaland	73
Leder for sosialdemokratiske gruppen i Europa, Jean-Pierre Cot	74
Marta Røseth, Hordaland	77
Jan Blikeng, Møre og Romsdal	78
Ragnar Bøe Elgsaas, Oslo	78
Jørgen Kosmo, Regjeringen	79
Bernt Hågensen, Nord-Trøndelag	80, 129
Vidar Bjørnstad, Akershus	81
Anna Elisa Tryti, Hordaland	82
Jan Kristoffer Mathiassen, Hordaland	83, 96
Tore Sandvik, Sør-Trøndelag	83
Svein Olav Agnalt, Østfold	84
Inger Lise Husøy, Oslo	84
Jens Stoltenberg, Sentralstyret	85
Kristin Røymo, Nordland	86
Knut Lange, Akershus	86
Solveig Torsvik, Sentralstyret	87
Odd Andersen, Telemark	88
Trond Jensrud, Buskerud	88
Terje Emil Johannessen, Rogaland	89
Jacob Olaus Mo, Aust-Agder	90
Wenche Paulsrud, Akershus	91
Ivar Leveraas, Oslo	91
Rune Dåvøy, Rogaland	92
Walborg Fossan, Kvinnepolitisk utvalg	93
Anne-Grete Strøm-Erichsen, Hordaland	94

Per Skau, Oslo	94
Brita Carina Hætta, Finnmark	95
Eli Dalen, Hedmark	97
Ranveig Frøiland, Landsstyret/Hordaland	97
Jonny Meland, Møre og Romsdal	98
Anne-Marit Nærby, Oslo	99
Tore Gundersen, Landsstyret/Finnmark	100
Bjørn Kjølstad, Oslo	100
Björg Storheim, Hordaland	101
Bernt Bull, Oslo	102
Arnt Frode Jensen, Nordland	103
Stein Ove Gudmundsrud, Akershus	103
Kari Nordheim Larsen, Regjeringen	104
Kjell Bjørndalen, Sentralstyret	105
Gunnar Breimo, Stortingsgruppa	105
Protokollkomiteens leder Ivar Christiansen	107
Hans Otto Robberstad, Hordaland	108
Rune Fredriksen, Østfold	108
Hill-Marta Solberg, Sentralstyret	109, 134
Bjørn Holm, Oslo	110
Wenja Ringen, Sentralstyret	111
Tore Sandvik, Sør-Trøndelag	111
Gunnel Edfeldt, Østfold	112
Kaare Sandegren, Oslo	113
Leif Lund, Hordaland	113
Rigmor Eidem, Akershus	114
Eirin Faldet, Hedmark	115
Grete Berget, Regjeringen/Kvinnepolitisk utvalg	115
Karen Irene Stangeland, Rogaland	116
Grete Fossum, Sentralstyret	116
Synnøve Koglevoll, Troms	117
Gunnar Berge, Sentralstyret	117
Ottar Fuhr Eriksen, Hordaland	118
Inger Elise Solberg, Akershus	119
Dagfinn Larsen, Østfold	119
Susanne Bratli Grannes, Landsstyret/Nord-Trøndelag	120
Marit Nybakk, Oslo	120
Heidi Havelin, Hordaland	121
Aud S. Riise, Hordaland	121
Grete Faremo, Regjeringen	122
Grethe W. Bjørlo, Møre og Romsdal	123
Rina Brunsell, Oslo	123

Karl-Eirik Schjøtt-Pedersen, Stortingsgruppas styre	124
Ingunn Norderval, Møre og Romsdal	125
Dagny Gärtner Hovig, Oslo	125
Laila Scult, Sogn og Fjordane	126
Haakon Blankenborg, Stortingsgruppas styre	127
Bright Olav Gåsdal, Hordaland	128
Lene Løken, Landsstyret/Kvinnepolitisk utvalg	128
Karen Unni Knudsen, Landsstyret/Sør-Trøndelag	129
Øyvind Ingstad, Nord-Trøndelag	130
Anton Iversen, Møre og Romsdal	131
Jan Pallin, Hedmark	131
Alf Daniel Moen, Landsstyret/Nord-Trøndelag	132
Rita Ottervik, AUF	133

DET EKSTRAORDINÆRE LANDSMØTET 18. - 19. JUNI 1994

Lørdag 18. juni 1994

SAK 1 - ÅPNING

Landsmøtet startet kl. 10.00

Åpningen var en musikalsk reise med Arve Tellefsen, fiolin og Kjetil Bjerkestrand, tangentinstrumenter. Følgende stykker ble spilt:

Intermezzo	-	P. Mascagni
Gabriels OBO	-	Morricone
En moders bønn	-	Ole Bull
Valdresmarsj	-	Johannes Hanssen
To religiøse folketoner		
Csardas	-	V. Monty

Thorbjørn Jagland takket Arve Tellefsen og Kjetil Bjerkestrand, og overrakte blomster.

Han ønsket alle velkommen til det ekstraordinære landsmøtet og framførte følgende åpningstale:

Partileder Thorbjørn Jagland

Partifeller,

Jeg vil ønske alle deltagere, gjester, presse og tilhørere velkommen til dette historiske landsmøtet. En lang marsj i vårt arbeid med EU-saken går mot slutten.

Jeg vil aller først takke alle i Arbeiderpartiet - og jeg henvender meg til både ja- og nei folk - for den uavkortede demokratiske holdning og den respekt for motpartens argumenter som er blitt utvist gjennom hele prosessen. Historiens dom vil være svært positiv.

Fordi vi har tatt demokratiet på alvor. Men også av en annen grunn: For vi skal ikke glemme at Ja- og Nei-folket til tross for uenighet om medlemskapsspørsmålet, har stått sammen om å sikre Norge full deltagelse på det store indre markedet som er dannet i Vest-Europa med 350 millioner innbyggere. Det er merkelig i dag å tenke på hvor mye strid EØS-avtalene skapte. Den ville føre til en rasing av industriarbeidsplasser, ødelegge miljøet og den norske velferden fikk vi høre fra mange hold. Nå har vi levd med EØS-avtalen en stund. Norsk økonomi går bedre. Industriproduksjonen vokser igjen, arbeidsledigheten er på vei ned, Vi har levende bygder.

Arbeiderpartiets landsmøte sluttet to ganger enstemmig opp om EØS-avtalen.

Grunnen til at EU-medlemskap kom på dagsorden var Berlinmurens fall. Da ble det mulig for våre EFTA-partnere å søke medlemskap i EU. Sverige, Finland og Østerrike gjorde det. Dette forandret bildet på Norge. Arbeiderpartiet kom til at det ikke ville være ansvarlig å sitte med hendene i fanget. Vi satte i gang en bred rådslagsprosess i partiet. Prosessen endte opp med at partiets landsmøte i 1992 med stort flertall gikk inn for å søke om medlemskap.

Regjeringen innledet på dette grunnlaget forhandlinger med EU. Nå har vi forhandlingsresultat

som dette landsmøtet skal ta stilling til.

Et viktig poeng er dette: Hvis Arbeiderpartiet hadde tatt ansvaret, ville vi i dag ikke ha hatt noe forhandlingsresultat. Folket hadde ikke kunnet si ja eller nei. Hvis Nei-partiene hadde fått det som de ville, hadde folket ikke engang hatt mulighet til å vurdere hvordan Norge skal plassere seg i et Europa i sterk forandring.

Nå har Norge handlefrihet. Det er Arbeiderpartiet som har skaffet det norske folk denne handlefriheten til selv å avgjøre EU-spørsmålet. Vi vil respektere folkets avgjørelse. Det er forresten underlig å tenke på hvor mange merkverdigheter vi er blitt møtt med under veis. Jeg nevnte holdninger til EØS-avtalen. Jeg tenker også på den kritikken som bl.a. Høyre rettet mot Arbeiderpartiet og statsministeren for at vi ville ta oss tid til en grundig debatt om medlemskapsspørsmålet. Vi hadde dårlig tid, het det. Gro ble beskyldt for å slepe beina etter seg. Arbeiderpartiet skrev at Kaci hadde rett.

Det var Gro som hadde rett.

Deretter ble de harselert med at vi gjorde partiet om til en stor studiering. De andre partiene bladde bare opp argumenter fra 1972. SV lanserte riktignok etter et landsstyremøte i 1991 at nå skulle det bli Europadebatt i SV. Deretter la Kjellbjørg Lunde til: Men EU-standpunktet må ligge fast. Senterpartiet ser EU-saken som en samfunnskamp. Der er det ikke behov for å tenke gjennom en enste problemstilling. Høyre oppdaget først etter stortingsvalget i fjor at der er noe som heter Nei-folk i Norge.

Vi skal være glade for at vi tok oss tid, at vi ikke avfeide hele spørsmålet med de samme analysene som i 1972. Når det er mulighet for at hele Norden og Østerrike blir medlemmer i EU fra 1995, er det noe nytt som det ville være uansvarlig ikke å ta opp til drøfting.

Det har ikke vært enkelt å komme dit vi er i dag uten skadevirkninger på partiet. Men vi har klart det. Arbeiderpartiet rommer mange og sterke oppfatninger. Det er derfor vi er et stort parti. Men det krevde også mye av hver enkelt. Det er viktig å være klar over at våre motstandere prøver å utnytte situasjonen.

Folk i andre partier er ikke bare opptatt av EU-saken. De ser gjerne at EU-saken skal svekke Arbeiderpartiet. Derfor prøver de stadig å piske opp stemningen. De prøver å fremstå som sosialdemokrater i håp om å vinne sosialdemokratiske velgere i kjølvannet av taklingen av denne vanskelige saken. Dette har forøvrig vært viktige trekk ved hele 80- og 90-tallets politiske bilde. Først var det Hagen som kalte seg småkårsfolkets talsmann. SV har prøvd og tapt. Nå er Senterpartiet på banen med det samme opplegget. Senterpartiet mener til og med at partiet nå har tatt stilling i den historiske kampen mellom arbeid og kapital - for arbeidet mot kapitalen. Når vi tenker på Senterpartiets historie må vi kunne si at det kommer noe seint. Og hvorfor tok ikke Senterpartiet konsekvensen av sin historiske omvendelse ved å stemme for solidaritetsmilliarden og formuesskatten i går kveld i Stortinget, som nettopp er et bidrag i utjamningen mellom arbeid og kapital?

Partifeller, vi er uenige om EU-saken, men ingen av oss må la oss bruke av en så lett gjennomskuelig politisk taktikk som har med noe langt mer enn EU-saken å gjøre. Det har å gjøre med de borgerlige partienes gamle håp om å kunne svekke Arbeiderpartiet. De er for mye, men framfor alt mot Arbeiderpartiet. De har aldri kunnet akseptere at vi på vegne av vanlige folk i Norge står i veien for deres egen makt. Vi må sammen beskytte det egentlige sosialdemokratiet som er representert ved det gode gamle norske Arbeiderpartiet.

Når man i borgerlige aviser til stadighet oppfordrer til at partiledelsen skal sette nei-folkene på plass, så har det samme begrunnelse. Mitt svar vil hele tiden være det samme: Har man ikke oppfattet at det skal være folkeavstemning. Vi kan ikke skrive ut folkeavstemning og så hindre folk i å jobbe for sitt syn. Nå heter det at debatten i Arbeiderpartiet er blitt kjedelig. Eller for å

sitere en lederartikkel i en herværende avis etter debatten i Oslo Arbeiderparti forrige tirsdag: "Men når hensynet til å bevare den indre freden i Arbeiderpartiet går foran et rivende oppgjør som kan begeistre publikum, da er begge parter på villspor". Det var befriende. Folk fikk framføre resonnementer og argumenter. Fjernsynet lot dem til og med framføre flere setninger. Er det noe jeg tror folk ikke venter på, så er det at de to sidene skal brake sammen i et underholdende slagsmål. For de skråsikre ville dette være morsomt. De ville bli mer skråsikre i sin sak. Det folk flest venter på, er mer informasjon og saklig argumentasjon. Vi må ta ansvaret for å gi tvileren en mulighet til å ta et standpunkt.

Jeg er overbevist om en sak, partifeller. Vi som er her, skal greie tre ting. Vi skal klare å gi folket et klart råd. Vi skal gi mindretallet rett til å kjempe for sitt syn. Vi skal holde partiet sammen. Og vi skal klare å føre en argumentasjon og en kampanje foran folkeavstemningen som er et demokrati verdig.

Flertallet i sentralstyret har anbefalt medlemskapsavtalen med EU. Flertallet har utarbeidet et manifest som forteller hva vi som sosialdemokrater vil arbeide for i EU. Manifestet er ikke noe nytt partiprogram. Det er en utfylling av det arbeidsprogrammet som landsmøtet i 1992 vedtok. Mindretallet har sendt ut et alternativt manifest.

Landsmøtets oppgave er å ta stilling til disse to alternativene.

Partifeller, jeg gleder meg til landsmøtet. Jeg ønsker velkommen til et historisk og spennende landsmøte. Når klubba har falt, legger vi saken trygt over i folkets hender. Vi tror på folket. Den avgjørelsen de tar, er den riktige.

SAK 2 - KONSTITUERING

Fullmaktskomiteens leder, Aud Vatnebryn

1. Fullmaktskomiteens innstilling:

Leder, landsmøtet

Fullmakter, fullmaktskomiteens innstilling.

Fullmaktskomiteen ble oppnevnt av sentralstyret i møtet 30 mai 1994, i overensstemmelse med partiets lover paragraf 6 pkt. 4. Komiteen fikk følgende sammensetning.

Aud Vatnebryn, leder	Buskerud
Gudmund Gjengaar	Sør-Trøndelag
Gerd Høsteng	Møre og Romsdal
Bjørn Kjølstad	Oslo
Karen Hagen	Oppland

Asbjørn Kristoffersen, sekretær Partikontoret

Gerd Høsteng, Møre og Romsdal meldte imidlertid den 8. juni 1994 forfall til landsmøtet og har følgelig ikke deltatt i komiteens møter. Fullmaktskomiteen har i møtet 18. juni 1994 kontrollert fullmaktene iht landsstyrets vedtak i møtet 28.2-1-3 1994 om fordeling av landsmøte utsendinger som er foretatt i overensstemmelse med partiets lover paragraf 6 pkt. 2. Videre har komiteen gjennomgått fullmaktene som er sendt inn av fylkespartiene slik partiets lover paragraf 6 pkt. 4 bestemmer.

Følgende representanter har meldt forfall:

Rep. nr. 4	Grete Tennefoss	Østfold	her møter Svein Olav Agnalt
Rep. nr. 11	Reidar Lindberg	Østfold	her møter Inger Synnøve Ringstad
Rep. nr. 17	Tom E. Magnussen	Østfold	her møter Kari Vold
Rep. nr. 3	Audun Fiskvik	Akershus	her møter Marit Bjølo
Rep. nr. 72	Per Kr. Finstad	Oslo	her møter Tone Ljoså
Rep. nr. 78	Bjørn Halme	Oslo	her møter Per Skau
Rep. nr. 84	Bjørn B. Åslie	Hedmark	her møter Bjørn Nordby
Rep. nr. 97	Inger Lise Johnsen	Hedmark	her møter Asgeir Gulbrandsen
Rep. nr. 99	Eivind Ofteland	Hedmark	her møter Siv Tørudbakken
Rep. nr. 100	Arvid Bones	Hedmark	her møter Terje Pedersen
Rep. nr. 110	Audun Tron	Oppland	her møter Aslaug Finnstadsveen
Rep. nr. 115	Gunn Erna Lødemel	Oppland	her møter Ester Slåttsveen
Rep. nr. 117	Ole Petter Dahle	Oppland	her møter Jens Høistad
Rep. nr. 120	Mette Haverstad	Oppland	her møter Hanne Grethe Bakken
Rep. nr. 122	Kalle Kalstad	Oppland	her møter Jon Odden
Rep. nr. 124	Bjørn Viker	Oppland	her møter Bjørg Sæther
Rep. nr. 132	Åse Moløkken	Buskerud	her møter Sigmund Øen
Rep. nr. 180	Aud Haukland	Rogaland	her møter Karen Irene Stangeland
Rep. nr. 201	Per Kragseth	Hordaland	her møter Randi Johannessen
Rep. nr. 209	Arne Jakobsen	Hordaland	her møter Liv Oda Dale
Rep. nr. 220	Liv Lønne	Sogn og Fjordane	her møter Laila Oppedal Storøy
Rep. nr. 229	Gerd Høsteng	Møre og Romsdal	her møter Tove Aurdal Hjellnes
Rep. nr. 231	Stein B Raanes	Møre og Romsdal	her møter Anton Iversen
Rep. nr. 239	Astrid Rathe	Sør Trøndelag	her møter Per Skjærvik
Rep. nr. 244	Sverre Eliassen	Sør Trøndelag	her møter Nils Kvernmo
Rep. nr. 253	Anne Sofie Hunstad	Sør Trøndelag	her møter Margit Ramo
Rep. nr. 257	Johan Solheim	Sør Trøndelag	her møter Morten Berg
Rep. nr. 262	Aud Dal	Nord Trøndelag	her møter Elisabeth Taraldsen
Rep. nr. 275	Marit Lantz	Nordland	her møter Kristin Røymo

Rep. nr. 147 Inge Lise Fevang Jensen, Vestfold deltar i landsmøtet som landsstyreprerentant og vararepresentant Jan Karvørek, Vestfold møter som møterepresentant i stedet.

Svalbard Arbeiderparti møter med en representant slik som partiets lover paragraf 6 pkt. 2 bestemmer.

Ved åpningen av det ekstraordinære landsmøtet var det møtt frem 299 representanter med stemmerett av i alt 300 herav 30 vararepresentanter.

Rep. nr. 73 Nils Ivar Larsen, Oslo, har ikke møtt fram.

Fullmaktskomiteen konstaterer at alle fylkespartiene har oppfylt kvoteringsbestemmelsen. Det er valgt 139 kvinner og 161 menn som landsmøterepresentanter. Den prosentvise fordelingen utgjør 46,3 kvinner og 53,7 menn.

Vedtak: Fullmaktskomiteens innstilling enstemmig godkjent.

2. Godkjenning av:

- Innkallingen

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Dagsorden

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Arbeidsordning

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Valg av dirigenter

Vedtak: Enstemmig godkjent

-Valg av sekretær

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Valg av protokollkomite

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Valg av reisefordelingskomite

Vedtak: Enstemmig godkjent

- Valg av redaksjonskomite

Vedtak: Enstemmig godkjent

Godkjenning av sakslista

Vedtak: Enstemmig godkjent

Godkjenning av arbeidsordningen

Landsmøtet er åpent for presse, kringkasting og fjernsynsoverføring. Partimedlemmer har adgang til å følge forhandlingene fra tilhørerplass mot framvisning av spesielt adgangskort.

Etter innstilling fra Landsstyret fastlegger Landsmøtet selv planen for gjennomføring av møtet. Det velges fire ordstyrere som vekselvis etter avtale seg imellom leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den fungerende ordstyrer å delta i debatten, skal vedkommende overlate ordstyrerplassen til en av de andre ordstyrerne.

Til å føre forhandlingsprotokollen velges fire sekretærer. I protokollen skal innføres de saker som behandles, alle forslag som framsettes og de beslutninger som fattes med angivelse av antall stemmer for og imot når det foretas optelling.

Det velges en nemnd som skal gi innstilling om landsmøtets forhandlingsprotokoll. Ved formiddagsmøtets begynnelse på søndag avgir nemnda innstilling om foregående dagsprotokoll. Protokollen fra søndagens møte godkjennes av Sentralstyret.

Representantene har rett til å ta ordet inntil to ganger i samme sak, med henholdsvis fem og tre minutters taletid.

Ordstyrerne har rett til å fremme forslag om begrenset taletid. Det skal skje når det er nødvendig for å holde vedtatte tidsrammer. Det forutsettes at vedtak om begrensnings av taletiden - så langt råd er - innebærer at de representanter som står på talerlisten får samme tid til disposisjon. Representanter som forlanger ordet til forretningsorden gis inntil ett minutt taletid til den enkelte sak.

Alle forslag skal framlegges skriftlig til ordstyrerne og være undertegnet med forslagstillers navn og fylke. Etter at det er vedtatt strek kan ikke nye forslag framsettes eller allerede framsatte forslag trekkes.

Avstemningene foregår ordinært ved håndsopprekning. Landsmøtet kan imidlertid beslutte at en avstemning skal foregå ved navneopprop. I slik tilfeller skal den enkelte representants stemmegivning innføres i protokollen.

Vedtak: Arbeidsordningen enstemmig godkjent

Valg av dirigenter, sekretærer og komiteer:

Thorbjørn Jagland refererte Landsstyrets forslag:

Dirigenter:

Bengt Martin Olsen, leder	Sentralstyret
Åse Klundelien	Buskerud
Finn Erik Thoresen	Oslo
Kari Brudevoll	Nordland

Sekretærer

Terje Emil Johannessen	Rogaland
Inger Hovengen	Oppland
Ernst Isaksen	Troms
Laila Oppedal Storøy	Sogn og Fjordane

Protokollkomité:

Ivar Christiansen, leder	Oslo
Inger Christin Torp	Østfold
John Pedersen	Vestfold
Kirstin Biti Johansen	Finnmark
Tellef Harstveit	Aust-Agder

Hans Kjelsrud, sekretær Partikontoret

Reisefordelingskomité:

Steinar Stifjell, leder	Nordland
Hilde Halvorsen	Rogaland
Ottar Fuhr Eriksen	Hordaland

Lise Sørum, sekretær Partikontoret

Redaksjonskomité:

Hill-Marta Solberg, leder	Sentralstyret
Arve Bakke	Landsstyret, Møre og Romsdal
Ellen Bergli	Troms
Susanne Bratli Grannes	Landsstyret, Nord-Trøndelag
Kaare Sandegren	Oslo
Wenche Paulsrud	Akershus
Nils A. Røhne	Hedmark
Gunnar Mathisen	Sentralstyret
Oddbjørg A. Starrfelt	Landsstyret, Rogaland
Arnt Haugen	Telemark
Sylvia Brustad	Sentralstyret, Kvinnepolitisk utvalg
Trond Giske	Sentralstyret, AUF

Frode Forfang, sekretær Partikontoret

Vedtak: Dirigenter, sekretærer og komiteer ble enstemmig valgt.

Deretter tok landsmøtet pause fra kl. 10.50.

Møtet ble satt igjen kl. 11.05

Etter Thorbjørn Jaglands innledning sang forsamlingen "Fra land til land" med Grete Knudsen som forsanger.

SAK 3 - NORGES FORHOLD TIL EU

Dirigenten ga så ordet til partileder Thorbjørn Jagland som innledet om programmet "Et solidaritetsalternativ for Europa":

Vårt ja til EU er et ja til fortsatt trygghet og velferd.

Da debatten om Marshall-planen raste på slutten av 40-tallet, ble det bl.a. sagt fra kommunistenes side, at dette var et markedsliberalistisk prosjekt. Marshall-planen var USA's gjennoppbyggingsprogram fra Europa etter krigen. Einar Gerhardsen svarte at han så gjennomføringen av Marsjall-planen som en "form for Europeisk planøkonomi". Det viste seg at Gerhardsen hadde rett.

De samme argumentene gjentok seg om Norges tilslutning til frihandelsorganisasjonen EFTA på 50-tallet. Igjen viste det seg å være galt at Norge ble oppslukt i en Europeisk markedsliberalisme. Det ble sagt om NATO at NATO bidro til å øke spenningen i Europa og dele Europa i to: Dette viste seg også å være galt.

Vi fikk høre at EØS-avtalen ville svekke folkestyret, rasere industriarbeidsplasser, undergrave miljøet og den norske velferden. Heller ikke dette har slått til. Norsk økonomi er i vekst. Industriproduksjonen øker.

Nå brukes de samme argumentene mot EU som ble brukt om NATO, Marsjall-planen, om EFTA og om EØS.

Jeg vil svare som Einar Gerhardsen gjorde om Marsjall-planen, men med litt andre ord: Maastricht-traktaten er et moderne svar på de felles problemene landene i dag har.

Det er mye jeg er uenig i når det gjelder EU. Men dette kan ikke være bestemmende for meg når det gjelder å ta standpunkt til hovedspørsmålet: Skal vi følge hovedkursen Norge har fulgt i hele etterkrigstida: Sterkest mulig forankring i et internasjonalt samarbeid.

Jeg forstår godt folkets usikkerhet og har ikke noe problemer med å skjønne nei-argumenter. Men da jeg hørte nei-folkets harselering med EU sist helg, måtte jeg spørre meg selv: Hvordan kan man drive det så langt? EU vil avskaffe folkestyret. EU vil rasere bygdene. EU fører til høyere arbeidsledighet. EU svekker velferdsstaten.

Jeg tror Norge ville gjøre en stor feil hvis vi bygde vårt forhold til det internasjonale samfunn på et slikt skremmende bilde av våre nærmeste naboer. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå når enkelte på nei-siden sier det blir enda viktigere for Norge å stå utenfor dersom Sverige og Finland melder seg inn.

Jeg skal i mitt foredrag argumentere for at norsk inntreden i EU sammen med de andre nordiske landene, er en videreføring av en utenrikspolitisk linje som Norge har tjent på i hele etterkrigstiden. Vårt ja til EU er fortsatt ja til trygghet og velferd.

Det moderne sosialdemokratiet ble i sin tid formet som en motvekt mot den brutale kapitalismen fra det 18. og 19. århundre.

Sosialdemokratiet stilte seg aldri negativ til den nye teknologien og den nye produksjonsmåten vi fikk på denne tida. Men vi stilte krav om at resultatet av produksjonen skulle fordeles rettferdig. Derfor handler dette århundres sosialdemokrati om demokratisering. Først stemmerett til alle, slik at de demokratiske organene skulle kunne brukes til å fremme rettferdighet. Senere kom kravet om medbestemmelse i bedriftene. Lover ble laget for å beskytte arbeiderens rettigheter. Frie forhandlinger og retten til å streike ble stadfestet som et viktig demokratisk prinsipp. Velferdsordninger ble bygget opp for å sikre alle like rettigheter til grunnleggende goder som helse, utdanning, bolig.

Når høyreekstreme Jord Haier i Østerrike går til angrep på Unionen, byråkratiet, lovene og reglene i Brussel, kjenner vi oss igjen i Carl I Hagens angrep på politikere, lover og regler her hjemme. Vårt svar har alltid vært at lover og regler og politikere er uttrykk for sivilisasjon. Uten dette er det den sterkeste rett som gjelder. Sosialdemokratiets historie har vært historien om å bygge opp politiske institusjoner på alle plan. Vi har aldri trodd på markedets usynlige hånd kan gi trygghet for alle. Etter markedsliberalismens herjinger over store deler av verden på 80-tallet, kan vi trygt si: Den hånda som skal rette opp igjen alle skadene som ble påført oss i denne perioden, må være synlig. Med lover og regler, med politikk skal ny trygghet bygges opp.

Nasjonalstaten har hele tida vært den viktigste arenaen for demokratisk styring. Men det er ikke noe nytt at det diskuteres - slik vi gjør det - hvordan nasjonalstaten kunne samarbeide tettere og på en forpliktende måte. For flere ganger i dette århundre har kapitalismen kommet i krise på grunn av landenes kamp mot hverandre. Når hvert land planlegger sin økonomi bare ut fra egne interesser og delvis gjennomfører tiltak som går på bekostning av andre land, vil det oppstå kriser som til slutt rammer alle.

Det var dette som skjedde på slutten av 20-tallet og som endte med krakket på børsen i Wall Street i 1929. Det utløste depresjonen og masse-arbeidsledigheten på 30-tallet.

Den briljante økonomen John M. Keynes som dannet grunnlaget for Nygaardsvold tanker om "Hele folket i arbeid" og hvis tanker vi baserte etterkrigstidens økonomi på, så hvor det hele ville ende. I boka "The general Theory" snudde han datidens økonomiske tenkning på hodet. Han så og beviste hvordan konservativ tankegang fordypet krisa og depresjonen. Isteden for å spare, måtte etterspørselen økes ved å få folk i arbeid. Når konservative økonomer og politikere sa at dette ville knekke økonomien på lang sikt, svarte Keynes at folk spiser ikke på lang sikt. De har krav på mat og arbeid nå. Men samtidig innrømmet han at det var vanskelig å få til en omlegging

av politikken i denne retningen uten at flere land gikk sammen om det. Han ga uttrykk for at i en situasjon der landene handler med hverandre i ulike valutaer og der det finnes bare private banker og handelsmenn og mellomledd mellom nasjonene, vil det alltid oppstå kriser og depresjoner".

Lærdommen av at ingenting skjedde var brutal. Masse-arbeidsledigheten spredde seg over hele Europa. Nazismen og fascismen vokste fram.

Planlegging av et nytt internasjonalt økonomisk system startet allerede før krigens slutt. Det var framsynte politikere og økonomer med Keynes selv i spissen, som hadde sett hva mellomkrigstida hadde ført til. Meningen var å få til "en ny internasjonalisme som skapte rom for økonomisk planlegging i nasjonalstatene", for å bruke Keynes egne ord.

Vi fikk det såkalte Bretton-Woodssystemet.

- USA som verdens ledende økonomisk makt, garanterte kursen på dollar. De andre landene bandt sin kurs til dollaren. Det kunne de gjøre fordi USA ga alle rett til å veksle inn dollar i gull til en fast pris. Dette ga praktisk talt faste valutakurser.
- Det Internasjonale Pengefond ble etablert der landene hadde trekk-rettigheter som gjorde det mulig å klare en midlertidig ubalanse i et lands økonomi slik at devaluering kunne unngås.

Resultatet ble et system som ga en enestående stabilitet på 50- og 60-tallet. Det var pris-stabilitet, vi hadde lave renter, valutakursene var praktisk talt faste. Det var overskudd eller balanse i landenes økonomi.

Dette ga alle muligheter til å planlegge på lang sikt. Derfor gikk det fremover for hvert år.

Det er disse målene eller kriteriene den Økonomiske Union dreier seg om. EU vil tilbake til stabilitet og forutsigbarhet. Ikke for å gjenta den form for økonomisk vekst vi hadde på 50- og 60-tallet. Det har vi ikke bruk for og det ville også være i strid med miljøinteressene. Men vi trenger økonomisk vekst. Vekst på områder som gir økt livskvalitet, mer omsorg og et bedre miljø. Dette er samtidig en vekst som har muligheten til å skape full sysselsetting.

Jeg sier at vi må tilbake til den stabile situasjonen vi hadde på 50- og 60-tallet fordi det system som ble etablert etter krigen, brøt sammen i 1971 da USA trakk tilbake sin ensidige erklæring om å garantere kursen på dollar. Dette førte til flytende valutakurser gjennom 70- og 80-årene. Samtidig fikk vi økende inflasjon og renter. Alle økonomiske aktører - enten det var regjeringer, bedrifter eller husholdninger - måtte beskytte seg mot de svingende kursene og de svingende prisene og økende rentene. Alle ble forsiktige og kortsiktige. Og enda verre: Flere og flere begynte å spekulere i de svingende kursene: de høye rentene ble det mer lønnsomt å sette pengene i bank enn å investere i ny produksjon. Vi ble et spekulasjons-samfunn.

Dette skjedde samtidig med enda mer grunnleggende og dyptgående endringer i industrisamfunnet. Vi er midt oppe i en teknisk utvikling som på mange måter har like store konsekvenser som den 2. industrielle revolusjon for 100 år siden. Denne teknologiske revolusjonen har mange sider. En av dem er at økonomien blir enda mer internasjonalisert. Mer og mer teknologi og kunnskap legges nå inn i produktene. Nesten ethvert produkt består av deler eller delkomponenter fra mange land. De multinasjonale konsernene er nå omdannet til konglomerater av morselskaper, datterselskaper, filialer, alliansepartnere, lisensprodusenter og underleverandører. Det er disse nettverkene som dominerer verdensøkonomien.

Den nye teknologien har også ført til at vi har ett globalt kapitalmarked. Må milliarder av kroner kan overleveres fra et land til et annet i løpet av sekunder, når man kan sitte i Tokyo å spekulere på børsen i Frankfurt ved hjelp av en datamaskin, så er det skapt en ny situasjon.

Vi må få styring over disse internasjonale markedskreftene hvis det igjen skal bli mulig å drive nasjonal økonomisk planlegging.

Tenk bare på hva kombinasjonene av flytende valutakurser og de mulighetene for pengeoverføringer gir av spillerom for valutaspekulantene. Selv ikke store land kan stå imot når de bestemmer seg for å slå til. Og informasjonsteknologiene gjør at de kan følge enhver bevegelse fra sekund til sekund. Når en slår til, slår alle til. da er det gjort.

Vi er på mange måter der verden var på 20- og 30-tallet da det ikke fantes tilstrekkelige mekanismer som bandt landenes økonomi sammen. Vi ser igjen hvor farlig det er når nasjonalistiske krefter kan utnytte de styringsproblemer og det kaos som oppstår når alle land kjemper mot alle.

EU er den eneste aktør i verdensøkonomien som har gjennomført tiltak og har planer for å gjenopprette en stabilitet.

- Dannelsen av det indre marked er ikke et liberalistisk prosjekt. det indre marked reguleres av tusenvis av lover og regler. Uten dette hadde vi i Europa hatt den sterkeste rett på et marked uten grenser.
- Planen om den økonomiske union likner til forveksling det system vi hadde på verdensbasis etter krigen.

Overgangen til en felles valuta vil avskaffe valutaspekulasjonen mellom landene. Den felles sentralbank skal få sine retningslinjer fra Det Europeiske Råd der demokratisk valgte regjeringer sitter. Oppgaven til sentralbanken blir å gjennomføre den pengepolitikken Rådet bestemmer.

Den økonomiske politikken i Unionen skal baseres på pris-stabilitet. Landene skal forplikte seg til ikke å la underskuddet på statsbudsjettet overstige en viss prosent av brutto nasjonalprodukt. Det hevdes at disse kriteriene er i strid med målsettingen om full sysselsetting. Sannheten er jo at fordi Norge har ført en politikk i samsvar med Maastricht-traktatens krav, har vi den laveste arbeidsledigheten i Europa. Norge er allerede et annerledes land fordi vi oppfyller kravene som er satt i Maastricht-traktaten. Hadde de andre landene i Europa hatt samme orden i økonomien som Norge, hadde ledigheten vært vesentlig lavere i alle land, inkludert vårt eget.

Nei-sidens hovedargument mot den økonomiske union er at kravet om pris-stabilitet hindrer oss i å bekjempe arbeidsledigheten.

Spør fagbevegelsen om dette. På 70-tallet hørte vi lønnstakerne klage over at inflasjonen spiste opp lønnstilleggene og ødela konkurransevnen. Derfor har fagbevegelsen inngått i et inntektspolitisk samarbeid om å få renter og kostnader under kontroll. Det har alle tjent på. Vi har verdens beste fagbevegelse, og ingen skal få meg til å tro at den linjen den har ført, er i strid med sosialdemokratisk politikk.

På 50-tallet var det et uttalt mål å holde lav prisstigning. Det gikk til og med så langt at dette ble tatt inn i partiprogrammet. "I forsvaret for lønnstakernes interesser er det en fundamental oppgave å sørge for pris-stabilitet."

Kravet om å holde orden i statsfinansene er også i tråd med god sosialdemokratisk tradisjon, og er en forutsetning for å holde full sysselsetting. En stat som over lang tid går med underskudd og blir forgjeldet, blir en stat som også undergraver det private næringslivet fordi, den bidrar til å drive rentenivået i været. En stat som går med overskudd er en sterk stat som har penger til å settes inn i ny velferd og ny sysselsetting.

Det som EU nå vil gjennomføre er derfor ikke noe markedsliberalistisk prosjekt. Det er et prosjekt for å gjenskape orden, stabilitet og forutsigbarhet, som vil gi det enkelte land mulighet til å planlegge på lang sikt. Eller som Robert Kutter sier det i boka der han skriver om markedsliberalismens fallitt: EU's økonomiske union vil sivilisere de brutale markedskreftene. Han ser EU's planer som viktige skritt mot et nytt, globalt økonomisk system. For, som han helt riktig argumenterer for, så er ikke USA lenger sterk nok økonomisk til å kunne være den eneste garantisten for et stabilt valutasystem slik landet var fram til 1970. Heller ikke noe annet

enkeltland eller enkeltregion er i stand til å fylle den rollen; men regioner av land kan gjøre det sammen. Bl.a. derfor er den regionaliseringen som nå skjer i verden positiv. Den gir oss muligheter til å skape en bedre organisert verden. Jeg ser verdenshistorien som en lang marsj fra veidemennesket og stammesamfunnets tid, til bysamfunnet som seinere av nødvendighet slo seg sammen i nasjonalstater. Nå slår nasjonalstater av samme nødvendighet seg sammen i regioner. Vi tar et nytt skritt i sivilisasjonens historie.

Jeg vil ikke bidra til å skjønne EU. For jeg er kritisk til svært mye. Framfor alt er jeg kritisk til den politikken som EU-regjeringen fører, det skulle bare mangle. Disse er jo for en stor del høyreorienterte regjeringer. Da må vi gå til angrep på disse regjeringene. Ikke rive ned et samarbeid som samlet venstreside i Europa ser på som nødvendig.

Maastricht-traktaten representerer en fornøft i en verden som nå preges av kaos. Den er en ramme som ulike ideologier kan kjempe om innflytelse innenfor. Den inneholder en målsetting som i korthet uttrykker det moralske grunnlaget, som all politikk må bygge på i framtida: "Felleskapet skal fremme en harmonisk og likevektig økonomisk utvikling. En bærekraftig og ikke-inflasjonsdrivende vekst som tar hensyn til miljøet. En høy grad av tilnærming mellom de økonomiske resultater. Et høyt nivå for sysselsetting og sosial trygghet. En høyning av levestandarden og livskvaliteten. Økonomisk og sosial utjamning og solidaritet mellom medlemslandene.

I stedet for å stille oss på siden av det som skjer, må Norges oppgave være å bidra til å fylle samarbeidet, slik at disse målsetningene kan nås. Hver og en som følger den europeiske debatten kan se at det nå foregår kamp mellom to syn. På den ene siden finnes nyliberalistiske krefter som har dominert tenkningen og styringen de siste to tiårene. De har drevet Europa inn i massearbeidsledigheten og sosialt opprør. På den andre siden finnes et voksende antall mennesker som er dypt bekymret, innsiktsfulle økonomer og ansvarlige politikere. De krever en omlegging av politikken. På den siden finnes fagbevegelsen og sosialdemokratiet, men også et borgerlig venstre/sentrum som søker nye veier, for å bekjempe arbeidsledigheten og sosial urettferdighet. Her finnes også sosialt engasjerte bedriftsledere som ser sin oppgave å skape nye jobber, ikke gjenskape gårsdagens urettferdige samfunn. Det er her på vår side som de nye ideene diskuteres. Det er de som har økende støtte i opinionen. Det er her vi hører hjemme.

Ledere for det italienske venstrepartiet sier: "Skandinavia medlemskap i EU kan bli et vendepunkt for hele fellesskapet. Den sterke sosialdemokratiske tradisjonen i Norge vil da bli en del av fellesskapets dagligliv, og påvirke utviklingen videre på denne måten."

Det europeiske sosialdemokratiet har gjennom lang tid analysert situasjonene og lagt fram et offensivt program for hva Europa i fellesskap kan gjøre for å bekjempe arbeidsledigheten. Vi har kommet til den enkle konklusjon at vi ikke kan skylde på verden utenfor Europa. Det er ikke lavkostlandenes skyld. Verken Øst-Europa eller den tredje verden, at vi har høy arbeidsledighet i Europa. Det er ikke frihandelen som er problemet. Det er ikke proteksjonisme som er løsningen. Vi kan heller ikke skylde på den nye teknikken. Det er snarere den gamle teknikken som svekker arbeidsplassene.

De negative faktorene finnes i Europa. Europa er et stort hjemmemarked allerede. Det meste av de varene og tjenestene som produseres i de europeiske land, selges i Europa. Vi importerer svært lite fra andre, og vi selger svært lite til andre. Det er en stor fordel at vi har klart å skape på sikt et stort hjemmemarked. Men vi har ikke utnyttet det store potensialet som ligger i dette. Hvis alle land gikk sammen om å øke etterspørselen og dermed skape flere jobber, ville det ikke skade noe lands økonomi. Tvert imot. Landene ville dra hverandre ut av krisa. Det er bare hvis et land prøver å gjøre det alene at det ikke går, slik også erfaringene var i mellomkrigstida. En samordnet investeringsøkning i Europa ville få hjulene i gang, skape ny etterspørsel, nye jobber. Dette kan

kombineres med målene om å bedre miljøet og livskvaliteten. For de nye investeringene må komme på områdene energi, miljø, byfornyelse, transport.

Idag er det et gap mellom det som spares og det som investeres i privat sektor på 6% av brutto nasjonalprodukt. Altså mangel på etterspørsel som tilsvarer 8-9 millioner jobber i Europa.

Dette må vi gjøre noe med. Men vi kan bare få det til med en samordnet strategi for Europa.

Vi må vri skattene fra skatt på arbeid til skatt på forurensning og bruk av naturressurser. Men dette kan vi bare få til i en skala som monner, hvis alle land gjør det samtidig. Frykten for å komme dårligere ut i konkurransen fører i alle fall til at ingen gjør det i dag.

Vi peker på at det er nødvendig å foreta en sterk satsing på utdanning og opplæring. Vi foreslår et felles initiativ for å øke investeringen i kunnskap. Vi vil ha fem millioner nye plasser i utdanning, omskolering og kompetanseheving.

Poenget er dette, partifeller: Vi møter arbeidsledigheten med noe annet enn de nyliberalistiske kravene om lavere lønninger for de dårligst betalte, fleksibilitet og reduksjoner i sosiale ordninger. Vi kan ikke godta at arbeidsledighetsproblemen skal løses ved å skape en hær av underbetalte mennesker slik de har gjort i USA. Vi må snu saken på hodet. Problemet er ikke at de lavtlønte tjener for mye og at velferdsordningene er for gode. Problemet er at vi investerer for lite i det vi vil ha og det vi trenger. Vi investerer fremfor alt for lite i mennesker og deres kompetanseevner og kunnskap. Vi må sette folk først hvis vi skal komme ut av den økonomiske krisa.

Jeg vil appellere til alle partifeller, til å være med på den nye offensiven for å redde Europas og dermed vår egen velferd. Vi trenger et solidaritetsalternativ, ikke bare for Norge, men for hele Europa. Det gjelder vår framtid. Hvis ikke demokratiet klarer å vinne over arbeidsledigheten så vinner arbeidsledigheten over demokratiet enda en gang.

Også i forhold til utenriks- og sikkerhetspolitikken møtes vi av nye realiteter. For det første at Berlinmuren har falt. Det er skapt en mulighet for å samle Europa. De nøytrale landene har søkt om medlemskap i EU. Neste utvidelse kan komme i det gamle tomrommet i Europa - Polen, Tsjekkia og med dem Ungarn. Med Norden inne vil EU få en grense til det store Russland. De kan da spille en brobyggerrolle mellom Europa og Russland som så mange ganger gjennom historien har vært årsaken til ustabilitet. Det vil være i Norges interesse. I hele etterkrigstida har vi arbeidet for lavspenning mellom blokkene. Nå må vi arbeide for lavspenning ved å samle Europa. Nå må vi forsette med det, men innenfor de sikkerhetspolitiske realiteter. Det er bare EU som kan spille en slik rolle.

En annen realitet presser seg på for oss er: NATOs råd vedtok konkret i januar at EU's sikkerhetspolitiske organisasjon Vestunionene - skal være NATOs europeiske pilar i framtida. Bare ved fullt medlemskap i EU kan vi sikre Norge full deltagelse i Vestunionene. Norge har alltid tjent på å være fullt med i det vestre sikkerhetspolitiske samarbeidet. Ved full deltagelse i NATO fikk vi Nato til å føre en lavspenningslinje i forhold til Sovjetunionen. Vi internasjonaliserte vårt eget sikkerhetsproblem. Nå ligger ikke problemet på det militære området. Nå er det atomsikkerheten i nord som er problemet. Sovjetunionen dumpet og Russland fortsetter å dumpe store mengder radioaktivt avfall i våre havområder. Kjernekraftverket på Kola er en fenomenal miljøtrussel. Og dette er problemer som Norge og Russland ikke kan løse på egen hånd. Russland har ikke penger, vi er bare fire millioner mennesker. Det kreves titalls milliarder kroner. EU bevilget 10 milliarder kroner nå nylig til å rydde opp i Tsjernobyl. Vi må være der for å prøve å få Europa til igjen å se på vårt sikkerhetsproblem som sitt eget. Og vi må se på Europas miljøproblemer som våre. Det er behov for et helhetlig perspektiv.

Så vårt ja til EU er et ja til fortsatt trygghet og velferd. Vi vil videreføre en lang linje i norsk utenrikspolitikk. Vi vil være med å bygge et bedre og tryggere Europa. Den Europeiske Union betyr at demokratiske land har bestemt seg for å traktatfeste samarbeid og avgrensede viktige

områder.

- De vil lage en sosial grunnmur for Europa.
- De vil samarbeide om økonomisk politikk og valutastabilitet.
- De vil samarbeide om enkelte justis- og politisaker.
- De vil gjennomføre flertallsbeslutninger på visse områder, f.eks. miljøpolitikken.
- De vil samarbeide tettere om utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Og når det gjelder de faglige rettighetene så er det EU som beskytter dem, som Kaare Sandergren har påvist. Det er nasjonale regjeringer idag som angriper de faglige rettighetene. Det er ingen tilfeldighet at Britisk fagbevegelse og arbeiderbevegelse er så sterkt for EU.

Etter Berlinmurens fall skrev jeg boka "Min europeiske drøm". Det har blitt harselert med det at jeg har bare driver og drømmer. For meg var Berlinmurens fall en overveldende begivenhet. For det førte til at 70 års ideologisk kamp mellom kommunismen og sosialdemokratiet kom til en slutt. Det var riktig det vi hadde sagt i 70 år.

For det andre åpnet Berlinmurens fall for den drømmen vi sosialdemokratiske alltid har hatt. Et samlet Europa. I boka argumenterte jeg for at europeiske hus måtte fylles med nordiske sosialdemokratiske tanker. Jeg hadde lest Milovan Djilas "Nordisk Drøm" som han skrev etter at han ble kastet i fengsel av Tito. Djilas var Titos nære medarbeider, men han brøt med kommunismen, som oss sa han at kommunismen vil føre til en katastrofe. "Nordisk drøm" var en hyllest til det nordiske sosialdemokrati som hadde klart å forme et moderne samfunn. Som hadde klart å kombinere demokrati med anvendelse av vitenskap og teknologi, ved å kombinere utjamning med økonomisk vekst. Som hadde forankret sin samfunnsmodell i det internasjonale samfunn. Kommunismen hadde feilet på alle disse områdene, allerede da. Diktaturet satte stopper for alle nye tanker. De beste vitenskapsfolkene falt i unåde. Det var ikke lov med noen nye tanker. De var ikke i stand til å bruke ny teknologi. Isoleringen fra det internasjonale samfunnet og internasjonal konkurranse førte til at hele samfunnet sovnet inn og så faller Berlinmuren lenge etterpå. Nå danner det seg en reaksjon i vest mot framskrittet. Mot den økonomiske veksten, mot den nye teknologien, mot internasjonaliseringen, mot frihandel og for økende proteksjonisme. Jeg er glad for at ingen i denne salen deler dette synet. Men den tyske forfatter Grynter Grass mener at dette alternativ kan få økende oppslutning hvis ikke det demokratiske venstre i Europa utarbeider et alternativ til dette som han kaller reaksjonært og farlig og til den markedsliberalistiske alternativ som heller ikke har noen løsning på tidens problemer.

Det er dette som er sosialdemokratiets oppgave i dag. Til det trenger vi Europa.

For 32 år siden fikk den serbisk-jugoslaviske forfatteren Ivo Andric nobelprisen i litteratur for romanen "Broen over Diana" som han skrev under den 2. verdenskrig. Boka handlet om Bosnias vanskelige historie. Broen - som ble ødelagt - symboliserte i romanen muligheter mennesker har for å møtes og å overvinne motsetninger.

9. november 1993 ble en slik bro ødelagt igjen. Den gamle broen over Neretva i den herzegovinske byen Mostar. Slik beskrev den kroatisk Slavenka Drakulic broen: "Det var som broen hadde et eget liv, som om den var besjelet av alle menneskene som hadde tatt seg over den gjennom dens firehundreårs liv. Tyskere, serbere, kroater, jøder, grekere, albanere, østerrikere, ungarer, katolikker, ortodokse og muslimer." Hun skriver videre: "Ødeleggelsen av broen over Mostar er et nederlag for vår søken etter u dødelighet. I all sin skjønnhet og eleganse var broen bygd for å overleve oss. Ettersom den symboliserte såvel individuell skaperkraft som vår kollektive erfaring, sto den høyt over jordisk virkelighet. En død kvinne eller mann var en av oss, men broen fantes inne i oss alle, for alltid. Så hvem er broens banemenn? Det må være mennesker som ikke tror på fremtiden. Hva de enn sier, så tilhører de ikke sivilisasjonen som hviler på tidens ide, ideen om framtid."

Framtida kan bare sikres ved å se framover. Og ved å bygge broer, partifeller. Da jeg var i Israel for en tid siden, snakket Simon Peres om at han ville lage et indre marked i Midtøsten. Jøder og arabere måtte begynne og handle med hverandre, åpne grensen å føre landene sammen i det samme interessefellesskapet som i Europa. Den fine friheten kan det sies mye om, men vi kommer ikke utenom den hvis vi skal bringe folk og land sammen på en bedre måte. Slik vil en sosialdemokrat bygge nye broer, eller bygge broer i Midtøsten. Kan de klare det der kan allting oppnås. For der møtes kulturer og religioner som etterhvert kommer til å se på hverandre som fiender, men som allikevel har det samme opphav. Samme stammefedre, samme hud. Fra Midtøsten fikk Europa viktige kultur impulser, særlig gjennom kristendommen. Det kan sies at i Europa møtes verdenshistoriens to viktigste kulturer. Den indoeuropeiske fra Grekenland og Roma, og den semittiske fra Midtøsten.

Hvis Europa kunne bli ett kontinent som henger sammen og Midtøsten det samme: Et fredelig Midtøsten som kunne være en bro mellom et samlet Europa og kulturer og land lengre ut, det ville være noe.

Jo, jeg tror jeg foretrekker å ha en drøm. Jeg har bestemt meg; jeg vil være med å bygge noe i stedet for å delta i et kor av negative overdrivelser om våre nærmeste venner. Det som er galt, vil jeg være med å forandre på.

Vi må fortsatt være byggmestere. Bygge broer, innen kontinentene og mellom kontinentene. Broer som fører oss mot en stadig bedre organisert og mer sivilisert verden. En tryggere verden som er bedre å bo i for alle mennesker.

Forsamlingen sang deretter "At jorden er en stjerne". Forsanger: Grete Knudsen

Dirigentent ga deretter ordet til statsminister Gro Harlem Brundtland som innledet om resultatet av forhandlingene mellom Norge og EU.

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Jeg tror det blir et godt landsmøte.

Partifeller,

For to uker siden besøkte jeg Fosnavåg på Sunnmørskysten. Ved kaia lå en båt og losset sei. I Sunnmørsfisks lokaler gikk produksjonen for fullt. Seien ble filetert, lagt på kjøll og båret ombord i lastebiler med kurs for Tyskland.

Det jeg så var resultatet av EØS-avtalen, et levende bevis på at politikken nytter. 40 kvinner fikk ny jobb da tollene på seifilet forsvant. Nå går salget for fullt og til høsten oppretter de 20 nye arbeidsplasser. Det vi så var en del av den visjonen vi har for et Kyst-Norge i vekst.

Men jeg så noe mer - planer om utbygging og nye arbeidsplasser dersom Norge blir med i EU. Slik blir politikken nær og konkret.

Folkeavstemningen den 28. november er et valg om Norges framtid: *Skal Norge ha full medbestemmelse i et nytt EU av 16 land? Eller skal vi stå utenfor?*

Hvis Sverige og Finland gjør som Østerrike - står ikke valget mellom EØS avtalen slik den er idag - men mellom et svakere EØS som færre vil være opptatt av - og fulle politiske rettigheter for Norge.

Mange av dem som argumenterer mot EU, argumenterer også i virkeligheten mot EØS reglene. Ja, mye av Senterpartiets og SVs kritikk av EU retter seg jo mot at Norge er del av verdensøkonomien. Men den har da vi ikke da tenkt å melde oss ut av.

Vi ønsker frihet til å handle under ordnede forhold. Ikke uordnede og markedsliberalisme. Vi ønsker frihet for oppdrettslaksen vår og vern mot dumping. Vi vil at våre lastebiler som frakter varer til Italia, også skal ha rett til å ta med varer hjem. Men fri handel betyr ikke ukontrollert handel. EU har regler som kan stanse import av produkter som er til fare for helse og miljø. Regler som hindrer at en bedrift får monopol i markedet - regler for å sikre at bankene holder orden i sin økonomi. Alt dette er jo styring, ikke markedsliberalisme. Spørsmålet er ikke om vi skal ha politisk styring, men hvor og hvordan. Vårt svar er greit: Vi vil ha mest mulig politisk styring i Norge for å sikre våre sosialdemokratiske visjoner om samfunnet. Men der hvor mulighetene for nasjonal styring stanser, der skal vi gjenvinne noe av styringen sammen med andre land.

Så prøver noen å få det til å se ut som EU skal overta styringen. Dette er ikke riktig. Det er jo faktisk EU-landene selv som styrer EU - ikke EU som styrer EU-landene. EU betyr tilleggsstyring. Og det er nyttig å ha.

Dirigenten ga så ordet til Sentralstyremedlem Trond Giske som innledet om mindretallsforslaget "Solidaritet for alle".

Sentralstyremedlem Trond Giske

Kjære landsmøte

En lærer ved handelsskolen i Flekkefjord, Zach. B. Torkildsen, sendte i 1932 et brev til Arbeiderpartiet sentralt.

Brevet var kort og enkelt. Han ønsket bare å bidra til at partiet skulle vinne valget året etter. 1930 hadde vært et katastrofevalg for partiet. De reaksjonære kreftene hadde kommet på offensiven gjennom den styggeste valgkampen noen gang.

Brevet hadde sikkert gått inn i glemselens arkiv, hvis det ikke vært for en liten ting. I all beskjedenhet ville Thorkildsen foreslå et slagord for Arbeiderpartiets valgkamp. Slagordet var aktuelt, dristig og visjonært. Torkildsen hadde ganske enkelt foreslått det beste politiske slagordet Norge noengang har sett, og som oppsummerte hele sjela i norsk arbeiderbevegelse i en enkelt setning:

"Hele folket i arbeid."

Den lange vegen for å bygge opp velferdsstaten var begynt. Og vår bevegelse visste at skulle man skape et godt samfunn, var den viktigste forutsetningen at alle skulle kunne skaffe seg et utkomme ved hjelp av sitt eget arbeid.

Og vi visste at vi måtte stå sammen. Vi skulle skaffe arbeid til alle. Vi krevde ikke "høy grad av sysselsetting". Vi krevde hele folket i arbeid. Vi ville ha solidaritet for alle.

Samtidig som vi bygde velferdsstaten, hadde vi også et brennende internasjonalt engasjement. Frihet, likhet, likeverd. Ingen steder stod det med liten skrift at det bare gjaldt oss selv. Vi engasjerte oss. Vi brydde oss. Vi kjempet sammen med folk som hadde det enda verre enn oss, selv om heller ikke vi var så rike dengang.

Etter krigen fortsatte vi byggingen av velferdsstaten. Vi ble rikere, fikk innlagt vann, fikk tette hus, fikk egne soverom. Livskvaliteten økte i takt med økt velstand. Kriminaliteten gikk ned, samfunnet ble tryggere. Vi fikk det bedre og bedre. Rundt fellesskapstanken bygde vi et samfunn som førkrigsgenerasjonen stolt lot gå i arv til den neste generasjonen.

Men så skjedde det noe. Et eller annet sted på veien mistet vi noe av kjernen. Vi stod igjen med tingene, med bilene, med skinnsofaene, med staffasjen. Men noe av sjela var forsvunnet. Den solidariteten som var så sterk at vi hadde evne til å se utover våre egne grenser, selv da vi bygde opp vårt eget land, var ikke der på samme måte som før.

I 1983 var jeg på reise til Jugoslavia. Og da folk fikk høre at vi var fra Norge, åpnet de dørene sine på vidt gap og var overstrømmende vennlige. De husket hva nordmennene gjorde for å hjelpe de Jugoslaviske krigsfangene som ble sendt til Norge. De husket at nordmenn som selv slet for å skaffe mat nok laget små matpakker til fangene. De husket at nordmenn som selv ikke hadde så mye å dele på, likevel delte. 40 år etter husket de det fortsatt. Vi hadde vist at vår solidaritet omfattet alle. Selv de unge som var på min alder hadde hørt om nordmennene, og jeg ble lett kjent med nye gode venner, som jeg fortsatt husker med glede.

Hvor de er nå vet jeg ikke. Men hvis de overlever krigen, lurer jeg av og til på hva de om 40 år vil si om vår innsats denne gangen. Nå opplever de igjen grusomhetene, ja kanskje verre enn under den 2. verdenskrig. Og vi er mange mange ganger så rik. Vi har så langt mye mer å dele på. Hva gjør vi? Åpner vi våre dører for flyktningene fra Kosovo? Åpner vi dørene for de som kommer seg unna Bosnia?

Eller har det skjedd noe med oss? Gjelder vår solidaritet ikke lenger alle?

Siden 1970 er vi blitt dobbelt så rike her i landet. Vi er blitt servert den evige sannheten om at verden stadig går framover. Det overordnede målet er at vi i den rike verden må få mer vekst, da ordner vi opp i alt.

Vi som utgjør den nye generasjonen er kommet til dekket bord, heter det. Vi arver alt.

Og det er riktig at aldri før har en ungdomsgenerasjon hatt det materielt så bra. Aldri før har de som lykkes hatt så mange muligheter. Det er sant at vi arver det.

Men det er ikke det eneste vi får i arv.

Vi arver også en verden der godene er mer urettferdig fordelt enn noen gang. Over en milliard mennesker lever under fattigdomsgrensa. Aldri før har så mange manglet det mest grunnleggende. Mennesker som tvinges til å utpine naturen rundt seg for å overleve. Mange overlever likevel ikke. I går kom nyheten om at vi ikke lenger ligger på verdenstoppen i utviklingshjelp, og det er ikke fordi de andre er blitt så mye bedre.

Vi arver også et miljø som holder på å ødelegges:

- en planet som blir varmere
- et ozonlag som brytes ned
- en planet som får hundre millioner flere mennesker hvert år, med stadig dårligere mulighet til å skaffe dem mat.

Siden 1950 har vi tapt en femtedel av matjorda, en femtedel av den tropiske regnskogen, og tusenvis av plante og dyrearter. Og samtidig fører drivhuseffekt, giftutslipp og sur nedbør til at miljøet svekkes enda mer. Aldri før har trusselen mot miljøet vært større. Vi holder faktisk på å ødelegge vårt eget livsgrunnlag.

Dette er også en del av den arven vi får fra generasjonen før oss.

Siden 1970 har vi blitt dobbelt så rike her i landet. Så er vi vel da også blitt dobbelt så lykkelig? Nei, vi er ikke det. Konkurransen og markedskreftene har også gitt oss et samfunn med større ledighet og større forskjeller i den rike verden. Markedskreftene gir oss et kaldere samfunn, et samfunn med mer vold, kriminalitet. I Oslo blir jenter rådet av professorer til å holde seg hjemme etter mørkets frambrudd. Tryggheten forsvinner.

Dette er også vår arv.

For meg så er det dette som er viktig i EU-saken. Mitt spørsmål er om EU er løsningen på fattigdommen i verden, på miljøproblemene og det kaldere samfunnet vi er på veg mot også i den

rike verden.

Og til disse spørsmålene er jeg overbevist om at EU ikke er svaret.

I Europa ser vi at en politikk som ikke lenger har arbeid til alle som det viktigste målet, gjeninnfører klassesamfunnet.

Ifølge Arbeiderbladet skjer det en systematisk nedbygging av velferdsstaten i Europa. Korstoget mot velferdsstaten føres i den hellige konkurransens navn, skriver Arbeiderbladet.

Arbeidsløshetsstrygden blir redusert, trygdeytelsene går ned. Sykelønnsordninger blir svekket. I Frankrike unnlater én av fem franskmenn, særlig ungdom, ufaglærte arbeidere og arbeidsløse å få medisinsk behandling på grunn av pengemangel.

I Storbritannia har antall fattige blitt tredoblet til bortimot 12 millioner mennesker. Barnefamilier utgjør halvparten.

Vi ser resultater av en mer markedsorientert politikk. En politikk som ikke lenger bryr seg om å skape et samfunn for alle. En politikk som ikke lenger har solidaritet for alle som grunnleggende prinsipp.

I EU har arbeidsløsheten steget og steget. Ved årsskiftet satte EU ny arbeidsløshetsrekord. 10,4 prosent var ledige. I april satte man ny dystre rekord: 10,9 prosent var uten arbeid. Aldri før hadde ledigheten i EU vært så stor. Men for noen få uker siden brøt man en ny grense. For første gang var ledigheten i EU over 11 prosent, og den ville stige ytterligere. 18 millioner er uten arbeid. I løpet av det neste året vil nye millioner mennesker i EU bli tvunget ut i arbeidsløshet, sier OECD.

Ungdom er hardest rammet. En liberalistisk politikk skaper en hel generasjon som møter arbeidslivet som ledig, med en beskjed om at det ikke er bruk for dem.

Hva er EUs svar? Jo: mer av den samme politikken. EU grunnlovsfester at andre mål i den økonomiske politikken er viktigere enn målet om full sysselsetting. Ikke et eneste sted i Maastricht-traktaten finner man målet om arbeid til alle.

Og i desember i fjor vedtok EU retningslinjene for den økonomiske politikken. Der blir det slått klart fast at innen 1996 skal man ha fått ned inflasjonen til 2-3 prosent over hele EU som et skritt på veien mot prisstabilitet. "All politikk og adferd skal være i overensstemmelse med dette målet", heter det. Virkemidlene er redusert skattebyrde og begrensning i offentlige utgifter. Den økte aktiviteten må komme som et resultat av markedskreftene og dynamikken i det indre markedet. Det er noen som sier at heller ikke høy inflasjon løser arbeidsløshetsproblemet. Nei, det er sikkert riktig. Og det er en utrolig avsporing av debatten. Det er overhodet ikke poenget. Poenget er hva man velger å ha som mål. Man kan ha lav inflasjon som mål, og så la alle andre ting bli hva de blir etter at inflasjonsmålet er nådd. Eller man kan si at arbeid til alle er det viktigste, eller at arbeid til alle er jobb nummer én, eller hva man vil, at all politikk skal rettes inn mot det, og så får alle de andre tingene komme som et resultat av det. Og hittil har det da ikke vært noen tvil om hva som har vært viktigst for oss. Det står svart på hvitt i partiprogrammet. Arbeid til alle er overordnet alle andre mål i den økonomiske politikken! Det står ikke det i Maastricht-traktaten. Det står ikke det i retningslinjene, ja det står ikke engang det i programmet for sosialistene til Europaparlamentsvalget.

Nå er det endel som ikke liker at vi snakker om Maastricht-traktaten, om retningslinjene og de vedtakene EU gjør. Dette dreier seg om politikk, ikke om paragrafer, sier Berntsen. Men poenget er at den politikken som føres står beskrevet i detalj i disse retningslinjene. Det er dette vi sier ja til! Paragrafene i Maastricht-traktaten står riktignok med ganske liten skrift, men det er like bindende. Tenk om en skulle ha samme innstilling til alle andre kontrakter en inngår? Berntsen, du må jo være en fryd for enhver forsikrings selger!

På punkt etter punkt er det en mer høyreorientert politikk som slås fast. Dette er det vi må slutte oss til. Dette er det som blir politikken også i Norge dersom vi blir medlem. Og jeg kan ikke skjønne og begripe hvorfor det er bra verken for oss her hjemme eller ute i Europa at vi skal gi opp vårt usvigelige mål om at arbeid til alle er jobb nummer en. At det å skaffe alle en jobb går foran alle andre mål i den økonomiske politikken.

I Danmark førtidspensjonerer man folk i 20-årene fordi man regner med at de aldri vil komme inn på arbeidsmarkedet igjen. Jeg vil ikke ha en slik politikk i Norge.

EU dreier seg om mot, får vi høre enkelte ganger. Nei-sida er feig som ikke tør å gå inn i Europa-unionen, men som heller vil stå utenfor. Vi må tørre å ta opp konkurransen, sier næringslivstoppene.

Jeg tror at mot dreier seg om å utsette seg selv for personlig risiko. Det er ikke generalen som er modig når han sender soldatene sine ut i krig. Det er soldatene som utviser motet.

På samme måte er det ikke NHO-toppene som er modige når de vil inn i EU. Det er ikke de som betaler prisen. Det er de tusenvis som blir arbeidsløse etter EU-politikkens kalde logikk som betaler. Og det vil i første rekke være ungdom.

Og til de som sier at vi må gå inn å forandre dette, vil jeg si: med ett unntak, var alle disse retningslinjene enstemmig vedtatt. Både borgerlige og sosialister stemte for. Alle var enige om dem. Ja en representant for sosialistregjeringen i Spania gikk så langt som å si at en av de viktigste tingene med EU-planen for sysselsetting var at den viste hvor begrenset myndighetenes mulighet til å redusere ledigheten var. "Vi i Spania tror ikke at regjeringen kan gjøre noe særlig for å redusere ledigheten på kort sikt. Det er derfor vanskelig å se hva unionen som helhet kan gjøre, sier han".

Det er ikke sånn som Jagland sier, at alle sosialdemokrater slutter opp om vår politikk. Tvert imot Pastor i Spania sier at, og jeg siterer: "Vi må kanskje godta økonomisk ulikhet på folk på linje med det USA har, for å få velstand". Og hans regjering innfører 70 prosent tariffønn for ungdom under 25 år uten oppsigelsesvern.

Er det noen som har hørt det forslaget før?

Det er en kamp mellom sosialister og konservative sies det. Ja er det det? Om kort tid skal den aller viktigste posisjonen i EU avgjøres. Det skal bestemmes hvem som skal bli etterfølgeren til Jaques Delors, EU-kommisjonens formann, kanskje den mektigste mannen i EU. Da er det vel en rivende kamp da mellom sosialister og de borgerlige om å få denne posten som EUs president. Da har vel presidenten i et av EUs viktigste land, Mitterrand kastet seg inn for å sørge for fortsatt sosialistisk kontroll med denne posten. Nei, hvem er det som er Mitterrands kandidat, jo det er Jean-Luc Dehaene, en konservativ politiker fra Belgia! Hand i hand med Helmut Kohl er dette mannen Mitterrand vil ha til å overta. Men hvem er det som noen tror er Kohls egentlige ønskefavoritt til stillingen, jo den sosialistiske statsministeren i Spania, Felipe Gonzales! For en kamp! Hvilken side er det vi skal kaste oss inn på når vi blir medlem? Mitterrands side? Kohls side?

Men ikke nok med det: selv om vi skulle klare å overbevise sosialistene om å forandre politikken, er ikke det nok. Skal man forandre så mye som et komma i Maastricht-traktaten, må man ha enstemmighet. Man må ha med seg alle: Helmut Kohl, Major - alle, ja selv regjeringen i Italia må støtte det. Og jeg synes det virker forholdsvis usannsynlig.

Det er ikke et nøytralt samarbeid vi skal inn i. Det er ikke alt av det Bjørn Tore Godal sa i 1972 som er like aktuelt i dag. Men en ting vil jeg sitere: "Det vi nå står overfor, sa Godal, er å si ja eller nei til en form for statlig samarbeid - som i tillegg til å være et samarbeid mellom stater er et samarbeid basert på en økonomisk tenkning som alltid har vært i det private næringslivs interesser."

Hvis det var riktig i 1972, er det uendelig mye mer riktig i dag, når man nå har blitt enig om en økonomisk og monetær union med en felles økonomisk politikk for alle medlemslandene som er murt fast i prinsipper om en annen politikk enn den vi ønsker.

Vi har ikke sagt nei til noe av EUs grunnlag. Vi har ikke sagt nei til ett punkt i retningslinjene, ikke ett avsnitt i Maastricht. Det er dette vi sier ja til hvis vi stemmer ja 28. november. Og det er dette vi sier ja til hvis vi stemmer ja på dette landsmøtet.

Vi blir pålagt en økonomisk politikk, selv om vi som EU-medlem skulle være uenig i den.

Dette reiser også et fundamentalt demokratisk spørsmål. Hvordan kan vi holde de som styrer ansvarlig.

Ta følgende eksempel. Vi velger en høyreregjering, og den fører en politikk for en kraftig økning av arbeidsløsheten eller fraflytting fra distriktene, hva vil skje? Jo, vi vil få streiker og demonstrasjoner, leserinnlegg og protester. Og høyreregjeringen vil stå overfor følgende valg: Enten å endre politikken, eller å bli kastet ved første og beste anledning.

Men hva hvis vi er medlem av EU, og EU fører en politikk som gir en kraftig økning av arbeidsløsheten eller fraflytting fra distriktene? Hva vil da skje? Jo igjen vil vi få streiker og demonstrasjoner, leserinnlegg og protester. Men hva hvis EU opprettholder sin politikk? Hvem skal vi da holde til ansvar? Hvem skal vi kunne kaste? Den norske regjeringa kan sågar si at de har vært i Brussel og argumentert så hardt de kunnet, men de har desverre blitt nedstemt.

Det blir vi som må godta EUs politikk. Det er vi som blir forandret. En politikk som er mer høyreorientert, mer markedsorientert. Resultatet vil bli mer arbeidsløshet og større forskjeller på folk.

Så er det noen som sier at vi ikke har noe valg. Vi på nei-sida har ikke noe samlet alternativ, blir det sagt. Det har vi selvsagt ikke. Senterpartifolk vil fortsatt være Senterpartifolk og AP-folk fortsatt Arbeiderpartiet. Men en ting står vi sammen om, er at det skal ha en betydning av vi er uenige. Dersom folk i Norge heller vil ha AP-politikk enn høyrepolitikk - så skal de også få det! Jeg tror at alle her vet at sammensetninga av Stortinget ikke vil endres selv om vi sier nei til EU. Tvert imot. Det er bare ved et nei vi er sikre på at det er Stortingets sammensetning som bestemmer hva slags politikk som i realiteten føres.

Jeg er klar over at mange av kampfellene på ja-sida med NHO i ryggen ønsker en annen politikk. Og at de ser et medlemskap i EU som muligheten til å få gjennomført en politikk som norske velgere sier nei til i Stortingsvalgene. Men jeg vet at ingen her i salen deler det målet.

Men det er selvsagt ikke nok bare å si nei til EU. Vi må også bruke nei et til å føre en annen politikk enn den EU fører, et alternativ.

For å siterere hva utenriksminister Godal sa etter folkeavstemmingen i 1972:

“Dersom en ikke lykkes i å samle kreftene til en slik arbeidslinje, er det ingen grunn til å tro at ikke spørsmålet om norsk medlemskap i EF igjen kan bli reist med tyngde av de krefter som alltid vil ha mest å hente innenfor et kapitalistisk system.”

Men hva slags alternativ er det nei-sida i Arbeiderpartiet har? Dere kan jo aldri svare på hva alternativet er, få vi høre.

Etter mitt syn er det få spørsmål som er så lett å svare på som spørsmålet om hva som er alternativet til EU:

For hva er alternativet?

- Alternativet til å ha en pengepolitikk som ikke er politisk styrt, er å ha en pengepolitikk som er politisk styrt.
- Alternativet til å ha lav inflasjon som overordnet mål, er å ha arbeid til alle som overordnet mål.
- Alternativet til et samfunn med hardere konkurranse, er et samfunn med mer fellesskap.

- Alternativet til et felles EU-forsvar, er et sikkerhetssamarbeid for hele Europa som forbygger og løser konfliktene fredelig.
- Alternativet til å overlate ressursforvaltninga til EU, er å fortsette vår egen forvaltning med ressursene til beste for ei lokal bosetting og ei bærekraftig utvikling.
- Alternativet til å underlegge oss EUs utenrikspolitikk og forsvare EUs interesser, er å ha en selvstendig utenrikspolitikk hvor vi arbeider for miljø og utvikling.

Kort sagt: Alternativet til å bli med i EU er selvsagt å la være å bli med i EU.

Vi vet hvordan anderledeslandet ser ut. Hvor var det begrepet anderledeslandet kom inn i debatten første gangen? Jo, som introduksjon til regjeringens eget langtidsprogram. Og hva er det dette langtidsprogrammet inneholder? Jo, en detaljert beskrivelse av hva slags politikk Arbeiderpartiet skal føre!

For meg så er alternativet å stå fritt til å videreutvikle den skandinaviske velferdsmodellen. Jeg vil at et nei til EU skal brukes til en fortsatt sosialdemokratisk politikk og den beste måten for å få til det er at vi fortsetter med en Arbeiderpartiregjering som fører en politikk basert på Arbeiderpartiets program.

Derimot har jeg lyst til å spørre: Hva er ja-sidas alternativ? Er det dagens EU? Eller er det et annet slags EU - kanskje vi kan kalle det “anderledes-unionen”? Dette må ja-sida svare på. Man vil inn i EU for å påvirke, for å forandre. Men hva er det man ønsker å forandre? Og hvordan skal man få det til?

Skal man forandre artikkel 3 A i Maastricht-traktaten, som sier at alle målene som så fint beskrives i paragraf 2 må føres i samsvar med prinsippet om en åpen markedsøkonomi med fri konkurranse? Når ja-sida på side 6 i “solidaritetsalternativ for alle” siterer alle de gode målene i paragraf 2, har de sitert hele paragrafen helt ordrett, bortsett fra at de har utelatt én liten ting: at all politikk skal gjennomføres etter artikkel 3 og 3A. Spørsmålet er: skal vi forandre dette? Det sier “solidaritetsalternativ for Europa” ingenting om.

Eller skal man forandre artikkel 107 som fastslår at den felles sentralbanken for EU ikke skal, og jeg siterer “be om eller motta instruks fra Fellesskapets organer eller institusjoner, medlemsstatenes regjeringer eller noen annen instans”? Altså ikke være underlagt politisk styring? Vi var mot det da Fremskrittspartiet for noen år siden foreslo et slikt system i Norge. Skal vi forandre dette når vi blir medlem? Det sier “solidaritetsalternativ for Europa” ingenting om.

Eller skal man forandre artikkel J som sier at EU skal ha en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, og at medlemsstatene, sitat, “skal aktivt og uforbeholdent støtte Unionens utenriks- og sikkerhetspolitikk med en holdning preget av lojalitet og gjensidig solidaritet.” Og at de skal gå inn for den felles utenrikspolitikken i internasjonale fora og på internasjonale konferanser. Skal man forandre dette? Det sier ja-sidas dokument heller ingenting om.

Og i så fall: hvordan skal man forandre det. Hvem har man støtte fra for slike forandringer? Og hvordan skal man klare det når det trengs enstemmighet for å forandre så mye som et komma? Jeg tror det er viktig at vi tar vare på vår uavhengige stemme på den internasjonale arena. Jeg tror verden kan ha bruk for noen land som ikke er bundet opp av de store maktblokkene, men som kan være en brobygger. Noen sier at vi er for små til å kunne spille noen rolle. Jeg synes vi har bevist det motsatte.

Islands president, Vigdis Finbogadottir, har sagt noen kloke ord om det med små nasjoner:

“Jeg har tenkt mye på det merkelige mindreverdighetskompleks vi nordiske mennesker lider av. Vi omtaler oss selv som “små nasjoner”. Vi er slett ikke små! Vi har vendt oss til å se det ifra et økonomisk synspunkt. De store nasjonene har mer penger og våpen ... Det er ikke der styrken ligger. Den ligger i troen på at en selv har noe å si og at man ikke er passiv i denne verden. Derfor har jeg lenge tenkt at de nordiske nasjonene ikke skal gå omkring å si “Unnskyld at vi er til, vi

som er så små". Vi er slett ikke små! Vi har stor indre styrke, det har vi vist gjennom våre velferds-samfunn.", sier Vigdis Finbogadottir.

Og kanskje er det nettopp gjennom å organisere samfunnet på en annen måte vi har hatt aller størst internasjonal betydning. Ved i praksis å vise at det finnes alternativer til liberalismen, det finnes alternativer til 2/3-samfunnet. Et eksempel som har vært en inspirasjon og en referanse for folk som kjemper for det samme som oss andre steder i verden. Men da må vi beholde troen på oss selv, og troen på at vi har styrke.

"Norden har mye mer styrke enn vi tenker over", sier Finbogadottir. "Ikke skal de såkalt "store landene" få sluke oss. Vi skal ha tro på oss selv og si: "Dette klarer vi". Vi har jo greid oss til nå. Det påhviler oss et ansvar overfor fremtidens generasjoner å minne om hva de kommer fra. Vi skal ikke stå på Europas terskel og tigge om å få slippe inn i alt det praktfulle de har", sier hun. Og sier "Ansvaret hviler, når det gjelder debatten om EU, på at vi ikke lar de unge merke at vi mangler tro på oss selv".

Det er en ny generasjon som vokser opp. En ny generasjon som har nye verdier, som har nye mål. Vi står på mange måter ved et vegskille. En ny generasjon vil føre en ny politikk. Vi ser at gårdsdagens løsninger ikke fungerer, vi er lei av gårdsdagens krangler.

Meningsmålingene viser at det er et klart flertall mot EU i Norge. Men de viser også at det er store forskjeller mellom generasjonene.

Det er svært mange eldre som er mot. De har bygd opp velferdsstaten. De vet at det har kostet slit og forsakelse. De vet at den ikke har kommet av seg selv. De vet at det krevde offervilje, men også at det var å best å dele, å være solidariske med alle.

Og det er de unge som er mest mot. Vi ser et arbeidsmarked som ikke har bruk for oss. Vi ser miljøproblemene som er iferd med å ødelegge vår framtid. Vi ser at kløften mellom nord og sør skaper umenneskelige lidelser. Vi er vokst opp med TV-bilder med fattige øyne som ser oss rett inn i hjertet.

Den generasjonen som er mest for, er den som er tyngst representert her i salen. Etterkrigsgenerasjonen. Som fikk velferdssamfunnet i arv. Som kunne gå rett ut i arbeid, som fikk hus nedbetalt av skatteregler og inflasjon og som fikk være med på kjøpsfesten på 80-tallet. Det er de som også er de sterkeste tilhengerne av EU.

Jeg kan ikke snakke for de gamle. Jeg har ikke vært med på å bygge opp velferdsstaten.

Men jeg kan snakke for det klare flertallet av de unge. En ny generasjon som står klar til å bygge velferdsstaten videre.

- Vi er villige til å ta på oss oppgaven med å sikre folketrygden, så etterkrigsgenerasjonen får sine pensjoner.
- Vi er villige til å ta fatt på miljøarven, med opprydding etter klimaødeleggelser, ozonuttyning og giftspredning.
- Vi er villige til å starte vegen ut av fattigdommen, til å dele ressursene etter, til å begynne oppvasken etter forbruksgildet.
- Vi er villige til å sikre velferdsstaten så de mange gamle får et skikkelig tilbud om omsorg og pleie.

Det blir ingen lett jobb. Likevel er vi klare til å ta den på oss.

Men vi har en bønn.

Ikke la oss begynne den jobben med at vi blir knyttet opp til en union som gjør oppgaven så uendelig mye vanskeligere!

Ikke underlegg oss en union med krav om en mer liberalistisk politikk.

Ikke underlegg oss mål om enda mer forbruksvekst og mer konkurranse og marked.

Ikke underlegg oss en felles utenrikspolitikk som gjør at vi skal ivareta EUs interesser i

internasjonale organ.

Gi oss friheten til å føre en annen politikk. Så skal vi også ta ansvaret.

Det er derfor et klart flertall av de unge ber dere om å si nei til EU den 28. november.

160 dager før folkeavstemmingen i 1972, i april, hadde Arbeiderpartiet også ekstraordinært landsmøte.

Det som kanskje huskes best fra det landsmøtet er Einar Gerhardsens innlegg hvor han sa sine berømte ord om at hvis vi ikke hadde hatt noen motstandere, så burde vi ha skaffet oss noen.

Men Gerhardsen sa også noe annet. Han sa: "I kampens hete må vi ikke glemme at vi som tilhører Arbeiderpartiet har et grunnsyn som på lenger sikt betyr mer enn uenighet i synet på den saken som i dag opptar oss.

La oss på begge sider prøve å komme gjennom denne perioden uten skadevirkninger for partiet", sa Gerhardsen.

Vi vet at det ikke gikk sånn.

Vi vet at i løpet av de 160 dagene hardnet det til. Bitterheten, kampen, stikkene førte til at folk forlot partiet. Noen for en periode. Noen for alltid.

Nå er vi igjen 160 dager før en ny folkeavstemming. Vi har hatt en god debatt så langt. Men jeg er spent på hvordan det går. Jeg skal ikke uttale meg skråsikkert om debatten i 1972, jeg var bare 5 år, og var ikke særlig aktiv, ihvertfall ikke på det rikspolitiske plan.

Men vi ser allerede utslag, sikkert på begge sidene, som vi gjerne skulle vært foruten.

For to dager siden gikk en kjent forfatter, som også er medlem i dette partiet ut i VG og sa at det blant annet var brune krefter som står i spissen for nei-sida i Norge.

Jeg må si: At det er ingenting som provoserer meg mer enn å bli stemplet på en slik måte. Jeg bruker halve arbeidsdagen min og halve arbeidsnatta til å bekjempe de rasistiske kreftene i Norge. Jeg har gått ut og stilt meg for hogg fra høyreekstreme grupper. Jeg blir oppringt og vekket flere ganger på natta. Jeg mottar drapstrusler fra miljøer som holder til like i strøket utenfor kontoret hvor jeg ofte går hjem i tolv-ett tida om natta.

Også skal man få slike utspill. Vis meg en person som står i spissen for nei-sida som er brune krefter?!?

Det går ikke an å komme med slike utspill. Jeg håper at vi blir forskånet for slike utspill i vårt eget parti.

Gerhardsen avsluttet sitt innlegg i 1972 med å si følgende: "Alle gode partifeller, uansett hvor de står i denne saken, har et sterkt ansvar. Ansvaret for samholdet i et parti som har gjort en gjerning i norsk politikk - men som ennå har store uløste oppgaver foran seg".

Det har vi denne gangen også.

Vår solidaritet for alle har bragt oss seire.

For kort tid siden ble det første frie valget i Sør-Afrika avsluttet. Svarte og hvite kan for første gang stemme i samme valg. Tenk på det: Hvor mange ganger har vi vært med på og fremmet kravet om at vi måtte få slutt på apartheid. Hvor mange ganger har vi krevd at Nelson Mandela måtte settes fri. I 27 år satt han i fengsel. Nå er han president i et fritt Sør-Afrika. Er ikke det utrolig? Er ikke det helt fantastisk?

La oss også høre på hva det er Nelson Mandela sier når han går løs på oppgaven med å bygge det nye Sør-Afrika. Jo, han skriver i Dagbladet at han frykter oppbyggingen av de sterke handelsblokkene i nord, som EU og NAFTA, fordi de gjør det så mye vanskeligere for landene i sør som står på utsiden, slik som hans eget land.

Og da Nelson Mandela fikk fredsprisen takket han Norge og Norden for den rollen vi hadde spilt for å få rettferdighet i Sør-Afrika. Den var meget viktig i den internasjonale opinonen mot Apartheid-regimet. Norges tidlige anerkjennelse av ANC hadde enorm betydning for

frigjøringsbevegelsen i Sør-Afrika, sier Mandela.

Vi vet at vi kan spille en rolle. Vi vet at vi kan ha betydning for andre. Men vi kan ikke gi oss før alle kan ta del i et godt liv i fred og trygghet. Det haster med å skape en rettferdig verden og et miljø i balanse.

Vi som er ung i dag kalles gjerne interrail-generasjonen. Mange har reist rundt omkring, til Praha, til Paris. Til EU-land, til andre land. Vi har sette et kontinent uten grenser, vi har sett murer falle. Og vi ønsker å ha det slik å leve i et mangfoldets Europa, uten stengsler. Men hvorfor stoppe der? Hvorfor bygge nye murer rundt rike land i en rik verdensdel?

Vi må rive ned alle barrierer som splitter menneskeheten.

Kjære landsmøte.

Dette er vår drøm. Alle menneskers frihet. En solidaritet for alle. Det er dette som er den sosialdemokratiske bevegelses sjel.

Handelsskolelæreren fra Flekkefjord hadde en drøm om et bedre samfunn. Lite visste han den gangen at drømmen skulle bli virkelighet. At vi skulle klare å skape et samfunn hvor alle hadde arbeid, at vi skulle skape velferdsstaten.

Vi vet heller ikke om vår drøm blir sann.

Dagen da apartheid i Sør-Afrika tok slutt er kommet. Jeg håper den dagen da all apartheid tar slutt ikke er så langt unna, ikke bare apartheid i Sør-Afrika, men mellom svarte og hvite, mellom muslimer og serbere, mellom rike og fattige.

Men da må vi bevare den innerste brennende gløden for rettferdighet, for forandring. Uten den når vi aldri vår drøm. Vi må skape framtidssamfunnet. EU gir oss gårdsdagens svar, gårdsdagens løsninger.

Aldri før har det vært mer behov for å finne nye løsninger.

Aldri før har det trengtes mer at noen viser et alternativ til liberalismen.

Aldri før har det vært viktigere at vi tar vare på solidaritetstanken og de grunnleggende verdiene vår bevegelse er tuftet på.

Aldri før, skriver Rolf Jacobsen,

har vi hatt så dype stoler

og så brede sofaer rundt bakenden.

Aldri før

har teknokratene gjort slike underverk med verden

at hjertene er blitt så mørkredde av angst

at vi må gå i dekning bak oss selv.

Aldri før

har ordene måttet skrikes så høyt

og bilder og lyd måttet sprites opp med Cola

for å trekke tankene bort og gjøre oss ufarlige.

Aldri før har det hastet slik. Aldri før

har vi lengtet slik.

etter menneskestemmer bak ordene,

sannhet og hjertevarme bak kråkenes skrik.

Si ja til framtida.

Si ja til sosialdemokratiet

Si ja til solidaritet for alle

Si nei til EU.

Dirigenten meddelte at representant nr. 073, Nils Ivar Larsen Oslo er ankommet landsmøtet og at 300 landsmøtorepresentanter dermed var møtt fra. Dirigenten tok deretter opp søknader om permisjon fra:

Representant nr. 76 Tone Gjesdal, Oslo søkte permisjon fra lørdag kl. 18.30 og ut dagen grunnet 50 års jubileum.

Representant nr. 056 Vidar Ovesen Oslo søkte permisjon fra lørdag kl. 15.00 og ut dagen grunnet bryllup.

Vedtak: Permisjonene innvilget.

Landsmøtet tok lunsjpause fra kl. 13.10.

Møte ble satt igjen kl. 14.35.

Forsamlingen sang "Verden er vår". Forsanger Grete Knudsen.

Dirigenten foreslo at innkomne endringsforslag til programforslagene vedr. sakslista pkt. 3, ble oversendt redaksjonskomiteen.

Vedtak: Forslagene oversendes redaksjonskomiteen.

Dirigenten refererte permisjonssøknader fra representant nr. 092 Ole Andreas Brodal, Hedmark, som søkte om permisjon fra kl. 18.30 lørdag og ut dagen.

Vedtak: Permisjonen innvilget

Dirigenten opplyste om at 134 talere foreløpig hadde meldt seg til debatten, og ga først ordet til:

Representant Sylvia Brustad, Sentralstyret Kvinne politisk utvalg.

Kjære Landsmøte!

Martin Tranmæl var en klok mann. Han sa bl.a. at vi skal stå med bena planta i norsk jord, men med ansiktet vendt utad. Dette utsagnet sier noe om at arbeiderbevegelsen alltid har vært internasjonal. Sosialismen hadde sitt utspring i Europa og det var også der den først fikk fotfeste og satte sitt preg på samfunnsutviklingen. Slagordet til de første sosialistene lød: Arbeidere i alle land foren dere. Og de sosialistiske visjoner og ideer var aldri fraser og drømmerier. Kjentetegnet for den internasjonale arbeiderbevegelsen var - og er fortsatt - snarere handling enn ord. Kampen mot avmakta har alltid vært drivkraften. En kamp for innflytelse og for påvirkning. Strategien var å få innflytelse og komme inn og påvirke der hvor makt var. Holtemann-Knudsen, Thrane og Tranmæl møtte utsagn som: Det er ingen vits. Det nytter ikke å få til forandringer. De blir spist opp av kapitalister og høyrefolk. Men hvor hadde vi stått idag dersom de hadde resignert. Nettopp fordi Holtemann-Knudsen, Thrane og Tranmæl tok plass rundt styrebordene i bedriftene. Og blant høyrefolk på Stortinget. Så er vi i dag et parti med makt og med innflytelse og evnen til å foreta forandringer. Vi må ha den samme strategien som våre forgjenger for å nå de mål vi setter oss. Først når vi er med å tar ansvar så kan vårt gamle og gode slagord - om frihet, likhet og solidaritet bli virkelig for alle mennesker. Vi står ovenfor mange utfordringer som landene må samarbeide mer om. Fred og sikkerhet, miljø og arbeidsledighet er her sentrale stikkord. Også kvinnekampen har lært oss at vi må ha stemmerett der ting bestemmes for å få til forandringer. Norsk politikk er endra som resultat av at kvinnene har gått inn i politikken. Dette må også skje i Europa. Det er mange kvinner som naturlig nok er opptatt av velferdsstatens

framtid. Og er bekymret for det. Det er ikke så rart når vi vet kvinnene er veldig avhengig av en sterk offentlig sektor. Men vi skal huske på at det er vår egen politiske vilje og prioriteringer som bestemmer nivået på våre velferdsordninger også ved et eventuelt medlemskap i EU. Vi vil trygge velferdssamfunnet vårt også for framtiden, men vi må ha en økonomi for å bære utgiftene for å gjøre det. Vi har i Norge utviklet et samfunn der solidaritet, sosial trygghet og like muligheter står særlig sterkt. Dette er det grunn til å være stolt av. Men da må vi også har selvtillit nok til å mene at dette er noe vi kan eksportere til andre land. Jeg tror Europa trenger Norden med våre verdier og vår modell. Det er til syvende og sist så dreier EU spørsmålet om vi tror det nytter, og om en mener at det er riktig å delta på den arena diskusjonene foregår. Og mange viktige beslutninger avgjøres. Jeg tror det nytter og jeg mener det er riktig å ha medinnflytelse. Og for å oppnå målet vårt om arbeid til alle, bærekraftig utvikling og sosial rettferdighet og fred. Så må vi alliere oss med likesinnede i andre land. Markedskreftene må styres slik at de ikke går på tvers av økologiske interesser eller enkeltmenneskers trygghet. Og et omfattende europeisk samarbeid er ett skritt på veien til en mer integrert verden. Som jeg tror er en bedre verden å leve i for oss alle. De økonomiske og politiske forandringer som Europa de siste årene har vært igjennom kaller på mer internasjonalt samarbeid og ikke mindre. Overordnet alt annet står et Europa der freden råder. Et medlemskap gir oss også mulighet til å delta i et forpliktende samarbeid for å bidra til å trygge freden i Europa. Som kvinner ønsker vi å ta aktivt del i dette, både i og utenfor Europas grenser. Og det er derfor et meget klart flertall i kvinnebevegelsen går inn for å bli medlemmer i Den Europeiske Unionen. Også fordi vi mener at et ja er et ja til trygghet for framtida, og det er ja for å sikre velferden for framtiden.

Representant nr. 195 Trond Tystad, Hordaland

Kamerater!

Etter forslag fra en fra mitt eget kommuneparti sa det første landsmøtet til Arbeiderpartiet i vårt århundre avskaffelse av det militære, innføring av internasjonale vollgiftsdomstoler. Den andre sosialist internasjonale hadde dette også som sitt program. Dessverre fjernet 1. verdenskrig drømmen om avskaffelse av det militære, men heldigvis levde drømmen om internasjonalt samarbeid videre. Samarbeid mellom nasjonene, dagens europeiske union rommer stater som har kriget mot hverandre to ganger i vårt eget århundre. Det er det som gjør at et sosialt og kulturelt og økonomisk fellesskap mellom disse nasjonalstatene er så fantastisk og så verdt å forsvare. Morgendagens europeiske union vil også kunne ramme stater som stod på den andre siden av den kalde krigen. Skal vi da som står for den åpne dørs politikk i forhold til øst ikke være med i det som ser ut til å bli morgendagens felles europeiske hus. Slik som vi har drømt om. Noen regner EU som en kapitalistisk oppbinding. Jeg vil si at Stål og Kull unionen i høyeste grad var en politisk oppfinning. Det var nemlig grunningsrediensen i våpen industrien som skulle temmes. Det var dette det skulle samarbeides om. Det var ikke Milton Freedman økonomiske teorier, men heller nærmere Lenins ord om å smi sverdet til plogjern som forteller historien bak den første biten i denne unionen.

Vi i arbeiderbevegelsen vant vår første seier på bedriftene. Siden var vårt inntog lokalpolitikken og i den nasjonale politikken. Dette har fått mye til i går og forsvarer det i dag. Men i mine øyne er angrep det beste forsvar. Derfor må vi i morgen være med på den europeiske arena. Vi skal ikke la våre kamerater i Europa kjempe kampen videre alene. Vi må forsvare både faglig og sosiale rettigheter i det europeiske fellesskapet. Allerede Karl Marx påpekte for å oss, at kapitalen var internasjonal. Vi må tørre å påpeke at politikken også må være bindende internasjonalt. Ikke

minst når det gjelder etter de nye problemene, miljøproblemene. Jeg har lært av mine foreldre hvor jeg skal sette garn og hvor jeg skal sette line for å få fisk. Det kan jeg forklare mine barn og eventuelt mine barnebarn. Men hvis miljøet ødelegges og fisken forsvinner fra sjøen der man fisker så hjelper det forferdelig lite. Derfor må jeg i tillegg være tilhenger av å være del av internasjonale organisasjoner som kan gjøre noe med miljøet som kan fatte forpliktende vedtak. Det er tvil i oss alle, kamerater, men for mitt vedkommende så er det dypest og det rødeste, det mest idealistiske i min sosialistiske sjel som gjør at jeg kommer til å si ja til deltagelse i det europeiske fellesskapet.

Representant nr. 292 Knut W. Hansen, Troms

Dirigent!

I tillegg til navnet mitt kan jeg opplyse om at jeg er fisker og fiskertillitsmann. Jeg kommer fra en liten kystkommune oppi Nord-Troms som heter Karlsrud. I likhet med de fleste andre kystkommunene våre så er det fiskeriene som er grunnlaget for at det bor folk der. Og sånn vil det også være i framtiden. EU eller ikke EU. Og jeg har ingen tro på at andre ting som kan erstatte fisk som grunnlaget for bosetning langs kysten. Jeg er erklært NEI mann i likhet til Thorbjørn Jagland som er erklært JA-mann. Begge to hadde bestemt oss på forhånd, før resultatet forelå, hva vi skal mene om EU saken. Jeg sier ikke nei fordi vi har fått en dårlig fiskeriløsning med EU. Jeg har ingen tro på de ideene som EU bygger sitt syn på. Det mulig at jeg er egoist, en navlebeskuer og at jeg har trukket nisselua nedover både ører og øyne. Men jeg skammes ikke over det. Ærlig talt så er jeg stolt over det. I likhet med Trond Giske så vil jeg ihvertfall ikke bli beskyldt for å være nasjonalist. Etter min oppfatning tror jeg at vi er egoister noen og enhver, egoismen ligger inni oss bestandig på forskjellige plan og gir seg forskjellige uttrykk alt etter hvilket ståsted man har. Jeg mener ikke å plage dere med fiskeri og fiskerispørsmål. Men siden vår statsminister har brukt såpass mye tid, etter min mening, på kontroversielle formuleringer, så er jeg dessverre nødt til å bruke litte grann tid på det.

Jeg skal ikke svartmale. Det jeg skal gjøre er å si at jeg tror norske myndigheter rosebilder virkeligheten i forhold til fiskeriatalen. Jeg vil be vår fiskeriminister om unnskyldning for det jeg sier, men grunnen til at jeg sier det er på grunnlag av hva Gro Harlem Brundtland sa; Jan Henry vil bli husket i hovedstadene rundt om i Europa. Det er sikkert rett. Men det som også som er like rett er at Jan Henry kommer til å bli husket langs kysten av Norge. Men det er ikke sikkert at ha vil bli husket av samme grunn. At man husker han er fiskeriatalen. Jeg tror også enda flere vil huske han hvis det blir ja til et EU. Unnskyld, Jan Henry! Jeg skal ikke plage dere med noen detaljer, bare peke på en ganske vesentlig sak. Et samla fiskernorge har gått ut og har sagt nei til avtalen. Det heter så fint at vi har stått hånd i hånd. Vi hånd i hånd fra sjarkfiskere til fabrikktrålere. Og det spenner fra han som har null i inntekt til han som har ti-talls millioner. Bare det bør få det til å ringe en bjelle i denne salen, om at det ikke er sikkert at norske myndigheter sin versjon er helt korrekt. Vi har analysert og diskutert oss fram, og det var ikke noen selvfølge at det skulle bli et enstemmig fiskernorge som sa nei til avtalen. Det folk som var positive til å søke, positive til EU sine ideer. Og som innerst inne håpet at det ble ja. Men dem har stått frem på rekke og rad og har sagt nei. Vi har stått i lag. Gammel kommunister som meg, høyrefolk og sagt nei til avtalen. Høyrefolka sier at de ikke har noe parti; sålangt vil de gå. Det er kanskje ikke noe argument i denne salen, men det bør også få det til å ringe en bjelle. En liten bjelle bør ringe når det gjelder sikkerhet som vi har fått. I talen til Gro står det; at Olje og Gass er sikret i traktaten. Fiskeriene står det ingenting om i traktaten. Dem er sikra på en annen måte. På Island er det jubelstemning, men det er også jubelstemning i andre land i EU for at Norge har sagt ja for å få tilgang på våres fisk. Danske fiskere flirer av oss. Når vi kommer inn i EU skal dere overta

vår fiskeripolitikk. Så rister dem på hodet og sier så dumme vi er. Danske fiskere sier at viss vi hadde lett etter en nei mann da Danmark gikk inn i EU, så hadde vi ikke funnet ham. I dag finnes det nesten ikke en eneste ja-mann i Danmark, sier danske fisker. Det bør også få det til å ringe en bjelle. En jeg må si til statsministeren som sa; tror dere på at vi lurer dere. Nei, jeg tror ikke på det, men det er en realitet. Min drøm, kjære partifeller, er en levende kyst med mennesker på. Og det er mange ting som skal til for å få det til. Men en av de sentrale tingene er fisken. Det er mulig at jeg er egoist, men jeg er egoist på kysten sine vegne. Derfor vil jeg be dere alle sammen her i salen, og utenfor salen om å stemme nei.

Representant Rigmor Aasrud Jahren, Kvinnepolitisk utvalg

Dirigent, kjære Landsmøte!

Kvinnebevegelsen har hatt og har et stort engasjement i EU saken. Den forrige landskvinnekonferansen som ble holdt i mai i 1992 stilte krav til hva som burde vektlegges og hvilke resultater som burde oppnås i forhandlingene. Vårt ledermøte, eller landsstyre som det het før omorganiseringa har behandlet EU saken to ganger i ettertid. Både i begynnelsen av mai hvor forhandlingsresultat og dokumenter fra sentralstyret ble presentert, og i går da vi summerte opp debatten. På vårt ledermøte i går sa 22 av 28 deltagere ja til å støtte solidaritetsalternativet for Europa og gjennom det si ja til medlemskap EU. Gledelig mange er opptatt av kvinners situasjon når vår framtid i tilknytning til EU diskuteres. For mange kvinner er velferdsstatens framtid og kvinners mulighet til å delta der beslutningene fattes hovedsaken i EU debattene. I Norge har vi kommet lenger med likestillingsarbeid enn i mange andre europeiske land. Vi har flere kvinner i lønnsarbeid, vi har flere og bedre sosiale rettigheter og er flere politiske aktive kvinner enn i mange av våre europeiske naboland. Og vi er stolte av det vi har oppnådd i Norge. Og det er viktig og riktig det vi har gjort i likestillingsarbeidet. Vi har aldri ment at dette er noe vi skal ta hevd på her i Norge. På dette området ønsker vi oss ikke monopol på vår politikk. Vi har derimot et mål - og en visjon om et mer likestilt Europa. Selv om likestillingspolitikken i all hovedsak er et nasjonalt ansvar, er det behov for regler og minste standarder på arbeidslivets områder. Noen hevder at kvinners lønnsnivå i et medlemskap vil synke for kvinner i Europa som har lavere lønn enn menn. Ja det er riktig at kvinner i Europa har et lavere lønnsnivå enn menn. Men så må vi spørre oss om dette er spesielt for EU landene. Også her i Norge møter vi de samme problemene, kvinner tjener mindre enn menn. Utfordringen da er å finne virkemidler for å løse dette. Og her synes jeg faktisk at EU bidrar i positiv retning. En bedrift i Danmark ble dømt til å endre lønnsystemet sitt. Slik at det kunne kontrolleres om bedriften praktiserte ulik lønn for likt arbeid. En dom som har hatt betydning for hele det danske arbeidslivet. At det er arbeidsgiver som må dokumentere at det ikke finnes lønnsdiskriminering og ikke arbeidstaker er et annet eksempel. Et tredje er et eksempel på en dom som vi fikk bare for noen måneder siden. Der en engelsk logoped fikk medhold i at hennes utdanning skulle betraktes som likeverdig med en farmasøyt. Kvinnen som anla saken fikk ikke medhold i det engelske rettsvesenet men EU domstolen slo fast at arbeid som logoped og farmasøyt var av lik verdi. Og denne dommen går rett inn i det som er kjernen i likelønnsproblematikken i Norge. Hvordan skal vi få lik lønn for arbeid som er av lik verdi. På partiplan skjer det oppløsende ting. Gjennom arbeidet med det felles program for de sosialdemokratiske partiene i Europa har Arbeiderpartiet bidratt til at også at våre søsterpartier i større grad enn før hvor viktig det er å ha med kvinner der hvor beslutninger tas. Når den franske sosialisten har gjort vedtak om 50% kjønnskvotering og gikk til valg nå til europaparlamentsvalget med lister der annen hver kandidat var kvinne. Og når tyske SPD har en liste der 47 % av

kandidatene som har mulighet for plass i parlamentet er kvinner. Bærer det bud om at våre søsterpartier ute i Europa tar likestillingspolitikk på alvor. Og andre følger etter. Resultatene fra europaparlamentsvalget viste at sosialdemokrater i Spania her 36% kvinner og fra Luxembourg kommer det faktisk 50 % kvinner inni europaparlamentet.

Mange hevder at det er for få kvinner i de organer i EU som fatter viktige beslutninger. Og en behøver bare å se på TV bilder fra Brussel at det stemmer. Ministerrådet er ett av EUs viktigste organer. Her møtes de forskjellige fagstatsråder fra de enkelte land. Det finnes for få kvinner etter norsk og nordisk målestokk. I de enkelte lands regjering blir det for få kvinner når ministerrådet samles. Vi vet at politikken innhold endres når det kommer kvinner med i politisk arbeid. Spørsmålet om barnehager, svangerskapspermisjon, eldreomsorg og miljøvern har fått en langt mer dominerende plass i den politiske dagsorden etter at norske kvinner gikk inn i politikken.

Representant nr 183 Svein Fjellheim, Rogaland

Dirigent!

Arbeiderpartiet vil aldri akseptere at arbeidsledigheten blir brukt som et politisk virkemiddel står det i programmet. I tillegg til denne krystallklare formulering står det; for at Arbeiderpartiet er full sysselsetting det overordnede mål i den økonomiske politikken slik Trond Giske sa i sin innledning. Nå har jeg forståelsen for at som vår partileder sa at det er ulike oppfatninger omkring forskjellige spørsmål. Det er jo det som skaper politisk debatt. Men aldri akseptere er selv til DNA en ganske klar formulering. Det er min overbevisning at ved at vi slutter oss til EU med Maastricht-traktaten foretar tildels en sterk oppmykning av programmet og av begrepet aldri. Tidligere finansminister Per Kleppe brukte i sin tid å være kraftig i ordelag om myndighetene i Vest-Tyskland. Som han beskyldte for å tillate økt ledighet for å få en laveste mulig prisstigning. Følgelig må det være en viss sammenheng. Dette vil norske myndigheter så lenge Arbeiderpartiet styrer, aldri tillate sa Kleppe. Selv om det kan være uenighet om hvor klar sammenhengen er mellom økt sysselsetting og lav prisstigning. Så er det allikevel slik at man i Maastricht prioriterer lav inflasjon foran alt annet. Det står derfor ikke til å nekte at de har noe andre prioriteringer enn Det Norske Arbeiderparti har. For ca ett år siden hadde Stavanger Arbeiderparti besøk av daværende handelsminister Bjørn Tore Godal, i forbindelse med EØS avtalen. Han ble bl.a. spurt om følgende: Hva er det i et eventuelt EU medlemskap som vil ivareta norske arbeidsplasser og sysselsetting som allerede ikke er ivaretatt av EØS avtalen. Svaret var ingen ting. Spørsmålet ble gjentatt i et møte i Rogaland Arbeiderparti 3 juni i år. Og Bjørn Tore Godal svarte at han fortsatt er av samme oppfatning. At hensynet til våre arbeidsplasser er ivaretatt av EØS avtalen.

Dette synes jeg som i likhet med dere andre som er opptatt av arbeidsplasser er en veldig viktig oppklaring. Vi av oss som jobber til daglig innenfor fagbevegelsen er og opptatt av hvordan den faglige utviklingen blir i EU. I Norge har vi en solidarisk og utjevnet lønnspolitikk som basis for inntektsdannelsen. Dette har gitt positive resultater. For det som kalles kvinnelønninger er hevet noe mer enn de tradisjonelle mannsyrkene, selv om vi på langt nær er i mål. Etter den informasjonen jeg har fått her hjemme og i Brussel så er det intensjonene i EU at reallønnen skal fryses, eller i visse sektorer reduseres. Dette vil bety større lønnsforskjeller og jeg har ingen sterkt tro på at Norge ved et eventuelt medlemskap vil kunne sneu denne utviklingen. Som går i stikk motsatt retning som den solidaritetsprofilen vil har lagt oss på i det norske samfunn. I tillegg er det også slik at man i EU ønsker å desentralisere hele inntektsdannelsen ned til den enkelte bedrift på samme måte som FrP og Høyre og NHO ønsker her hjemme. Dette vil kunne føre til en ren undergraving av den styrken som ligger i en samlet fagbevegelse som det ble sagt av partileder

tar overordnet hensyn til sysselsetting og solidarisk lønnspolitikk. Gunnar Berge har i et intervju med Stavanger Aftenblad uttalt følgende; folk flest i Norge blir ikke lykkeligere ved økt materiell vekst og velstand. Vår utfordring ligger i å forbedre folks livsstandarder, sa Gunnar Berge. Jeg synes det er en aldeles utmerket formulering. Men slik jeg oppfatter EU systemet og de holdninger EU er tuftet på så prioriteres vekst for vekstens skyld. Og det er på de ressurssterkes premisser veksten legges opp. Og det har lite med livsstandard å gjøre.

Avslutningsvis vil jeg si et par ord om APs sin måte å takle EU saken på. Det hevdes ofte fra ja-siden at deler av nei-siden ikke er istand til å se noe som helst positivt med EU systemet. Den kritikken er jeg faktisk enig i. Yngve Hågensen sa for en tid tilbake på et EU møte i Stavanger. I Norge tror man at man er verdensmester på de fleste områder, sa Yngve. Men i virkeligheten så er vi kun norgesmester. Det tror jeg og vi må ta inn over oss. Jeg tror at den debatten som nå skal foregå frem til den 28. november så vil begge sider stå seg på å ikke underslå de positive og/eller negative sidene ved et medlemskap. Det er jo nettopp det hele EU debatten dreier seg om. At man debatterer det egentlige innhold i de sakene som for oss er viktige. Og som veier for og imot. Det handler rett og slett om troverdighet. Men da må det til gjengjeld forventes av ja-siden at det innrømmes visse svakheter i EU systemet. Eksempelvis som tidligere påpekt, at det er visse motsetninger mellom DNAs programformulering. Hva som er jobb nummer en og hva som er Maastricht-traktatens jobb nummer en.

Helt til slutt vil jeg avslutte med å gi en uforbeholden ros til partileder Thorbjørn Jagland for den måten oss annerledes tenkende i SME har blitt behandlet så langt. Jeg vil tro det kunne holde hardt og fortsette i samme stil fram til den 28. november. Ikke desto mindre så er jeg overbevist om at partiet vil være samlet, og bevise at det går an å ha en Gro-regjering utenfor EU unionen. Takk.

Representant Grete Knudsen, Regjeringen

Partifeller!

Jeg kan ikke forsones meg med at vi kvinnene i Norge skulle velge ikke å bruke våre krefter til å bygge opp et stadig bedre og tryggere Europa. Arbeiderbevegelsen sine kvinner har pionerer nettopp når det gjelder sosialpolitikken, velferdspolitikken, rettigheter for barn og unge og eldre politikken. Vår holdning har vært at vi har tatt utfordringene og deltatt aktivt når det gjelder verdivalg og beslutninger. Det har kostet oppofrelse og krefter, men det har ikke vært forgjeves. Vi har vunnet viktige seire i form av konkrete rettigheter, og ikke minst dere, respekt for kvinnene. Kvinners virkelighetsbilde, verdier og holdninger er en teft både her i Norge, Europa og i resten av verden. Jeg sier ikke at alt er i skjønneste orden om vi deltar i det europeiske fellesskapet. Jeg ser skyggesider, jeg ser samfunnskrefter som jeg misliker og som jeg direkte skremmes av. Men hovedpoenget mitt er like fullt at vi kvinner i Norge og i arbeiderbevegelsen spesielt. Vi er en stolt tradisjon når det gjelder å møte utfordringer, delta aktivt og arbeide for forbedringer for folk flest. Vi har verken tid eller råd til å vente på en bedre verden, et bedre Europa eller isolere oss fra våre naboland. Dagens situasjon er usikker for folk flest. Grenser og murer forsvinner foran øynene våre på TV skjermene. Nasjonalistiske og etniske konflikter ulmer eller blusser opp i all mange land i all sin gru. Også foran våre vantro øyne. Folkegrupper er på vandring. I Norge har vi også fått landsmenn som tenker annerledes enn oss, som har andre skikker og annen tro. Vante oppfatninger er heller ikke slik de var. Selv ikke ekteskapet er slik det var. Kvinnene i vårt samfunn har, for å si det veldig kort, hatt sex før ekteskapet og jobb etter. Det vil si uttog fra hjemmet og inntog i arbeidslivet. Og dette er ikke noe spesielt for oss her i

Norge, det deler vi også med resten av Europa. De fleste oppgaver skal vi løse, selvsagt både lokalt og nasjonalt. Vi skal bevare våre velferdsordninger som fungerer rettferdig. Særlig vår folketrygd. Men vi skal samtidig tenke nytt om velferdspolitikken med en offensiv nærmiljøpolitikk, utbygging av sosiale nettverk. For det er jo et tegn i tiden at vi er i endring. Derfor finnes det heller ikke noen enkle svar. Selv om vi alle nå skulle ende opp med så enkle ord som ja eller nei 28. november, så vet vi jo alle at virkelighet ikke er så enkel. Nasjonalstaten i vår tid har en annen funksjon enn før. Etniske og kulturelle forskjeller løses ikke isolert fordi vi lever side om side også med konflikter. Nasjonalstaten er utilstrekkelig når verden stadig blir mindre og alt kommer oss stadig nærmere. Vi lever med miljø-ødeleggelser og vi vet alle innerst inne hvor skjør denne freden er. Jeg tror derfor vi skal satse på de gode kreftene som dette kontinentet har. Vi må møte utfordringene med pågangsmot, med fornuft og våge å delta. Vi må våge å løfte blikket, møte det nye, vi har ikke tid til å vente på et bedre og fredeligere Europa. Vi har heller ikke tid til bare å dyrke våre egne misnøye med de kreftene vi ikke liker. Og Norges plassering i Europa må vi altså holde perspektivet klart. Vi er i et lite land helt her opp på kloden prisgitt samhandling med andre. Et liv da uten håp, uten forbedringer uten å tenke på forbedringer. Det må jo være et fattig liv. Men med positiv holdning og hardt arbeid så kan selv vanskelige ting lykkes.

Partifeller, jeg tror at vår skjebne er nær knyttet til Europa. Og at vi gjør klokt i ikke å overdrive vår tro på at vi er bedre. Og at vi skal klare oss best alene. Jeg vet godt at jentene har kritiske øyne, men også evne til perspektiv. Jeg tror vi skal både smake på ordet nei og smake på ordet ja med øyet for hva vi ønsker. Nemlig å arbeide for velferd for overlevelse og for fred. Og i et slikt perspektiv, partifeller, er det tryggest å si ja!

Representant nr. 069 Finn Erik Thoresen, Oslo

Kamerater!

Hvis valget hadde vært så enkelt at vi sa ja til solidaritetsalternativet så hadde det vært et ja til et sosialdemokratisk Europa, da er det ikke mange av oss som ville ha store problemer. Det ble også sagt at EU er en høyere form for sivilisasjon. Men det er jo ikke et EU som strutter av sunnhet og velvære det som vi nå kan skue utover. Femti millioner blir karakterisert som fattige. Det er like mange som bor i Frankrike. Atten millioner arbeidsledige som er raskt stigende mot tyve, og ikke synkende. Det er mer enn det bor i Norge, Sverige og Danmark. Vi har en stor skjult arbeidsledighet i Europa ved siden av. Spania opererer med en ledighet på 24-25 %, men det er uten kvinner over 45 år, og ungdom som aldri har fått en jobb, de er ikke registrert. Storbritannia har litt under 10 %, men de har forandret registreringen sin over 30 ganger for å få den frisert. Portugal er en av de som har det laveste med 5,6%, men der er gifte kvinner pr. definisjon ikke arbeidsledige. Europa, og kapitalistene i Europa og vi må ha fortsatt lov til i 1994 å snakke om kapitalister. Det er de som styrer Europa nå knallhardt. Og de har fått den arbeidskraft reserven de alltid har ønsket seg. Det foregår en systematisk nedbygging av velferdsstaten. Og korstoget føres i den hellige konkurransens navn. Samtidig med dette har brutto nasjonalprodukt innen EU landene økt med over 50 % i de siste 20 årene. Den europeiske arbeidsgiverorganisasjonen hvor NHO er medlem, den heter UNISE. De la i desember frem en rapport om hvordan man skulle gjøre Europa konkurransedyktig. Og den er interessant. Oppskriften deres var veldig klar. De sosiale kostnadene for de ansatte skulle ned, privatiserte velferdsordninger som i dag er samfunnets ansvar, større lønnsforskjeller, kutte ned minstelønnsattsene, lavere marginalsatt, og hvem er det som tjener på det. Lempeligere arbeidstidsbestemmelser, vi vet hva det betyr, letter

adgang til å si opp folk, redusere arbeidsledighetstrygden, det skulle bli vanskeligere å få sosiale understøttelser. Det er ingen overraskelse at arbeidsgiverne vil føre en høyre politikk. Men vi kan jo bli overrasket over hvorfor de vil så gjerne inn i EU. Og bruker så mange millioner for å få fritt spillerom for den type høyrepolitikk.

Imot arbeidsgiverens styringsrett, imot en kynisk kapitalisme så har vi en hindring. Og det er avtaleverket vårt, deretter en kombinasjon av lov og avtaleverk. Som vi har utviklet i Norge og som fungerer veldig godt i Norge. Fordi at det har noe med folkedemokratiet å gjøre. Man har en rettferdighetssans i Norge som går på at man aksepterer ikke så lett en urett. Man bor for tett på hverandre til det. Det har noe med det avtalesystemet vi har fått bygget opp. Retten til en kollektiv tariffavtale som er utrolig viktig for oss. Vi ser nå hvordan man kynisk med bruk av arbeidsledigheten ødelegger dette avtaleverk mange steder i Europa. Nettopp ved at de får avtalene bort fra kollektive avtaler mot individuelle personlige avtaler. Og da er man tilbake til den tiden hvor man måtte stå med lua i hånda nederst i døra. Og være så god å finne deg i de ordningene som var. Derfor betyr kampen for de kollektive avtalesystem enormt mye for fagbevegelsen. Den europeiske grafiske føderasjonen, den fjerde største bransjen i Europa, har i sitt nye handlingsprogram nettopp ført inn beskyttelsen mot rasingen av det kollektive avtaleverket. Og vi ser at dette er noe som kynisk pågår fordi at det er det vi kan sette imot arbeidsgiverne. Hva er det HER VAR DET HOPP PÅ BÅNDET.....svar mot kapitalinteressene som kunne gi oss et noe bedre kapitalgrunnlag. Det man legger vekt på der, en veldig interessant lesning jeg anbefaler alle, den forteller om en utjamning i Europa på kompetansesiden. Den sier at økt kompetanse er viktig og det skal bedriftene betale, men det er de ufaglærte som skal ned i lønn og betale det der koster. Og reallønnen skal stige mindre enn produktiviteten. Og hvem tror dere stikker av med den fortjenesten. Jeg tror, kjære venner, at å støtte et samfunn som dyrker vinnere som EU gjør, vil bare resultere i at vi sitter igjen med et samfunn med tapere. Stem Nei!

Representant nr. 296 Kirstin Biti Johansen, Finnmark

Orebeivi (samisk)

Jeg vil si dere at fra Finnmark til Oslo er det veldig langt, men gud hjelpe meg, når senteret flyttes til Brussel, da blir det enda lenger. Det snakkes så fint at man ikke kan bruke det som et argument, men jeg er sikker på at mange av dere har reist oftere ned til Brussel en tur, enn østover i Finnmark. Tenk litt over det her med geografiske forhold. I de senere årene så har vi hatt en god utvikling med hensyn til samisk språk og kultur, og spørsmål som vedrører samene. Og Sametinget har oppnådd vesentlig det meste som gjelder utvikling av samiske forhold. Slike ting har de norske myndighetene tatt hensyn til. Det er slik at vi nå er engstelig for at norske myndigheter på mange felter som også er viktig for den samiske befolkningen, må avgi suverenitet til Brussel, den dagen dere stemmer oss inn i EU. Derfor sier jeg nei til EU. Den andre grunnen til at jeg sier nei til EU, er at jeg ikke har noe tro på at det kalles likestillingsforhold og påvirkningsmuligheter og ditt og datt. Det sies så vakkert at Norge skal bli med for å ta føringen når det gjelder å gi kvinner og menn like muligheter i å delta i politikken. Og her refereres det til Tyskland og Frankrike og deres flotte kjønnskvotering. Men se på oss selv, se på resultatene fra siste kommunestyrevalg. Kun 28,5% var kvinner. Og jeg spør: Tror dere virkelig, at vi, ved å gå inn i EU klarer å påvirke det mannsdominerte tunge miljøet der når vi ikke klarer det i vårt eget land. Merkelig!

En annen grunn for å si nei er; at i det mannsdominerte organet EU så får vi 5% medbestemmelse.

Men samtidig gir vi bort 95 % medinnflytelse i Norge. Det er mer alvorlig. For oss som kommer fra distrikts-Norge, våger jeg å påstå at vi ikke vil få noen fordeler ved å gå inn i EU. Og jeg anbefaler dere å si nei.

Representant nr. 083 Nils Røhne, Hedmark

Partifeller!

To punkter til Trond Giske innledningsvis. For det første, Trond! Du siterer Pastor og sier at han har sagt at det er vanskelig å redusere ledigheten på kort sikt, det er helt riktig, det har han sagt. Og han sa det fordi ministerrådet reduserte Delores-planenes omfang. Det var også konservative regjeringer i Europa, som deler Delores bekymring. Og hvis vi ikke får en Delores-plan, med den målsettingen han hadde, så kan resultatet bli som Pastor sier, og det er jeg helt enig i. Derfor er svaret på det at vi må få sosialdemokrater inn i ministerrådet, altså de nordiske land. Trond! Det andre som jeg er veldig opptatt av er at du tar Mandela til inntekt for ditt syn. Jeg er enig med deg i en ting. Det er utrolig, det er fantastisk at en som har sittet i fengsel i snart 30 år skal være i stand til å få slik rolle som han spiller i sitt eget land. At han trodde på det, at han satt der alene og visste han hadde kamerater ute i Sør-Afrika, at han trodde det gikk an å endre det. Det får meg til å tro at sosialdemokratiet, hvis vi tror på våre ideer, hvis vi tror på vår ideologi også må klare en jobb i Europa, da en mann kan gjøre en slik jobb i et Apartheid-system.

For noe som slo meg da jeg leste mindretallets forslag "Solidaritet for alle". Og som er noe allmennmenneskelig noe. Det var et dikt jeg husker fra Marit Bjølo. Hun har sagt noe sånn som at; "...Og jeg skulle ønske, jeg skulle ønske jeg kunne elske alle på vår jord. Jeg skulle favne hele verden. Liten og stor. Jeg skulle varme alle sammen. Jeg skulle kysse deres kropp, men brått jeg ser naboen, sier hjertet stopp."

Min oppfatning er at skal vi samarbeide i Europa så må vi se på naboen, vi må gå opp til de nordiske land. Og for første gang har vi utenrikspolitiske betingelser. Jeg tror det er Kalmarunionene 1394, at vi har utenrikspolitiske betingelser i Norden som gjør at vi kan klare å få et samarbeid i Norden. Og da skal vi for første gang i Norsk Europa-debatt, etter 40 år med diskusjoner Norden har stått sentralt si; det er ikke så farlig hva Sverige og Finland gjør. Det er av min ikke oppfatning troverdig. Det er svært interessant, ja, det er absolutt nødvendig å være klar over hva Sverige og Finland gjør. Så det nordiske samarbeidet er et av de viktigste momentene at vi kan ta det med inn i Europa. Dessuten så er det jo slik at en må spørre seg hvorfor vil den europeiske sosialdemokrat at vi skal komme inn. Jo, Gerd Pettersen fra Danmark har sagt det slik, "Europa er slagmarken i striden mellom høyre og venstre. Det er en uunngåelig følge av markedskreftenes seiersgang. Sikring av miljø, sosiale rettigheter er ikke mulig lenger på det nasjonale plan, vi må delta på det overnasjonale. Det er den første grunn til av vi skal gå inn i EU".

Den andre grunn er at vi skal gi vår støtte til europeiske sosialdemokraters program. Som vi kan komprimere til slagordet, "Et solidarisk Europa". Men det siste og kanskje det aller viktigste er vår bekymring for den øvrige verden, den tredje verden. Vi må bidra til at Europa i enda større grad enn i dag tar sitt ansvar og utvikler sine Roma-avtaler og fortsetter de positive ting som ligger i EU-systemet og ikke det negative forholdet til den tredje verden. Jeg sikter til informasjonssjefen i Kirkens Nødhjelp. Det vil være å kaste glør i øynene til folk å påstå, at Norge kan gjøre en sterkere innsats ved å stå utenfor EU. Tvertimot har Norge en enestående sjanse til å danne en tung blokk i EU sammen med Nederland, for å gjøre EUs bistandspolitikk bedre. Nå må vi sammen med brødre og søstre i Europa gjøre Europa til et integrert, utadvendt og solidarisk

Europa. Ikke overlatt det til konservative krefter som vil gjøre det innadvendt og selvopptatt. Vi må som sosialdemokrater alltid har gjort, være villige til å delta der de viktige beslutningene fattes. Frihet, likhet og solidaritet for Norge, for Norden, for Europa. Ja, da tror jeg vi i Europa kan klare som Mandela å få til; "A better life for all". Takk!

Representant nr. 268 Nils Christian Steinbakk, Nordland

Kjære landsmøte!

Jeg har aldri før stått fremfor en slik stor forsamling, så jeg er litt nervøs. Jeg er glad i Arbeiderpartiet. Og jeg har følelser for det. Under valgkampen i 1993, da ga jeg meg selv permisjon fra skolen, for å drive valgkamp for Det Norske Arbeiderparti. Og det følte jeg de hadde all grunn til å gjøre ihvertfall fra det fylket jeg kommer ifra, Nordland. Der vi hadde han Thomas Nordvoll på kamp-plass, og klarte å få han inn, ikke minst fordi han er nei-mann. Jeg gjorde et forsøk på å verve en del medlemmer her oppe. Jeg gikk rundt med blokka og gikk rundt og spurte om de ønsket å bli medlem. Nei, Arbeiderpartiet er jo ja til EU. Ja, ja, det er jo greit det, men vi i AUF er imot. Å ja, da vil jeg melde meg inn. Jeg verva to medlemmer inn i DNA, det var mamma- (hun beifangsimerk) og han pappa var ikke noe problem for han er ja-mann på sin hals. Arbeiderpartiet har alltid slåss for distriktene, en god fiskeriforvaltning, spredt bosetning, fagbevegelsens interesser, arbeid for alle. Da stiller jeg et spørsmål. Hvorfor taper vi terreng til akkurat den her gruppa. Vi mister folk, og de går over til Senterpartiet for det meste, men også SV. Og jeg tror det er på grunn av ga EU saken. Folk er opptatt av det. Og det var jo det som var den eneste årsaken til at Senterpartiet fikk den oppslutning under forrige Stortingsvalg. Jeg ser det slik at Arbeiderpartiet har et problem fordi; når det gjelder EU saken innad i partiet så er den delt på midten. Samtlige fylkespartier har sagt nei til EU fra Sør-Trøndelag til Finnmark. Og dette er jo et tegn på at partiledelsen marsjerer i utakt med velgere og medlemmer. Og da stiller jeg et spørsmål; er forhandlingsresultatet godt nok for distriktene? Vi er medlemmer som skal få den regionale støtten til å øke. Og hvorfor må vi da bli medlemmer i EU for å få økt støtte til distriktene. Når vi skal betale netto kontingent til EU. Dette er jo en sak som stortinget kunne ha vedtatt i dag.

Før var Arbeiderpartiet i en heldig situasjon - på slutten av 70-tallet. Da hadde de ungdommen i ryggen, det har de ikke i dag. Nå vender de oss ryggen og går over til de lettvinde partiene som f.eks Senterpartiet og SV. Jeg hadde meg en liten runde på den skolen jeg går på, hvor jeg snakket med en del søte små jenter. Og ymtet frempå hva de hadde stemt. Og svarene var SV, SV, SV; SV,. Om det er fordi at Erik Solheim er så søt, det vet jeg ikke. Vi har jo han Jens, han er jo en betraktet mann ute blant Norges jenter. Alle pigers Jens. Så spør jeg meg - hvorfor er det slik?. Jeg ser at han Trond ble litt sur, for vi har jo Trond også, for all del. Den kommende generasjon og ungdommen er negativ til EU. Og jeg spør hvilke prioriteringer ungdommen har. Og jeg tror at det er saker som jeg brenner veldig for, dette med miljø. Som også er grunn for at jeg har tatt et nei standpunkt. AUF tenker på den fattige delen av verden. Folk sulter i hjel, barn bor på gata og mange lever i fattigdom. Vi trenger ikke et sterkere og rikere EU. Vi trenger å hjelpe de som trenger hjelp. Og da er det ikke etter min mening rett å gå inn i EU. Kanskje dette er grunnen til at ungdommen ikke støtter det. Takk for oppmerksomheten. Stem nei!

Rikke Lind, Landsstyret/Akershus

Landsmøtet!

Når jeg for to år siden skulle ta standpunkt til norsk EU medlemskap, prøvde jeg å stille meg selv noen grunnleggende spørsmål. Hva vil jeg for menneskene i denne verden. Hvilke områder innenfor politikk er det som gir mennesket et trygt og rikt liv. Og hvilke konsekvenser får disse områdene for et EU medlemskap. For meg pekte det seg ut fire områder. Fred og sikkerhet, sysselsetting, velferd og demokrati. Å leve under krig og undertrykkelse er det verste et menneske kan oppleve. Ingenting begrenser vår frihet mer enn det. Ved å ha et arbeid, gjør at vi er deltagende i samfunnet. Og retten til lønnsarbeid for kvinner har vært synonymt med økonomisk uavhengighet. En sterk velferdsstat har også gitt kvinner mulighet til å realisere seg selv gjennom organisert omsorg for barn, eldre og syke - og gjennom å gi oss mulighet til utdanning og arbeid. Avgjørende for meg har det også vært at vi har mulighet til å påvirke vår egen hverdag. Og kanskje er dette viktigere for kvinner enn menn. Fordi kvinner eier ikke kapitalen, kvinner er ikke direktører i multinasjonalselskaper. Og kvinner er heller ikke ledere i store næringslivs-organisasjoner. Min konklusjon har blitt et nei til Norsk EU medlemskap nå. Fordi; fred får vi gjennom at alle land samarbeider, ikke bare 12 av 48. Fordi muligheten til å påvirke min hverdag ikke sikres av 3000 lobbyister i Brussel. Og fordi EU nå har 11 % ledighet, så må den nødvendigvis være et resultat av en politikk. En politikk jeg ikke liker. Den unionen vi skal ta stilling til nå, har en sånn grad av overnasjonalitet og detaljstyring som jeg rett og slett ikke tror vil gagne menneskene i denne verdensdelen. Og det er heller ikke uten grunn at det var stor motstand i alle EU land da Maastricht-traktaten skulle vedtas.

Likestilling er brukt for å lokke kvinnene siden både fra ja og nei siden. Og dette er tull. Fordi likestilling er et resultat av kvinnekamp i de enkelte land. På 70-tallet tok kvinnene i Norge den jobben, og det ga resultater. Og vi kan støtte, gi inspirasjon og ideer til våre medsøstre, slik at de kan ta den samme jobben hos seg. Vi kan ikke vedta likestilling for noen. Sylvia var inne på at det var et flertall i kvinnebevegelsen som sa ja. Men det var også et mindretall som sa nei. Og jeg har lyst til å lese det aller siste avsnittet i vår uttalelse:

"Et nei nå, betyr ikke at dette er et riktig standpunkt for all fremtid. I internasjonal politikk vil det alltid spille en rolle hva som skjer rundt oss. Et EU medlemskap må vurderes i forhold til hvordan EU utvikler seg og eventuelle utvidelser. Spesielt viktig er det å følge med utviklingen i våre naboland"

Og jeg vil fremme endringsforslag med utgangspunkt i dette til mindretallsstillingen, solidaritet for alle. Fordi spørsmålet vi skal ta stilling til er Norges forhold til EU. Og da kan vi ikke bare diskutere hvor ille EU er. Noen sier at EU forblir like ille uansett hvor mange som melder seg inn. Og ja, det kan godt hende, men Norges forhold til verden kan bli forandret og kanskje blir det når våre naboer antageligvis går inn. Men kanskje gjør de ikke det. Jeg, landsmøtet, føler meg helt overbevist om at folk i Norden vil si nei. Jeg er helt sikker på at vi da sammen med våre naboland kan føre en offensiv politikk for Europa, for verden og for Norden.

Passivitet er ikke alternativet, selv om noen ønsker å bruke det argumentet. Norge har ikke spilt passivt på den internasjonale arenaen, selv om vi har stått utenfor EU. Og sammen må vi i Ja- og Neisiden lage en strategi for å nå våre mål. Også som vår gamle partisekretær bruker å si; vi skal spille offensivt på banen når folket har sagt Nei også.

Takk!

Rikke Lind fremmet også følgende endringsforslag til mindretallsinnstillingen:

Nordens rolle

Tillegg til 1. avsnitt: "Det vil ha betydning for det nordiske samarbeide hvilken løsning våre naboer velger for sitt forhold til EU. Utviklingen hos våre naboer må derfor følges nøye."

Avsnittene 2, 3, 4 og 5 strykes.

Solidaritet for alle

Tillegg til 3. avsnitt: "Vi vil arbeide for et samarbeid for fred og sikkerhet i Europa hvor alle land er med."

Solidaritet for alle

Tillegg til 5. avsnitt, etter 2. setning. Ny setning inn og setningen etter starter med "Men".

Ny setning: "Et EU-medlemskap må vurderes i forhold til hvordan EU utvikler seg og eventuelle utvidelser."

Representant nr. 175 Fredrik Mellem, Vest-Agder

Landsmøtet!

Jeg er helt enig med Trond, når det gjelder å dele hans ønske om å få en debatt fremover i de 160 dagene. Hvor vi unngår den type overtramp som han nevnte et eksempel på. Og hvis vedkommende ble sitert riktig så synes jeg det var et grovt overtramp. Man la meg da nevne et eksempel fra den andre siden som oppleves for meg som et grovt overtramp. For jeg opplever det som et overtramp når noen i partiet framstiller seg selv som de eneste sanne sosialdemokrater, ikke bare i Norge, men i hele Europa. Det opplever jeg som et overtramp og sånn opplever jeg at så har skjedd. Det kan være enkelt å vise hva vårt spanske søster-parti og andre søskenpartier har gjort. Og det kan høres lite velklingende ut. Jeg tror vi skal være glad for at vi sitter på landsmøte til DNA og ikke i de spanske, med de utfordringene de har foran seg. AUF er for EØS avtalen og jeg forstår det også sånn at de fleste i SME er for EØS avtalen. Man er altså tilhenger av at Norge skal bli et del av et marked med fire friheter. Det er imidlertid ikke nok slik jeg kan forstå. Man vil ha fire tilleggsfriheter. Friheten til å få så stor prisstigning som vi vil, friheten til å ha så stort underskudd på statsbudsjettet som vi måtte ønske, friheten til å føre en politikk som medfører høyere renter og friheten til å devaluere. Jeg kan ikke forstå hva som er spesielt sosialdemokratisk med dette. De siste årene har vi sammen med fagbevegelsen bekjempet prisstigningen og i og for seg hatt suksess med det. Jeg kan ikke forstå at det som har vært viktig for Norge plutselig blir feil når det gjelder for EU. Jeg kan heller ikke forstå er det skulle være noe mål i seg selv å få noe større underskudd på statsbudsjettet enn det vi har. Det å devaluere har vært et nødvendig våpen mot land som har gjort det samme. Nå går våre viktigste handelspartnere sammen om å kvitte seg med den muligheten. Da synes jeg det faktisk er mer usolidarisk enn sosialdemokratisk å beholde den muligheten for seg selv. Sammen med kampen mot arbeidsledighet har kampen mot høye renter alltid vært viktig for arbeiderbevegelsen. Jeg synes også det er en meningsløs debattform å sammenligne ethvert forhold i Norge med det gjennomsnittlige EU. Man kan like gjerne si at Norge, Sverige og Finland har gjennomsnittlig høyere ledighet enn det EU har nå. Det skulle således være et argument for å gå inn. Selvsagt er

det ikke sånn. Vi har den samme yven i forhold til den tredje verden som det Trond Giske har. Men det er for meg sånn at mennesker i Etiopia, Tanzania og Guatemala aldri kan få det som oss, leve som oss og spise som oss. Bare fordi de synes vi er ett så godt eksempel uansett hvor mye de skulle "digge" det norske sosialdemokratiet. Det holder ikke engang at vi får den vestlige verden, det vil si EU, til å akseptere det. Vi må få EU til å gå i bresjen for en sånn politikk, hvis det skal bli en virkelighet. Og jeg er overbevist om at den beste måten vi kan bidra med det på er å gi oss selv stemmerett i Europa.

Jeg har lyst til å avslutte med en melding til fiskarlaget. De er jo flinke til å krisemaksimere. Jeg er ikke så sikker på at det ville vært så stor forskjell på Norges havområder og EUs havområder hvis det hadde vært fiskarlaget som hadde styrt fiskeripolitikken i Norge de siste 20 årene. Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 001 Arne Øren, Østfold

Dirigent, partifeller!

I partiprogrammet står våre mål - arbeid for alle og bedre livskvalitet. På det første har vi sagt skal nås gjennom verdiskapning, mens det andre skal nås gjennom bedre fordeling og dette er vi enige om i denne salen. Mitt ståsted er i Østfold, og jeg tillater meg derfor dirigent, å se saken vi diskuterer fra dette ståstedet. Min utfordring og Østfoldingenens utfordring i forhold til de mål jeg refererte, blir hva vi kan bidra med til økt verdiskapning og dermed mer til en bedre fordeling. Og jeg har lyst til å spørre dere partifeller. Hvilket bilde har dere av Østfold. Står dette fylket som et nedslitt og skranglet industrifylke på netthinnen for dere. Eller er det at vi ikke sparker i fotballens toppdivisjon lenger. Og heller snakker om fotballmuseum. Det kan sies at gitt de rette rammebetingelsene så er vi et fylke med både vilje og evne til omstilling og nyskapning utifra en mulig elendighetsbeskrivelse. Og vår industri i Østfold, er inne i denne prosessen. Og fotball håper å bli mer et museum, og vi minner om at Drillo er en ekte Østfolding. Industri Østfold eksporterer 75 % av sin produksjon. Det betyr noe for Østfold, men det betyr også veldig mye for landet. Jeg ser det slik at medlemskap i EU er ett viktig skritt på veien videre. Og skal industri Østfold klare sin omstilling og nyskapning så er det nettopp stabile og forutsigbare rammevilkår som trengs. Lav rente og inflasjon er viktige elementer vi ikke kan se bort fra. Østfold er ikke vant til å få distriktsstøtte, grensekommunene har fått noe. Men i erkjennelse av industriens omstillingssituasjon, så har vi i år fått 7.5 millioner av regjeringen til et program vi har kalt "Østfold industri offensiv". Men den sterkeste industrioffensiven vi kan få, det er likevel at Norge går inn i EU som et fullverdig medlem. Det vil gi oss tilgang til et større virkemiddelapparat, og det vil gi oss stabile rammebetingelser og forutsigbarhet. Resultatet av forhandlingene er gode, det viser debatten. Fakta fra forhandlingene diskuteres ikke. Derimot rettes det mot det som kan kalles tro og tvil. Tror vi og har vi vilje til å gjennomføre vår politikk innenfor EU, det blir for meg spørsmålet. Og forskjellen mellom flertallet og mindretallets innstilling er at flertallet tror det er mulig. Og regjeringen har gjennom forhandlingen klart demonstrert at evnen er til stede. For Østfold er denne viljen og evnen nødvendig. Ellers blir Østfold den søndre del av handelsdisken svensken skal ha mot oss, som Grete Knudsen fortalte oss om. Og da må vi kanskje ha både fire og seks felts veier, E 16 og E 6, for å ordne handelskøen. Og jeg ser for meg at Østfold ender som annerledes-landet vi ikke ønsker.

Mitt budskap burde derfor være klart fra dette ståstedet i Østfold. Regjeringens veivalg kombinert med vilje og evne er også det valget jeg vil ha. Og mange andre i Østfold vil ha. Olaf Palme sa: Politikk er å ville. Og det er det det står om. Takk!

Representant nr. 165 Anne Ragnhild Kjær Sti, Telemark

Dirigenter, kjære landsmøte!

Spørsmålet om medlemskap i Den europeiske unionen er ikke et spørsmål om vi er internasjonale eller ikke. Selvsagt er vi internasjonale alle her i salen, uansett om vi sier ja eller nei til EU. Det hele er ikke et spørsmål om vi skal være med i Europa eller ikke.

Rolf Lasse Lund, nåværende rådgiver for handelsminister Grete Knudsen sa dette utmerket i 1972, da han var ung og idealistisk. Det blir ikke så rent sjeldent i EF debatten sagt at vi står ovenfor et ja eller et nei til Europa, sa Rolf Lasse Lund. Han fortsatte; Det er nesten banalt å minne om det, Norge er selvfølgelig en del av Europa. Vi er del av en verdensdel med mangfoldige nasjoner ca 30 stykker i alt. Da seks av disse tredivetve nasjonene gikk sammen i fellesmarkedet var det selvfølgelig ikke Europa som ble samlet. Det er selvfølgelig ikke Europa som blir samlet hvis disse seks blir til ti. Sitat slutt. Helt riktig Rolf Lasse. Det er selvfølgelig ikke Europa som blir samlet. Og dagens 12 EU medlemmer blir til 16 av de totalt 48 landene i dagens Europa. For meg er spørsmålet om et EU medlemskap eller ikke. Et spørsmål om hvordan vi best kan kjempe for våre sosialdemokratiske visjoner, drømmer og mål. Både nasjonalt men også internasjonalt.

For meg er spørsmålet om EU medlemskap et spørsmål om vi fremdeles skal ha mulighet til å ta egne utenrikspolitiske standpunkter i internasjonale fora eller ikke. Vi må ta vare på og utnytte den unike muligheten vi har som en selvstendig stat utenfor de store maktpolitiske blokkene ute i verden. Nettopp til å være en brobygger mellom nord og sør. Jeg tror Norge vil ha større internasjonal påvirkningskraft ved å stå utenfor Europa-unionen og kunne organisere samfunnet på en annen måten enn det unionen legger opp på. Kanskje gå noen skritt i en litt annen retning. Norge må ta vare på denne muligheten. Jeg vil avslutte med Godals ord i 1972, han var også ung og idealistisk på den tiden, og fra Telemark slik som meg. Han sa, "Samarbeidet og samholdet med våre meningsfeller i EF landene må vi, og skal vi selvsagt bygge ut og forsterke uavhengig av vårt forhold til EF. Internasjonal solidaritet er ikke avhengig av godkjenning i kommisjon eller ministerråd". Det er godt sagt, Bjørn Tore! Internasjonal solidaritet er ikke avhengig av godkjenning i kommisjon eller ministerråd. Den tror jeg vi beholder oss ved ikke å underlegge oss Den europeiske unionen. Jeg tror ikke på at løsningen på de enorme utfordringene verden står ovenfor er av 12 kanskje 16 av verdens rikeste land, skal gå inn i en union hvor det overordnede målet er å gjøre seg selv rikere. Jeg tror ikke på at det kan være løsningen. Vår solidaritet må ikke begrense seg til å være europeisk. Vår solidaritet må ikke være en solidaritet blant de rike. Vår solidaritet må omfatte alle. Si nei til norsk medlemskap i Den europeiske union. Takk for meg.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal

Trond Giske har det med å sitere meg, og det synes jeg i grunne er ganske hyggelig. Men av og til kan være farlig å ta for mye etter de gamle. Jeg synes jeg hadde en adskillig bedre sak i 1972 enn han har i 1994. De aller fleste i denne salen er oppvokst i gjenreisningens Norge. Utover velferd og utvikling i alle deler av landet hadde store deler av denne generasjon en brennende visjon. Et Europa med fred og avspenning. Et Europa der øst - vest konfrontasjon gradvis kunne avløses av fredelig samarbeid. På tvers av de gamle blokk-grensene. Et Europa der muren var fjernet, der folkestyret var innført i alle land. Og der små og store land i øst som i vest var mindre avhengig av USAs og Sovjetunionens sikkerhetsgarantier. Et Europa der vi kunne stole på hverandre. I tro på egne krefter i tillitsfullt samarbeid med hverandre. Også om de utfordringer

som var så store at ikke noe enkeltland kunne hanskes med dem alene.

EU er i dag den sentrale kraft i det europeiske samarbeid. Et samarbeid som ikke lenger er forankret i den kalde krigens begrensninger. Slik var det ikke i 1972. Når Gro og jeg og noen andre og Grete skal til Korfu om noen dager så kommer president Jeltsin dit for å undertegne den brede Europa avtalen mellom Russland og EU. De sentrale øst-europeiske landene søker om medlemskap i EU en etter en. Fordi de føler at det tjener deres interesser. Og veve Europa inn i en stadig tettere vev, av økonomisk, politisk, sosialt og kulturelt samarbeid. Hvem har tatt farvel med EU siden 1972, er det venstrekreftene eller er det høyrekreftene. Hvorfor sier Carl I. Hagen ja til EF men nei til unionen. Hvorfor sier Margaret Thatcher nei til unionen men ja til EF. De synes det er blitt for mange regler, for mye rammebetingelser, staten skal bry seg for mye, de sosiale rettighetene står på dagsorden, konsernfaglig samarbeid står på dagsorden, miljø står på dagsorden, og de vil ikke vite av det. Også spør mange her i landet og her i salen hvem skal vi samarbeide med. For vi er jo i mindretall, sosialdemokratene i Europa. Ja, vi er i mindretall i Norge også, det er vi faktisk. Det er synd. Vi klarer oss allikevel fordi vi er flinke og fordi vi skaper allianser med andre. KrF, SP og tidvis SV roser seg av, og med dette, for å medvirke positivt til utformingen av politikken. Et flertall i Norge har nemlig ikke statskrekke og er opptatt av de sosiale rammebetingelsene. De er Anne Enger Lahnstein, Kjell Magne Bondevik og Erik Solheims partifeller i Europa som vil ha oss med. Fordi de føler den nasjonale politikken, hvis den skal bli effektiv nok, må ha en forlengelse på det Europeiske plan. Og slik må det jo være i en situasjon de markeds- og kapitalkreftene er europeiske og internasjonale. Så kan ikke all styringen være nasjonal. Det har Annes, Eriks, Kjell Magnes og partifeller i Europa forstått. Derfor vil de ha oss med. For de nordiske land er vi nå i en helt ny situasjon. Åpningen østover lager nye rammebetingelser for et nærmere samarbeid der Norden kan komme til å spille en nøkkelrolle. For Norge og våre nære nordiske naboer er de viktigste sikkerhetspolitiske utfordringer knyttet til utviklingen i den nordlige og østlige delen av Europa. Ikke minst i de områder som grenser til Norden.

Da jeg møtte utenriksminister Koserev i Murmansk rett før påske, så sa han; At et norsk EU-medlemskap ville virke positivt inn for muligheten til å bygge ut samarbeid i nord. Ikke minst innenfor rammen av Barents-samarbeidet. Norge og våre nordiske naboland vil gjennom medlemskap i EU kunne få økt politisk styrke og mer penger til å møte disse utfordringene. Og økt tyngde i bestrebelsene for stabilitet, trygghet og ikke minst dette med bedre miljø i nord. Så er Trond og andre redd for utviklingen av et utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid i Europa. Vel, det skal være et mellomstatlig samarbeid. Det er skremmende, mener mange, dette samarbeidet. Men hva er det de samarbeider om? Hva har de prioritert? Stabilitet og demokratisk utvikling i Russland og i de sentrale øst-europeiske landene, konfliktløsninger i det tidligere Jugoslavia, støtte til demokrati og flertallstyre i Sør-Afrika og oppfølging av Oslo-avtalen om palestinsk selvstyre. De likner på oss; de har de samme visjonene, de samme planene og de samme engasjementene i menneskers skjebner ute i verden som vi har. Hvorfor må vi da lukke oss inn i vårt fyrtårn; hvorfor ikke bidra med vårt i dette brede samarbeidet.

Representant Britt Hildeng, Landsstyret, Oslo

Kamerater!

Det vedtak vi gjør i dag, handler ikke bare om vårt forhold til Europa. Det handler også om vårt demokrati og utviklingen av demokratiet. Det er et veiskille som på mange måter likner det veivalg vår bevegelse gjorde allerede i 1903 da vi for første gang stilte egen stortingsvalgsliste.

Etter harde og prinsipielle debatter valgte DNA å gå inn i et parlamentarisk arbeid. Debatten den gang dreide seg om hvorvidt Stortinget var dømt til å være borgerskapet og kapitalens redskap eller politisk representasjon kunne bli redskap i Arbeiderbevegelsens tjeneste. Tilsvarende debatt hadde vi på tyve og tredve tallet. Den gang dreide det seg om regjeringsmakt, og spørsmålet da var om vi ville miste vår revolusjonære renhet gjennom å ta ansvar for kapitalismens misere, dyrtid, gjeldskrise og arbeidsledighet.

Vi valgte den gang å gå inn i forpliktende arbeid. Og det var gjennom kompromisser og reformer tuftet på Arbeiderbevegelsens faglig og politiske styrke at velferdsstaten ble bygd. Og velferdsstaten *ble* bygd til tross for at alle spådommer var at vi skulle bli kapitalismens gisler og lakeier.

Problemstillingene vi står overfor i dag er om trent de samme. Men problemets fremtredelses form er annerledes. Kapitalen, produksjonen og kommunikasjonssystemene de er ikke lenger nasjonale, men internasjonale. Beslutninger om norske arbeidsplasser og deres skjebne skjer ikke nødvendigvis i Norge, men gjennom børsnoteringer, aksjeutbytte og beslutninger i internasjonale konsern. Nasjonale beslutningssystemer er derfor ikke lenger tilstrekkelig for å kunne ha styring med kapitalen, og med hvordan verdiskapningen skal fordeles. For å gjenvinne vår handlingsfrihet må vi ha styringssystemer som går ut over det nasjonale, og dette skulle egentlig ikke være noen overraskelse for Arbeiderbevegelsen. For de har hele tiden hatt kunnskapen om markedets dynamikk og kapitalens overnasjonale karakter; det har vært en del av vår barnelærdom. Men for å gjenvinne kontrollen med kapitalen, må den gjenvinnes på det nivå den i dag befinner seg. Og det er *ikke* på det nasjonale plan. Men for gjenvinne vårt politiske handlingsrom over kapitalen og markedet, så må vi også være villig til å gi fra oss litt suverenitet på veien. Og det er på samme måte som vi nå gjennom fagforeningsmedlemskap frivillig gir fra oss suverenitet til private og individuelle avtaler, så gjør vi det fordi vi vet at gjennom kollektive avtaler så oppnår vi mer for flere og dermed bidrar til de mange arbeidstakeres muligheter.

Å stå utenfor fellesskapet det gjør den enkelte avmektig. Og det hjelper ikke å stå utenfor med den gode politikk; å være det gode eksempelets makt dersom vi mangler gjennomføringsmuligheten.

Kamerater; det er 22 år siden sist vi behandlet spørsmål om EF-medlemskap. Det er 22 år siden det norske folk gjennom folkeavstemning avviste medlemskap. Det tok ca. 20 år før vi turde å sette det opp på den politiske dagsorden igjen, og hvis det er framtidsperspektivet så må vi ta standpunkt til: Hvordan er det vi ønsker at vår verden skal se ut i år 2016? Og tør vi da ta sjansen på å stå utenfor? Jeg vil si helt til slutt; at uansett medlemskap eller ikke, så vil Norge bli sterkt berørt av EUs utvikling. Europa forandrer seg fort, og vi kan ikke eller vi bør ikke stå utenfor og passivt se at det er andre som treffer beslutninger om Norges fremtid.

Representant nr. 286 Ellen Bergli, Troms

Dirigent og Landsstyret,

Jeg henger meg umiddelbart på avslutningen fra siste taler. Vi kan ikke la andre bestemme utviklingen for Norge. Det er antakelig det de er i ferd med å gjøre når de legger så enorm stor vekt på hva svenskene har tenkt å gjøre i folkeavstemningen.

La meg få lov til å si at på dette landsmøte har jeg hørt det samme som jeg hørte på forrige landsmøte, nemlig de aller beste Nei-argumentene fra Ja-siden. Når partilederen sier at vi ikke må få et marked der den sterkeste rett gjelder, og vi vet at fri konkurranse er absolutt krav fra

EU, ja da kan ikke jeg forstå annet enn at det blir å gi den sterkeste rett.

Jan Henry sa på representantskapsmøte i Troms Arbeiderparti for 14 dager siden at det ikke er sant at EU-lov står over norsk lov. Han sa EU bestemmer det vi gir EU lov til å bestemme. Og jeg leser gang etter gang i mitt eksemplar av traktaten at vi kan gjøre det ene og det andre så fremt det ikke strider mot bestemmelsene i denne traktat. Det betyr for meg at vi kan bestemme det vi har bestemt; at vi kan bestemme. Ja er det da så viktig å bestemme selv? Er vi best? Vet vi best? Ja det gjør vi faktisk - om våre egne forhold. Og spanjolene vet best hvordan det er å være spanjoler. Derfor er det viktig å ha råderett.

Så noen ord om fiskeriatvaten, siden statsministeren brukte noen ord på den.

Her må et eller annet ha skjedd som ikke jeg helt forstår. Myndighetene må ha et eller annet gjemt i ermet som vi andre ikke fått sett når de kan si at dette er en god avtale. Jan Henry sa i utgangspunktet at vi ha full råderett over ressursene. Og Gro sier at fiskeriene er sikret. Men det er ikke det som står i avtalen - ikke det jeg har lest. Der snakkes det i stedet om overgangsordninger av ulik varighet. Og etter 1.1.1998 overtar EU forvaltningen, det står i avtalen. Og Norge reduseres til et tredje land i eget område. Innholdet i avtalen som Norge har gjort med EU er ikke spesielt viktig for meg, fordi jeg håper vi ikke skal bli medlemmer. Men det er viktig at den er best mulig for vi risikerer å bli medlemmer.

To ord om matvareprisene. Det er det dårligste argument for medlemskap. Vi betaler ikke for mye for maten. Og hvis det er noen i Norge som har problemer med å betale for den maten de trenger, ja da er det ikke matvareprisene det er noe galt med, men det er det vi gir dem til å kjøpe mat for. Matvareprisene er ikke et spørsmål om hvor mange kroner, dollar eller ecu vi betaler, men hvor mange vi har å betale med. Og maten hos oss er rimelig i forhold til de som bruker hele sin arbeidskraft og alle sine krefter på å skaffe seg halvparten av det de trenger for å leve.

Så til slutt: De programforslag som er lagt fram til dette landsmøte tar begge utgangspunkt i Arbeiderpartiets program. Og debatten så langt har vist at vi står på det samme verdigrunnlaget. Fra Troms Arbeiderparti har vi sagt at dette borger for at vi etter folkeavstemningen - uansett utfall av den, kan stå sammen og gå videre mot de sosialdemokratiske mål som vi har nedfelt i vårt program. Takk.

Representant Magne Svendsen, Landsstyret/AUF

Kamerater!

Mindretallets programforslag bygger på en negativ utvikling i Europa. I hele tretten av kapitlene så forskutteres en negativ utvikling; ikke fordi den er vedtatt i EU, men som Nei-siden antar vil komme som konsekvens av et eller annet.

For å nevne et eksempel: På samme tidspunkt som EU diskuterer seriøse planer for å få de øst-europeiske land med i EU, sitter norske sosialdemokrater og lager programmer hvor en skal vedta at de øst-europeiske landene ikke kan bli medlem av EU i overskuelig framtid. Nå tror jeg heldigvis ikke Delors og det framtidige tyske formannskapet kommer til å legge avgjørende vekt på det dokumentet. Men resultatet blir allikevel litt mindre troverdig når konklusjoner tas på bakgrunn av en analyse at det verst tenkelige kommer til å skje. Dersom utviklingen går sånn som mindretallet har analysert seg fram til, tror jeg både Europa og Norge vil bli forferdelige steder å leve. Men det går an å feste tillit til en analyse der demokratiske land i Europa kommer til å velge de veivalg som er verst for seg selv og sine naboer. En analyse hvor det eneste positive forskutteringen er at Norge kommer til å kunne beholde små frie handel, uten forpliktelser,

uavhengig av EU-medlemskap. En analyse av at det Europa som finnes utenfor Norge vil ødelegge miljø, ta knekken på fagforeningene, diskriminere kvinner og stemme mot U-land i internasjonale organer. Ett dokument hvor en kritiserer EUs politikk på de fleste områdene. Hvor det eneste det ikke gir et konkret svar på, er hva som vil bli Norges framtidige forhold til EØS når vi velger å stå utenfor EU.

Sosialdemokratisk analyse tar utgangspunkt i at det i alle samfunnsforhold eksisterer motsetninger. Og at motsetningene kan gå på tvers av det andre og at den i alle viktige spørsmål er avhengig i å spørre seg: Hvem er det som tjener på det? Hvem tjener på endringene? Hvem tjener på et manglende politisk samarbeid i Europa? Hvem tjener på den hardere og tildels uregulerte konkurransen gjennom en frihandelsavtale eller EØS? Hvem vil tjene på at landene i Europa går bort fra ambisjonene om et politisk og sosialt samarbeid? Det er selvsagt ikke Arbeiderbevegelsen eller Miljøbevegelsen. Hvis EU blir lagt ned i morgen som stadig flere norske såkalt venstreradikale har foreslått, så ville ikke resultatet bli at folk ville gå tilbake til trygge jobber i offentlig sektor og kunne leve et rolig og trivelig liv. Konkurransen om arbeidsplassene ville ikke bli mindre. Kampen om kapitalen ville ikke bli mindre. Uregulert konkurranse vil påvirke oss, og gamle skillelinjer vil bli erstattet med nye skillelinjer, og der sosialdemokratiet ikke finner svar for hvordan en skal løse problemene med den stadig sterke internasjonale konkurransen, finner folk andre svar.

Carl I. Hagen forstod det her for noen år siden da det oppstod en strid om de ansatte på et gatekjøkken skulle få tarifflønn eller ei. Han belærte da landets arbeidstakere om at det var slutt på den tiden hvor arbeidsgiver og arbeidstaker stod opp mot hverandre, men at man nå måtte stå sammen for å redde arbeidsplassene. Sånne ideer kan få tilslutning hvor folk i stadig større grad må konkurrere mot bedrifter i andre land, uten noen overnasjonale bestemmelser om arbeidstakers rettigheter og miljøbestemmelser. Sånne ideer forteller hvorfor nasjonalismen øker i tider med høy arbeidsledighet og økt konkurranse landene i mellom. Sånne det er i dag så legger hele det internasjonale systemet opp til at folk må stå sammen i hvert enkelt land i stedet for at arbeidstakere på tvers av landegrensene står sammen overfor de motkrefter som står for utbytte og profitt fremfor trivsel og trygghet. Det er ikke for ingenting at den østerrikske fascistene Heider, ble frontfigur på Nei-siden i Østerrike. Han ramset opp tirader av arbeidstakergrupper som ville komme å ta jobben fra østerrikerne dersom Østerrike ble medlem av EU. Fremtiden for høyreekstremistene ligger i usikkerhet og manglende stabilitet. En sånne utvikling svekker fagbevegelsen. I mindretallsinnstillingen så gjøres det et stort poeng av at fagbevegelsen i mange europeiske land er svakere enn i Norge. En bryr seg imidlertid lite om noen særlig forklaringer. Og hva er grunnlaget til at fagbevegelsen svekkes i mange land? Nivået for arbeidsmiljøstandardene og den sosiale minste standarden utløser ofte interessekonflikter og splittelse mellom arbeidstakere i forskjellige land og sektorer. Ta et eksempel; mens de engelske Ford-arbeiderne streiket 1988, jobbet Ford-arbeiderne i Valencia overtid. Når Volkswagen planlegger investeringer i Øst-Europa skaper det nervøsiteten hos Volkswagen-arbeiderne i Spania. Hvordan får man da styrket fagbevegelse når kravene hele tiden blir skviset mellom bedre sosiale standarder og det å bevare arbeidsplassene. John Major har forstått det. Ved å reservere Storbritannia mot de sosiale dimensjoner i EU, har han klart å erobre arbeidsplasser fra andre land. Takk for oppmerksomheten

Dirigenten refererte et endringsforslag fra Rikke Lind, Landsstyret/Akershus til mindretallsinnstillingen:

Nordens rolle

Tillegg til 1. avsnitt: "Det vil ha betydning for det nordiske samarbeide hvilken løsning våre naboer velger for sitt forhold til EU. Utviklingen hos våre naboer må derfor følges nøye."

Avsnittene 2, 3, 4 og 5 strykes.

Solidaritet for alle

Tillegg til 3. avsnitt: "Vi vil arbeide for et samarbeid for fred og sikkerhet i Europa hvor alle land er med."

Solidaritet for alle

Tillegg til 5. avsnitt, etter 2. setning. Ny setning inn og setningen etter starter med "Men".

Ny setning: "Et EU-medlemskap må vurderes i forhold til hvordan EU utvikler seg og eventuelle utvidelser."

Dirigenten foreslo forslaget oversendt redaksjonskomiteen.

Vedtak: Forslaget oversendt.

Representant nr. 244 Nils Kvernmo, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte!

EU-debatten produserer bekvemmelighets-sosialdemokrater. Senterpartiets tidligere nestleder Kolbjørn Almlie er en sånne en. Han er fylkesordfører og har holdt EU-taler til sitt fylkesting, og i følge "Adresseavisen" plasserte da seg selv i rollen som forsvarer av de sosialdemokratiske verdier i motsetning til Arbeiderpartiets ledelse. Det er en del av Senterpartiets EU-taktikk og blande sammen begrepene politiske verdier og politiske virkemidler til en så tykk tåke at folk skal tro at Senterpartiet blir et arbeiderparti og Arbeiderpartiet blir et høyre. Arbeiderpartifolk må ikke bidra i denne delen av EU-kampanjen.

EU er ikke et mål, det er et mulig virkemiddel. Sosialdemokratiet har aldri hatt et religiøst forhold til beste politiske virkemidler. Nei-siden prøver blant annet å innbille folk at Arbeiderpartiet inntil nylig har vært motstander av markedsøkonomi, og det er løgn. Vi har utnyttet markedsøkonomiens fortrinn til effektiv verdiskapning. Det er lenge siden vi oppdaget at det er umulig å fordele noe som ikke finnes. Det som er unikt sosialdemokratisk er at vi har kombinert markedsøkonomien med sterk politisk styring for å nå våre politiske mål, ved å lage en maktbalanse mellom arbeid, kapital og stat.

Bondepartiet/ Senterpartiet har brukt storparten av dette århundre til å bekjempe våre verdier og vår samfunnsbygging, og det vil de nok fortsette med når de er ferdig med å kjempe for snevre næringsinteresser i EU-saken.

I begynnelsen av dette århundre var Arbeiderbevegelsens visjoner en fjern drøm. Noen var revolusjonære, andre søkte makten i de organer er makten fantes i det etablerte samfunn. Ikke fordi vi var enig i alt som stod i den norske grunnloven eller fordi vi var enig i den politikken som

disse politiske organene føret, tvertimot. Det var fordi at her var det fattet beslutning av betydning for vanlige folks liv. Vi har klart mye og vi bærer med oss en enkel, men en sann innsikt fra vår fortid, og over alt er det dem som er med som bestemmer.

De sosialdemokratiske verdiene er ikke fast, verden forandrer seg, og deres åpenbare trekk er jo internasjonalisering og teknologisk utvikling i stor hastighet. Et spesielt utfordrende trekk i bildet for oss må være at kapitalen har gjort seg uavhengig av de nasjonale grenser, har vokst fra våre muligheter til å styre med de samme virkemidlene som før. Og alle land som velger å føre en annen rentepolitikk eller en mer restriktiv miljøpolitikk, får merke dette. Det er ikke noen ny erkjennelse for Arbeiderbevegelsen at kapitalen går dit det gir best avkastning. De ulydige straffes, nasjonene manipuleres. Orderesepten på sosialdemokratiets suksess, maktbalansen mellom arbeid, kapital og stat er utfordret. Denne utfordringen kan kun møtes effektivt hvis mange land fører den samme riktige politikk samtidig. Nasjonal styring må suppleres med overnasjonalt samarbeid. Vi kan ha drømmer og tanker, men EU er den virkelige verdens mulighet, og det indre marked uten politikk- det er jo det som er markeds- liberalisme. Det indre marked med politiske styringsinstitusjoner kan bli mer sosialdemokrati avhengig av hvem som er med der.

Vår hverdag vil bli sterkt preget av EUs beslutninger uansett hva vi velger. Og etter mitt syn så har norsk sosialdemokrati egentlig ikke noe valg. Vi har en forpliktelse, og det er å delta på alle områder der det fattes beslutninger av betydning for det vanlige folks hverdag. Og det gjelder vanlige folk i Norge, Europa og overalt.

Jeg har lyst til å avslutte med å fremme et lite forslag; litt på siden av det jeg har snakket om; Det er en frontkjemper for å få fram et forhandlingsresultat for Norge, som ligger på sykehus. Vi skulle gjerne hatt henne her, hun heter Gunhild Øyangen, og jeg vil foreslå at Landsmøtet oversender Gunhild de beste ønsker om god bedring.

Vedtak: Forslaget ble enstemmig vedtatt med applaus.

Dirigenten opplyste at reisefordelingskomiteén må møte på møterom nr. 6 kl. 16.30.
Dirigenten ga så ordet til Hallvard Bakke.

Representant Hallvard Bakke, Stortingsgruppas styre

Partivenner,

Når vi i Arbeiderbevegelsen skal ta stilling til EU-medlemskap, så vil vårt utgangspunkt være hvordan vi mener det vil influere på mulighetene til å virkeliggjøre våre felles visjoner og våre felles mål, både her hjemme og verden rundt oss. Og når jeg går mot medlemskap så er det fordi jeg mener det vil bli vanskeligere å virkeliggjøre Arbeiderbevegelsens politiske mål og idealer som medlem av EU. Det vil gi oss mindre innflytelse på våre egen samfunnsutvikling. Det vil bli vanskeligere å føre en økonomisk politikk med arbeid til alle som et overordnet mål. Det vil innebære et samfunn med større forskjeller mellom folk. Det vil bli vanskeligere å opprettholde velferdsstaten og en sterk offentlig sektor, og lønnskarnes og fagbevegelsens stilling vil bli svekket.

For vi må forholde oss til EU slik det er, og ikke slik mange kunne drømme om at EU skulle være. Et viktig argument for EU-medlemskap er at vi da vil delta i EU's besluttende organer, men det må vi vurdere opp mot hvor stor den innflytelsen må antas å bli, hvilke negative virkninger et medlemskap vil ha på vår egen samfunnsutvikling sett med Arbeiderbevegelsens øyne, og hvilken

rolle vi kan spille internasjonalt utenfor EU. Den svenske statsministeren Carl Bildt har skrevet at for han er det 2 hovedgrunner for å ønske et svensk EU-medlemskap. Han vil få endelig has på den svenske velferdsstaten og det vil bli slutt på den svenske "særlinjen" som han kaller det i utenrikspolitikken. Men dette har jo i høy grad vært en "Nordisk særlinje". Vi vet at mange land ikke minst i den 3. verden har satt pris på at det har vært noen små rike industriland her oppe i nord med en slik særlinje som av og til har kunnet være brobyggere, som av og til har kunnet ta et initiativ og som av og til har kunnet gå foran. Sosialdemokratiet er en internasjonal bevegelse med fredelig samarbeid med land og folk i hele verden på sitt program. Denne internasjonalismen sprang opprinnelig ut av en kamp for solidaritet med arbeidere i alle land, og en lengsel etter fred og en avsky for krig. Og denne internasjonalismen er en levende del i alle sosialdemokraters felles idearv. Mitt syn er; at Norges sterke, aktive og forpliktende internasjonale engasjement uten å være medlem i EU, er i fullt samsvar med denne tradisjonen, og at det fortsatt vil være viktig at noen land kan spille en slik rolle både i Europa og i verden utenfor. Enkelte mener at Sveriges valg bør bli avgjørende også for oss. I 1972 mente ikke Ja-siden at det ville skape noe problem for samarbeidet i Norden om 2 land gikk med i EF og 3 ble stående utenfor. Da er det jo litt vanskelig å se at det skulle bli særlig annerledes om 3 er med og 2 ikke. Bli så ikke EØS-avtalen utvannet og betydningsløs. Der ble på ministermøtet i EØS 17. mai, ikke minst fra EU's side, slått fast at EØS skulle bestå og gjennomføres fullt ut selv om bare Island ble igjen.

Men hva så med grensehandelen som også flere har vært inne på i denne debatten. Bli ikke det et problem? Dersom grensehandelen skulle bli et problem, kan Norge regulere sine egne avgifter og motvirke eventuelle uheldige virkninger av grensehandelen helt uavhengig av om vi er med i EU eller ikke, og da i en grad som er tilpasset det omfang problemet eventuelt måtte ha. Jeg kan ikke se at ett eneste argument mot EU blir mindre viktig selv om Sverige skulle bli medlem. Hensynet til arbeidsledigheten, til likhet, velferdssamfunnet, demokrati, miljø, faglige rettigheter, kontroll med naturressursene - ingenting av dette blir mindre viktig selv om Sverige skulle bli medlem. Et gjennomgangstema i Maastricht-traktaten er en åpen markedsøkonomi med fri konkurranse. Jeg tror ikke mest mulig marked og konkurranse er svaret på Europas, eller verdens utfordringer og problemer, verken økonomisk, sosialt eller når det gjelder miljøet og befolkningsutviklingen. I stedet må vi etablere et globalt samarbeid med det mål å bevare naturressursene og dermed menneskenes muligheter til å overleve - og som kan fordele disse ressursene på en rettferdig måte mellom jordens folk. Jeg tror ett av de viktige bidragene vi her i Norge kan gi til en slik utvikling vil være å bevare, styrke og videreutvikle en samfunnsmodell som den norsk arbeiderbevegelse har båret fram, et samfunn der hensynet til det enkelte menneske står over konkurransen og over markedet - ikke omvendt.

Representant nr. 201 Randi Johannessen, Hordaland

Dirigenter - partifeller

I 1972 stemte et knapt flertall nei til EU-medlemskap. Ifølge nei-siden skulle dette berge selvråderetten, bevare bosetting og arbeidsplasser i distriktene. Miljøproblemene skulle tas alvorlig, nasjonal sjølberging sto på dagsorden. I ettertid har det vist seg at det var få som visste, eller hadde noen gode ideer om hva de kunne bruke denne selvråderetten til. Fraflyttingen fra landsbygdene har fortsatt siden 72. I dag bor 3 av 4 innbyggere i byer og tettsteder. Innenfor landbruket har sysselsettingen kun gått ned, og vi kan spesielt peke på sentraliseringen av meieridriften. Miljøproblemene synes større enn noensinne. Mange avgjørelser som vi selv kunne ta tidligere, må nå overlates til internasjonale fora. Dette viser at avstemningsresultatet i 1972

ikke har hatt den virkning som nei-siden den gang påsto. Mange trodde at EU-debatten i 90-årene skulle bli annerledes. Dette har ikke skjedd. Debatten i 94 følger omtrent samme spor som i 72. JA til selvråderett - NEI til Brussel - NEI til fremmede - NEI til fremmedkapital, eller for å sitere Henrik Wergeland: Det gjelder at gjøre Norge så norsk som mulig.

Europa står idag overfor store utfordringer når det gjelder miljø, sikkerhet, arbeidsledighet og styring av økonomien. Vi må lære oss å ta beslutninger i fellesskap. I et historisk og fremtidsrettet perspektiv er det ingenting som tyder på at nasjonalstaten er det endelige og perfekte beslutningsnivå. Mange peker på et nordisk samarbeid som et alternativ til europeisk samarbeid. Et nordisk samarbeid er ikke et alternativ, men et supplement. Frihetene som bygges ut i EU er de samme friheter som vi har bygget ut eller bygger ut i Norden. Bl.a. fikk vi et felles arbeidsmarked i Norden 3 år før Romatraktatens bestemmelser om det samme.

Norge i dag er mer avhengig av Vest-Europa enn noensinne. Ca 80% av vår eksport går til EU og EØS-land. Norsk eksport er stort sett dominert av råvarer og halvfabrikata som brukes som input i vest-europeisk industri. På den annen side kan Norge aldri ta sikte på en næringsstruktur av samme bredde som en stor industrinasjon. Vi må, som før, spesialisere oss og i økende grad produsere for markeder ute. Markedene kan sannsynligvis finnes over hele verden, men hovedmarkedet er og blir Vest-Europa.

Skulle det bli NEI i november, håper jeg inderlig at nei-siden er i stand til å komme med bedre forslag til løsninger på de utfordringer vi står overfor enn hva de har vist hittil i debatten.

Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 125 Harald Lund, Buskerud

Ja, dirigent, landsmøte!

Jeg har et manus som jeg skrev for noen dager siden, og jeg hadde tenkt å innlede på følgende måte: Jo mer jeg leser, jo mer jeg hører og jo flere jeg hører debattere EU, jo mer usikker blir jeg. Men etter å ha hørt dagens 3 innledere, så er mye av usikkerheten borte. Jeg vil ikke gjøre dette til et vekkelsesmøte, men presisere at ryddighet i argumentasjon og virkeliggjøring gjennom eksempler, har gjennomslagskraft. EU-saken, det er en vanskelig sak. For min egen del, for å få oversikt over de forskjellige for- og motargumentene, så har jeg plassert nei-argumentene på den ene sida og så har jeg plassert ja-argumentene på den andre sida. Nei-argumentene er i klart flertall. Men når vi vektlegger, eller når jeg vektlegger argumentene, så viser det seg at de viktigste argumentene er på ja-sida.

La meg trekke fram noen argumenter som alene veier tyngre enn nei-argumentene. Det gjelder fred. Det gjelder miljø, og det gjelder å være med der avgjørelsene blir tatt og også påvirkning. Når det gjelder fred, så er det en viktig oppgave for alle land, og jeg føler at det å kunne løse problemene i forhold til krig og fred, så må flere gå sammen om det, og kanskje det viktigste er å forebygge så man ikke kommer i situasjoner som skaper krig, så flere kan gjøre det bedre sammen. Og jeg tror derfor at EU er et verktøy til å løse dette. Når det gjelder miljø, så vet vi at flere av miljøproblemene våre skapes i andre land. Miljøet kjenner ingen grenser - ihvertfall ikke det som kommer ovenfra og detter ned over oss. EU kan være et veldig godt virkemiddel for å kunne løse miljøproblemene for oss - en del av dem. Når det gjelder å være med der som avgjørelsene blir tatt, så er det helt åpenbart, som det er blitt sagt tidligere, at vi må ikke la andre ta avgjørelsene for oss, skape framtida for oss. Med den styrken vi har i arbeiderbevegelsen så vil vi absolutt bli en pådriver innafor EU. Vi har en partiorganisasjon som er solid forankra i

grunnplanet. Når våre fremste politikere er på jobb ute i Europa, så har de en organisasjon i ryggen som er solid forankra helt ned på grunnplanet. Vi har et tett samarbeid med Landsorganisasjonen, Landsorganisasjonen har et tett samarbeid med fagbevegelsen internasjonalt. Det er en enorm styrke når vi skal bevege oss i EU-systemet at vi har fagbevegelsen på vår side og at de har sterkt samarbeid i Europa.

Det som bekymrer meg, er noe som jeg føler som en betennelse i organisasjonen vår. Det er ikke mer enn noen uker siden 50.000 LO-organiserte streika mot våre stortingsrepresentanter og mot regjeringa, og hvis LO ønska at 300.000 hadde streika, så hadde de fått til det og. Samtidig så har 9 fylkesårsmøter gått imot den saken det dreier seg om - omdanning av Televerket til et statlig AS. 2-3 årsmøter stemte for omdanninga og resten unnlot å vedta uttalelsen. Televerket som sak er ikke noe tema i EU-saken, føler jeg, men det er den kollisjonskursen som er lagt i forhold til LO og i forhold til fylkesårsmøtene. Jeg føler at organisasjonen har en betennelse i kroppen, og for at vi skal kunne yte vårt beste i EU, så må den ut. Like lite som Drillos kan yte sitt beste i VM med en betennelse i laget, så kan vi yte vårt beste i EU.

La oss allerede nå prøve å få den betennelsen ut av kroppen, slik at vi kan yte vårt beste når vi blir medlem av EU. Det er mulig vi på slutten av dagen må ha assistanse fra legehjelp for å greie dette. Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 171 Laila Skarheim, Aust-Agder

Kjære landsmøte!

Vi har levd med vårt EFTA i over 30 år og gjennom 40 år med Nordisk Råd. Alle er vel enige om at nordisk samarbeid må styrkes og derfor er det av stor betydning at Norden kommer samlet inn i EU. Det skal ikke bli lett for Norge å vinne troverdighet om samarbeide i Norden hvis de andre nordiske land befinner seg som medlemmer i EU og vi frivillig velger å stå utenfor.

Jeg kommer fra Sørlandet, nærmere bestemt Risør, hvor vi i midten av det forrige århundre hadde en storhetstid som sjøfartsby. Den gang var byer som Rotterdam, Hamburg og London kanskje like viktige og like ofte besøkt av landsdelens folk, som den gang den noe avsidesliggende Kristiania. Disse forbindelsene ut i Europa ga oss inspirasjon og ideer som ble tatt hjem og videreutviklet. Med andre ord - det som vi i dag oppfatter som typisk norsk og som vi verner om - det er i virkeligheten ofte hentet fra våre europeiske naboland. Ja, kjære partivenner - selv det norske folk skal i høst velge om vi skal bli medlemmer av EU eller ikke. Men vi kan ikke velge vekk det faktum at hvordan vi skal klare oss her opp i kommende generasjoner, det påvirkes i stor grad av hva de andre europeiske landene bestemmer seg til. Bærebjelken i framtida er 3 områder som klart peker seg ut for meg.

Det er vårt miljøarbeid til flest mulig og det er fred og sikkerhet i Europa. For å være med å utforme Europas miljøpolitikk må vi være med der beslutningene fattes. Skal ikke Norge ha stemmerett i Europa? Når ble vi slik, kjære partivenner at det ikke betyr noe lenger å ha stemmerett. For å skape flere arbeidsplasser tror og mener jeg at vi trenger fri adgang til det europeiske markedet. Hvis fred og sikkerhet fortsatt skal bevares, kreves det et nært samarbeid mellom landene i Europa. Og har vi da noe annet alternativ enn EU? Ja, jeg bare spør. De som i dag er medlemmer av EU, er der fordi det var i deres interesse. Jeg mener at det nå også må være i Norges interesse å gå inn i det europeiske samarbeidet og derfor stemmer jeg ja.

Takk.

Representant nr. 182 Britt Egaas Røen, Rogaland

Dirigent og landsmøtedeltagere!

Historien er viktig i denne EU-debatten. Det samarbeidet som vi i dag har i Vest-Europa er et resultat av en prosess som startet i Vest-Europa rett etter krigen. Drivkraften var, visjonen var, aldri mer krig og økonomisk gjenreisning. Vi fikk OEEC i 1948, Europarådet i 1949. Så kom det europeiske kull- og stålfellesskapet i 1952 som igjen førte til EEC, og i dag dreier det seg om EU - Den europeiske union. Vi har i dag det paradoks, kan vi si, at i den samme situasjonen som Vest-Europa var i, er i dag Øst-Europa i. Kanskje mye, mye verre. Hele nasjonen Russland skal bygges opp på nytt. Og jeg er sikker på at når historien for dette århundre skal skrives, så blir en av de viktige tingene at det var i begynnelsen av 90-årene at Sovjet-samfunnet gikk i oppløsning. Det er en utfordring som er så stor at hele Vest-Europa må stå sammen. Og det nytter ikke lenger å ha som mål fred og økonomisk vekst i Vest-Europa. Nå gjelder det samme for Øst-Europa og Russland. Og det er en utfordring for hele Vest-Europa, Norden og Norge inkludert.

Vi må inn i det europeiske fellesskap. Vi skylder Europa det, og Europa venter på oss. Vi har faktisk noe å tilføre. Det er veldig vanskelig å gå inn i forhandlingsresultatet. Og når Gro sier at resultatet er godt for Norge, så tror vi på det. Signalene som når oss - i Stavanger har vi et eget kontor i Brussel allerede - de er helt klare, de norske forhandlerne gjorde en formidabel innsats, og takk for det. Og det er når en ser på visjonene - målene for det europeiske fellesskap, og en hører på argumentasjonen til Senterpartiet om skinker som farer frem og tilbake i Europa for så å ende opp i Norge, og det samme gjelder visst med chipsen - da blir det hele meget patetisk.

I 1992 sa vi nei - da var slagordet nei til EEC og dyrtid. I 1972 sa vi nei til EF og slagordet var nei til salg av Norge. I 1994 skal vi ta stilling til EU, og slagordet må være: Ja til ett Europa. Arve Tellefsen nevnte i sin lille introduksjon navn som Ole Bull, Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Edvard Grieg. Og felles for de var at de kjempet for Norges frihet i 1905, men de hadde også en ting felles - de var alle europeere. Og jeg skal slutte med et sitat fra en annen europeer - nemlig Vinje, hvor han skriver: Ein mann til godt husbruk heime kan vera en norsk, men skal han vera en tankens herremann, lyt han vera europeer.

Takk.

Representant nr. 267 Sigbjørn Eriksen, Nordland

Kjære landsmøte!

Jeg har lyst til å filosofere litegrann over selve godordet i arbeiderbevegelsen - solidaritet. Solidaritet har liksom vært - og er fremdeles - det som samler arbeiderbevegelsen, som gir den styrke og kraft. Første gang jeg møtte dette ordet var i en 1. mai-tale jeg hørte som 9-10 år gammel gutt, og jeg syntes dette var et sånt hokus-pokus ord som jeg ikke riktig fikk tak i. Og jeg gikk ikke til noen sånn sosialdemokratisk filosof. Jeg gikk til min nærmeste - jeg gikk til min egen mor og spurte. Hun sa at solidaritet er å få hjelp og å gi hjelp. Mest å gi. I virkeligheten, sa hun; ha kjærlighet til menneskene, så gir svarene seg sjøl.

Jeg må innrømme at jeg oftere og oftere opplever at ordet solidaritet, like mye som ordet kjærlighet, blir misbrukt i vårt samfunn. Det blir brukt om noe jeg vil kalle for gruppe-egoisme, mer enn ekte og oppriktig kjærlighet til menneskene og til menneskeheten. Jeg tror mye om denne debatten om vårt EU-medlemskap dreier seg om vi egentlig har tro på ordet solidaritet i samfunnet i dag, med det utgangspunktet som jeg sa, at solidaritet er mest å gi. Jeg tror at det

som har prega veldig mye av debatten, ikke så mye i denne salen, men utenom denne salen, knytta til EU-medlemskapet, har vært en debatt som ikke har dreid seg om solidaritet, men om gruppe-egoisme. En gruppe-egoisme som har basert seg på hvor mye tjener jeg personlig på et eventuelt medlemskap. Jeg tror at vi har mye å gi Europa. Jeg tror at Europa også har mye å gi oss blant forskjellige dimensjoner, men vi vil også være med å gjøre dette Europa rikere gjennom vår deltagelse, og vi kan være med å realisere den sosialdemokratiske drømmen om å skape et bedre samfunn for menneskene, ikke bare i Europa, men i hele verden. Jeg tror at vårt utgangspunkt burde være adskillig lettere og bedre enn de som starta opp vår bevegelse tilbake i forrige århundre. Når de hadde evner til å ha visjoner og tro på det samfunnet de skulle skape, hvorfor skulle ikke vi med våre forutsetninger, med våre ressurser, ha større evne, større vilje, til å være bidragsyter i å skape et bedre verdenssamfunn. Er det mangel på tro på egne krefter som holder oss tilbake, eller er det at vi har fått en pessimistisk holdning til hvordan verden skal utformes videre framover. Hvis vi ikke har sosialdemokratiets optimistiske holdning til at det går an å forandre verden. Det går an å skape en bedre verdensorden enn den vi har. Hvis vi ikke klarer å gjøre det, så kan vi bare legge ned våpnene, da kan vi bare slutte å drive politisk arbeid. Da kan vi bare hengi oss til de såkalte kapitalkreftene som allikevel vil styre fram hvis ikke vi som statsmakt er med å vise veien. Jeg tror at utfordringen vår er enormt stor. Det er ingen lett oppgave vi står foran. Men uten å prøve, er vi i allefall helt sikkert tapere.

Representant Inger Lise Fevang Jensen, Landsstyret/Vestfold

Partifeller!

Broen - det symbolet partilederen brukte for å få til samhandling mellom nasjoner, kulturer, folkegrupper, verdensdeler, enkeltmennesker - den broen skal vi forsterke for velgerne fram til 28. november. Hvilke argumenter lytter vi til? Jeg er overbevist om at de argumentene som sier noe om hvordan hverdagen for folk vil bli, er argumenter som har gjennomslagskraft. Vi veit alle hvordan hverdagen er utenfor EU. Vi er selvfølgelig alle usikre på framtida både i og utenfor EU med god grunn. Vi har jo både kunnskap og fantasi, og selvfølgelig må vi da være usikre. Vi må få klart fram at vi vil noe med et medlemskap. Vi vil inn for å få til resultater på områder som er viktige for oss. Vi vil bruke EU-medlemskapet til å arbeide for trygghet, for fred, for et rettfærdig verdenssamfunn med arbeid til alle, hvor livskvalitet og miljø står i sentrum. Vår partimessige behandling har gjort at nei-sida har forsprang. Nei-sida har også styrken i å oppfattes som en breid folkebevegelse med sterke innslag av folkelige argumenter. Effekten er at vi møter myter, gale påstander, men vi møter også vektige argumenter. Etter dette landsmøtet skal hele vår bevegelse ut for å vise bredden hos oss - både ja- og nei-standpunkter, og vi har allerede hørt bredden presentert gjennom våre fremste tillitsvalgte som selvfølgelig er våre veiledere, ikke våre villedere. Vi er stolte over de fremste tillitsvalgte - over det arbeidet som er gjort så langt. Vi er stolte av den partimessige behandlingen, selv om vi kommer seinere på banen enn nei-bevegelsen.

Den broen vi skal bygge her hjemme til alle velgere, den må overbevise om at vi beholder og videreutvikler velferdsstaten. Det er sterkt når statsministeren fremhever at hun aldri ville anbefalt JA dersom hun var usikker på om vi kunne bevare velferdsstaten. Partiet vårt skal i samme periode som vi skal diskutere EU, hvor den saken skal være i fokus, debattere vår egen velferdsstat. Rådslaget ny solidaritet ligger klar til behandling i partiorganisasjonene, og ingen skal si at vi ikke er dristige eller realistiske. Og i Europa skal vi få kjempe for en sterkere velferd som når alle, for i mange EU-land, er mye av velferdsordningene knytta til arbeidstakere. Vi har velferdsordninger som ikke er dyrere, men de har en sterkere fordelingseffekt. Det er min

overbevisning om at den broen vi skal bygge til folk flest, den må overbevise mennesker i Norge om at vi får beholde velferdsstaten med den sterke fordelingseffekten som gir mennesker med ulike behov et reelt menneskeverd. Den broen vi skal bygge må også få fram på en overbevisende måte at dette internasjonale engasjementet som vi da ønsker å virkeliggjøre målene våre i, at det ikke er noe fasttømra noe hvor politisk utvikling ikke skjer. Vi er nødt til å overbevise om at EU har evne til politisk handling. Da vi på 1860- og 1870-tallet hadde nasjonalfremmende folkebevegelser, så utviklet vi i Norge partiene. Vi styrket dem og innførte stemmerett, og kronen på verket var stemmerett for kvinner i 1913. Det var en prosess den gang. Hundre år seinere, nå i 1994, skal vi være med å utvikle internasjonal styring. La oss tro på visjonene våre, måla våre, evnen til internasjonal solidaritet og handling. La oss våge spranget. La oss si ja til å delta.

Representant nr. 089 Anne Cristel Johnsgaard, Hedmark

Kjære landsmøte!

Thorbjørn Jagland, han er en god taler. Når Thorbjørn snakker om Europa, så er det så jeg får lyst til å si JA, JA, JA og JA! Jeg får nesten eurogasmé av det. Men bare nesten. For det Europa som EU-tilhengerne ser, er ikke det Europa jeg ser. Jeg ser et Europa hvor de sosiale forskjellene øker, arbeidsledigheta øker, miljøproblemet øker, rasismen og fremmedhatet øker, og jeg ser et Europa hvor avstanden mellom folk og politikere øker. Men det er ikke alt som øker i Europa. Vi har lav lønns- og prisstigning. Vi har balanserte budsjetter, og det er få afrikanere som har råd til å kjøpe sugerør for å stikke ned i Europas statskasse. Og partifeller - noe av det som øker minst i Europa - er det folkelige engasjementet. Vi så det senest ved valga til Europa-parlamentet. Det skulle vise seg å være vanskelig å mobilisere mer enn halvparten av befolkningen. Spørsmålet blir da, kamerater, hva trenger Europa? Hva trenger det Europa som vi er en del av? Trenger Europa økt forbruksvekst for at du og jeg skal ha det bra? Trenger Europa en sosial-darwinistisk politikk hvor den sterkeste vinner? Trenger Europa at beslutningsmyndighet flyttes fra folkevalgte organer og over til markedet? Nei - jeg tror ikke det er det her verken vi, Europa eller verden forøvrig trenger. Jeg vet at vi trenger økt satsing på miljøvern, reduksjon av det private forbruket, økt satsing på sysselsetting, nedbygging av de sosiale forskjellene, intensivering for å fjerne gapet mellom nord og sør. Og sist - men ikke minst - vi trenger politisk styring. Ikke for politikernes egen skyld, men for folkets skyld. Fordelen med oss politikere i motsetning til markedet, er at vi kan kastes. Politikere skal også stå for en ideologi - et tenkesett - prioriterte målsetninger, som man kan være mer eller mindre enig i og så velge ut i fra det. Markedet, dere, markedet mangler det her. Markedet har ingen indre verdier. Markedet har indre friheter. Markedets frihet er friheten til å velge mellom 1000 typer lebestift, friheten til å betale 20.000 for et sjukehusopphold og friheten til å bli utkonkurrert fordi distriktshensyn ikke er viktig. Sosialdemokratiets friheter, derimot, er frihet fra sosial fattigdom, frihet til å slippe betaling for skolegang, helsetjenester, rettshjelp, og ikke minst - frihet til å være med på å påvirke si ega framtid.

Kamerater, veien til et sosialdemokratisk Europa går gjennom sosialdemokratiet, og ikke via en europeisk union. Vi må samarbeide fordi vi har felles mål, ikke fordi vi tilfeldigvis er en del av den samme geografien. Vi sosialdemokrater har andre mål enn de som er nedtegnet i Roma. og Maastricht-traktaten. Jeg ber dere igjen - jeg gjorde det for 2 år sida også - jeg ber dere som sosialdemokrater - si nei til en europeisk union. Takk.

Representant Rolf Lasse Lund, Landsstyret/Akershus

Partifeller!

Europadebatten er også en verdidebatt. Den er det for oss på ja-siden og for dere på nei-siden. I innlegg og hefter fra nei-siden trekkes det opp visjoner og ønsker om en alternativ samfunnsutvikling. Jeg er langt på vei enig i de. Men visjonene om en levende solidaritet, visjonene om likeverd og rettferdighet, tanken om en vekst med et annet innhold, alt dette krever et internasjonalt engasjement. Alt dette krever at vi ser vår egen virkelighet i øynene og gjør noe, bryr oss om vår egen verdensdel og hvordan den utvikler seg, nettopp fordi det betyr så enormt for vår evne til å virkeliggjøre visjonene. Den som vil forandre verden må i det minste gjøre en innsats i Europa.

Sosialister og sosialdemokrater skulle interessere seg mer for de reelle samfunnskrefter enn for tolkning av traktattekster. Folk i arbeiderbevegelsen skulle gå inn i maktanalyser i steden for å gi seg avmaktfølelsen i vold. Vi trenger nemlig troen på egne krefter i Norge og i Europa. For nei-sidens program er ikke mindre krevende enn ja-sidens. Det er jo slik at et Norge helt alene utenfor i Vest-Europa nærmer seg det jeg ville kalle et eksperiment. Personlig har jeg en visjon nettopp med forankring i europeiske maktforhold. Tenk om vi kunne fått noen av de enorme midler som forflytter seg over grensene i ren pengespekulasjon. Tenk om vi kunne fått noen av de midler satt inn i produksjon, i sosial velferd til å skape et bedre samfunn. Hvorfor skulle vi ta på oss husmannsånden? Det er jo når land og folk spilles ut mot hverandre at vi er maktesløse. Og hvorfor tviler nei-siden så sterkt på våre meningsfeller i Europa. Skulle ikke tysk arbeiderbevegelse ha noe å bidra med som har fostret tenkere som Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht og en rekke andre. Skulle for eksempel ikke spanske sosialister vite ganske mye om demokrati som måtte kjempe for det med våpen i hånd i en blodig borgerkrig. Finner man et større engasjement i debatten om forbruksmønster og vekstens begrensninger enn i Nederland? Sverige og Østerrike har verdens sterkeste sosialdemokratier. Labour i Storbritannia stormer framover på meningsmålingene og har laget et manifest for et radikalisert Europa med arbeid til alle.

Vi er ikke aleine. Jeg er sitert på hva jeg sa i 1972. Ja, jeg var med i nei-fronten da. Vi trodde at Norge og Norden kunne skape noe annet enn det som preget den vest-europeiske konkurranseøkonomi. Vi snakket om en verdikamp, og fronten var bred og folkelig. Så vant vi slaget og tapte krigen. For hva skjedde når EU-striden var over? Oppbrudd med gamle lojaliteter, borte var følelsen av å høre hjemme i et fellesskap, borte var solidariteten og troen på de små og levende lokalsamfunn. Senterpartiet var snart like mye kremmere som de hadde vært før den striden. Det var ikke de alternative verdier som fikk sin renessanse. Det var Bør Børson i moderne utgave og jappetid. Det var Høyre som vant både sinn og tanke og regjering. Vi ordnet det sjøl uten hjelp av internasjonal kapitalisme. Men Senterpartiet var med. De bidro til at markedskreftene fikk gode vilkår og kapitalen friere spillerom.

I dag er hele Europa i endring - i øst og i vest. En ny og spennende situasjon - helt annerledes enn i 1972. I EU går europeiske sosialdemokrater sammen om et program for arbeid, et program for miljø og de arbeider for et EU-charter om offentlig sektor. Kamerater, det er der vi hører hjemme, det er der vi skal delta i kampen for folkenes Europa.

Representant nr. 232 Bente Vatne, Møre og Romsdal

Partikamerater!

Det står en bautastein på kyrkjegarden i Ørsta. Steinen bærer navnet til 18 unge menn frå kyrkjesoknet, og den første som er nemnd der han falt på slagmarka i 1808. Den siste i 1944 på Grini. Dei fleste var nok småbrukarar og fiskarar, slik som det var vanlig på våre kanter. Alle var søner, og somme var også fedre, og det er helt tilfelle at dei ga livet for fedrelandet, og dei har også det til felles at dei ga livet i europeiske krigar alle som en.

Og det står slike bautasteinar over heile landet på forblåne kyrkjegardar ved havet og i skogane i innlandet. Kvar einaste av bautasteinane er knytte med sørgeband til massegravene i St.Petersburg og til gravsteinene til hundretusenvís av offer for europeisk stormaktspolitikk og nasjonalisme. Og dei er knytte med same lagnadsbandet til dødsmerkene i Verdun til millioner av falne soldatar, og til den franske bonden som knapt ser løge åkare fordi jorda framleis er full av jern og stål.

Fiskarsonen ifra Ørsta som fikk navnet sitt på en bautastein, småjenta som svalt ihel i St.Petersburg og soldaten som døydde i gassangrep i skyttergravene ved Verdun var alle renninger i den same blodige europeiske veven. Og gjennom historia har krigane revet verdsdeler ifrå kvarandre. Og krigene kommer sendene med nesten usvikelig sikkerhet.

Og det var alltid dei unge mennene som vart sende i framste rekke. Bak dei sto mødre og fedre i sorg. Dei vinka farvel på kaia i Ørsta som i bygder og byar over heile Europa. Og alt for ofte så var den siste helsinga at fedrelandet takka deg. Det var kanskje ei trøst, men det gjorde ikkje slutt på sorga, ikkje festtalane, ikkje fredskonferansane heller. Når sigerherrane og taparane sto opp og lova "aldri meir" kvar einaste gong, så var det tomme ord og festtalar. De åpne hender strekte seg over landegrensene for å veve et nytt Europa der fargene ikkje var viljeserklæringa og slagord. Men der fredens institusjoner og det forpliktende samarbeidet knytter vevnaden saman. Vi veit ikkje om han helder, men her har håpets farge lyst så kraftig og viljen vore så sterk. Så la oss bare håpe at det aldri må være slik at Europa knytter fredsbanda men at nordmenn ikkje ville være med. Takk!

Representant Thorbjørn Berntsen, Regjeringen

Dirigent/Partifeller!

Det har vært nevnt i debatten, bl.a. av Hallvard Bakke, en henvisning til Carl Bildt om at hans store forventning til et EU-medlemskap er at han derved skal få større mulighet til å begrense det sosiale trykksystemet som vi har utviklet i de nordiske velferdssamfunn, og at man skal svekke lønnskategoriseringenes muligheter til å ivareta sine egne interesser. Og det synes jeg er noe rart, og det er heller ikke noe nytt. Det er det høyrekreftene har stått for bestandig, både i Sverige, her i Norge og andre steder. Enkelte steder har de blitt ganske kraftig nedkjempet, bl.a. på grunn av oss.

Men når man først skal sitere hvorfor kan man ikke sitere noen av våre egne? Hvorfor kan man ikke sitere Gro for eksempel? Eller Thorbjørn Jagland? Som sier at man vil delta i Europa for å beskytte disse interessene; for å utvikle disse interessene videre. Hvorfor skal man absolutt bruke Carl Bildt? Kan ikke vi bruke våre egne overbevisninger for å si hva vi vil og ikke hva Carl Bildt vil, for det vet vi.

Så vil jeg anbefale dere å lese Maastricht-traktaten, ikke minst målsettingsbestemmelsene. Det står mye bra der, og jeg har uttalt der før; mye av det kunne nesten ha vært skrevet eller klipt rett ut

av våre egne politiske programmer. Vi har også sendt ut "den lille" - kort om Maastricht-traktaten. Den synes jeg er litt for kort, men det står noen stikkordpunkter der bl.a. at traktaten har som formål: En harmonisk og likevektig økonomisk utvikling, en bærekraftig ikke inflasjonsdrivende vekst som tar hensyn til miljø, et høyt nivå for sysselsetting og sosial trygghet, økonomisk og sosial utjamning, solidaritet mellom medlemslandene. Og jeg spør: Hva er det som er så skummelt med dette? Hva er det som er så farlig med disse målsettingene at man nærmest må fremholde og viftet med Maastricht-traktaten som selve Djevelens skapverk. Og når man da greier å få et slags positivt respons på den skremmelsespropagandaen, så har det en eneste forklaring, nemlig at det er alt for få som har lest den, og det er derfor jeg oppfordre dere til å lese den.

Anne Enger Landstein pleier å holde opp Grunnloven som det overordnede og selvsettende dokument, og jeg har stor respekt for Grunnloven, ikke alt. Noe av det som står der kan jeg godt tenkte med å forandre, men det må man ha 3/4 flertall for i Stortinget, og i det 3/4 flertallet så er det helt sikkert at Anne Enger Landstein vil befinne seg. Men det står ingenting av de tingene jeg siterte her nå; om en harmonisk og likevektig økonomisk utvikling. For eksempel en utvikling som tar hensyn til miljøet, økonomisk og sosial utjamning. Det står ingenting om det i Grunnloven. Og det er vel ikke sikkert at det behøver å stå der heller, men vi har jo drevet den politikken uavhengig av i og for seg om det står i Grunnloven eller ei. Men noe av det som iallfall står i Grunnloven; det er at grunneierne skal ha full erstatning dersom de må avstå noe av sin eiendom til fellesskapets formål. Det er sikret, så det er vel derfor Anne Enger vifter med det, og det er i orden.

Jeg kommer nå fra et møte, jeg representerte Regjeringen på 150 års-jubileet for kooperasjonen. Den internasjonale kooperasjonens vugge stod i Rochstein i England. Veverskene i Rochstein startet forbrukerkooperasjonen som nå har over 700 millioner mennesker over hele verden. De kom altså derfra.

De første fagforeningene kom fra England. De sosialistiske ideene har kommet fra Europa. De viktigste impulsene til vår egen grunnlov kom fra Spania og Frankrike. Og kulturarven vår har jo sine dypeste røtter i den felles europeiske kultur. Og for oss, så kom Carl Jeppesen tuslende oppover fra Danmark. Børstebinder Carl Jeppesen som var med å la grunnlaget for Det norske Arbeiderparti. Nesten alt det vi fremholder som stort og som vi gjerne vil bære videre, det har kommet som følge av impulser fra Europa; så hva er det vi er så redd for? Ialffall en del av oss. Takk.

Representant nr. 285 Ernst Isaksen, Troms

Dirigenter/Landsmøte!

Jeg vil gjerne få komme med en liten EU-rapport fra Nord-Norge.

Som Ja-mann fra Troms, så stiller jeg meg selv stadig ofte spørsmålet om jeg og mine meningsfeller er i ferd å gi opp å kjempe for vårt syn. Og jeg spør faktisk om partiet også er i ferd med å gi opp Nord-Norge i kampen for et EU-medlemskap.

Meningsmålingen som viser at 80% av nord-norske velgere ville stemt Nei om avstemmingen hadde vært i dag. Det ser faktisk ut til å slå Ja-siden i bakken.

Nord-norske fiskere går på gangen og tar seg en røyk når Jan Henry forsvarer forhandlingsresultatet i nord-norske fiskarlag. Avtalen er faktisk relativt uinteressant. Vi merker en fundamental mistro til EU, naturligvis, til forhandlingsresultatet og til Regjeringa - i EU-spørsmålet vel å merke. En mistro som sperrer effektivt for en åpen debatt. Og jeg spør: Kan det være den sanne virkeligheten i en landsdel som er totalt avhengig av å eksportere alt av fisk og

fiskeprodukter, som er avhengig av videreføring av fisk for å hente optimal verdi-skaping ut av en begrenset ressurs, som bor ved og er avhengig av et ressursrikt, men veldig følsomt havområde, som er i ferd med å bli en krigssone og et mål for rov og ran? En situasjon som roper på internasjonal engasjement og internasjonale spilleregler.

Kan det være den sanne virkeligheten i en landsdel som grenser opp til en del av Europa hvor umoderne og dårlig vedlikeholdt atomkraftverk står og koker og kan eksplodere når som helst og tvinger den nord-norske befolkning på flukt sørover. Der hundre U-båter, kasserte U-båter ligger med sitt brensel ombord og kan forurense havet, og dermed gjør det umulig å selge fisk nordfra.

Kan det vær den sanne virkeligheten i en landsdel som til de grader er avhengig av internasjonalt samarbeid. En landsdel hvor folk burde skjønne, og faktisk også gjør det, at ingen av disse problemene eller utfordringene kan løses av Norge alene.

Hva er det som gjør at det nettopp i denne landsdelen at motstanden mot norsk EU-medlemskap er så massivt? Jeg skal ikke gjøre noe forsøk på å forklare det, men det er i allefall et gedigent paradoks som framtidens forskere får studere.

Et annet trekk ved nord-norsk EU-debatt er mangel på interesse for alternativer til EU-medlemskap. Man sier Nei til EU - 80% gjør det tydeligvis. Man ønsker ikke å diskutere den situasjonen som kan oppstå i Nord-Norge dersom Sverige og Finland blir medlemmer og vi blir stående utenfor, som et svart parentes i et samlet Europa, og utenfor et samlet europeisk marked. At vi får nye tollgrenser der vi i dag ikke har noen. At det kan føre til at nord-norsk fiskeindustri etablerer seg på andre siden av grensen og tar arbeidsplassene med seg dit.

Den debatten kommer ikke til overflaten nordpå. Og de røster som forsøkte å peke på det virket nokså lavmelte og paralyserte. Selv fiskeindustriens representanter er i hovedsak taus. Partiet og partiets fremste tillitsvalgte i Regjering og Storting framviser den samme oppgitthet og resignasjon, etter min mening.

Det norske Arbeiderpartiet har denne gangen forsøkt å bevare partiet samlet gjennom en oppslitende EU-prosess. Det er rett og slett og det fortjensfullt, for altvernavet ville ha vært skremmende. Men jeg etterlyste Ja-sidens engasjement i Nord-Norge. Nord-Norges befolkning har krav på at Ja-siden kommer på banen nå. Dersom vi ikke gjør det vil vi kunne bli kalt til ansvar den dagen den situasjonen oppstår da vi blir klar over hva vi har gått glipp av ved å si Nei til EU. Derfor vil jeg bruke denne høsten til å markedsføre Ja-standpunkt så sterkt jeg kan, ikke bare for Norges skyld, men først og fremst for Nord-Norges.

Representant nr 113 Else Marie Gundersen, Oppland

Dirgjenter - Kjære Landsmøte!

Jeg representerer en liten kommune i Oppland som heter Øyer, men før jeg starter så vil jeg gjerne få lov i gi en ros til partiets sentral for et lettfattelig og sakelig og meget godt hefte som handler om solidaritetsalternativet i Europa. Jeg synes de har lagt ned en veldig bra jobb der.

Debatten om medlemskap i Den europeiske unionen EU berører oss på mange måter. Vi har i mange år deltatt i et internasjonalt samarbeid om fred og sikkerhet gjennom Nato. Som medlem av EU må Norge tilpasse sin politikk på en del områder, men får til gjengjeld en økt innflytelse på viktige beslutninger som gjelder Europa. Når det gjelder vern og forvaltning av vår natur, og omsorg for vårt miljø, er dette etter min vurdering en for stor oppgave for oss alene. Derfor må vi løse disse spørsmål gjennom et internasjonalt samarbeid. Landbruket er i mitt distrikt en

hovednæring som inntil nå har dannet grunnlaget for bosettingsmønsteret og en stor andel av sysselsettingen. Næringen har hatt, og vil fortsatt ha behov for inntekts-overføringer om den skal beholde denne rollen. Gjennom forhandlingene synes det som om det er gitt aksept for dette.

For skogbruket sin del synes det klart at et medlemskap vil være bedre enn vår nåværende EØS-avtale. Norge er en av de store på markedet som handler med papir og trelast. EØS-avtalen og EU-medlemskap åpner for felles arbeidsmarked, det vil si at vi vil få fri bevegelse av arbeidskraft innen avtaleområdet. Etter min vurdering vil ikke dette føre til vesentlige endringer. Dette sier jeg med bevis i de erfaringene vi har fra 1954. Ungdommens mulighet til arbeid og utdanning synes å bli godt ivaretatt gjennom den muligheten som ligger i EU's utdanningsprogram og etablerte stipendordninger.

Når det gjelder helse og velferd, ligger vi ikke lenger på verdenstoppen. Halvparten av EU-landene bruker en større andel av sitt nasjonalprodukt til helse og velferd enn vi gjør. Samtidig står vi fritt til å opprettholde våre egne ordninger der vi er bedre.

Det kommunale selvstyre kan videreføres innenfor EU. Vårt lovverk sikrer at lokale saker fortsatt avgjøres i kommunene. Men også våre lokalsamfunn kommer til å bli stilt overfor store utfordringer, ikke minst når det gjelder næringsliv og sysselsetting. For å kunne videreutvikle dette trengs det initiativ, samarbeid og, ikke minst, nøkternhet. Makter vi denne oppgave, vil det sette oss i stand til å møte den nye utfordringen bedre rustet, enten vi blir med eller vi blir stående utenfor EU.

Til slutt så vil jeg avslutte med et sitat som jeg fant i dette heftet - Et solidaritetsalternativ i Europa. Det synes jeg kunne passe bra idag: Fred og godt naboskap, demokrati og menneskerettigheter, sosial rettferdighet og økologisk fornyelse, solidaritet og ansvar, sysselsetting og sosial verferd, slik vi vil at vårt Europa skal se ut.

Så konklusjonen min blir da at jeg sier JA til en europeisk union.

Representant nr. 030 Bente Fredheim Nygaard, Akershus

Kjære Landsmøte!

Frokosten som Ola Nordmann spiste før han reiste til jobben besto av juice fra Spania, kaffe fra Colombia, ost fra Sveits og norsk brød. Så satte han seg i sin japanske Toyota og kjørte til fabrikken som ble eid av et amerikansk konsern. På vei til jobben så stoppet Ola ved en Shell-stasjon, og der fylte han bensin som hadde kommet fra Midt-Østen. Hele dagen sto Ola ved en tyskprodusert maskin. Ved den maskinen lages det varer som selges på verdens-markedet. Fabrikkens ledelle fortalte at arbeidsplassen er trygg i 2 år framover for vi har nemlig fått en ny storordre fra Frankrike, Tyskland og USA, og vi forsøker å arbeide oss inn på det japanske markedet. I fabrikkens kantine så var det spansk uke. Dagens rett var paella. På vei hjem fra jobben reiste Ola innom det svenskeide reisebyrået, Startour. Han ville spørre om det var noen ledige plasser til Mallorca. Til middag serverte kona Kari taco, en meksikansk rett, som han nøt en herlig tysk øl til. Så var turen kommet til TV, hvor han slo på sin utmerkede Sony som var produsert i Japan, og med sin fjernkontroll bladde han seg gjennom kanalene fra hele verden takket være sin finskproduserte Nokia parabolantenne. Samtidig som han nøt et glass whisky og drakk en kopp italiensk espresso. Når Ola hadde lagt seg vel tilrette under sin danske dundyne, følte han seg riktig godt fornøyd med livet. Han var oppriktig talt glad for at vi nordmenn hadde det så bra.

Men allikevel var det en sak som uroet Ola. For i november skulle det bestemmes over om han kunne se framtida like lyst i møte - for da skulle det være folkeavstemming om Norge skulle være

med i EU eller om de skulle stå utenfor.

Denne historien, dere, den sier noe om hvor avhengig vi er av verden utenfor oss. Denne verden vil i sterkere og sterkere grad påvirke oss - vårt daglige liv på godt og vondt. Det gjelder varer, tjenester, kapital og miljø. Ønsker vi fred og sikkerhet? Ønsker vi å være aktivt med i hele dette spekteret som utvikles utenfor oss? Får vi den største innflytelsen ved et forpliktende samarbeid med våre søsterorganisasjoner i Vest-Europa?

"Annerledes-landet" gir ikke svar på de utfordringene vi står overfor, hverken Erik Solheim eller Anne Enger Lahnstein kan hindre spekulasjon mot den norske krona, sikre fred i Europa, redusere den sure nedbøren eller for den saks skyld, hindre bedrifter i å flytte ut av landet. Kun gjennom et forpliktende samarbeid, et samarbeid som kan sikre oss mot økonomiske spekulasjoner, redusere forurensningene, legge forholdene til rette for vår eksport og bidra til å sikre freden - kun gjennom samarbeid kan dette la seg gjøre. Jeg har slett ingen tro på at "Annerledes-landet" løser vår framtid utfordringer.

Takk.

Representant nr. 220 - Laila Oppedal Storøy, Sogn og Fjordane

God møtelyd - kameratar

Saka om norsk medlemskap i EU har mange forhold i seg. I dette innlegget mitt vil jeg konsentrere meg om noke få moment - det er sjøtillit, tillit til grasrota, det er åpenheit, det er konkurranse og det er miljø og livsstil.

Kvafør har vi ei arbeiderrørsla? Jau, fordi nokre kvinner og menn hadde sjøtillit nok til å sette seg opp imot overmakta, til å tru at vanlege arbeidande kvinner og menn har evner som er verdt noke. Evne til å tenkje og meine ka som er rett og godt. Arbeiderrørsla har lang tradisjon i tillit til grasrota til at den menige kvinne og mann kan være istand til å tenkje og ta avgjerd, og det er kloke avgjerde som er godt råd til å leve med.

I EU-debatten vert det ofte sagt at saka, ja ho er så vanskeleg at vi nesten ikkje kan ta avgjerd. Dei som er motstandarar av norsk EU-medlemskap vert stempla som skråsikre og eigenrådige. Eg trur at eg som vanleg norsk borgar og arbeidartimedlem er i stand til å vurdere denne saka. Eg vil ikkje føre Norge inn i Den europeiske unionen slik det da jeg ser, sett kapitalismen i et høysete. Den europeiske unionen er altfor stor og tungrodd til å fungere til det beste for innbyggerane. Eg trur ikkje det er på den måten vi bygger freden. Eg trur og meiner at vi bygger freden på respekt og rettferdig samarbeid mellom nasjoner der innbyggerane i arbeid og tryggleik; der det er fridom, likskap og brorskap. Åpenhet er et viktig omgrep for arbeiderrørsla og demokratiet. Vi må vete kem som tek avgjere - kvar og når til å kunne påverke. Skal den menige borger kunne påverke sin eigen livssituasjon må en ha kunnskap om avgjersprosesssa både i arbeidsliv og politikk. EU-systemet utmerker seg ikkje med åpenhet sammenlikna med dei som kaller det ynskkelig. Vi må verte konkurransedyktige - vert det hevda. Komme inn på det europeiske marknaden og konkurrere endå meir. Kem er det vi skal konkurrere ut? Er det solidaritet med franske fiskere dei norske fiskerane skal konkurrere i EU? Eller skal de danske bøndene konkurrere ut de norske bønder på grunn av solidaritet? Eg berre spør.

Det siste temaet eg vil ta opp, er miljøet. Miljøet er største utfordringa vi menneskje står overfor i vår tid. Den øverstig alle andre utfordringa. Det er livsstilen vår som har skapt miljøproblema våre. Og råde bot på miljøproblema krevs sjølsagt strenge regler og restriksjoner som og må etterlevas og gjelde internasjonalt. Men berre reparasjonar er ikkje nok, vi må gjere noko med sjølve årsakene til at miljøet er i ubalanse. Slik EU fungerer vil norsk EU-medlemskap føre til

høgare effektivitetskrav, spesialisering, handel, transport og sentralisering ved å gi større uregning og større press på menneske, dyr og natur. Vi må ha en viss levestandard for å ha en god livstandard. Eg vil ikkje stå fram som en eventyrar, men eg meiner at sosialdemokratiet i Norge er best tjent med at vi fortsetter med et sosialdemokratisk Norge i fredleg samkvem med resten av verda.

Representant nr 191 Sølvi Ona Gjøl, Rogaland

Ordstyrare, gode partivenner!

Det er vanskelig i ei stor komplisert sak og dra gode resonnement på 5 minutt. Derfor velger jeg noken synspunkt med en innfallsvinkel.

Ordet solidaritet er lett å bruke. Det er ikkje så lett å omsette det i handling. I ordboka mi står det at solidaritet betyr felles ansvar og felles forpliktelse. Sjølve ordet dekker altså både holdning, kunnskap og handling. I vår informasjonsfylte kvardag er det sjelden mangel på kunnskap som hindrer oss i å handle solidarisk. Holdninger og mangel på handlingsrom er ofte bremse. Ordet solidaritet er brukt i tittelen på begge programforslaga: Et solidarietsalternativ for Europa og Solidaritet for alle. Begge forslag hevder seg og peiker på den veien som gir best grunnlag for å utøve solidaritet i praksis, og begge partar argumenterer godt for sitt syn. Eg vil peike på nokre få - for meg viktige moment, i tilknytning til dette, og alle gjelder fordelingspolitikk.

Først, et godt Ja-argument. Medlemskap gir mulighet for å delta i et omfordelingsprosjekt i EU. Norge er rik på ressurser og rik på kompetanse. Vi har mykje å bidra med, og vi blir ønskt velkomne. Vi skal gi meir enn vi skal få tilbake, og det er riktig. Det er god sosialdemokratisk politikk og være med på å heve levestandarden i land som ikkje er så godt stilte som oss. Men en slikt Ja-argument ville være mykje bedre om vi kunne ha tillit til at EU sine dører også var åpne i andre retninger enn mot nord. Et EU etter tredje fase som omfatter heile Europa er dessverre vanskeleg å tru på. Arbeidet som førte fram til Maastricht-traktaten har vektlagt ei fordjupning av samarbeidet mellom dei som alt er med heller enn å satse på ei skikkelig utvikling. En union som fanger heile Europa med åpnare grense og med klarare virkemiddel for å nå mål om rettferdig fordeling vil virkelig ha utfordra vår solidaritet med dei som har mindre enn oss. En slik union kunne være et skikkelig politisk prosjekt etter sosialdemokratisk hjerte.

Kva så med fordelingspolitikken i Norge ved et medlemskap. Mange detaljer i det bilde, tidramma gir meg berre høve til å nevne et moment: Skatte- og avgifts-politikken er vårt viktigaste fordelingspolitiske virkemiddel. Ved et medlemskap må dette virkemiddel harmoniseras som det så fint heiter. Det vi veit til no om fordelingsverktøy i EU-land seier oss at det ikkje gir dei effektane vi er ute etter. Verktøyet deira er annerledes innretta enn vårt, og resultatet blir ofte ei anna fordeling enn den sosialdemokrata ønsker. Ei harmonisering betyr nok at vårt verktøy må tilpassa seg EU sitt, og det vil få følger for vår nasjonale politikk på sikt.

Så med nokre vidare blikk. Fins det grunnlag for å tru at EU initera ei global omfordeling og slik bidra til bærekraftig utvikling i tide, slik som artikkel 2 seier. Då skal vi huske på at Maastrichttraktaten er et resultat av et arbeid som starta midt på 80-tallet for å gjere EF meir konkurransedyktig overfor USA og Japan. Altså for å vinne en større del av rikdomen i verda i kamp med dei andre økonomisk tunge blokkene. Og en har så laga et markedsøkonomisk system med fri konkurranse og fri flyt har vore mangt og mykje innad, men med klar proteksjonisme utad. Det er vanskeleg å finn konkret vilje til gøbal omfordeling uttrykt i traktaten. Tvertimot kan en frykte at dette blir et slags Vesten mot resten. EU-medlemskap kan nok være veien mot løysninga for nokre utfordringa, men eg har dessverre tru på at EU er det rette om vi ønsker et

positiv stemme i Europa og i verden. Hun håper inderlig at vi ikke blir så forkjøle her i det kalde nord at vi ikke fortsetter å snakke med klar røst.

I dag har Norge en fri rolle i verdenssamfunnet og vi er ikke et ubetydelig land. Vi mekler i Guatemala, i Sør-Afrika, Rest-Jugoslavia og ikke minst i Midt-Østen. Enkelte spør: Når skal Norge få Nobel fredspris? Og grunnen til at vedkommende spurte om det; er at Jimmy Carter, tidligere president i USA, etter å ha sett vår 17. mai-feiring, uttalte at det finnes ingen land i verden som er bedre egnet til å skape fred mellom viktige fiender enn nettopp Norge.

AUF og søsterorganisasjonen i Sverige, SSU, med 30.000 medlemmer, sier Nei til medlemskap i Den Europeiske Unionen, det gjør også arbeiderpartiene nord for Dovre. Mitt eget arbeiderparti, Sør-Trøndelag snudde fra Ja til Nei forrige helg. Og det å si Nei til EU det er ikke nasjonalistisk bakstrevsk feigt, isolasjonistisk og egoistisk. Vårt Nei til EU er solidarisk og det er internasjonalt. Takk for oppmerksomheten

Representant Laila Roel, Kvinnepolitisk utvalg

Dirigent, kjære Landsmøte,

Det var et meget engasjert innlegg av en trønder. Jeg skal prøve å være litt roligere, jeg er litt gamlere, og på grunn av det.

På dette landsmøtet behandler vi den vanskeligste politiske saken vi har hatt på lenge. Så lang så er jeg både glad og stolt over at debatten i partiet om EU-medlemskap har foregått på en ordentlig måte. Men det stiller krav til oss alle viss fortsettelsen skal bli like bra.

For meg personlig så har det på ingen måte vært en lettvinnt prosess. Jeg er en av dem som ønsker å stemme Ja ved folkeavstemminga. Som kvinne og som nord-trønder så hadde det vært mye enklere å hatt et Nei-standpunkt. Det har skapt mye uro omkring norske kvinners stilling i forbindelse med et EU-medlemskap; uro som etter mitt synspunkt er ubegrunnet. Statsministeren slo fast også i dag at velferdsordningen og likestillingspolitikk ikke vil bli truet av EU-medlemskap. Nord-Trøndelag er et såkalt Nei-fylke. Det sier seg sjøl at det hadde vært enklere å hørt til flertallet i det fylke som en har kvardagen sin. Mitt Ja det er begrunnet ut i fra et sterkt og inderlig ønske om at våre politikere skal være med å påvirke utviklinga på viktige områder som miljø, fred, sikkerhet og sysselsetting, i lag med andre demokratiske land i Europa. For meg er EU et mål. For meg er EU et virkemiddel for å nå viktige mål på disse områdene. Mitt forbehold om å si Ja var at forhandlingsresultatet var sånn at vi fikk råderett over våre ressurser og at vi kan sikre bosettinga i hele landet. Landbrukets rammebetingelser er viktig i den sammenheng. Forhandlingsresultatet gir etter min mening mulighet et til dette. Når de som sier Nei til EU, sier at de kanskje vil ha et annet standpunkt viss EU endrer seg. De har ønsker om et annet EU enn det som er i dag, og det gjør for så vidt jeg også, men da blir mitt spørsmål: Hvem skal lage dette EU for oss? Skal ikke vi være med i den prosessen? Jeg trur på politisk påvirkning. Det er derfor jeg bruker som mye av min tid til politisk arbeid. All erfaring for oss i arbeiderbevegelsen har i dette århundre visst at det nytter å gå påvirke der makta ligger. Som kvinner så har vi fått bevist at vi har oppnådd mer etter at vi gikk ut av demonstrasjonstogene og inn i politikken der beslutningene blir tatt. Det er, dirigent, et tanke-kors for meg at det som norske politikere har oppnådd med sin medvirkning i Midt-Østen-konflikten blir brukt som et argument for at vi må stå utenfor EU sånn at vi kan bidra til løsninger på konflikter i resten av verden. Et tankekors fordi at disse politikerne som jobber så intens med dette også er tilhengere av et tettere og mer forpliktende samarbeid i Europa.

Til slutt, Trond Giske brukte i sitt innlegg England. Englands høye arbeidsledighet og sosial

elendighet som et eksempel på EU-politikk. Er det som Giske beskriver et resultat av EU-politikk? Eller kan det være politikken som en høyreregjering fører? Jeg stiller spørsmålet og jeg vet at denne salen er i stand til å vurdere sjøl. Takk!

Representant Steinar Pedersen, Sametingsgruppe

Kamerater!

Partileder, Thorbjørn Jagland, kom i sin innledning tidligere i dag inn på den historiske utviklingen i Europa siden slutten av førtitallet. Når man skal vurdere EU-saka ut i fra et samisk sosialdemokratisk perspektiv, så må man naturlig bruke enda lenger tidsspenn enn det for å forstå og for å forklare den særdeles sterke motstand mot et EU-medlemskap i den samiske befolkningen. Sannsynligvis er den motstand enda større enn de 80% som man har i de enkelte utkantdistrikter i Norge. Og jeg følger meg nokså overbevist om at det er de historiske erfaringene som i stor grad ligger bak denne motstand. For i de siste tre - firehundre årene så har samene som den øvrige befolkningen i Norge vært styrt fra København og fra Stockholm. Dit var det langt, og det var ikke langt bare i geografisk forstand. Siden 1905 så har Kristiania og senere Oslo vært Norges hovedstad. Men også dit, til Oslo, har det vært langt både i mentalt og i politisk forstand. I dag er situasjonen en helt annen. Gjennom den snuoperasjonen som er gjennomført med hensyn til samepolitikken i Norge, og jeg vil understreke under Arbeiderpartiets ledelse, så er avstanden til Oslo sterkt redusert. Det er nå offisielt akseptert at vi har to opprinnelige folk i Norge: Nordmenn og samer, eller omvendt. Og at begge kulturene har den samme rett til vekst og utvikling. Men det tok altså mange hundreår å komme til denne kvalitative nye situasjonen som vi har i dag, og det kostet en stor del av samene, både språk og identitet. Derfor - stilt overfor en situasjon hvor beslutningene på viktige politikkområder flyttes fra Oslo og enda lenger unna enn noen av de hovedstedene Norge har hatt tidligere. Så det er en situasjon som ikke synes særlig positiv fra samiske side. Og man spør seg: Er det sånn nå at man må begynne å forklare også EU-myndighetene nødvendighetene av at samisk språk og kultur har en rett til å eksistere. Det er i alle fall en situasjon som ikke frister.

La meg likevel si at svært mye er avklart gjennom forhandlingene og Regjeringen har gjort en svært skikkelig jobb i forhold til det man kan kalle spesifikke samiske interesser. Og for en næring som reindrifta, så har man oppnådd, ja faktisk, svært tilfredstillende garantier. Skepsisen til EU forsterkes imidlertid også av et punkt i forhandlingsprotokollen fordi man spør seg: Hvorfor kunne ikke EU la samepolitikken i sin helhet og hundre prosent i fremtida være et helt internt norsk anliggende. På de fleste felter er det det, men det er elementer som gjør at man kan stilles sånne spørsmål. Samlet sett så trur jeg at samisk språk, kultur og samfunnsliv er best tjent med at Norge står utafør EU. Og det sier jeg fordi at jeg stoler mer på den norske regjeringen enn jeg stoler på EU's organer. Jeg trur vi har den beste garantien for samisk språk og kultur hvis vi står utenfor EU. Takk!

Representant nr. 294 Arne Pedersen, Finnmark

Dirigenter!

Fiskeriatvaten. Norge er først og fremst en kyststat vi har derfor et spesielt ansvar for et av verdens rikeste spiskammer. Norge har i dag innenfor havrettskommisjonen fått internasjonal aksept som forvalter av havområdet utenfor vår kyst.

Den råderett som havrettsminister Evensen fikk gjennomslag for, ga oss et demokratisk forvaltningssystem som ga kystbefolkningen og Norge muligheter til å utforme forvaltnings-regler. I et globalt perspektiv er det mangelen på ressurser som er fremtredene. Fokuseringen på markedsproblemet er derfor et overskuddsproblem. Den største fiskeripolitiske utfordring er derfor å utvikle forvaltningsregime som effektivt kontrollerer de menneskelige innsatsfaktorer. Det er helt avgjørende for en vellykket forvaltning at kystbefolkning og fiskerne godtar EU som lovgiver og den som fordeler fiskeressurser. Det handler ikke om norsk egenart, det handler om hvordan vi ordner demokratiet slik at den virker for en bærekraftig miljø og ressursforvaltning. EU skal med avtalen i hånd fastsette reglene for fordeling fiske-ressursene.

AP's landsmøte må forstå at EU som fiskeriforvalter ikke har legitimitet hos de som har sitt virke på havet og hos de som lever av fisk eller hos de som bor der fisken landes. De vil antakelig ikke respektere de regler som kommer fra EU. EU som fiskeriregime vil derfor ikke fungere som ressurs og miljøforvalter av Barentshavet.

Dersom Norge blir medlem av EU vil tiltredelsesakten ha bestemmelse som overfor lovgivningsmyndighetene til EU. EU fastsetter tida si og unionen blir å eie og fastsette de enkelte lands fiskemuligheter innenfor felles EU-hav, inklusiv norsk økonomisk sone i Barentshavet. Det her, det er å avgi råderett. Ingen representative organisasjoner for kystbefolkningen vil kunne være med på å utforme formuleringer sånn som det fiskeriatvaten har. De sier derfor et unisont Nei til den avtalen som foreligger - fiskeriatvaten er ikke god. Man tar feil dersom man tror kystbefolkningen lar seg friste med toll-lettelser, lavere priser eller andre materielle fordeler. Historien har lært kystbefolkningen hvor viktig, og helt sentralt i spørsmålet om en bærekraftig utvikling er, at kyststaten suverent har lovgivningsmakt som regulerer fiskeressursene utenfor egen kyst.

Det er av hensyn til den sosiale og materiale velferd, og av hensyn til en langsiktige forvaltningen av verdens begrensede matvareressurser at vi må si Nei til EU. Alternativet er å bygge videre på nasjonal fiskeripolitikk som tar vare på hovedstrukturen i norsk fiskerinæring og vår tradisjonelle kystkultur. Og det er grunn til å rette oppmerksomheten på den kløft som kan bli større å kanskje bitter dersom by og kyst blir splitta i EU-saken. EU-saken er egna til akkurat det. Vær varsom si Nei.

Representant nr. 207 Veslemøy Gullachsen, Hordaland

Kamerater, landsmøtedeltakere!

Jeg er helt sikker på at dere som har et Ja-standpunkt har inntatt dette etter nøye overveielse og med en oppriktig mening om at dette er riktig for utviklingen i Norge og resten av Europa, på samme måte som jeg vet at vi som vil stemme Nei har kommet fram til dette etter grundig arbeid. Jeg ser med sympati på alle dere som synes saken er komplisert; at argumentene for og imot er like gode og like dårlige. Jeg håper at dere fram til folkeavstemminga vil finne et svar dere kan stå for. Men jeg vet også dessverre at det finnes noen som ikke ønsker å ta standpunkt før det er tydeligere hvor flertallet vil befinne seg i partiet.

Mine hovedargumenter for et Nei-standpunkt er: Den markedsliberalistiske målsettingen, den politiske unionens målsetting, det demokratiske underskudd i styringsorganene og veldig viktig, begrensningen av vår deltakelse i det internasjonale samfunnet i verdenssamfunnet, og da ser jeg spesielt miljøpolitikken som viktig. Hvis det er slik at EU's miljøpolitikk faller sammen med Norges, så vil den vel også ha kraft til å gjennomføres i samarbeid med oss uten vårt medlemskap. Eller er den ikke god og i samsvar med våre prinsipper, kan vi da ha en vesentlig mer

påvirkningskraft med medlemskap i EU enn ved begges deltakelse i andre internasjonale forpliktende organer. Hvilke forpliktende overordnede miljøvedtak må vi rette oss etter? Sterkere eller dårligere enn det vi ønsker for Norges vedkommende. Jeg spør eller jeg sier først: Samarbeide er bra, men hvorfor EU? Kan sosialdemokratisk politikk endre EU's målsetting. Er EU den beste måten for å fremme sosialdemokratisk politikk i Norge? Vår miljøpolitikk er avgjørende for vårt land og for Europa og for vårt ansvar som er globalt. Jeg vil hevde det så sterkt at all annet vi gjør er av mindre betydning enn i hvilken grad vi er i ferd med å ødelegge alt levendes livsgrunnlag. Det er ikke slik at om vi avviser et medlemskap, så vil et nytt jernteppe senke seg mellom Norge og resten av verden. Ja, ikke engang mot EU oppstår det noe nytt jernteppe. Norge blir ikke en liten øy i et stort stillehav i en verden ellers i framgang og vekst. Vi er i verden med våre internasjonale forpliktelser, og ikke minst våre internasjonale muligheter som styrkes, etter min mening, dersom vi avviser et medlemskap. Det ble hevdet tidligere i dag at utviklingen i Norge etter '72 har gått i motsatt retning av hva Nei-velgernes forhåpninger var. Ja, vet vi det. Kanskje har Norges plass utenfor EF bremsset den negative utviklingen som ville ha vært langt tydeligere ved et medlemskap. Jeg avviser EU som løsningen på Norges framtid, nasjonalt og internasjonalt.

Representant nr. 278 Torill Edvartsen, Nordland

Ja, dirigenter og dere som sitter igjen her i landsmøtesalen!

Dette her er så typisk; her har jeg planlagt et kjempe engasjert innlegg, og når kommer jeg opp her så får jeg jernteppe, og alt jeg kan tenke på er sur nedbør. Da kan jeg liksom godt begynne å tale om miljøvern. Fordi at miljøvern er et av de politiske oppgavene som er tyngst når folk skal ta standpunkt til EU. Og jeg hørte i debatten i dag at det er mange EU-tilhengere som oppgir miljøvern som grunn for deres EU-standpunkt, så vil dei tru på kun overnasjonale organer kan løse miljøproblemer. Men, hva bruker man denne overnasjonaliteten til i EU? Jo, den bruker man til å fremme økonomisk vekst som går på tvers av miljøinteressene. Det miljøvernet som drives i EU i dag, det er reparasjonsmiljøvern. EU skaper miljøproblemer og forsøker å reparere dem etterpå. Folkens, dette er ikke å ta miljøproblemene på alvor, og dette er ikke å bruke overnasjonalitet til å sikre miljøinteressen. Jeg vil også tilføye at det som skjer av interessent og viktig i internasjonalt miljøvern i dag skjer utenfor EU. Dette samarbeidet foregår gjennom blant annet UNEP som er FNs miljøprogram og FNs økonomiske kommisjon som er EUECE, og en rekke andre organisasjoner. Jeg vet hva dere sitter her å tenker, dere sitter å tenker at hu der frøkna fra Nordland står der å sier at vi nordmenn skal sette oss på gjerde og trekke nisselua godt ned både over øynene og ørene, slik at vi verken ser eller hører hva som foregår i verden. Selvfølgelig ikke.

Internasjonalt samarbeid har kanskje aldri vært så viktig som det er i dag, men hvorfor i all verdens land og rike skal vi begrense til 12 eller 16 av de 180 landa som finnes i verden? Forurensningen stopper ikke ved landegrensene og det stopper heller ikke ved EU sine grenser. Å påvirke den internasjonale miljøpolitikken innenfra EU hadde vært en mye sterkere argument om EU hadde vært hele verden og ikke bare en bitteliten del ut av den. Dessuten så er Norges ansvar spesielt stort etter at Brundtlandskommisjonen sin rapport ble lagt fram har Norge fått et helt suverent og enestående status i miljøsammenheng. De fleste land i verden forutsetter iallfall at vi skal prøve å følge opp alle fargene i rapporten. La dette seg gjøre, mens vi så samtidig skal tilpasse oss Den Europeiske Unionen fullstendig? Hvis ikke så synes jeg at Norge bør prioritere sitt globale ansvar for å gå inn i en europeisk markedsstat. De fattige verdensdeler trenger ikke

et rikere Europa; de trenger sjøl en velferdsordning.

Jeg vil avslutte med å fortelle en lignelse, jeg så glad i slik lignelser: Hjemme hos oss, vi bor på landet, er den en masse hunder. Og disse hundene har evig kamp, spesielt nå om våren om hvem som tisser høyest på trærne, og om å få være kjærest med naboens lille puddel. Men hva er det som gjør at ikke disse hundene flyr på hverandre? Jo, er fordi alle hundene står i band og kanskje det er det vi skulle ha gjort med politikerne når markeringsbehovet og interessekampen er på det sterkeste. Sett dem i band - og da kommer spørsmålet, dere: Hvem skal vi så sette på sporet av hundene? Hvem skal få lov til å få det ansvaret og æren til å holde disse bandene? Jeg håper virkelig at det ikke blir EU. Takk for meg.

Representant nr. 230 Magne Nærø, Møre og Romsdal

Dirigent, partivenner!

Husker dere Bob Beemans lengdehopp i Mexico-OL? Han fløyt gjennom lufta; der var helt utrolig, han ville ikke lande. Regjeringa trår til med et Bob Beeman-hopp i langtidspogrammet sitt; og noen kommuner ute i havgapet på Sunnmøre som hadde vekst i verdiskapning og sysselsetting når andre gikk gale veien. Jeg kommer fra dette området og må tilstå at vi har slått baken i bakken noen ganger, men det snakker vi ikke så mye om. Det er havet som er grunnlaget for vårt Beeman-hopp, muligheter havet gir: Fiske, fiskeforedling, skipsbygging, olje, skipsfart osv. Alt dette har gitt oss et miljø som i samspill og konkurranse har gitt grunnlag for utvikling, vekst og trivsel. EØS-avtalen ga oss et puff opp fra bakken. Mest for dem innenfor fiskeforedling som hadde tjuvstartet i tro på at avtalen kom. Nye arbeidsplasser, særlig for kvinner kom som et resultat av denne tjuvstarten. Men øysamfunnet på kysten har sine naturlige begrensinger i utviklingsmuligheter. Arbeidskraftområdene er for små, arbeidstilbudene er for lite varierte i dagens samfunn der både kvinne og mann i familien ønsker arbeid. Derfor må de geografisk nærliggende områder knyttes tettere sammen kommunikasjonsmessig. Faste samband mellom områdene må til slik at vi kan gå over fra lengdehopp til tresteg. Vi kan ikke leve på Bob Beemans historiske hopp i Mexico eller Bobs 9,4 i Regjeringas langtidspogram; vi må ta nye fraspark. Vi må videre gjennom å utnytte hverandres muligheter og sterke sider.

Havet og kysten er også framtida dersom vi får høve til å utvikle oss. I tillegg til infrastruktur for lokalsamarbeid, må vi gjennom mer videreforedling av fisken øke verdiskapningen til hele fiskerinæringa. Dette vil også gi arbeid til skipsbyggerne våre, fordi evnen til fornying av fiskeflåten vil øke. Vi må sikre bedre forvaltning av fiskeressursene, også sør om 62°. Vi må inn i EU for å få bedre kontroll av Irske og Skotske makrellfiskere. Dette vil gi som resultat at vi får mer makrell og fiske pga redusert overfiske. Vi må sikre like vilkår for skipbyggere i alle land. I tillegg til avtale med OECD om støttenivået må vi få et EU-direktiv for skipsbygging. Vi må slippe til på kystfarta i EU-landene. Dette vil øke tjenestemulighetene for våre mindre lasteskip, noe som vil bety evnen til nausynt fornying av denne flåten, og arbeid til skipsbyggerne våre at vi her og nå krever EU-medlemskap.

EU-medlemskap gir oss på kysten muligheter til videre utvikling, vekst og trivsel. Norge holder også på med sitt Bob Beeman-hopp. Oljen har de siste 20-årene løftet oss over bakken. Men vi ser nå at vi kan miste den oppdrifta. Det må også nasjonalt se oss om etter et samband slik at vi kan gå fra lengdehopp til tresteg. Et tidligere landsmøte sa Ja til forhandlingene over dette sambandet; våre sosialdemokratiske krav til EU-samarbeidet og ideer om utviklinga i Europa har satt opp. Det skal være strukturen for et bedre samarbeidet mellom nasjonene. Vi trenger noen nye fraspark. Vi må også nasjonalt gå videre gjennom felles utnytting av egne og gode frenders

muligheter og sterke sider. Hjemme på Sunnmørskysten har vi lært at vi kan lykkes med å nå våre mål dersom vi deltar. Som sosialdemokrater vet vi at dette er rett. Og det er på denne måten sosialdemokrater alltid har arbeidet og resultatet kjenner vi. Våre krav og idéer kan således ha store sjanser til oppfylld gjennom deltaking i samarbeid med frender i EU-nasjonene. La oss vise at vi er sosialdemokrater; la oss vise at vi har optimisme og tro på framtida. Takk!

Representant nr. 049 Rune Gerhardsen, Oslo

Tenk om det er sant at Norge ikke kan stå utenfor. Det er bare en måte det kan være sant på, og det er at EU er ugreie mot land som ikke er medlemmer; at EU har en front mot andre land i verden, at EU vil mot Sveits, mot Sverige, mot Norge og mot U-land. Men et slikt EU vil vel aldri noen i Arbeiderpartiet gå inn for.

Det er en god idé å styre kapital; jeg vil støtte et hvert forslag om det. Det lenge siden jeg har sett noe slikt forslag. Noen sier at EU kan være et redskap for slik styring. Det bør vi slutte å si. Kapitalens frihet er jo noe av meningen med det hele. Derfor er det traktatfestet og utgjør grunnlaget og grunntanken i Unionen. Så finnes da heller ikke et eneste eksempel på at EU's institusjoner har grepet inn overfor en kapitalbevegelse, eller enda mindre tatt arbeidstakernes parti i en konflikt mellom arbeid og kapital. Så har vi ikke så mye å vise til selv heller, men det ligger i vårt verdigrunnlag, og det står i vårt program at vi skal styre samfunn, økonomi og kapital i tråd med folkelig behov. Og da må det vel være bedre å arbeide enda hardere for å finne metoder og virkemidler til å styre kapitalen enn å traktatfeste at vi ikke skal gjøre det.

Carl Bildt er slett ikke mitt sannhetsvitne, men han har jo sagt disse tingene da; han har jo sagt at det er umulig drive vidtgående fordelingspolitikk i EU. Han har sagt at EU er for liberalisme, mot planøkonomi. Han har sagt at EU er et bolverk som sosialdemokratiet. Også er det ikke poenget om vi er enig eller uenig med Carl Bildt. Poenget er at det faktisk kan tenkes at han har rett, og tenk om han har rett: EU's historie, EU's praksis, EU's politikk. Det er jo større holdepunkter til Carl Bildts analyse enn til de forhåpninger enkelte i denne forsamling stiller til EU.

Jeg mener ikke så mye om krumming av agurker, innholdet i kastansjeparé eller sprut-dempende innredninger på visse motorvogner. Men jeg mener mye om et system som rammer inn dagliglivet vårt med en million direktiver mens de store linjer og de sterke krefter skal være utenfor styring.

Et system som styrer agurkene men ikke pengepolitikken. Hadde det vært omvendt, så hadde jeg ment vi var på riktig vei. Men fordi det ikke er omvendt så er dette gal vei. Tolv demokratiske velmenende land - vi har ingen ting å frykte, sier Thorbjørn Jagland. Det er jeg enig i; jeg går ut i fra at vi har ikke noe å frykte, enten vi står innenfor eller vi blir stående utenfor. Men selv om tolv demokratiske velmenende land gjør noe uklokt, så er det fortsatt uklokt. Selv om tolv demokratiske land lager udemokratiske ordninger, så er det fortsatt udemokratisk. Selv om tolv velmenende land legger opp en dårlig økonomisk politikk, så er den fortsatt dårlig. Og Unionen er ikke svaret. Internasjonalt samarbeid for fred - ja. Der har vi faktisk ikke gjort det så verst - utenfor EU. Handelssamarbeid - ja, det har vi vært en del av hele tida og er det fortsatt. Men ikke Unionen; ikke med EU's innhold. EU holder mesterskap i budsjettbalanse og prisstabilitet. Ingen mesterskap i sysselsetting. Dersom EU-landene hadde ligget bedre enn oss i arbeidet for utjamning, i arbeidet for å styrke utkantene, arbeidet for sosial velferd - ikke minst i arbeid for full sysselsetting, så hadde det vært noe å tenke over. Men de har ikke det; det har gått dårligere med EU-landene, ikke minst når det gjelder sysselsetting. Det har gått dårligere hele tiden. Norge er et annerledes land, sa Thorbjørn Jagland. Og sammen med ham er jeg stolt over at vi er det. Det kan ikke være noen poeng å gå inn i en union for å tilpasse oss en politikk som alltid har gitt, og

som fortsatt gir dårligere resultater. En politikk som satser stadig mer på det som ikke hjelper. Så vet vi alle at hele er et spørsmål om grunnleggende verdier, om grunnleggende mål. For oss er det ikke mangelen på forbruksvarer, på ting som skaper bekymring på våre visjoner om framtida. Det er ikke materiellvekst som glitrer der framme i det samfunnet vi skal bevege oss mot. Det som glitrer der framme det er et arbeid; et samfunn hvor alle har arbeid, et samfunn lever i pakt med natur, et samfunn med sosiale satser på sosiale og menneskelige verdier og på solidaritet. Og det er ikke dit EU ser, som Trond Giske sa i sitt utmerkede innlegg: EU satser stadig mer på det som er gårsdagens politikk for velferdsamfunnets framtid. Og det er ikke dit veien går, iallfall ikke for sosialdemokratiet.

Representant nr 053 Ann-Cathrin Faldet, Oslo

Kamerater!

Vi står nå overfor en av de viktigste politiske veivalg for Norge. Og for meg er det tre ting som er viktig i EU-debatten.

For det første og viktigste er at Arbeiderpartiet vil være et samlet parti uansett utfallet av EU-avstemminga. I 1972 førte EU-kampen til at vårt parti ble skadeskutt. Denne gangen har partiledelsen vist en helt annen takhøyde og romslighet, noe jeg vil takke dem for. Vi er da også alle enig om at denne saken skal avgjøres av folket.

For det andre vil veien fram mot folkeavstemmingen bli svært viktig for oss som parti. Sjøl om vi har ulikt syn i denne saken, må ikke debatten utarte seg til den debatt om hvem som har rett og hvem som har galt.

For det tredje er jeg glad for at Nei-sida i Arbeiderpartiet støtter opp om EØS-avtalen som betyr at hele Vest-Europa blir et økonomisk fellesskap bygd opp på de fire friheter og et felles regelverk. De fire friheter betyr at vi kommer nærmere hverandre på handelsida. Men jeg er ikke like lenger optimistisk i styrken av EØS-avtalen som Nei-side er. Da vi inngikk EØS-avtalen så skulle den være et selvstendig alternativ, og det vil den også være dersom de andre EFTA-landene vil bli stående utenfor EU. Men hvis Sverige og Finland gjør som Østerrike, så er ikke EØS-avtalen hva den var ment å være. Et svekket EØS gir oss minimal innflytelse. EU-medlemskap blir for meg et spørsmål om Norge vil ha innflytelse i et Europa som allikevel kommer til å påvirke oss, og som vi er en del av. Jeg er av dem som ikke trur at medlemskap vil løse alle våre problemer. Vi vil ganske sikkert stå overfor store utfordringer uansett. Men for meg gjelder det - på samme måte som vi sosialdemokrater alltid har villet forandre det norske samfunn - må vi nå gå for å forandre EU.

Sammen med europeiske sosialdemokrater og fagbevegelse har vi mye å bidra med i utformingen av morgendagens Europa. Jeg er av den oppfatning at hvis vi skal få politisk innflytelse, hvis vi ønsker å påvirke, så må vi delta i de fora der avgjørelser blir fatta. Jeg trur at veien fram mot et sosialdemokratisk Europa går gjennom samarbeid og der igjennom medlemskap. Jeg oppfordrer derfor alle til å stemme på flertallets innstilling..

Dirigenten refererte til permisjonssøknad fra representant nr. 59 Ivar Christiansen, Oslo som søkte om permisjon fra kl 19.00 grunnet jubileumsfeiring.

Ingen kommentar til søknaden.

Vedtak: Permisjonen ble innvilget.

Representant nr. 131 Erling Ask, Buskerud

Dirigenter, landsmøtedeltakere!

Vi skal behandle en viktig sak, ikke bare for partiet, men for landet. Det har vært holdt mange innlegg her i dag som går både for og i mot. Og grunngevingen for å være for og mot, den har også vært forskjellig. For min generasjon som har gjennomlevd en krig, og sett helvete i hvitøyet, så er det klart at det er noe som teller. En kan si hva en vil om EU, men det er ingen som kan ta fra EU at dei har vært med å stabilisere Europa. Når en går tilbake igjen å ser hva fedrene til stålunionen, hva var grunnen til det, og hva Schumann sa den gangen, så var det at stål og kull hadde vært med å medvirket til krig, og det måtte bringes under kontroll. Det var forløperne til at vi fikk EU. Det er snakket mye om solidaritet; det høres ut som at den solidariteten er bare her i landet. Jeg hørte en representant i fra grafisk var oppe her i sted; jeg har da en viss fartstid i norsk fagbevegelse. Jeg husker jeg var på et møte i denne salen, vi skulle fastlegge tariffoppgjøret. Det var snakk om hvor vi skulle sette taket for lavlønnsgruppen. Vi fra kjemisk vi hadde veldig mange lavlønnsgrupper; vi ville gjøre noe for disse gruppene og vi mente vi måtte sette taket så lavt at det virkelig ga noe for de. Ja, hva skjedde da, sa LO's representantskap? Jo da, den enkelte gruppe kom opp å sa at jo, de var enig i tak, men det måtte settes så høgt at de kom med. Og forsørge mitt hatt; den siste som kom på talerstolen var representanten fra heisemontørene som hadde direktørlønn, de var også i at det skulle gis lavlønns, men det skulle settes så høgt at de også fikk lavlønns - da var det greit. Så vi har jo litt å hente i solidaritet hos oss selv.

Jeg har vært tillitsmann i en bedrift i mange år. Når vi har snakket om at alt er så bra her. Hva da med pensjonsalderen? Hvis vi går ut i EU så ser vi at de har lavere pensjonsalder enn den vi har. Jeg har vært med å fylt ut arbeidskamerater som burde ha fått pensjon, om å finne utilstrekkelige ordninger for disse folkene. Så det er ikke slik at alt er såre vel her i landet. Vi har også en vei å gå her i landet. Og det er ikke slik at alt er bare vel hvis vi kommer til utlandet. De har også sosiale standarder som vi ennå må strekke oss etter. Jeg tror ikke det blir bare gull og grønne skoger når vi kommer inn i EU, det vil sikkert skape problemer det også. Men det som er helt klar for meg; jeg er far til to og bestefar til fire, og jeg kan ikke være med å gi EU på båten som det er sagt nå. Jeg tror at i et forpliktende internasjonalt samarbeid så skal ikke Europa bli arbeidsledig neste krig. Takk.

Representant nr. 018 Inger Christin Torp, Østfold

Dirigenter, Landsmøte!

Arbeiderpartiet er, og har alltid vært en del av det internasjonale arbeiderbevegelse. Vi har sosialdemokratiske søsterpartier i alle europeiske land. I dag og i morgen diskuterer vi hvorvidt Norge skal være med å jobbe sammen med sosialdemokratene innad i Den Europeiske Union og i Europa-parlamentet. Spørsmålet blir: Skal vi bidra til å skape et mer sosialdemokratisk Europa? Konklusjonen må være klar: Ja, vi må ta vår del av ansvaret. Men i likhet med den første gangen Arbeiderpartiet ble representert på Stortinget med 4 enslige representanter, så går vi selvsagt inn i EU med det som utgangspunkt å gjøre hele EU til noe annet enn det det er i dag; kort sagt gjøre det mer sosialdemokratisk. Når det er sagt, så vil jeg komme med noen hjertesukk og et konkret forslag i forhold til Sentralstyrets flertallsinnstilling. Innstillingen virker gjennomarbeidet og klar, jeg synes det er spesielt bra at det på flere områder er omtalt hvordan vi skal være pådrivere og øve innflytelse i saker som for oss er spesielt viktige, og da med utgangspunkt i å kunne endre EU. Men det er et felt, et veldig viktig felt som jeg ikke kan finne at det står noe som helst om i

innstillingen. Jeg tenker på alkoholpolitikk og for den sak skyld på hele det ruspolitiske aspektet. I forhandlingene mellom Norge og EU ble det slått fast tre viktige ruspolitiske prinsipper. Det ble akseptert at alkohol er et helseproblem. Det ble gitt anledning til at vi kan beholde våre monopolordninger og vi har frihet til å bestemme vår egen politikk. Dette er viktige prisnipper og jeg er ikke et sekund i tvil om at vi som parti vil tjene på at ruspolitikken blir omtalt i det endelige vedtaket som skal fattes her i morgen. Blant alle som er opptatt av ruspolitikk, så er det noen problemstillinger som går igjen så langt i debatten, og det trolig også de mest vesentlige. Det for det første spørsmålet om Vinmonopolets videre stilling og kvotebestemmelsene, så er det hvordan og om det i framtida skal utøves grensek kontroll - dette er spesielt viktig i forhold til en spådom som blant annet fremsettes av politiet i Rotterdam om at hele Europa vil legalisere narkotika i løpet av 10 til 15 år. Det er håpeløst å tro at vi kan stoppe det, sies det, men vi må aldri gi opp denne kampen. I kampen trenger vi fortsatt en god grensek kontroll. Gjerne i en annen form enn i dag, for den holder helt klart ikke mål på dette området. Videre er man opptatt av hvorvidt det vil være mulig, ønskelig å opprettholde statsstøttede organisasjoner og kommunalt støttede behandlingsinstitusjoner. På dette området kan vi sammen med de øvrige nordiske land bidra til en internasjonal mobilisering for utstrakt bruk av forbeyggende arbeid og behandling av rusmisbrukere. Dette mangler i stor grad i dagens Europa. Sist, men ikke minst er mange opptatt av hvilke muligheter det er realistisk å tro at Norge har til å påvirke de øvrige EU-land til å føre en sunnere og mer restriktiv alkohol- og ruspolitikk. IVENTE, som er IOGT's ungdomsorganisasjon, gikk i siste nummer av "FOLKET" ut å spurte om fri flyt av alkohol og narkotika er EU's femte frihet. La oss på dette landsmøtet gi dem et klart NEI til svar; vi ønsker det ikke slik. Alt dette er absolutt problemstillinger som fortjener vår oppmerksomhet. Jeg håper Landsmøte også kan tenke seg å være med og gjøre det endelige vedtaket bedre ved å ta inn et avsnitt om ruspolitikken i EUropa. Jeg vil fremme et konkret forslag som jeg nå skal referere: Arbeiderpartiet vil arbeide for et Europa som gjennom forebygging og kontroll reduserer de alvorlige følgende av rusmisbruk. Et Europa hvor det føres en aktiv ruspolitikk for begrenning av etterspørselen.

Norge har i forhandlingen med EU fått gjennomslag for tre for oss svært viktige alkoholpolitiske prinsipper:

- Det ble akseptert at alkohol er et helseproblem.
- Det ble gitt anledning til at vi kan beholde våre monopolordninger.
- Vi har frihet til å bestemme vår egen politikk.

Det er viktig for oss å arbeide innad i EU for å få medlemslandene til å innføre en like restriktiv alkohol- og ruspolitikk som den Norge og store deler av Norden i dag er kjent for.

Målet er å skape sunnere ruspolitiske holdninger i Europa som helhet. Arbeiderpartiet vil arbeide for at våre nåværende monopolordninger opprettholdes.

For å sikre oss mot ulovlig innførsel av alkohol og narkotiske stoffer må det etableres en god og funksjonell grensek kontroll.

Alkohol og ruspolitikk er noe langt mer enn bare pol, kontroll og kvoter. Det handler i første rekke om forbyggende arbeid og om behandling. Arbeiderpartiet vil opprettholde og videreutvikle støtteordningene til organisasjoner og behandlingsinstitusjoner.

Jeg håper dette kan oversendes til redaksjonskomitéen og være med i deres videre arbeid. Takk!

Dirigenten foreslo at forslaget ble oversendt redaksjonskomitéen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomitéen.

Representant Karl-Einar Haslestad, Landsstyret/Vestfold

Dirigent, Landsmøtet!

Jeg synes det var interessant å høre på fylkesordføreren fra Østfold som tok utgangspunkt i sitt ståsted og beskrev situasjonen for Østfold fylke. Som representant fra Vestfold så synes jeg på mange måter at situasjonen for oss er veldig like Østfolds. Dette kom også veldig godt fram da Vestfold Arbeiderparti behandlet EU-spørsmålet. Av 86 stemmeberettigede så var det kun 8 som stemte for mindretallets forslag.

I den uttalelsen som Vestfold Arbeiderparti la til grunn for sitt vedtak, så slår vi fast at det er folket som gjennom en folkeavstemning skal avgjøre om Norge skal bli medlem av EU og derfor oppfordres også alle stortingsrepresentantene, uansett parti, til å følge folkets flertall. Videre i uttalelsen så sier vi at det forhandlingsresultatet som er oppnådd i Norge gir tilfredstillende grunnlag for et eventuelt medlemskap i EU. Og Arbeiderpartiet må bruke et eventuelt medlemskap i samarbeid med våre sosialdemokratiske brødre og de kreftene i Europa, til å arbeide for trygghet og fred, et rettferdig verdenssamfunn med arbeid til alle hvor livskvalitet står i sentrum. Det var også vårt representantskaps mening at Maastricht-traktaten styrker mulighetene for et nytt og internasjonalt styringsarbeid i Europa, og den såkalte tredje gjennomføringsfasen, så må Norge legge avgjørende vekt på å supplere den med aktiv sysselsettingstrategi, og det er også en strategi som må bli pålagt å forplikte den europeiske sentralbanken i framtida.

I Sentralstyrets mindretallsforslag så står det mye som jeg tror også veldig mange som er for EU-tilknytning kan slutte seg til, og også det som står i det som sannsynligvis da er konklusjonen eller sammendraget på side 24. Det er spesielt to ting som jeg har reagert på der i negativ retning, det står at som en liten selvstendig stat uten for de store blokkene vi kan spille en utenrikspolitisk rolle. Dette er en analyse som jeg mener er noe mangelfull og jeg synes at det gang på gang har vist seg at det er nettopp gjennom internasjonal forpliktende arbeid at vi har oppnådd resultater. Likeså så kan se ut som om at Sentralstyrets mindretall kan tenke seg et medlemskap i framtida om bare EU forbedrer seg. Dette kan ikke tolkes på annen måte enn at andre skal gjøre jobben og så skal vi da komme etter; når den er gjort så kan komme inn som en gratispassasjer.

Det er blitt sagt mange ganger at Arbeiderpartiet skal være ørnen blant partiene. Men med den holdningen så er vi en dårligere ørn, en svimmel ørn enn en ørn med høydeskrekk, og den tror jeg klarer å utrette så veldig mye.

Vestfold Arbeiderparti erkjenner at det en rekke ting ved EU som hindrer de målsetningene vi har satt opp. Men det er også veid opp mot fordelene som tilsier et Ja. Og det negative for vi ta som en utfordring fordi at de som aldri tar opp kampen kan heller aldri vinne den. Vi vil ikke at Norge skal gå inn i et Europa som vil være seg selv nok; det europeiske samarbeid må brukes som et ledd i arbeid for mer rettferdig verden. Takk!

Representant Jan Henry T. Olsen, Regjeringen

Dirigent, partikamerater!

Da jeg vart medlem av Arbeiderpartiets Europa-utvalg på slutten av åttitallet, så var jeg for EØS men mot at vi skulle søke medlemskap. Det samme var jeg da jeg ble fylkesordfører 1. januar 1992, og jeg var det også da jeg ble medlem av regjeringen som fiskeriminister. For halvannet år siden så diskuterte vi i november '92 om vi skulle sende søknad, og jeg mente vi skulle ikke sende søknad - og hvorfor? Jo, jeg trudde det ikke var mulig med regler i EU som ivaretar våre særegenheter i Norge. Og det dreier som en distriktspolitikk, en regionalpolitikk, en

landbrukspolitikk og en fiskeripolitikk. Og så opplever jeg til min overraskelse i sluttfasen av forhandlingen at Gunnar Berges forhandlingsopplegg på regional- og distriktpolitikken gir en løsning som til og med gir bedre muligheter enn den vi har i dag for å drive regionalpolitikk og distriktpolitikk. For de distriktpolitiske virkemidlene vi har nå kan vi fortsette med, og i tillegg så kommer strukturfondet fra EU som gir betydelige beløp i infrastrukturutvikling i distriktsnorge. Så får vi en landbrukspolitisk løsning så gjør det mulig å drive landbruk i hele landet vårt, med særegne virkemidler for det som er i nordlig landbruk. Og så får vi en fiskeripolitisk løsning som ivaretar de hensyn som er nødvendig. Men samtidig så er det noen som reiser rundt og fargelegger dette annerledes - jeg skal komme tilbake til det.

Men da de elementene var satt på plass for det som er distriktnorges velferd, så var det samtidig nødvendig for meg å stikke fingeren i jorda å finne ut: ja vel, hva med de elementene som for meg også betyr fordeler i EU? For i likhet med mange som hele tida har vært for EU, så er også jeg interessert i en alleuropeisk organisasjon. Jeg er også interessert i et forpliktende fredsengasjement internasjonalt; forpliktende sikkerhetspolitisk samarbeid; forpliktende spilleregler for miljøtiltak over landegrensene. Men først, det er altså noen som reiser rundt å forteller at vi faktisk ikke har sikra våre fiskerettigheter for framtida - det er feil. Det står nedtrykt i traktaten, justende klart i den sammenheng, det er ikke tidsbegrenset, det kan ikke sies opp uten at Norge er enig; og som Gro sa, vi har ikke tenkt å være enig i det heller. Det er noen som sier at vi kan ikke drive med kontrollvirksomhet langs kysten. EU har ikke noe eget kontrollsystem; det er den norske kystvakt som skal drive kontroll både her og i Svalbardsonen. Det er den norske kystvakt som sjekker hvorvidt man driver på med overfiske eller ikke. Det er den norske kystvakt som skal oppbringe fartøy. Det er norske påtalemyndigheter som skal utferdige påtaler og norske domstoler som skal dømme. Slik kunne jeg fortsatt punkt for punkt, men jeg skal ikke gjøre det, fordi jeg også kommer fra kysten som er for medlemskap nå, gjør det med basis i at det som vi var redd skulle gå galt, ikke lenger er noen ting å frykte for. Og da står det tilbake at jeg ønsker et forpliktende internasjonalt samarbeid på miljøsektoren; hvorfor det? Ta et konkret eksempel: I fiskerinæringa er vi også interessert i miljøpolitiske løsninger, men vi bruker i dag for eksempel en mineraloljeavgift på sildemelproduksjonen på sørlandskysten som betyr økt kostnad for den sildemelproduksjonen, mens de ikke har det i Danmark. Det betyr at båtene går i større grad enn normalt og leverer i Danmark, og vi taper både miljø og arbeidsplasser fordi det samme ferdigproduktet skal transporteres tilbake igjen til Norge for å bruke norsk oppdrettsnæring. Hva sier det? Det sier at den eneste muligheten til å få gjort noen ting med miljøproblemene for et lite land er hvis vi gjør det sammen med landene rundt oss. Det samme gjelder for arbeidsledigheta. Jagland skrev som sin europeiske drøm at hans viktigste drivkraft internasjonalt i forhold til det forpliktende samarbeid gjennom EU-medlemskap var å gjøre noe med arbeidsledigheta sammen med de andre land. Og hvis vi sier at det er to hovedutfordringer ute i Europa; store miljøproblemer og arbeidsledighet, så er det et genialt trekk som kunne gjort noen ting med dette. Flytte beskatning av arbeidskraft, for eksempel arbeidsgiveravgifta, over på beskatning av miljøfiendtlige produksjon. Men det handgrepet kan ikke et lite land som Norge med fire millioner mennesker gjøre alene, fordi da taper vår industri som blir pålagt ekstrabyrda som de ikke har for eksempel i Sverige, Danmark, Finland eller Tyskland. Og jeg som kommer i fra en nordlig landsdel som opplever det gigantiske natursløseriet; forurensinga som har skjedd under kommunismens styre i Sovjet Unionen og nå Russland. Og vet at det i det nordlige Russland koster 150 milliarder dollar å rydde opp, mens det vi har bidratt med hittil 20 millioner kroner til et eller annet kjernekraftverk og 300 millioner kroner til å gjøre noen ting med Nikkelforurensinga. Vi ser jo at det må andre til enn Norge og Russland for å løse dette. Og vi vet at årsaken til at man ikke vil gjøre noen ting for Nikkel er at Nikkel egentlig står på 69. plass

over forurensningsproblemene i Russland, og så sier vi samtidig at vi må sørge for å flytte fokus fra EU til å bruke penger i dette området hvis vi skulle kunne gjøre noen ting med de miljøproblemene som jeg bor nært.

I '72 så mente jeg at det var riktig at vi sa Nei. I dag tror jeg det blir distriktsnorges mulighet at vi sier Ja. Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 269 Mary Sørensen, Nordland

Dirigenter, kjære Landsmøte!

Selv om meningsmålingene i Nord-Norge viser 80% Nei, så er det faktisk sånn at det er også er Ja-mennesker. Og jeg tror at det faktisk finnes flere enn det som målingene viser pr. i dag. I forbindelse med landsmøtet som vi sitter i nå, har en del av oss jenter i Nordlandsdelegasjonen som har erklært sitt Ja, snakket og møtt en del mennesker utenfor denne salen. Vi ble faktisk møtt med beundring og respekt av disse personene. Ikke minst på grunn av at vi var kvinner som kom fra Nord-Norge og at vi hadde klart å ta et standpunkt.

Når vi i '92 vedtok å søke om medlemskap, så må jeg også samtidig si at jeg glad for at det er Den norske Arbeiderparti som har ført disse forhandlingene og fått et resultat som jeg synes er god. Det vil alltid være sånn at en skulle ønske at resultatene kunne blitt bedre, men sånn er det i alle forhandlinger; en må gi og en må ta. For meg er det forunderlig når en stor del av den norske befolkning, ja lenge før de hadde fått et resultat på bordet, hadde bestemt seg for å si Nei. Ikke minst personer innenfor Senterpartiet og SV, men også en stor del av våre egne partifeller. Forhandlingsresultatet vi har fått kan vi bygge videre på og også forbedre. Det er også underlig for meg at det er så mange som ikke vil være der hvor beslutningene blir tatt og vedtak fattes. Det er jo det vi kjemper for i vårt daglige virke, enten det er innenfor den politiske eller i fagforeningsammenheng.

De av våre partifeller som har forhandlet fram dette resultatet under pressede situasjoner, lange arbeidsøkter og mest kritiske bemerkninger fra oss og våre egne; de fortjener faktisk honnør og ros. Samme personene har en stor anseelse utfor Norges grenser, men den samme anseelsen er ikke alle villige å gi dem.

I Nord-Norge har debatten dreid seg mest om fiske. Det har jeg full forståelse for i og med at det er en del av vårt næringsgrunnlag der oppe. Men det er også sånn at vi der opp ikke bare kan leve av fisk og brød alene. Vi har, og har alltid hatt en annen type industri, det er vi fortsatt faktisk avhengig av å ha. Derfor må vi sende vårt blikk nedover til Europa og verden også forøvrig. For uten et tettere samarbeid med andre land på kontinentet er jeg redd for at de arbeidsplassene vi har kan falle bort. Allerede er det gitt signaler om utflagging, og jeg tror faktisk ikke at det er bare tomme ord. Konkurransen er så hard at uten en EU-avtale vil det være vanskelig for mange bedrifter å drive og også videreutvikle seg i vår del av landet. Det er viktig for industrien å ha tilknytning og lett tilgang til både marked og også de store internasjonale forskningsmiljøene. Partifeller, helt til slutt: Jeg har valgt å se forhandlingsresultatet i sin helhet og jeg vil fortsatt bo og leve i Europa, og derfor vil jeg også at Norge skal være med på å utvikle Europa. Så min stemme blir derfor Ja.

Representant nr. 095 Else Bjørg Myrvang, Hedmark

Kjære Landsmøte!

Spørsmålet om medlemskap i EU er et vanskelig spørsmål. Som nasjon kan kanskje ikke Norge ta enkelthensyn til alle sektorer, men det er hele staten Norge det gjelder. Det er kanskje ikke noe reelt valg når det gjelder styringsmuligheter for forandringa den kommer til oss om går EU eller om vi står utafør. Spørsmålet er om vi skal være med å styre eller la oss bli styrt. Utafor EU har vi liten mulighet for styring, derfor bør vi inn. EU er et system for samarbeide i Europa. Vi kan overleve utafør samarbeide også, men vi i Norge vi vet vi har allerede en tyngde og en tradisjon på samarbeid både i Europa og utafør Europa; det er også et argument for å gå inn. Vi kan aldri få en stor innflytelse, men vi vil få litt innflytelse på det som skjer. Og EU det er en prosess, og det vi sier Ja til, er dagens Europaunion. Det er like vanskelig å spå om framtida om vi er inne i EU eller utafør. To dimensjoner er spesielt viktig for meg:

En forutsigbar økonomi for landet og et tryggere miljø. Vi er store på råvarer, men ikke flinke til å bearbeide dem her i Norge. Vi må få solgt våre ferdigprodukter uten tollavgifter, det vil gi oss nye arbeidsplasser. Mange hevder at vi kan føre en stabil økonomisk politikk utenfor, men det er ikke riktig. Det er andre nasjoner som styrer vår økonomi i dag. Det vi trenger er en stabil valuta uten devalueringer og spekulasjoner. Om vi går inn kan vi få det til der med en felles valuta. Ingen vil investere i et land hvor det er usikker valutaspesulasjoner, det vil vi i Norge bort i fra.

Det andre viktige spørsmålet for meg, det er miljøet. Trusselen mot miljøet kan bare løses ved økt internasjonalt samarbeide. Nedbrytinga av ozonlaget det må stoppes. EU kan fastsette bindende minstekrav til miljø i medlemslandene og en felles avgiftspolitik, slik at vi alle får like miljøavgifter som virkelig betyr noe. Og Øst-Europa miljøproblem med kjernekraftverkene truer oss i Norge, det vet vi. Vi klarer ikke alene å løse problemene fra Russland; vi må inn for å få hjelp fra andre stater i EU. Norge alene kan ikke løse disse oppgavene. Vi har ingen reel mulighet til å styre kvaliteten på luft, vann og jord. Miljø-ødeleggelsen kan ikke stoppes ved Norges grenser. Vi ønsker kontroll over ødeleggelsene vi i dag ikke rår med. Men hva vi enn gjør, så kan vi nordmenn i alle fall ikke legge ned EU; men vi ønsker å ha medinnflytelse så langt det mulig. Prosessen EU den har kommet for å bli. Men dagens EU er kanskje ikke morgendagens. Men jeg håper at dere gjør som meg i slutten av november; tenk på landet økonomi og verdens miljøproblemer. Si Ja til prosessen Europa-unionen slik at vi kan også få komme inn å jobbe der. Takk.

Representant nr. 050 Rune Bjerke, Oslo

Partifeller!

To ganger tidligere har Arbeiderpartiets landsmøte enstemmig sagt Ja til EØS. Det betydde faktisk at vi sa Ja til fri flyt av varer og tjenester; vi sa Ja til fri flyt av arbeid og fri flyt av kapital på tvers av landegrensene. I realiteten så var dette et Ja til det europeiske markedet; det var et Ja til fortsatt europeisk økonomisk integrasjon. Og hele rammeverket i EØS-avtalen det var og er bygget på Roma-traktatens prinsipper. I den grad Arbeiderpartiet noen gang har tatt stilling for liberalistiske frihandelsprinsipper og sagt Ja til å del i den europeiske konkurransen, så gjorde man det den dagen man sa Ja til EØS. Og side om side med Hallvard Bakke og Trond Giske så støtte jeg opp om arbeidet om å få igjennom EØS-avtalen. Ikke fordi den i seg selv noe tilstrekkelig virkemiddel for å nå sosialdemokratiske mål; heller ikke fordi EØS-avtalen vevde oss tettere sammen med de

andre europeiske landene, men først og fremst fordi alternativet til EØS-avtalen var så uendelig mye mindre fristende. Alternativet var jo isolasjon. handelshindringer eller kall det som Lundteigen: Selvforsyningssamfunnet der Norge velger å gå sin egen vei.

I dag diskuterer vi ikke EØS-avtalen; vi skal ta stilling til om Norge skal gå lengre enn å frihandle. Vi skal ta stilling til om Norge skal tre inn i det forpliktende politiske samarbeidet som legger rammer for frihandelen. Som legger rammer for kapitalflyten og som bestemmer hvor stor flyten av ledig arbeidskraft faktisk skal bli. Et lite land med en åpen økonomi, det er et sårbart land. Normalt så pleier de små å tilpasse politikken sin etter de store, og i frihandelens Europa så er det gjenforenede Tyskland som har vært det tyngste og styrende finanssentrum. Derfor har nok de dessverre rett som sier at det er den tyske sentralbanksjefen som har betydd mest for rentenedgangen også i vårt land. Det har betydd mer for rentenedgangen enn det Hermod Skånland har sagt og foretatt seg på oppdrag fra Den norske Regjering eller Det norske Storting. Men hva er så alternativet til den tyske sentralbanken; alternativet til de tunge valutaspekulantene i USA og Asia? Jo det er jo nettopp å bygge opp en institusjonalisert og monetært samarbeid innenfor EU, der også de små landene har en stemme og de små landene kommer med. Og jeg er derfor uenig med Rune Gerhardsen som sier at EU og dens form og prinsipper ikke tar sikte på styre og regulere. Det er jo nettopp dette som er tankegangen bak den økonomiske og monetære union. Hva vil valutaspekulanten Georg Soros i USA gjøre den dagen Europa får en egen valuta? Jo han vil slutte å spekulere i europeiske valutaer. Han vil ikke klare å kjøre pundet ut av et samarbeid. Han vil ikke klare å få dansker og svensker og også nordmenn til å være livredde for den neste dagen på børsen og rentene i nærmeste 3 månedene. Det er jo nettopp denne forpliktende institusjonaliserte tankegangen som er svaret på sterk privat og spekulativ styring der ett eller få store land bestemmer.

Jeg la merke til at Trond Giske i sitt innlegg var opptatt av den nordiske mindreverdigheitskomplekset. Vi må tro på oss selv og vår egen styrke, sa han. Jeg for min del er ikke mye redd for norsk mindreverdigheitsfølelse etter OL, etter å ha sett over titusen amerikanere i USA, etter å ha sett hva de har fått de siste årene på den politiske arenaen.

Trond, vi som tilhører interrailgenerasjonen, vi bør vite når neste tog går; vi bør vite hvor børe være med for å kunne være med å påvirke rammene for kapitalflyten, for handelen og for pengestrømmene i Europa.

Representant Dag Terje Andersen, Sentralstyret

Ja, partifeller, jeg synes så langt at vi har hatt en veldig bra debatt, la meg si det først. Og det er en ting som har slått meg litt at det er veldig mange som er i mot medlemskap som har snakket om den muligheten som et lite land har og viser til alle de eksemplene som vi i fellesskap er stolte av når det gjelder norsk innsats i utenrikspolitikk, i bidrag som har vakt oppsikt langt utover landegrensene. Jeg vil påstå at vi hadde en god innvirkning på prosessen i Sør-Afrika. Vi vet alle sammen den betydning Norges innsats har hatt i forhold til Midt-Østen, og vi vet at vår tidligere utenriksminister gjør stor innsats i det tidligere Jugoslavia som nå er krigsherjet.

Proessen i Midt-Østen vil jeg påstå at vi kan trekke røtter helt tilbake til de mange kontakter som vår tidligere partisekretær, Håkon Lie, blant annet var med å knytte mot det israelske arbeiderparti. Det har blitt på en flott måte helt fram til Johan Jørgen Holst var med å sluttførte en prosess som vakte oppsikt i hele verden. Bjørn Tore Godal har fulgt det opp videre.

Thorvald gjør en god jobb i Jugoslavia, og hvis vi tar med Gro og hennes innsats i Brundtlandkommisjonen, så ender jeg opp med et spørsmål: Åssen kan det ha seg at disse folkene

har fått til det som ingen trodde var mulig på forskjellige områder? Åssen kan det ha seg at alle dem samtidig tar feil når det gjelder spørsmålet om norsk medlemskap i EU? Kan det være at de faktisk hadde eller har rett? Er vel det spørsmålet.

Og så til spørsmålet om åssen vi skal påvirke EU, og mange har brukt Carl Bildt som et vitne på at EU står for noe annet enn det vi står for. Ja, det er altså sånn at tidligere statsminister Maggie Thatcher i Storbritannia mener det stikk motsatte, at det har blitt for mye sosialisme, har hun påstått, ved at Maastricht-avtalen har tatt opp de politiske spørsmålene i tillegg til de mer økonomiske som har stått sentralt i EU tidligere. Og et sentralt spørsmål i forhold til påvirkning, det er selvfølgelig sysselsettinga. Åssen kan vi påvirke? Ja, det synes jeg er et godt eksempel. For det første så er det at ikke finnes noe EU-ledighet; det er gjennomsnittet av EU-landene som utgjør den ledigheten. Fordi det har vært altfor liten sysselsettingspolitikk i EU. I Norden så er det land som har mye større ledighet enn EU, for eksempel. Men vi mener at det skal drives mer sysselsettingspolitikk og vi mener at den skal drives som i Norge. Og hva har vi gjort da? Jo, den norske sysselsettingspolitikken som bygger som det aller viktigste elementet på tett samarbeid med fagbevegelsen: investeringa er i offentlig sektor, utdanning og bedre forhold for det produserende næringslivet. Ja, den har altså våre partifeller i Norden og våre fagforeningskamerater i Norden sett at er bra, derfor så vil dem være med oss. Derfor så laget vi Samat-rapporten i Norden; derfor så ble den ført ut i Larsson-gruppa, den tidligere finansminister i Sveriges arbeidsgruppe for Europa, og det var en del av den samme prosessen at Gro snakket med statsminister Nyrup-Rasmussen i Danmark, og førte prosessen inn i mot det som sluttet opp om ei hvitbok, som har vært omtalt her tidligere. Vi er enig om at den var ikke god nok; den gikk ikke på langt nær langt nok i forhold til det som må være våre virkemidler for å folk i arbeide. Men det er altså et skritt i riktig retning at EU fakta begynner å interesse seg noe for dette her. Og så kan vi si at det er ikke sosialdemokratisk nok; det går for sakte, og da kan vi ikke være med. Det noen sier er: Vi vil være med hvis EU blir sosialdemokratisk. Det var en ganske få handfull mannfolk, og det var bare mannfolk, som samla seg nede i Arendal i 1887 og stiftet dette partiet. Og som det har blitt sagt her tidligere så hadde vi en djuptgående diskusjon i dette partiet om vi skulle stille til valg for å delta i den borgerlige innretningen som det norske stortinget var. Hvis dem da skulle sagt, som enkelte sier i dag, at vi må vente til stortinget blir sosialdemokratisk; ja så trur jeg det ikke hadde blitt det. Derfor er det noe historien har lært oss, så er det at menneskene må skape historia sjøl. Og det ville etter min oppfatning være å svikte vårt partis beste tradisjoner hvis vi ikke engasjerer oss for et fellesskap med de andre nordiske landa og våre sosialdemokratiske kamerater resten av Europa og engasjere oss for at EU skal bli mer sosialdemokratisk.

Representant nr. 036 Marit Bjørlo, Akershus

Dirigent, kamerater,

Først vil jeg snakke om kuer, levende kuer som du ser overalt i et levende landbruk i EU. Selv er jeg særlig og familiært godt kjent i Danmark, men også ellers i Europa er jeg rimelig godt kjent. Et levende landbruk med beitende kyr ser du overalt. Det hender også at du ser en bonde, en blid bonde som stopper trafikken fordi han skal ha kyra over veien; ut på beite eller hjem til melking. Det europeiske landbruket likner landskapsmessig til forveksling på vårt her på Østlandet, og resten av den norske landbruket vet vi får ekstra sikkerhet i EU. Her på Østlandet ville bønda minnes oss på landbruket, så de stilte ut kuer og bønder i papp. Her på Østlandet er den levende kua ofra til fordel for korn som vokser noen kroner i timen, mens bonden selv er på kontoret, i

banken eller sitter på Stortinget. For å minne oss om et levende landbruk stilte de så ut figurer i papp til det kom offentlig forbud. En bonde blåste da støvet av en ekte Dagros og gikk ut på jordet sjøl, og godtfolk, han kom på Dagsrevyen.

Så vil jeg snakke om eventyr. Nei-siden har laga en eventyrbok som er vond og delvis nedverdiggende. Når jeg har argumentert mot den tidligere, så har jeg blitt møtt med ord om at den leseboka som alle fikk, ikke er laga av våres SME, men av Nei til EU. Og jeg hadde nær sagt: Hva så når ikke SMEs ledelse selv skylder på dette. Og senere så ga også SMEs leder seg eventyret i vold, men vi kjenner vår historie og våre folkeeventyr, så når han står på scenen og sier: Mor du lyver! Da kan vi historien, vi vet hvem som eventuelt fantaserer om bukkerittet inn i hans verden hvor alt er fryd og gammen.

Til slutt vil jeg snakke om vyene, visjonene; jeg har savnet Reiulf Steen i debatten, han med perspektiv og framtid i sitt syn. Som en positiv overraskelse ser jeg han er gjest her i dag, men altså ellers av meg savnet i debatten. For sånne bærere av framtidvisjoner er mangelvare, mener jeg, på begge sider av debattbordet. For nå lager man en EU-regning for stiger og skriver '95, og uten motregning for tapte investeringer som gir tapte arbeidsplasser, som gir tapt forbruk og flere tapte arbeidsplasser og økte sosialbudsjetter. Jeg ante lite om hva kortsiktighet er; jeg gir faktisk blaffen i om den regninga gir noen tusen lapper den ene eller den andre veien. Jeg gir også blaffen i hva sild og poteter koster i midten av neste århundre; jeg vil føle trygghet for våre etterkommere. Kan vi leve i fred og utviklende fordragelighet med våre venner i vest, med våre venner i øst, med et forenet Tyskland. Selv vil jeg gi dem den muligheten, den tryggheten, den framtida; jeg vil si Ja til EU. Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 181 Jan Petter Rasmussen, Rogaland

Dirigent, partifeller!

Jeg skal ikke bruke lang tid på å si grunnen på mitt standpunkt i EU-saken. Utgangspunktet er i overordnet spørsmål: Fred, sikkerhet, så konstanterer jeg hvordan verden ser ut i 1994 rundt meg. En del argumentasjon i dag som går på sjølråderett skulle tyde på at dere befant dere i 1814 eller 1905, det gjør vi ikke. Det er de overordnede tingene.

Så vil jeg inn på det som også selvfølgelig får stor betydning for utfallet i Norge, nemlig avtalen som nå er blitt forhandlet fram. Jeg er imponert over det norske resultatet. Jeg vil komme spesielt inn på det som gjelder fiskeri. Og ut i fra den avtalen som nå ligger på bordet ser jeg på mange vis ei gåte for meg hvorfor det fortsatt er den store negative holdning innenfor selve fiskerleddet, sjøl det mener de enkelte fiskerne. Markedsadgangen som i dag åpner seg, det vil bety enorm når det gjelder verdiskapning som er det store målet innenfor denne næringen. Jeg ser i eget område hva det vil bety med en lette på 20 til 25% på å bearbeide silde- og makrellprodukter, det er nesten ubeskrivelig til å tenke på. Jeg ga et eksempel nede i Rogaland Arbeiderparti, når vi tenker på det som går på utelandsk kapital inn i norsk fiskernæring, da fortalte jeg i mars måned at et nederlandsk firma var i ferd med å flytte produksjon i fra Holland og opp til Norge. Da fortalte jeg om planene, i dag kan jeg fortelle om realitetene. Dette har gått godt over en måned i en bedrift som normalt har 17 til 20 arbeidere, har i dag 100 arbeidere i full virksomhet hver dag med produksjon av såkalt Matjesild.

Men når det gjelder debatten som vi har hatt til nå i fiskerisektoren, så føler jeg allikevel at vi fikk en for stor fokusering på forholdene nord for 62. breddegrad. Det har dessverre ført til en negativ dreining blant fiskerne i sør når det gjelder holdning. Men det jeg opplever der, og der har vi en stor oppgave vi som er inn på at vi skal inn fellesskapet. Nå blandes alle mulige kort; det som

egentlig er den interne norske problemstillinga, blir i dag framstilt som om det er et problem som har oppstått på grunn av EU. Når det er sagt så er jeg veldig bekymret over utviklingen i Nordsjøen; det er i altfor stor utstrekning et EU-hav i dag. Der det er dårlig ressurs-forvaltning, dårlig samsvar mellom ressurser og flåtekapasitet. Danske fiskeres reaksjon over torsken som svømte over, ned i der, det var egentlig bare frustrasjon over egen situasjon i forhold til hvor de får fiske og hvor de ikke får fiske.

Men, det jeg ser helt klart, målsetningen. Det er den norske påvirkningen for å endre dette forvaltningsregime. Og det kan vi ikke oppnå ved å stå utenfor, det oppnår vi ført når vi står innenfor. Først da kan vi få en god ressursforvaltning i Nordsjøen også. Takk for oppmerksomheten

Dirigenten refererte talerlisten hvor 143 talere hadde tegnet seg, og forslo å sette strek og at man kom fram til et standpunkt om redusert taletid. Taletiden ble foreslått satt ned fra 5 minutter til 3 minutter fra kveldsmøtets begynnelse.

Vedtak: 3 minutters taletid ble enstemmig vedtatt fra kveldsmøtets begynnelse.

Dirigenten ba de representanter som ønsket å fremme forslag, overlevere forslagene til fylkespartisekretærene for videre overlevering til redaksjonskomiteen. Men dirigenten understreket at representantene fremme sine forslag fra talerstolen.

Kveldsmøtet ble satt kl 21.05.

Forsamlingen startet med å synge "Syng høyt kamerater". Forsanger Grete Knudsen.

Dirigenten ga ordet til Thorbjørn Jagland som ønsket lederen av den sosialdemokratiske gruppe i Europarådet, Jean-Pierre Cot velkommen til landsmøtet og ga ham ordet til hilsningstalen fra de internasjonale gjestene.

Oversatt versjon av talen til Jean-Pierre Cot, leder for den sosialdemokratiske gruppen i Europa-parlamentet, 18. juni 1994.

Leder for den sosialdemokratiske gruppen i Europa, Jean-Pierre Cot

Kamerater, venner!

Takk for at jeg ble invitert til Arbeiderpartiets ekstraordinære landsmøte. Jeg bringer med meg de varmeste hilsener fra hele den sosialdemokratiske gruppen i Europa-parlamentet.

Jeg vil også viderebringe en hilsen fra Willy Claes, leder for De europeiske Sosialdemokraters Parti.

Jeg har hatt anledning til å følge med i en god del av debatten her i dag. Jeg er imponert over kvaliteten på debattinnleggene og jeg har store forhåpninger til resultatet. Den avgjørelsen som det norske folk står ovenfor er av avgjørende betydning for dere selv og for Europa. Dette er en avgjørelse dere vil treffe som et uavhengig folk. Sosialdemokrater i Den europeiske union vil med stor interesse følge kampanjen frem mot folkeavstemningen og selve avstemningsresultatet.

La meg bare gi uttrykk for hvordan europeiske sosialdemokrater ser med beundring på tradisjonene her i Norden. Dere har satt en standard for sosial velferd, for likestilling mellom kvinner og menn, for en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, for et sterkt miljøvern, for den stadige kampen for fred gjennom internasjonal megling, gjennom nord-sør-solidaritet og høyt bistandsnivå som vi andre streber etter å etterligne.

Dere har en sterk og solid internasjonal tradisjon og har bidratt med mer enn deres arbeid til vår felles innsats for en bedre verden. Den første generalsekretær i FN var en nordmann. Helt fra begynnelsen har dere deltatt i fredsbevarende virksomhet. Norges innsats i internasjonal megling har vært av stor betydning, helt nylig med den enorme suksessen i forbindelse med meglingen mellom Israel og PLO, utført med stort talent og tålmodighet av vår dypt savnede kamerat Johan Jørgen Holst. Og så har vi Brundtland-rapporten som utgjør en milepæl i den internasjonale dimensjonen av bærekraftig utvikling. Og Thorvald Stoltenberg er nå i ferd med å gi viktige bidrag til fredens sak i det tidligere Jugoslavia.

Innenfor EU tilstreber vi høye sosiale og miljømessige standarder. På visse områder er de standardene vi har oppnådd tilsvarende de dere har i Norge. På andre områder utkjemper vi en politisk kamp som vi, spesielt med deres hjelp, håper vi kan vinne.

EU er et rammeverk som er tilgjengelig for oss for å kunne + finne frem til fellesløsninger på felles problemer. Den økende gjensidige avhengighet mellom våre land - økonomisk, økologisk og politisk - krever at vi arbeider sammen i et bredt spekter av politiske områder.

Selvsagt ønsker ingen en sentralisert superstat. Dette er en myte skapt av Europa motstandere i en del høyrepartier. Det vi alle ønsker er en effektiv, demokratisk og gjennomslagskraftig struktur der fordelene ved felles handling og felles politikk bare kan oppnås uten å gi avkall på mangfoldet i våre ulike identiteter, våre kulturer og våre språk.

En av fordelene i Europa er at alle - absolutt alle - er i mindretall. Det finnes ikke noe enkelt land eller enkelt språk eller enkel religiøs gruppe som alene danner noen som helst form for flertall. Små land spiller en viktig rolle i Unionen, har alltid gjort det og vil det også i framtida. Paul-Henri Spaak var blant de mest innflytelsesrike av EUs grunnleggere. Sicco Mansholt la grunnlaget for den europeiske politikken på 60-tallet. Hvem vil kunne forestille seg at Gro Harlem Brundtlands stemme ville gå ubemerket hen i framtidas Europeiske Råd.

Hvis vi ser på forhandlingsresultatet kan jeg allerede måle innflytelsen. I Brussel er alle enige om at det er blitt en god avtale for Norge og for Europa. Alle er vi klare over at systemet kun fungerer fordi det finnes gjensidig respekt og forståelse og fordi de virkelige frontlinjer i Europa ikke er nasjon mot nasjon, men politisk filosofi mot politisk filosofi.

Den "europeiske modell" for demokratisk sosialisme blir i dag utfordret av høyrekrefter som søker å sette det ene landet opp mot det andre - å undergrave standarder for sosial velferd, for miljø- og forbrukervern. Det er av avgjørende betydning at vi nå står samlet for å bekjempe dette. Dersom høyrekreftene noensinne skulle vinne den kampen, ville disse standardene bli undergravet innenfor EU samt i de øvrige landene i Europa som står utenfor unionen. Europa er ikke et kapitalistisk monster som noen ville ønske. Som Thorbjørn Jagland sa er det verken kapitalistisk eller sosialdemokratisk. Det er et rammeverk akkurat som våre nasjonalstater er det. Et rammeverk for å bygge enighet, noen ganger tvetydig, men det er prisen vi må betale for demokratiet.

La meg si klart at Maastricht-traktaten ikke er en kapitalistisk felle. Hvis den var det, ville vi aldri støttet den.

Traktaten inneholder bestemmelsen om monetær, men også økonomisk politikk, og gir det siste ordet til regjeringene, ikke Sentralbanken. Traktaten gir også grunnlag for sosiale spørsmål og miljøpolitikk.

Men vi har ikke ventet på Maastricht for å fremme politikk på slike områder. Det sosiale charteret ble vedtatt i 1989 og det sosiale programmet er gradvis gjennomført siden det. Takket være den sosiale protokollen i Maastricht-traktaten kunne Europa-parlamentet i mai votere over opprettelsen av samarbeidsutvalg for partene i arbeidslivet i flernasjonale selskaper. Ministerrådet vil vedta direktivet om dette 22. juni ved flertallsbeslutning. Det britiske unntaket fra de sosiale bestemmelsene vil ikke frita britiske flernasjonale selskaper fra direktivet.

Men, vi må fortsatt øve et press. Sosiale framskritt er aldri gjennomført uten kamp og strid.

For en uke siden i de europeiske valgene slåss vi mot høyresiden om disse sakene. Vi kom ut av det som den største politiske gruppering i Europa-parlamentet. Vårt budskap ble klart uttalt i vårt felles manifest, et felles program for valgene. Hovedpunktene i dette budskapet var: Fred og gode naboforhold, demokrati og menneskerettigheter, sosial rettferd, økologisk fornyelse, solidaritet, ansvar, sysselsetting og sosial velferd. Et Europa åpent mot Øst, åpent mot Sør, i samsvar med vår tradisjon om internasjonal solidaritet. Ikke en rik og selvgod europeisk festning som noen vil. Alt dette utgjør vår visjon for Europa. Dette har nå fått tilslutning av våre velgere.

Som dere muligens er klar over, er en viktig del av vårt sosialdemokratiske budskap, programmet for å få hele Europa i arbeid, et program utarbeidet av de europeiske sosialdemokratiske partier, inspirert av det nordiske initiativ.

Vi håper dere vil bli med oss i å ta føringen i miljøvernpolitikken, i likestillingspolitikken for full sysselsetting og alle andre tradisjonelt sterke sosialdemokratiske hjertesaker. Fremfor alt søker vi Norges støtte i vår kamp for å gjøre Europa mer demokratisk, mer åpent, med større nærhet til folket.

Dere er velkomne, som vårt parlament vedtok med 374 stemmer mot 24. Dere er velkomne, på samme måte som Østerrike som takket ja til vår invitasjon forrige søndag gjennom folkeavstemningens overraskende 2/3-flertall. Dere er spesielt velkomne som sosialdemokrater i vår parlamentariske gruppe.

Vi trenger dere. Vi ser fram til å ha dere med oss.

Velkommen, kjære venner, og på snarlig gjensyn.

Dirigenten takket Jean Pierre Cot, og deretter refererte hun fra permisjonssøknader fra:

Nr. 042 Marit Berntsen, Akershus, som søkte permisjon fra kl. 23.00 og ut dagen.

Nr. 025 Ole Midtlien, Akershus, som søkte permisjon fra kl. 22,45 og ut dagen.

Nr. 098 Oddny Prytz, Hedmark, som søkte om permisjon fra kl. 21.00 og ut dagen.

nr. 035 Martin Skjelstad, Akershus, som søkte om permisjon fra kl. 22.55 og ut dagen.

Nr. 057 Alfhild Eriksen, Oslo, som søkte om permisjon fra kl. 21.00 og ut dagen.

Nr. 055 Haldis Havrøy, Oslo, som søkte om permisjon fra kl. 21.00 og ut dagen.

Dirigenten foreslo at søknadene ble innvilget.

Vedtak: Permisjonene ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten ga så ordet til

Formann i Reisefordelingskomiteen, Steinar Stifjell, Nordland

Dirigent, årsmøte!

Følgende innstilling legges frem fra Reisefordelingskomiteen:

Til det ekstraordinære landsmøtet er det kommet 300 representanter som alle er med i reisefordelingen. Representantenes reiseutgifter er dekket etter bestemmelser i partiets lover og retningslinjer vedtatt av Sentralstyret.

Reisefordelingskomiteen har registrert at en del representanter har ført opp taxiregning Fornebu-Oslo. Reisefordelingskomiteen godkjenner kun bussbillett 2 ganger kr 35,-, Fornebu - Oslo.

Reisefordelingen utgjør kr 950,- pr. representant, og komiteen ber om fullmakt til å foreta reiseoppgjøret etter ovenstående innstilling. Vi registrerer en betydelig økning i reisEUtgiftene i forhold til 1992 og anmerker at det for fremtiden bør komme klart fram hvilken reisemåte som aksepteres.

Oslo, 18 juni 1994

I reisekomiteen

Steinar Stifjell

Hilde Halvorsen

Ottar Fuhr Eriksen

Lise Sørum, sekretær

Dirigenten ba Landsmøtet slutte seg til innstillingen.

Vedtak: Reisekomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten ga så ordet til neste taler på talerlista.

Representant nr. 196 Marta Røseth, Hordaland

Dirigent,

For Arbeiderpartiet har og er full sysselsetting jobb nummer 1. En levedyktig distriktsnorge er forutsetningen for å beholde og videreutvikle velferdsamfunnet. For meg, som kvinne, er å sikre velferdstaten kanskje det viktigste bidraget til et mer likt og et mer rettferdig samfunn. En del fagfolk har endra seg de siste årene. Økonomien i de enkelte land er blitt mer avhengig av hverandre. Forhold utenfor landets grenser påvirker oss i langt større grad enn tidligere. Dette gjør alle mer usikre; velferdstaten er stadig under press. Spørsmålet er hva måte vi skal sikre velferdstaten og framtida til våre barn og barnebarn.

I fiskeriforedlingsindustrien er det ca titusen sysselsatte. Dette er arbeidsplasser som for en stor del ligger i distriktene. Dette er også for en stor del kvinnelige arbeidsplasser; jeg arbeider i denne industrien. Norges forhandlingsresultat innebærer at Norge for tollfri adgang for all fiske og fiskeprodukter. Ved EU-medlemskap vil for eksempel røket laks få fjernet tollsatsen på 13%. Det samme vil være tilfelle på produkter av sild og makrell, der normal tollsats i dag er på henholdsvis 15 og 20%.

For plukkede reker i lake vil tollsatsen på 20% falle bort. Det har blitt beregninger på at dette vil gi ei årlig toll-lettelse på ca. 410 millioner kroner eller omlag 190 millioner kroner mer enn toll-lettelse ved full gjennomføring av EØS-avtalen. Jeg har ikke store kunnskaper om marked, og hvordan økonomien og internasjonal handel fungerer, men jeg har lagt merke at ingen har kritisert forhandlingsresultatet for dette punktet. Dette må bety, etter mitt skjønn, at det er positivt for Norge og for fiskeforedlingsindustrien. Jeg tror også at dette vil si økt inntekts-muligheter for

velferdsstaten. For meg er dette viktig; ikke bare fordi at jeg arbeider i denne industrien, men for at dette gir etter mitt skjønn muligheter for nye kvinnearbeidsplasser i distriktsnorge. Men jeg har stor bekymring i forhold til dette, det er at vi ikke skal greie å utnytte og bruke de muligheter forhandlingsresultatene har gitt oss.

Representant 226 Jan Blikeng, Møre og Romsdal

Dirigent, kjære Landsmøte!

Jeg må si at det er lenge siden jeg hadde noe problem med å ta standpunkt i denne saken. Lenge før '72 faktisk.

Debatten i kveld har hittil vært god, men det er en del feilskjær synes jeg og det forundrer meg at folk kan si noe sånt som at utenriksministeren i Norge har et lavt ambisjonsnivå. Når vi tenker på Oslo-avtalen mellom Palestina og Israel; Oslo-avtalen med Guatemala som vi har fått nå. Et lavt ambisjonsnivå, ja, det er mange måter å si det på.

Trond Giske kritiserer Regjeringa for at dem ser positivt på miljøvernpolitikken innen EF. At vi klarer å få gjennomført en god miljøpolitikk. AUF har jo framstilt Regjeringa omtrent som en gjeng med miljøsinkere, blant annet i forbindelse med statsbudsjettet siste høst. Og trur dem virkelig på sin egen argumentasjon i miljøspørsmålet når vi veit at det er Gros innsats i vernskommisjonen; Bruntlandrapporten som Jean Pierre Cot nettopp nevnte, den har jo lagt grunn for all internasjonalt miljøvernssamarbeid siden. Og tror alle dere, som sosialdemokrater, som argumenterer for Nei med utgangspunkt i miljøvernaspektet; tror dere virkelig at statsministeren ønsker at Gro skal bli medlem i EU dersom dette fører til at et av hennes livsverk blir lagt i ruiner. Sjølv tror jeg at miljøvern er et av de viktigste argumenter for norsk EU-medlemskap.

Trond Giske sier også at bare gjennom Nei kan vi sikre en videre sosialdemokratisk politikk. Hallvard Bakke sa at Ja-tida forholder seg til et EU slik vi drømmer om, og det endrer tilhengerne. Men det er jo ikke slik, vi vil fortsatt drive arbeiderpartipolitikk i Norge. Vi vil inn i EU og samarbeide med sosialdemokratene der for komme videre. Og jeg tror på at vi kan påvirke utviklinga i riktig retning.

På Nei-sida snakkes det mye om ambisjoner. Vi på Ja-sida har også ambisjoner. Et sosialdemokratisk Europa er et av dem.

Representant nr. 046 Ragnar Bøe Elgsaas, Oslo

Kamerater!

For oss unge sosialdemokrater, enten det er AUF'ere eller SSU'ere i Sverige, er spørsmålet om EU-medlemskap et spørsmål om hvordan vi best kan kjempe for våre sosialdemokratiske idéer nasjonalt og internasjonalt. Det er ikke tilfeldig at både AUF og SSU sier Nei til Den Europeiske Union.

Det har kanskje aldri før vært så langt fra målet om rettferdig verden. Aldri før har så mange manglet rent vann, mat og et trygt hjem. Samtidig har flertallet av de som bor i den rike delen av verden aldri hatt så mange TV'er, så mange biler, så stor velstand som i dag. Kløfta mellom nord og sør, mellom de rike og fattige land i verden blir bare større og større. Hvordan skal de store forskjellene mellom nord og sør utjevnes? Noen mener at de trenger mer vekst slik at vi kan bli rikere og kan fordele mer, også til de fattige. Men jorda tåler ikke mer av den veksten som vesten har hatt i de siste åra. Økt vekst fører til økt forbruk av de naturressursene vi allerede i dag bruker

for mye av. Skal vi redde jordas miljø er det nettopp vekstjaget som må bekjempes. Og dette, kjære Landsmøte, dette har i høyeste grad med EU-spørsmålet å gjøre. For utviklingen av EU har ett overordnet mål: å øke den økonomiske veksten. Gjøre EU ennå rikere og la oss rikeste av de rike bruke enda mer av verdens ressurser. EU og Maastrichts-traktaten framstilles som et nøytralt rammeverk for politisk styring. Men det er ikke det; EU har en rekke grunnleggende prinsipper for den økonomiske politikken, for hvordan samfunnet skal organiseres. Prinsipper som det ikke er noen diskusjonstema når vi skal bli medlem, men som vi har godtatt. For eksempel artikkel 2, formålsparagrafen, som slår fast at målet er økonomisk vekst. Eller artikkel 73b som sier at styring av kapitalbevegelser mellom EU-land eller mellom EU-land og tredje land er forbudt. Det må da være et tankekors for de som vil inn i EU for å styre kapitalen at det faktisk er forbudt i EU å styre kapitalen. Eller artikkel 105 og 107 som bestemmer at EU skal ha en sentralbank som ikke skal politisk styrt og ha et overordnet mål, nemlig lav inflasjon. Og når lav inflasjon er jobb nummer 1, ja så må full sysselsetting bli jobb nummer 2, 3 eller 10. Og punkt etter punkt er det mer kapitalistisk, mer høyreorientert politikk som slås fast i Maastricht-traktaten. Men ikke nok med det, hvis vi som medlem allikevel vil ønske å forandre noe på dette, så kreves det en enstemmighet for å endre det. Det er ikke nok å overbevise våre sosialdemokratiske brødre i Frankrike eller i Spania om å endre Maastricht-traktaten. Vi må også ha med John Major og Helmut Kohl, og hvor realistisk er det da?

Mitt Nei til medlemskap i EU er et internasjonalt standpunkt som tar utgangspunkt i miljøproblemene, fattigdomskrisa og konflikten mellom nord og sør, derfor håper jeg at det blir et Nei-flertall den 28. november 1994.

Representant Jørgen Kosmo, Regjeringen

Dirigent, partivenner!

Tjue land i Europa, nordiske, sentral- og øst-europeiske tegna partnerskap for fredsavtale med NATO. De samme landene har også tegna avtale om assosiert partnerskap med VEU, EU's sikkerhetspolitiske organisasjon. Og skal vi unngå at disse avtalene bare blir et papir som skaper økt frustrasjon istedenfor konfliktløsning, så må vi sørge for å forankre disse dokumentene i livskraftige, ressurssterke, også økonomisk ressurssterke organisasjoner og institusjoner som kan føre arbeidet videre. Og i Europa i dag så er det bare NATO og VEU gjennom EU som har den makt, den mulighet, de ressurser som er nødvendig for å bruke dette utmerkede verktøy til å skape en ny sikkerhetspolitisk identitet i Europa. Og Rune Gerhardsen, dette er ikke gårdsdagens politikk, dette er morgendagens politikk for å skape fred for de som kommer etter oss.

Så er det noen som sier at VEU driver nå å lager sin Europa-hær som skal verne oss rike europeere mot det ukjente i fremtiden. Hva i allverden for slags tull er det? Vi lager et mekanisme i Europa der vi politisk og militært skal være i stand til å samarbeide for å løse konflikter, for å forhindre at konflikter utvikler seg på en slik måte som det har gjort i Jugoslavia. Og får bare ønske inderlig at vi makter å bli ferdig med dette verktøy, dette apparat før nye konflikter bryter ut. Dessverre så er det ikke slik at konfliktene venter mens vi diskuterer oss ferdig. Men jeg tror og jeg håper inderlig at gjennom det samarbeidet som vi nå er på vei til å få på plass i Europa, så skal vi være i stand til å løse fremtidige konflikter på en bedre måte enn vi har gjort det i Jugoslavia. Og hva er det som skjer gjennom dette samarbeidet? Men Europas tidligere historie er en historie om krig, nød og fattigdom, så har vi nå fått institusjoner som gjør at nasjoner som tidligere tok parti i konflikter nå samarbeider om å løse konfliktene. Og hva har nå så Norge med dette å gjøre? Kan dem ikke ordne opp med dette nede i Europa alene? Jeg vil bare understreke

at Norges sikkerhet etterhvert blir knyttet til utviklingen i Europa. Vår sikkerhet er ikke truet på bakgrunn av hendelser i nord, vår sikkerhet er truet på bakgrunn av hendelser i Europa. Og vi skal være med, vi skal være med å bygge det Europa som skal trygge freden i fremtiden. Takk.

Representant nr. 261 Bernt Hågensen, Nord-Trøndelag

Dirigenter, Landsmøte

Innledningsvis i dag så sang vi: Vår lille klode er fruktbar og alle kan ha det godt. Hvis vi kan fatte og dele med andre det vi har fått.

Thorbjørn Berntsen har vært inne på de samme tankene en del ganger, nemlig at resultatet har vært svært stilende om å gå til den tredje verden. Jeg savner flere sånne tanker og utspill fra partiledelse og i fra Regjeringa. Verken Gro eller Thorbjørn har berørt Norges forhold til den tredje verden i sine innledninger her i dag. Riktig nok så sa Gro at vi ønsker ikke å melde oss ut av verdens økonomi, det ønsker heller ikke vi på Nei-sida. Men Gro og Thorbjørn snakket en del om solidaritet med Europa i sine innlegg; Gro spurte blant annet: Blir Europa bedre uten nordmenn? Nei da Gro vi skal ikke fjerne Norge fra Europa, og trur heller ikke noen andre skal gjøre det. Men det vi på Nei-sida ønsker er et solidaritets alternativ for hele verden, ikke bare for Norge og Europa. Og da er ikke Maastrichtstraktaten et redskap for det. En markedsorientert politikk kan aldri bli et redskap for å utlikne en global urettferdighet.

Sosialdemokratiet skal lage et sosialdemokratisk Europa, sier også Ja-sida. Samtidig så bruker NHO millioner på å få Norge med i EU. Ønsker de også mer sosialdemokrati? Ønsker de også mer styring av kapital? Spørsmålet er altså hva slags mekanisme og kjøreregler er det som regulerer framdrifta til EU? Og Trond Giske ga svaret. Norge er et annerledes land i dag, sa Jagland, enig. Endelig går det også an å si det i vårt eget parti, og det er fint. Men er da EU det redskapet vi trenger for å bevare og videreutvikle det annerledes-landet? Er det et virkemiddel for å utvikle vår demokratiske modell? For å ta jobb nummer 1 og arbeid til alle på alvor? For å sikre arbeidsfolk rettigheter, for å sikre styring av kapitalkraftene og en sprett bosetting i Norge, og for å redusere den voksende gapet mellom U-land og I-land. Eller er EU et redskap for å sikre en sterk offentlig sektor i Norge? Eller sagt på en enklere måte: Blir det mer sosialdemokrati i Norge om vi blir med i EU? Svaret mitt er Nei. Men jeg sier Ja til et forpliktende internasjonalt samarbeid på miljøsektoren. Jeg sier Ja til internasjonalt fredsskapende og fredsbestående samarbeid. Ja til en rettferdig utforming av solidaritetsavtalene for hele verden. Ja til samarbeid om rettferdig global fordeling av ren mat, ren varme og ren luft. Derfor sier jeg Nei til det EU vi i dag diskuterer.

Helt til slutt; jeg savner en klargjøring fra Gro og Thorbjørn om konsekvensene til Norges forhold til EU dersom Sverige blir stående utenfor. Takk.

Representant nr 299 Evy Ann Midttun, Finnmark

Dirigent, kjære Landsmøte!

Motstanden er stor i Nord-Norge, og kanskje aller størst i Finnmark. Til tross for det så er det et mindretall som sier Ja til Europa. Og det mindretallet er jeg representant for. Vi ønsker at når Norge sier; Ja til medlemskap, så har EU allerede fått tre nye dimensjoner. Vi har fått en regionalpolitikk som vi kan være bra fornøyd med. Vi har fått en fiskeripolitikk som EU har tatt etter oss, og for første gang så har Europa fått en urbefolkningspolitikk.

EU er selvfølgelig ikke en statisk organisasjon; EU er dynamisk. Og EU trenger oss såvel som vi trenger EU. Det aller viktigste er sikkerhetspolitikk, miljø og fred. Og jeg ønsker at de problemene som Finnmark er nærmeste nabo til i Russland, det skal bli EUs mål å gjøre noe med. Jeg vil at sosialdemokrater skal sitte ved det samme bord når EU skal utforme sin politikk, og jeg vil at sosialdemokrater skal være pådrivere i den politikken. Jeg tror på at Norge har mye å tilføre EU. Vi har ambisjoner mer enn å bare sysle hjemme. Hvis vi er så god som alle sier at vi er, så er det vel ingenting i veien for at vi i gjennom EUs organer driver aktiv sikkerhetspolitikk hvor miljø er den aller viktigste grunn.

Så Gro du må sjøl komme til Finnmark. Det blir for smått med oss partifolk som sier Ja. Du skal være både sta, tøff og modig med et så stort flertall mot deg. Takk.

Representant nr. 027 Vidar Bjørnstad, Akershus

Partifeller!

Jeg er glad for at denne debatten ikke har agurkers krumming og kondomers størrelse i EU. Skjønt på det siste område så kan vi jo forsåvidt si at vi har fått gjennomslag for en nordisk dimensjon.

Det hevdes at fagbevegelsen og faglig rettigheter blir svekka med EU-medlemskap. Min siste erfaring er EU-direktiv om masseoppsigelser og virksomhetsoverdragelser som vi gjennom EØS-avtalen er pålagt til å tilpasse oss til, og som har gitt norske arbeidstakere sterkere stillingsvern enn vi har hatt tidligere i Norge. Rune Gerhardsen hevdet at ingen vedtak fattet i EU-domstolen har gått i favør av arbeidstakerne, da feilinformerer du, Rune. Sist 8. juni så vedtok EU-domstolen en dom mot Storbritannia fordi de ikke fulgte opp arbeidstakernes rettigheter i forbindelse med direktiv om virksomhetsoverdragelser, det finnes flere eksempler. Kanskje opplever vi nå til høsten at vi blir pålagt konsernfaglig samarbeid gjennom EU-direktiv. EUroLo anser EU for den viktigste arenaen i kampen for vekst og sysselsetting, EU er ikke motstandere. Motstanderne er nasjonale konservative regjeringer og arbeidsgiverne, EU gir drahjelp. Britiske LO med 8 millioner medlemmer ønsker påvirkning gjennom Brussel. Det skulle gi oss en antydning om at det er forskjellig på konservativ politikk og EU-systemet.

Sosialprotokollen i Maastricht gir fagbevegelsen større innflytelse i EU, den pålegger EU å finansiere samarbeid mellom partene i arbeidslivet, den pålegger EU til å følge opp avtaler mellom partene i arbeidslivet. Kollektivavtalene vil videreføres på arbeidsmarkedet. EU finansierer samarbeid mellom øst og vest-europeisk fagbevegelse, ja snart har den all-europeiske fagbevegelse på trappene.

Hva betyr disse opplysningene? Jo, at virkeligheten er mer nyansert enn retoriske påstander. Det er ingen umiddelbar konklusjon at fagbevegelsen blir svekket gjennom EU. Det er snarere tvert imot, særlig med et sterkere samarbeid. Europa er i endring, EU vil være arena for dragkampen for framtida. Jeg mener at det vil være både et politisk og faglig interesse å delta i denne kampen i EU.

Representant nr. 239 Per Skjærvik, Sør-Trøndelag

Landsmøte, dirigenter!

Jeg har lyst til å fortelle dere litt om hvorfor jeg og mitt nærmiljø er mot EU. Dem og jeg bryr seg ikke så mye om felles utenrikspolitikk, felles valuta og alt det der. Dem bryr seg om hvordan

hverdagen våres blir, hvorledes bygda blir, og hvorledes nærmiljøet blir. Og da er signalene som kommer gjennom media skremmende. Stabburet i Trondheim blir lagt ned, meieriene legges ned og et vaskeri i nærmiljøet legges ned. Og hva er grunnen til at dette skjer? Svaret fra dem som sitter i ledelsen er EU-tilpassing, og da er det ikke rart at folk seiler. Er det dette som er markedskreftene frie valg og som et EU-medlemskap vil løse i enda større grad, da er det ikke rart at folk stemmer Nei. Mye at disse tingene vil kanskje ha skjedd en gang i framtida uansett, men dersom vi går inn i unionen, vil det iallfall skje fortere. Og derfor mener jeg at vi bør holde oss utenfor. Jeg vil at det er det norske folk og våre politikere som skal bestemme farten og når det skal skje. En sånn EU-tilpasning holder på å snike seg inn i en statsbedrift som Postverket. Der begynner vi å få enkelte ledere innenfor de forskjellige resultatene som hevder at postkontorene er unødvendige. På Vecos sier dem at pakkene kan hentes på og bringes til bedriftene. Postens brev sier at brevene kan sorteres i en Moelven-brakke, og pengeformidling kan skje elektronisk via kontoene. Bedriftsøkonomisk sett har ikke Postverket bruk for postkontor andre plasser enn i sentrale strøk. Vi er i ferd med å skape et kontant og minst et kontaktløst samfunn. Alt dette skjer med markedskreftene velsignede frihets-valg. Og er det en sånn politikk vi ønsker skal rå landet, det er denne politikken som har makta i EU. Og jeg vil ikke at vi skal ha et samfunn der lønnsomhetsprinsippet skal være målestokken på om samfunnet er vellykket. Kampen mot de frie markedskreftene, det var jo kampen mot dem som sto i veien for velferdsstaten. Så velferdsstaten kan ikke bli uberørt når den skal innlemmes i et samfunnssystem der kapitalens fire friheter er grunnleggende. Og ved å stå utenfor EU kan vi føre en annerledes og uavhengig politikk. Vi kan gi støtte til og være et eksempel for de kreftene innenfor EU som vil begrense kapitalens friheter. Dette er Arbeiderpartiet og Norges alternativ til medlemskap i Den Europeiske Union.

Kjære landsmøtedelegater, vi har et ansvar overfor det norske folket: Stem Nei til EU. Takk.

Representant nr. 203 Anna Elisa Tryti, Hordaland

Ja, kamerater, ingen er tjent med at vi overdramatiserer konsekvensene av et Ja eller Nei til EU. Vårt felles liv i paritet etter 28. november er tjent med at vi innrømmer at det er gode argumenter på begge sider.

Tiden tillater at jeg vil ta for meg et forhold som har vært lite framme i debatten, nemlig hensynet til det brede, myndige folkestyret i Norge. For demokratiet, det brukes jo for et norsk medlemskap. Vi skal være med der beslutninger tas. Men kamerater, denne innflytelse kan vi langt på vei få gjennom annet internasjonalt samarbeid. Og det vi vinner vil ikke erstatte det vårt demokrati vil kunne tape ved medlemskap. Det at viktige beslutninger flyttes fra nasjonale organ til embetsmenn og en politisk elite i Brussel ved at vi får lite innsyn, ved at vi får større avstand til beslutningene. Demokratiet kan svekkes ved at vi mister troen på at vår deltakelse nytter. For Norge har helt spesielle tradisjoner for et bredt, myndig folkestyre med liten avstand fra folket til de politiske lederne. Og her ligger nettopp forskjellen til den svenske, mye mer aristokratiske kulturen. Det karrige landet vårt gjorde det aldri mulig til at vi fikk en oppsamling av store eiendommer på få hender med store sosiale forskjeller. Og disse spesielle tradisjoner har gjort oss myndige og stridbare. Vi innordner ikke lett i autoritetiske strukturer, vi melder oss ikke inn i virkeligheten. Vi tror at vi med vår deltakelse i politiske partier og organ skaper virkelighet. Vi styrer samfunnsutviklingen og vår virkelighet skal være forskjellig fra Høyres og Helmut Kohls virkelighet. For hvilken virkelighet er det som skapes fra en liten politisk og byråkratisk elite som møtes i Brussel fjernt fra folks hverdag, med et Europaparlament der sosialdemokratiet er i

tilbakegang. Og i denne forsamling så finner jeg det også riktig å spørre: Hva vil skje med demokratiet i vårt eget parti ved et EU-medlemskap? Vil vi få en ytterligere sentralisering og elifisering av makt til de få som har nettverkene, som har mulighet til å delta i Brussel. Kamerater, jeg tror at det brede folkestyret, politikken som arena for oss alle, ikke bare for de få på toppen i det politiske systemet, sikres best ved at Norge ikke er med i EU. Takk.

Dirigenten refererte to innkomne forslag, først fra.

Representant nr. 213 Jan Kristoffer Mathiassen, Hordaland

Ungdom/valgkamp

Når vi passerer år 2000 kan det ikke være slik at demokratiet stopper ved landegrensene. Et sant og ekte demokrati må omfatte flere demokratiske land.

Ungdom er opptatt av internasjonal solidaritet. Norge kan ikke alene innføre en ny økonomisk verdensorden. Dersom vi skal få en solidaritet for alle må de rike landene akseptere det, og gå i bresjen for det.

Miljøproblemene er internasjonale. For å løse dem må vi få til et system med bindene flertallsavgjørelser slik at også sinkene må følge opp avgjørelsene.

Ungdom er en viktig velgergruppe. Arbeiderpartiet ønsker å ta ungdom på alvor, og vil derfor utarbeide materiell rettet mot ungdom i den forestående kampanjen.

Dirigenten spurte Landsmøtet om forslaget kunne sendes redaksjonskomiteen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.

Det andre forslaget var fra

Representant nr. 255 Tore Sandvik, Sør-Trøndelag

Maastricht-traktaten til folket

Det norske Arbeiderparti går inn for at flest mulig av landets innbyggere skal få mulighet til å sette seg grundig inn i EU-saken. Et problem er imidlertid at debatten om norsk medlemskap i Den europeiske union er preget av slagord og skremselspropaganda fra både Nei- og Ja-sida.

En helt sentral del av debatten om EU-medlemskap er Maastricht-traktaten, som ligger til grunn for den norske søknaden. I tida før Unions-avstemningen i Danmark i juni 1992, ble den danske oversettelsen av Maastricht-avtalen lagt ut på alle postkontor og bibliotek. Både Ja- og Nei-siden i Danmark har i ettertid hevdet at det var riktig å la danskene lese avtale-teksten selv. I Frankrike ble Maastricht-traktaten på fransk levert ut på offentlige steder før folkeavstemminga.

Det norske Arbeiderpartiet mener at den norske versjonen av Maastricht-traktaten nå må legges ut på postkontor og bibliotek, samt sendes til skoler og utdanningsinstitusjoner i store antall snarest. Vi tror at en effektiv distribusjon av Maastricht-traktaten vil være et velegnet virkemiddel, slik at debatten om norsk medlemskap i EU går for seg på en saklig måte, der uenigheter og skillelinjer kommer klart fram. Det er viktig for Det norske Arbeiderparti at debatten om EU skjer på en måte som ikke splitter folket i to på en uforsonlig måte.

Derfor mener vi det er svært viktig at det blir lettest mulig for vanlige folk å skaffe seg traktaten, slik at de kan gjøre seg opp sin egen mening, og at det ikke blir Ja- og Nei-siden som legger alle premissene for debatten. Folket skal jo selv avgjøre EU-saken i en folkeavstemning til høsten.

Dirigenten forslo forslaget oversendt redaksjonskomiteen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.

Dirigenten gjorde Landsmøte oppmerksom på at det gjensto 51 navn på talerlista, og foreslo at de som da ønsket å tegne seg ga melding om det under neste talers innlegg, og at det deretter ble satt strek.

Vedtak: Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Representant nr. 004 Svein Olav Agnalt, Østfold

Partifeller!

For en som har deltatt som delegat på landsmøtet i 1972 og '94 virker det som vi befinner oss i to forskjellige verdener. Og selvsagt gjør vi det.

Som aktiv på Nei-siden i 1972, som leder av AIK i Østfold var liten rom for tvil. Nei-standpunktet var tuftet på en sikker overbevisning om at Ja til EF nærmest ville bety verdens undergang. I dag vet vi bedre. Et Ja til EU vil medføre til store forandringer, men et Nei vil også føre til endringer. Endringene vil komme uansett, og tro at vi kan bevare Norge uforandret, ja det er som å tro på julenissen. EU-medlemskap gir muligheter, ingen kan underkjenne at vi får en viss mulighet for innflytelse. At EU kan være et middel i miljøkampen. Heller ikke det forsvarspolitiske aspekt er uvesentlig. Men - og det er et men, for meg og mange med meg er det også andre aspekter, viktige i så måte. Mangel på demokratisk styring, ja til friere markedskrefter, mindre muligheter til å føre sosialdemokratisk politikk slik vi kjenner det er også riktig. Handelspolitisk har vi en EØS-avtale, som er blitt oss fortalt, står på egne bein - vi har tillit til det.

I likhet med 1972 kommer jeg på dette landsmøtet til å stemme Nei, men mitt standpunkt er denne gang formet gjennom tvil. La oss alle gi hverandre rom for tvil. Kanskje er det ikke skråsikkerheten, men bryning av syn som gir det riktige svar. Selv om mitt standpunkt tas i dag er Nei, er jeg og mange med meg villige til å vurdere vårt syn en gang til om Sverige og Finland sier Ja. Det er langt fra så sikkert som det blir fremstilt her at våre nordiske granner sier Ja, men gjør de det kan det bli vanskelig å forsvare at grensa til Europa skal gå langs kjølen. Inntil 28. november må hver og en av oss ha respekt for hverandres syn - ha tillit til hverandre. Skal vi lykkes med det, må et Ja til EU på dette landsmøte ikke bli fulgt opp av et parti som forsøker å presse oss som er i tvil. Gjøres det, og settes partiets organisasjon for sterkt inn kan vi alle lett miste herredømmet - det ønsker ingen av oss. Det setter store krav til oss. Jeg tror Det norske Arbeiderparti i 1994 er moden til å forvalte dette ansvar. Takk!

Representant nr. 045 Inger Lise Husøy, Oslo

Mange har sagt at det er en vanskelig debatt. Og det synes de sjøl også så lenge som at de trodde på alle de spekulative presseutspillene, alle mistenkeligjøringene og ping-pongspillet med sitat. Jeg har for min del fått nok med oppklaringer og Nei-sidas agitasjon har ikke lenger noen troverdighet for meg. Jeg går trøtt av å tenke på alt som kan gå galt. Olof Palme har sagt at politikk er å ville. Og jeg vil noe, og innser at nasjonalstaten er utfordrer av den verden som er utenfor landegrensene våre. Og derfor så må jeg ville noe, og den virkeligheten er EU.

Debatten er en sammenblanding av systemkritikk, av EUs politikk og av skiftende regjeringers innenrikspolitik. Mange snakker om EU som om det var et politisk parti vi skulle melde oss inn i, men det er jo en politisk arena. Og jeg vil på bakgrunn av debatten i dag minne om at det er Det norske Arbeiderparti som er norsk, ikke våre ideer og ikke arbeiderbevegelsen som er internasjonal.

Men dere har rett i at det bli vanskeligere å gjennomføre vår politikk i EU, men det er bare hvis det er de liberale og de konservative kreftene som vinner fram - og da vil de også vinne fram i Norge. Det er slik demokratiet fungerer, og det er velgerne i Europa som avgjør - ikke EU. Og hvis Giskes beskrivelse hadde vært riktig, så hadde det aldri blitt sendt en søknad. Og hvis han har rett hvorfor er det ikke da et kjempeopprør i gang i Europa mot EU? Tvertom så er det stadig flere som banker på EUs dør.

Forhandlingsresultatet sier noe om hva slags framtid vi vil få i EU. Med et Nei, så vet vi ingenting. Det eneste som er sikkert, er at ingenting vil være som det har vært. Og min radikale drøm, det er at vi skal ta med alle våre flotte sosialdemokratiske damer ned til Brüssel, ned til EUs kontor å stå sammen med sør-europeiske kvinner og jobbe for bedre velferdsordninger for oss alle i Europa. Vi har gode erfaringer her i Norge, og vi har selvtillit og tro på våre ideer, men vi må da gå videre å erobre nye skanser. Og jeg mener at vi har en naturlig plass på EUs regjeringskonferanse i 1996 når kjempeviktige beslutninger som vil påvirke oss uansett skal tas. Da bør vi sitte ved det bordet.

Representant Jens Stoltenberg, Sentralstyret

Partifeller!

Kristin Johansen fra Finnmark brukte i sitt innlegg et argument mot EU-medlemskap som jeg har hørt flere ganger før. Hun sa at det er langt fra Finnmark til Oslo, men at det er enda lenger fra Finnmark til Brüssel, og at hun derfor var mot å flytte beslutninger ned til Brüssel.

Men diskusjonen om hvorvidt vi skal bli medlemmer av Den europeiske unionen eller ikke, handler ikke om hvorvidt vi skal flytte beslutninger ned til Brüssel, det handler om hvorvidt vi skal delta i beslutninger som allerede fattes utenfor landets grenser. Det er mange beslutninger der ute som angår oss, og spørsmålet er skal vi ta del i de beslutningene.

Rune Gerhardsen sa i sitt innlegg at vi som er tilhengere av norsk EU-medlemskap bør slutte å si at EU er et redskap for styring. Og han sa at kapitalens frihet er selve meningen med hele EU-samarbeidet, og han sa at det ikke finnes et eneste eksempel på at EUs institusjoner har grepet inn overfor kapitalen eller enda mindre har tatt arbeidstakernes parti i en konflikt mellom arbeid og kapital. Det er ikke riktig. Bare for noen få minutter siden hørte vi lederen av sosialistgruppen i Europa fortelle om at nå har de vedtatt direktivet om konsernfaglig samarbeid, og at EUs ministerråd om kort tid vil vedta dette direktivet. Det betyr økt innflytelse på arbeidstakere som jobber i de multinasjonale selskapenes bedrifter rundt omkring i Europa. Det er noe vi har jobbet med på nordisk plan veldig lenge, men ikke fått til - nå har de fått det til i EU. Det er å ta arbeidstakernes parti på bekostning av kapitalens interesser.

EU har mange regler som sikrer arbeidstakernes rettigheter. De har regler om likelønn, og regler om arbeidstid. Og som Vidar Bjørnstad sa for et øyeblikk siden, så er det altså ikke mer enn noen få dager siden - så sent som 8. juni, at Storbritannia ble dømt for ikke å følge opp de reglene og pålagt å styrke arbeidstakernes rettigheter ved overtakelse eller ved oppkjøp av bedrifter.

Dessuten er det slik at EUs planer om å lage en felles sentralbank og en felles valuta, det handler også om å styre kapital; får vi til en felles valuta, så avskaffer vi mulighetene for valutaspekulasjon til de valutaene som inngår i det samarbeidet. Det gir arbeidstakere økt trygghet, det er å ta parti for arbeidstakerne mot kapitalens ubegrensede rett til å styre.

Det er riktig at EU har bestemmelser om fri flyt av kapitalen innenfor de regler som til enhver tid gjelder. Det er nedfelt i Roma-traktaten og det er nedfelt i Enhetsakten som vi har sluttet oss til gjennom EØS-avtalen. Så det er regler som gjelder allerede i dag for Norge, og som vi også er

en del av, og som Rune Gerhardsen og jeg er enig om at vi bør ha; fordi både Rune Gerhardsen og jeg er enig om at vi bør ha EØS-avtalen.

Så det EU-medlemskapet handler om er ikke om vi skal ha fri flyt av kapital, men det handler om hvorvidt vi skal delta i det politiske samarbeid som bestemmer kjørereglene for den fri flyten.

Representant nr. 275 Kristin Røymo, Nordland

Ja Jens, jeg kommer etter deg, men etter tidligere uttalelser i kveld så burde jeg ha ønsket at du kom etter meg.

Jeg har mange ganger spekulert på hvorfor jeg har blitt politisk aktiv når jeg ser på hvordan hverdagen min arter seg. Mange og lange møter, våkenetter hvor jeg tenker på hvordan jeg skal gripe an for å fremme en sak, spekulere over verdensproblemene, o.s.v. Med motstand kommer nederlagene, eksemplvis nord-Norge-banen, mørketida er så grusom - det så mørkt, det er så dystert, alt er helt forferdelig, sånn som det arter seg for veldig mange andre aktive politikere.

Jeg jobber i en barnehage. Etter en sånn våkenatt, etter en sånn mørk dag, så møtte ungene i døra når jeg kom om morran, de var fordypa i en samtale. Og vet dere, sier en av ungene, det dør mange unger hver dag for de har ikke mat å putte i munn. Mmm, sier han Christian på seks, ho mamma ho sier at vi må spise opp maten vår for vi må tenke på ungene i Afrika som sulter. Ja, sier Maria, hun er tre år, det går an at vi kan sende maten vår til Afrika, så får de lov til å spise den. Og det er rimelig sterkt folkens, for samtlige av disse sju ungene som satt i denne samtalen, de kom springene bort til meg når jeg kom der i døråpningen og så på de, flokka seg rundt føttene på meg og så sa de: Store Kristin, hva skal vi gjøre for å hjelpe ungene i Afrika? Og da forstår jeg det, da forstår jeg hvorfor jeg må fortsette å jobbe på tross av nord-Norge-banen og på tross av mørketida. Og jeg ønsker at disse ungene skal fortsette å være engasjert også når de er unge voksne og når de er voksne og når de er gamle voksne. Og jeg skjønner at vi nå står overfor et valg, et viktig valg med tanke på å oppmuntre dem til akkurat det. Og jeg kan faktisk ikke si til disse ungene at svaret er en europeisk union bestående av tolv av de aller rikeste landene i verden. Der privat forbruksvekst, sterk fellesvaluta og det innad er stadig sterkere og fra før av rik blokk. Vi ser nasjonalt at programmene blir overprøvd i den praktiske politikken. Og at det har en voldsom negativ innvirkning på den folkelige deltakelsen. Det er et kjempe demokratisk problem: EU eller ikke EU, det svekker den politiske aktiviteten utover i Norges land. Og hva vil disse ungene tenke i en gitt situasjon der vi har et ministerråd som er et lukket forum, der ingen kan stilles til ansvar overfor velgerne. Hvor blir det av deltakelsen da? Og vil det kun stå igjen en følelse av avmakt? Jeg bare spør og sier Nei til Den Europeiske Union.

Dirigenten refererte permisjonssøknad fra representant nr. 152, Roar Tandberg, Vestfold, som søkte om permisjon ut dagen p.g.a. dødsfall

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Representant nr. 033 Knut Lange, Akershus

Kjære Landsmøte,

Jeg har lyst til å begynne nøytralt, hvis vi slår opp på side 4 i saklisten punkt 2, så ser vi vel på godt og ondt, litt om hva internasjonalisme er.

Giske snakke om generasjonene. Min far er nå høyst velgående 90 år gammel etter et politisk liv

som startet tidlig i tyveårene. I 1972 ble han spurt hvorfor han var sånn ivrig tilhenger av å gå inn i det som den gang ble kalt EEC. Og da bare så nærmest uforstående på den som spurte og sa: Jammen det er jo det vi har drømt om hele tiden. Så det ligger en lang tradisjon i arbeiderbevegelsen for å gå ut og benytte i arenaer som det er mulig å få til, men det har tatt tid. I mindretallets innstilling finner jeg et gjennomgangstema som undrer meg, Det går igjen fra side til side at vi står sterkere alene, og hvor er sosialdemokratiet i det? Det minner meg om en historie om at Finn Lie en gang skal ha blitt spurt hva han mente om gruppearbeid, og da sa han at kråker flyr i flokk, ørner flyr alene. Jeg synes også at det er et viktig poeng ved argumentasjonen fra motstanderne at de er veldig uklare på hva det er som egentlig er forskjellen når de er positive til EØS og negative til EU. Veldig mye argumentasjon rammer EØS kanskje mer enn det rammer EU.

Noe av det som for meg er sentralt, er jo at et av problemene for norsk økonomi er jo at vi trenger en konkurransedyktig industri for å skape de verdier som siden kan overføres til nyttig virksomhet til andre sektorer av samfunnet. Men da må vi sørge for at denne industrien er i stand til å løse de oppgavene som den skal ta seg på. Og hvis vi skal nå våre handelspolitiske mål, skal vi ha en sterk økonomiske verdigenerator i vårt velferdssamfunn, må vi gi vårt næringsliv flat bane å konkurrere på - ikke motvind og oppoverbakke. Blir vi stående utenfor EU og en bedrift har valget mellom å investere i Halden utenfor EU eller i Strømstad innenfor EU, så vil en trygghetssøkende bedrift sannsynligvis velge Strømstad. Investorer vil i større grad flytte utenlands.

Representant Solveig Torsvik, Sentralstyret

Dirigent!

Trond sa i sted at det haster med å redde miljøet i Europa. Det er millioner av arbeidsløse i Europa, det er millioner av fattige. Og da spør jeg Trond: Hva vil du gjøre med det? For de av oss som føler at vi trenger mer samarbeid i Europa og ikke mindre, blir spørsmålet sjølsagt: Hvilket alternativ finnes til EU? Motstanderne består av konservative i England som mener at EU er altfor opptatt av å regulere sosiale rettigheter, og motstandere i Norge som hevder at EU kun er opptatt av kapitalinteresser. Det består av franske motstandere som vil øke sine egne tollmurer, og av danske motstandere som vil ha en omgående åpning mot personer i Øst-Europa. Og det består av folk som mener at hvert enkelt land får drive med sitt. En ting er i alle fall sikkert. Motstanderne har ikke et samlende svar, og ikke en strategi for et samarbeid med å frede Europa. I Norge misliker Nei-sida å spille på samme banehalvdel som høyrefløyen i Storbritannia, Tyskland og Østerrike. Og de føler seg uvel i forvissningen om at det er overveldende flertall av deres politiske meningsfeller i Europa har kommet til at EU er nødvendig. At et nytt Europa der pengeflytting ikke hindres av nasjonale grenser. Faktisk trenger noe mer enn maktesløse politiske fellesskaper, og at vi ellers vil få et Europa hvor økonomien går foran politikken.

Når jeg har valgt å si Ja til norsk EU-medlemskap er det ikke p.g.a. EUs fortrefeligheter i dag. Det er langt igjen til et sosialdemokratisk, humanistisk og økologisk godt europeisk fellesskap. EU er allikevel i dag den arena som finnes for en kamp om solidarisk samfunn. Ja EU er rett og slett den organisasjon som har krefter i seg til å sørge for en mer rettferdig fordeling i Europa, og som også kan bidra med tyngde i andre deler av verden. FNs generalsekretær på femtallet, Dag Hammarskjöld, skal en gang ha uttalt at FN ikke er til for å bringe menneskene til himmelen, men for å frelse dem fra det motsatte. Kanskje kan noe tilsvarende sies om EU i dag. Det er noe om å hindre at det perfekte blir det godes fiende.

Venstresida har alltid vært forbundet med velferdssamfunnet, med samfunnsstyring, for å fordele

rettferdig mellom folk og distrikter, og med et aktivt og i praksis internasjonalt engasjement for solidaritet. Aldri med kun å rope høyt og moraliserende om hva man liker ved andre. Det må med respekt å melde være et tankekors for mange at EU-skeptikerne i Europa sjelden er sosialister.

Representant nr. 162 Odd Andersen, Telemark

Dirigenter, partikamerater !

Før jeg begynner på mitt stykke, vil jeg bare si en liten ting: Det ble foreslått i fra Amerika at de skal få 70% av lønn de som ikke hadde arbeid. I Norge gir de under 40 til de som går på sosialkontoret, ca. 60 til de som er arbeidsledige og så gir de 100% av industriarbeiderlønn til de er kamerater med noen av de som er mot det som antakelig blir flertallet her i kveld.

Jeg vil tillate meg å gå rett på sak og uttrykke min bekymring over at vi som sosialdemokrater har stagnert i de senere år; ikke fordi vi ikke har hatt ambisjoner om å styre og videreutvikle samfunnet, men fordi vi har følt at styringsmulighetene har vært for små og for svake i vår moderne tid. Og når en føler at en ikke lykkes i å videreutvikle seg kan det lett føre til det motsatte, nemlig at det hele stopper noe opp. Vi har famlet noe i leting etter hvordan vi skal styre og forme framtiden til oss og ungene våre, for det er å styre og lede samfunnet vi som sosialdemokrater vil. Mye av dette tror jeg skyldes at mens lovverk og regler er nasjonale, er mange av problemene og utfordringene internasjonale eller i det minste flernasjonale. Næringsliv og miljø er to av de mest kjente brukte eksempler, men la oss gjerne ta også med kriminalitet hvor det er behov for omfattende internasjonalt samarbeid for å få bedre kontroll over situasjonen. Det hjelper så lite at vi som et lite land har gode lover og redskaper for sikring av velferd og trygghet for innbyggere når andre land har andre og svakere ordninger. Det er også et stort problem dersom de ulike naboland har ulike regler. Kan noenlunde like rammebetingelser landene mellom bidra til at næringslivet kan konkurrere på mer like vilkår.

Jeg nevnte innledningsvis at det er mange styringsproblemer og at utfordringene er flernasjonale. Det er mange om mulighetene også. På vei inn i kunnskapsamfunnet må vi innse at kunnskap og kompetanse er internasjonale. Kunnskap er jo nemlig et fenomen, for det er jo med den som med gleden og lykken, den blir mer verdt jo flere som får ta del i den. For ungdommen er det altså en helt vesentlig betydning å ha tilgang til læresteder og arbeidsmarkeder i andre land ute i Europa. Norsk medlemskap i EU er ikke noe endelig mål for meg, men det er et vesentlig skritt på vei mot utvikling av et mer internasjonalt, gjerne globalt samarbeid og ordnede forhold. Vi må få slutt på at verdens land og folk konkurrerer med hverandre på et rent kapitalistiske prinsipper. Andre lands arbeidstakere sliter for sultelønn og vestens arbeidstakere blir ledige. Det eneste som høster profitt av slik internasjonalt samarbeid er bedriftene og kapitalen.

Representant nr. 139 Trond Jensrud, Buskerud

Kamerater!

Min skepsis til EU har tydeligvis vært grunnet på en grunnleggende feil premiss. Jeg har nemlig tatt utgangspunkt i EU slik det er og slik EU sjøl har vedtatt at unionen skal utvikle seg. Men jeg har nok dessverre oversett en viktig faktor, nemlig muligheten til forandring.

Jeg har ment at vi ikke burde bli medlem i EU fordi man der har en miljøpolitikk som ikke er bra nok. Når man vet at miljøstandarder på miljøområder med enstemmighet, blir det sinkene som bestemmer. Men det gjør jo ikke noe, vi skal inn for å forandre.

Jeg har ment at vi ikke burde inn i EU fordi man da ikke er sikret at det blir norsk forvaltningspraksis over fiskeriressursene. I dag er det stor forskjell på den forvaltning EU og Norge fører. Men det gjør jo ikke noe, vi skal inn for å forandre.

Jeg har trodd at EU-medlemskap ville øke avstanden fra beslutningstakerne til folket. Dessuten er avstemningene i ministerrådet hemmelige. Det gjør jo ikke noe, vi skal inn for å forandre.

Ut i fra det jeg har hørt Gro, Grete, Thorbjørn og Solveig Torsvik har sagt, har jeg forstått at målet for Norge er å komme inn i EU for å kunne forandre. Men det er underlige at man ikke har gitt det til uttrykk på noe punkt i medlemskapsforhandlingene. Det står ingenting om at man ønsker å endre sysselsettingspolitikken, fiskeripolitikken, distriktspolitikken, beslutningsstrukturen eller andre viktige områder. Virkeligheten er at man har akseptert alle sider ved Romatraktaten, Enhetsakten og Maastricht-traktaten i utgangspunktet, selvfølgelig. Virkeligheten er slik i EU at ingen kan bli medlem uten å akseptere dette. Søkerlandene har fått overgangsordninger, men ikke unntak. Så vidt jeg har funnet ut er det ingen unntak, kun overgangsordninger de norske forhandlerne har overtatt.

Det forundrer meg også at når det blir påpekt konkrete punkter i traktaten i fra Nei-siden, så svarer Ja-siden at det dreier seg om en prosess - vi er ikke forpliktet. Men vi skal da altså inn i et forpliktende internasjonalt samarbeid, men det er bare forpliktende når vi liker at det er forpliktende, og ikke når vi ikke liker det. Sånn er det sjølsagt ikke, enstemmig vedtatte traktater om Den Europeiske Union er sjølsagt forpliktende også for Norge som medlem.

Til slutt; Berntsen lurte på hvorfor vi på Nei-sida ikke siterte mer fra Gro og Thorbjørn, sjøl om de har snakket en halvtime hver her i dag. Når vi siterer Carl Bildt, så er det for å vise at han har andre visjoner og andre håp om hvordan han mener at EU skal utvikle seg enn det Gro og Thorbjørn har. Og de kan nødvendigvis ikke ha rett begge to, da er det viktig å få fram den nyansen.

Representant nr. 190 Terje Emil Johannessen, Rogaland

Dirigenter, kamerater!

Etter at jeg stemte Nei i '72, så har jeg lært meg to viktige ting. For første så har mine eldre partikamerater i Haugesund under programdebatten løfta nasjonalismens og fascismens kjennetegn og farer ut av historiebøkene mine og inn i virkeligheten. I den tiden som har gått har ens rekke enkelt hendinger i mange land i Sør- og Øst-Europa bekreftet fullt ut de advarslene og de analysene som besteforeldregenerasjonen i partilaget mitt kom med da de argumentert for et tett og forpliktende samarbeid i Europa. For meg, oppvokst i idylle Norge etter krigen, så har denne prosessen vært et lite jordskjelv som har fått mange andre perspektiver til å forandre seg. Derfor er jeg også inderlig uenig i Trond Giske, Hallvard Bakke og Rune Gerhardsen i deres analyser. Det er bare på en måte vi kan komme på offensiven i forhold den tiltakende nasjonalismen i Europa. Det kan bare skje gjennom et forpliktende europeisk samarbeid, og med å veve den europeiske veven enda tettere.

Den andre tingen jeg har lært på disse tjueto årene, er at norsk økonomi fungerer med en hårfin balanse mellom privat og offentlig sektor med utgangspunkt i en åpen markedsøkonomi. Vi må ikke gå oss blinde i offentlig sektor og offentlige budsjetter på en slik måte at man setter seg ute av stand til nettopp til å se nettopp det. Uten en høyere verdiskapning i hele samfunnet, vil vi få alvorlige problemer med kunne arrangere og opprettholde en sterk og offentlig sektor. Skal vi nå komme oss videre med arbeide for å sikre full sysselsetting, så må man ha blikket rettet mot, og utnytte ressursene og mulighetene våre bedre enn vi har mulighet til å gjøre i dag. Og jeg føler at

mange EU-motstandere har et altfor størknet og mekanisk syn på hvordan Maastrichts økonomi i dag egentlig fungerer, og da blir også konklusjonene gale når en vurderer de økonomiske virkningene ved et medlemskap.

Til slutt, partikamerater, Trond Giske argumenterer i innlegget sitt ikke bare mot EU-medlemskap. Når han står med Maastricht-traktaten i hånda og argumenterer mot medlemskap på prinsipielt grunnlag så inkluderer det også det vi har vært med på gjennom EØS-avtalen. Noe annet kan jeg - i likhet med Knut Lange i sted, ikke forstå hva det han sier. Og da befinner han seg i en helt forskjellig virkelighet enn min. Jeg sjøl har vært gjennom en lang prosess, det er umulig å komme inn på alle vurderingene på 3 minutter. Under sterk tvil stemte jeg Ja på forrige landsmøte til at vi skulle forhandle om medlemskap. I kveld så kan jeg slå fast at jeg har gått fra Nei til Ja, og jeg har lært svært mye underveis. Takk

Representant nr 167 Jakob Olaus Mo, Aust-Agder

Partifeller!

For Arbeiderpartiet må det være avgjørende betydning å bidra til fred og stabilitet i Europa. Sikkerhet og stabilitet kan bare oppnås i fellesskap. Utfordringen ligger derfor i et tettere politisk samarbeid i Europa, et samarbeid mellom demokratiske land.

Programforslaget, et solidaritetsalternativ for Europa, gir retning for Arbeiderpartiets holdning til dette. Utgangspunktet er vårt partiprogram, vårt idégrunnlag sett i sammenheng med de omveltningene vi har og har hatt i Europa - og ikke minst Europa og sosialdemokratiet. For Arbeiderpartiet har de store omveltningene i Europa etter 1989 åpnet mulighet for et samarbeid mellom nasjoner som tidligere var en fjern drøm. Den kalde krigen er avsluttet, og det formes nå et nytt Europa. Utgangspunktet for samarbeidet er ikke lenger den kalde krigens begrensninger, men et alleuropeisk samarbeid er innenfor rekkevidden. For Norge og Norden er dette utfordringen. Vi kan nå samles innenfor rammen av en bred politisk samarbeidsordning i Europa. Vi har en historisk mulighet til å bygge et Europa med felles sikkerhet, trygge demokratiet og øke velferden for alle. Norge og Arbeiderpartiet har rike tradisjoner med å samarbeide forpliktende internasjonalt; for sammen med andre demokratiske nasjoner å løse de grunnleggende utfordringer vi står overfor. Arbeiderpartiet må aldri gå bort fra denne grunnleggende utfordringen. For meg er det sikkerhetspolitiske aspekt om fred og stabilitet i Europa det overordnede hensyn når jeg vil anbefale norsk medlemskap i EU. For meg er enklere denne gang å gjøre det. De enorme politiske endringene i Europa de siste årene, har snudd de sikkerhetspolitiske utfordringene på hodet. Arbeiderpartiet må føre en politikk som kan virkeliggjøre drømmen om et stabilt sikkerhetspolitisk Europa gjennom et forpliktende politisk samarbeid.

Aut-Agder Arbeiderparti har deltatt aktivt i debatten om Norges forhold til EU. Helt siden Europagruppene ble etablert. Vi har anbefalt medlemsøknaden i sin tid, og representantskapet i fylkespartiet har for to uker siden debattert forhandlingsresultatet og uttaler enstemmig at Regjeringen har gjort en god jobb ut i fra de forutsetningene som lå til grunn for forhandlingene. Fylkespartiet uttalte også at skal vi makte å styre kapitalkreftene og løse de grunnleggende spørsmål for menneskeheten som fattigdomsproblemene, befolkningsekspløsjonen og miljøtrusselene, må forpliktende overnasjonale avtaler inngås og sterkere internasjonalt lovverk utvikles.

Partifeller, for min del vil jeg anbefale Landsmøtet å si Ja til EU.

Representant nr. 021 Wenche Paulsrud, Akershus

Kjære Landsmøte!

Det er mange absolutter som hevdes i EU-debatten, både fra Ja- og fra Nei-siden. Men en ting bør vi alle kunne være enige om, og det er at i den virkelige politikken er det svært, svært få absolutter. En av de absoluttene som Nei-sida hevder er at et norsk EU-medlemskap vil bety en svekket fagbevegelse. I argumentasjonen som brukes blir europeisk fagbevegelse framstilt som en maktesløs og oppgitt liten gruppe som viljeløst lar seg rive med i den super-liberalistiske malmstrøm av en institusjon som kaller seg Den Europeiske Union.

Dette er grov undervurdering, for å si det pent, av våre fagforeningskamerater i Europa. I virkelighetens verden er situasjonen selvfølgelig en annen. Fagbevegelsen i Europa representerer et stort mangfold av historie og organisasjonstradisjoner, kultur, styrke og makt angår. I noen land er fagorganisasjonen ung og optimistisk; for bare et par tiår siden kjempet de med våpen i hånd for demokratiet i sine land. I enkelte andre land er organisasjonene små, oppdelt etter partipolitiske og religiøse skillelinjer. Og i andre land finner vi store, sterke organisasjoner som i likhet med norsk fagbevegelse representerer en sterk kraft i arbeidet med å styre samfunnsutviklingen. Alle disse organisasjonene har dette felles at de ønsker et Europa med full sysselsetting og en rettferdig fordeling av godene. De har også det til felles, at i lys av nasjonalstatens manglende muligheter til å styre de faktorene som påvirker disse forholdene, ønsker å bruke EU som verktøy for å få dette til. De har innsett at skal fagbevegelsen kunne øve reelt påvirkning på samfunnsutviklingen framover, så må dette arbeidet foregå i et overnasjonalt forpliktende samarbeid mellom selvstendig nasjoner.

Kamerater, jeg tror ikke at det bare er Nei-sida som har sett lyset når de hevder at vi er sterkest når vi står alene. Jeg vil være rimelig trygg på at sammen med våre fagforeningskamerater i Europa vil vi stå mye sterkere når vi skal gå løs på utfordringene framover - arbeidet med å trykke sysselsettingen og fordele rettferdig. Det er en av årsakene til at mitt svar er et Ja til samarbeid og Ja til EU. De andre årsakene rekker jeg dessverre ikke å begrunne. Takk.

Representant nr. 052 Ivar Leveraas, Oslo

Partifeller!

I sitt dikt om blåveisfamilien, så skrev Arne Paasche Åsen: I pakt med sin tid er det være før tinde, før bordet er dekket og all ting er gjort. Hver nølende tviler som melder seg siden skal likevel ikke bli jaget på port.

I hele mitt voksne liv har jeg i mitt hjerte vært Ja-menneske i dette spørsmålet, så slik sett har jeg ikke vært blant tvilerne. Men jeg ser selvfølgelig sterke og svake sider ved EU, og fordeler og ulemper for Norge, og respekterte folkets Nei i 1972. Og vi må ha folket med oss på vei til Europa.

Norge og det norske folk har faktisk tvilt lenge, og gjør det fortsatt. Og det standpunktet vi skal ta den 28. november, det vil ha store konsekvenser for mange år framover. Men vi må altså avklare vår tvil og nærmere oss et endelig standpunkt. Og for meg er det på en måte tre spørsmål som er avgjørende. Et første er at Norge hører hjemme i Europa, politisk, kulturelt, økonomisk. Og gitt at Finland og Sverige er med har jeg faktisk vanskelig for å forestille meg Norges rolle utenfor EU. Og selv om EØS resultatene blir varige, så vil vi bli stående på utsida der beslutninger fattes og med et EU som åpner seg østover kan det bli ganske fatalt for Norge.

Og for det andre: Norge er et lite land med en åpen økonomi og sterk avhengig av land omkring

oss. Vi vet at det er små land som har sterkest interesser av en samordning av landenes økonomiske politikk på tvers av grensene, og EU er et bedre og med effektivt alternativ for det enn noe annet aktuelt og realistisk alternativ.

Og det tredje: Hvor er det mest meningsfylt for demokratiske sosialister å gjøre en innsats framover? Hvor kan vi påvirke utviklingen utover det vi kan gjøre i Norge selv? Utenfor kan vi selvfølgelig være rene og ranke. Men det er innefor EU at de mest avgjørende beslutningene for sentrale viktige sider ved norsk samfunnsutvikling fattes i årene framover. Og det er kjernen i solidaritetspolitikken å være med å gjøre jobben før bordet er dekket og allting er gjort.

Representant nr. 186 Rune Dāvøy, Rogaland

Kjære Landsmøte!

Det er mange som snakker om fred og sikkerhet i kveld. Det var en tanke som slo meg plutselig: Er det sånn at folk tror det blir krig i morgen? Nei, det har aldri vært så sikkert i vår del av verden som nå. Er det sånn at en tysk kanon som det står EU er mye farligere enn en tysk kanon som det står NATO på? Nei, jeg tror ikke det, det er den samme kanonen vil stoler på - ikke som.

Så over til noe helt annet. Velferdsstaten er fantastisk stolt, flott byggverk som arbeiderbevegelsen har kjempet fram gjennom mange års kamp. Et system som sikrer alle innbyggerne grunnleggende rettigheter og sosial trygghet. Kanskje er nettopp dette byggverket vårt viktigste bidrag til verdenssamfunnet. Nå har t.o.m. verdensbanken etterhvert begynt å innse at den markedsliberalistiske politikken som er blitt påtvunget U-landene, kanskje ikke er den rette. Kanskje kan den nordiske modellen være noe å hente lærdom av. Da må det være en særlig oppgave for arbeiderbevegelsen å sørge for at nettopp dette byggverket også i framtiden kan være en inspirasjon for andre. Men vi ser at velferdsstaten er under press. I Finland er ledigheten over tjue prosent. I Sverige har statsgjelda passert tusen milliarder kroner. I Danmark så har de levd med ti prosents ledighet i tiår. I Norge snakker vi om å kutte velferdsgodene. Hva kan et EU-medlemskap bety for dette? Vi vet at EU-kontingenten vil svekke statsbudsjettet med rundt tolv - sytten milliarder kroner- en eller annen plass der. Hva slags spetakkel vil dette bli? En eneste bitte, bitte liten søt solidaritets milliard som vi hadde i høst; vi husker hvordan det ble. Sytten milliarder, tolv milliarder hva betyr det? Harmonisering av skatter og avgifter - er det noen som har regnet på det? Er det noen som tør? Noen har anslått en milliard, ti milliarder, tjue milliarder, tredve milliarder. Hva vil det bety for velferdsstaten som vi har bygd opp? Det kan hende at om ikke altfor mange år så er ikke den nordiske modellen den inspirasjon den en gang har vært og fortsatt er.

Til slutt så vil jeg takke Thorbjørn Berntsen for den støtten han ga til forslaget om å sende Maastricht-traktaten ut til folket. Han sa: Jeg anbefaler folk å lese Maastricht-traktaten ; det er altfor få som har lest den. Dette vel kan vanskelig tolkes på en annen måte enn som en støtte til nettopp det forslaget. Takk for oppmerksomheten, og lykke til de øvrige 73 talerne som står etter meg. Det blir en lang natt, men lykke til allikevel.

Representant nr. 177 Vebjørn Aalandslid, Vest-Agder

Kamerater!

Den franske presidenten, Francois Mitterrand, ble etter Berlinmurens fall bedt om å komme med en kommentar på hans syn på Tysklands samling, europeiske integrasjon. Han sa: Nå kan landene i Europa gå hand i hand fram mot år 2000 eller så kan landene gå hver for seg tilbake til 1914. Det at EU-samarbeidet har en fredsbevarende effekt anerkjennes av både Nei-sida og Ja-sida. Men Nei-sida stopper der og sier at eventuelt norsk medlemskap ikke vil ha noen effekt på fredsamarbeidet. Dette er en merkelig argumentasjon. Fordi at jo flere stabile demokratier som stiller opp om EU-samarbeidet, jo tryggere blir vår sikkerhet, også hvis vi utvider sikkerhetsbegrepet til å gjelde miljøvern.

Debatten her i dag går på hvordan AP og Norge kan få størst mulig innflytelse. Kan vi nå våre mål om samarbeid gjennom å være et eksempel på etterfølgelse? Jeg tror ikke at isolasjon er svaret på framtidens problemer. Det å konstant måtte tilpasse seg virkeligheten, kan heller ikke være særlig sosialdemokratisk - for det er jo det som er alternativet. Uansett hvilken politikk vi velger å føre på nasjonal plan, så vil den politikken EU fører på miljø, på sikkerhet og på økonomi ha så stor innflytelse at våre nasjonale prioriteringer vil være lite verdt. Dette fordi vi er avhengig av det samme miljøet, den samme sikkerheten og den samme økonomiske verdensorden.

Verden, det er mye mer enn EU, det er et vanlig utsagn fra Nei-sida, og det er sjølsagt riktig. Men ingen kan overse at EU-området representerer over en tredjedel av verdens samlede kapital og ressurser. Begge sider ønsker å forandre dette for å oppnå en mer rettferdig verden. Forskjellen det er at Ja-sida vil påvirke de som har muligheter til å forandre, mens Nei-sida vil bygge en ny økonomisk verdensorden med utgangspunkt i Norge. Vi på Ja-sida vi blir ofte kritisert for å være naive, fordi vi tror det er mulig å forandre EU. Men Nei-sida er vel ikke noe mindre ambisiøse de, i og med at de vil forandre EU og verden, og dette skal de gjøre uten stemmerett. Takk for oppmerksomheten.

Representant Walborg Fossan, Kvinnepolitisk utvalg

Kjære Landsmøte!

Alle hører hvor jeg kommer fra, dere ser at jeg er et kvinnfolk, noe vet at jeg er vara på Sametinget. Jaså, tenker dere - også?

Tidlig i debatten så tenkte jeg at hvis jeg skal gå på den talerstolen, som jeg følte at jeg hadde behov for, så måtte jeg kanskje gjøre det ved å liste meg opp, kikke forsiktig over kanten også hviske at jeg er for EU. Nå har jeg ombestemt meg. Jeg kommet frem til at jeg ikke vil hviske. Jeg vil si tydelig i fra at jeg er for medlemskap.

Det innrømmes blant annet fra Steinar Pedersen fra Sametingsgruppa at mange elementer i avtalen er god. For meg virker det nesten som om at det var lite som skulle til for at han hadde havnet på et Ja-standpunkt. Men han mente at avtalen ikke var helt god når det gjaldt å sikre samisk språk og kultur. Jeg spør: Kan vi ikke beskytte det innenfor EU? Mister vel ikke kulturtilknyttinga vår samarbeid med naboer? Urbefolkenes rettigheter kan sjølsagt kjempes fram innefor ei større internasjonal ramme. Skal vi i utgangspunktet bøye nakken og gå ut fra at vi ikke er i stand til å ivareta interessene våre? For hva er interessene? Jo, at reinen skal ha beitemuligheter, interessene våre er knyttet til at Russland løser sine miljøproblemer. Miljøbomba i øst tikker - den truer beiteområdene. Miljøbomba i øst tikker - truer sjøsamenes interesser. Jeg spør: Hva slags fisk skal vi råde over hvis det smeller i øst? Det må jo være i vår interesse å få de andre europeiske landene

til å ta disse problemene alvorlig. Erkjennelsen av felles miljøproblemer må løses i fellesskap. En slik erkjennelse er nettopp EU-samarbeidet tufta på.

Jeg ser at også samiske interesser best kan ivaretas gjennom nasjonalpolitikk kombinert med et samarbeid med andre land. Det er ikke slik at Nei-standpunktet har monopolstilling i blant oss. Prototypen, slik det framstilles: Fra nord, kvinnfolk, same - det holder ikke. Jeg ønsker å være en del av større samarbeid, det er også min interesse. Takk for meg.

Representant nr 197 Anne-Grete Strøm-Erichsen, Hordaland

Dirigenter, partifeller!

I denne debatten står Ja og Nei siden på hver sin side, og bruker de samme argumentene for å nå felles mål. Det opplever mange som vanskelig. Men hva som må til for å nå målet, selve virkemiddelet, er forskjellig. Mens noen mener at arbeidsledigheten vil bli større om vi går inn i EU, er andre av oss av den oppfatning at det er helt avgjørende hvor store deler av vår industri at vi er innenfor Den Europeiske Unionen som medlemmer.

Hordaland er Norges oppdrettsfylke nummer en med ca 650 mennesker engasjert i primærnæringen. Det potensiale for arbeidsplassene foredling av fiske vil være betydelig større hvis vi kunne bli kvitt de siste tollbarrierene. Og hva skulle sikre distriktene med bosetting og arbeidsplasser hvis ikke nettopp denne type industri? I dag EU-landet Danmark som foredler fisken fra Hordaland.

Den norske økonomien er sårbar og helt avhengig av hva våre viktigste handelspartnere foretar seg. Til tross for at jeg tror at Norge økonomisk sett best ville være sikret ved et medlemskap er det imidlertid argumenter som går langt utenfor både privat og offentlig lommebok som er avgjørende for mitt standpunkt i EU-saken.

Sikkerheten er etter mitt syn det sterkeste argumentet for norsk medlemskap. Og selv om ikke de militære truslene er de samme som før, er det som det står i programforslaget en eksolidaritetsalternativ for Europa, og jeg siterer: "Usikkerheten er vår største trussel. Den er en følge av bl.a. faren for miljøkatastrofe, sosial nød og uro, og en aggressiv nasjonalisme." Ut i fra denne synsvinkel blir diskusjonene om økonomi og om hvem som har rett i hvilken beregninger mye mindre viktig. For det betyr ikke mye at vi i Norge bor i et av verdens vakreste land hvis miljøet truer oss. Og hva hjelper det at vi er privilegert med naturressurser hvis vi ikke klarer å opprettholde freden i Europa.

Etter min mening vil et medlemskap i Den Europeiske Unionen være den beste garantien for vår felles framtid. Og partifeller, vi må selvsagt i et samarbeid inngår kompromiss, men vi oppgir ingenting, vi får nye muligheter. Takk for oppmerksomheten.

Representant nr. 078 Per Skau, Oslo

Dirigent, kamerater!

Jeg vil åpne med å si at jeg for en stor del er enig med de politiske målsetningene som mindretallet fremmer, og som Trond Giske la fram på en utmerket måte i sitt innlegg. Jeg er opptatt av miljø, ressursbruken, sysselsetting, faglige rettigheter og global fordeling. Problemet er at jeg er ikke fornøyd med bare å rope halleluja, jeg vil også gjøre. Og det er det som er problemet med konklusjonen til Trond og mindretallet. For et Nei betyr utelukking fra de fora som har muligheten til å gjøre noe i retning av våre felles visjoner.

Jeg er som mindretallet opptatt av å gjøre noe med miljøet. Og jeg er også meget bekymret for hvordan verdens forfatning er når vi leverer den videre til neste generasjon. Forskjellen ligger altså ikke i mål men i veivalg; jeg vil tenke globalt, handle regionalt og lokalt. Det virker på som om mindretallet vil tenke globalt og handle verbalt. Det hjelper ikke på min samvittighet overfor mine etterkommere hvis jorda er nærmest ødelagt, at jeg kan svare: Vi stod utenfor som et godt eksempel mens resten av verden var opptatt i møte så de hadde ikke tid til å høre på oss. Jeg tror at hun som blir kalt verdens miljøminister faktisk ikke må stå utenfor et fora for å bli hørt. Vi nordmenn har for liten tro på oss selv, sa Trond i sitt innlegg. Er det å ha tro på seg selv og si at hvis vi deltar i det demokratiske EU, så vil vi ikke kunne påvirke.

Jeg vil ta for meg at det ser ut som om SME ikke bare dikter opp et annerledes og et annerledes EU, men også annerledes sosialdemokrater. Nei-siden hevder at slike som Jean-Pierre Cot ikke er sosialdemokratiske nok. Jeg har gjennom mitt engasjement og arbeid i fagbevegelsen og AUF hatt gleden av å reise rundt i Europa og møtt sosialdemokrater i europeiske land. De menneskene jeg har truffet, har hatt drømmer om en bedre verden. De er levende opptatt av miljøet, de ønsker å sikre freden - stort sett de samme drømmer som vi har. Selvfølgelig kan vi finne enkelte sitater fra sosialdemokrater fra andre land, som ikke en gang de jeg har møtt på mine reiser kan stå for. Men på samme måte så ville det ha vært galt å beskrive sosialdemokratiet i Norge ved å ta enkelt uttalelser tatt ut i fra sitt sammenheng, fra enkelte tillitsvalgte og si at dette er sosialdemokratiet i Norge. Selv Trond kunne ha blitt en brutal kapitalist med denne fremgangsmåten.

Det er mulighetenes Europa vi nå skal ta stilling til. Vi skal ta stilling til om vi vil ha stemmerett i det fora som styrer det markedet som vil finansiere vår velferdsstat ved å eksportere til. Vi skal gå inn å påvirke fordi det er vi som kan gjøre noe med fordelingen i verden og miljøet. Vi kan ikke gi opp den rike delen av verden som vi absolutt er en del av fordi de ikke er sosialdemokratiske nok. Vi skal inn for å sikre full sysselsetting selv om setningen først kommer som nummer to eller tre i Maastricht-traktaten. Men viktigst av alt, vi skal inn fordi vi har sagt at vi skal jobbe for et sosialdemokratisk samfunn, og da trenger vi EU.

Dirigenten refererte permisjonssøknad fra representant nr. 077 Marit Rønold, Oslo som søkte om permisjon resten av kvelden p.g.a. sykdom.

Vedtak: Permisjonen innvilget.

Representant nr 297 Brita Carina Hætta, Finnmark

Dirigenter, landsmøtedelegater og andre!

Først vil jeg takke ledelsen i partiet som har gjort det mulig for medlemmene å sette seg grundig inn i EU-saken. Det er særdeles viktig at partiet gir rom for to syn.

Jeg har minst 80% av folket i Finnmark bak meg når jeg nå står her å taler imot EU. Jeg vil bruke ordene til min partikollega, Konrad Knudsen i Loppa i Finnmark. På Finnmark Arbeiderparti årsmøte i år, sa han det slik: På mitt hjemsted er 80% imot EU, 5% er Ja og de regner vi for å være lommerusk, 15% er tvilere og dem skal vi kjempe for å bli overbeviste Nei-folk.

Jeg er mot unionen, jeg mener bestemt at en union er dårlig forvalter av blant annet vår velferdspolitik, vår fordelingspolitikk og vårt demokratiske styresett. Og ikke minst sysselsettingspolitikken som flere har vært inne på.

Jeg lever og bor i et fylke som er spesielt på mange måter hvor samspill mellom flerkulturer har historiske tradisjoner. I Finnmark er vi svært avhengig av naturens ressurser som blant annet fisk, jordbruk og reindrift. Fisken i havet både er og vil være avgjørende for Finnmarks framtid. Fiskere

i Finnmark er ikke fornøyd med fiskeriatvaten. Dessverre har Norge oppnådd i EU-avtalen kun overgangsordninger for fiskeriene før EU-organer overtar hele forvaltningsansvaret. Dette kan vi ikke akseptere i Finnmark.

Det vil også være naturlig for meg å si noe om norsk samepolitikk. Det er kjent i at Norge fører i dag en urbefolkningspolitikk som er langt bedre og ligger langt foran de andre landene. Norge er et eksempel for andre land, det kan vi fortsatt være uten å bli medlem i EU. I EU-protokollen om samene står det uttrykkelig at vi må rådspørre EU-organene om hvilken politikk vi skal føre også på dette området. Også her vil vår handlefrihet begrenses. Hvis makten fordeles mellom Oslo og Brussel vil ansvaret kunne pulveriseres og vi står igjen med et komplisert og uoversiktlig byråkrati. Jeg er også meget i tvil om samene noensinne vil kunne være representert i noe EU-organ. Hovedsaken av interesser for samene vil bli behandlet og avgjort. I samme protokollen mellom Norge og EU står det ikke noen ting om dette. Takk!

Representant nr. 213 Jan Kristoffer Mathiassen, Hordaland

Kamerater, partivenner!

Jeg vil begynne med å si noen ord om hvordan den interne EU-debatten i partiet har vært denne gang. Vi har nesten blitt spart for alle personangrep, både Nei- og Ja-siden har sluppet til i den interne debatten. Det har blitt respektert at det er et mindretall i partiet. Partiledelsen har håndtert EU-saken på en skikkelig og god måte. Likevel har jeg lyst å kommentere en ting. Jeg har faktisk blitt forespurt av grunnplanen i Hordaland om å ta denne saken her, både av gamle partifolk, AUFere, Ja- og Nei-folk. Det har vært en del frustrasjon i den senere tid i Hordaland, det er faktisk sånn at vi nesten kan ta og føle på den. Hallvard har hatt stor respekt i Hordaland, og da særlig i AUF-miljøet. Derfor har det vært med stor forundring det vi opplever nå at Hallvard legger seg på en usaklig linje hvor han går til personangrep på statsministeren vår, han ironiserer over partiledelsen og statsråder. Jeg synes ikke det er greit at Hallvard gjør dette jeg. Jeg synes ikke det er greit at Hallvard høster applaus av Nei til EU og i andre partier for å si dette fra en talerstol. Det ene som skjer er at det skader han sjøl, og det skader partiet. Hallvard, holdt deg til politikk da skal vi ta deg seriøst. Jeg håper du tar med de signaler jeg gir her nå, for det kommer en tid etter EU-avstemmingen hvor vi skal leve sammen, og hvis du ikke tar disse signalene kan det bli svært vanskelig for mange.

Nå Hallvard, skal jeg komme med to utfordringer til deg og SME. Den første utfordringen er: Hvis vi ikke blir EU-medlem, hvor finner vi da forpliktende internasjonal miljøsamarbeid? Svaret dere pleier å gi er at vi er medlem i 261 organisasjoner på regjeringsnivå, og så er det slutt. Derfor kreves det en presisering av dette spørsmålet. Nevn en eller noen organisasjoner som har makt og vilje til å tvinge miljøsinkene. Nå ser jeg at det røde lyset blinker så jeg må bare hoppe over den andre utfordringen. Og kanskje si at jeg kanskje er litt ung og naiv, men jeg har en drøm og den drømmen har jeg tenkt å dele med andre ungdom. Derfor har jeg lagt inn det forslaget som jeg har, og da trenger jeg litt hjelp av Thorbjørn. Jeg trenger materiell så skal jeg sørge for at jeg får understemmene og så skal vi vinne kampen sammen. Tusen takk.

Representant nr. 102 Eli Dalen, Hedmark

Kjære Landsmøte!

I solidaritet med alle dere som sitter her nå langt på natt, har jeg kuttet radikalt ned på innlegget mitt.

Jeg er fra ei lita fjellbygd i Nord-Østerdalen som heter Folldal, som ligger mellom Rondane og Dovrefjell og vi kjemper for å bevare bygda vår. Vi har mange ganger på følelsen at vi kjemper med ryggen mot veggen, men vi har ikke tenkt å gi oss og jeg har funnet ut at den beste måten vi har å kjempe på for om mulig å bevare vår vesle bygd og tilsvarende bygder i Norge, det er at vi blir medlemmer av EU. Argumentene er det så mange andre som har tatt godt for seg før i kveld, at de vil jeg ikke gjenta. Jeg vil bare si at jeg mener det er spesielt vi kvinner som burde forstå hvor nødvendig det er å bli med i EU. For er det noe vi kvinner bør ha lært av historien, så er det at vi må være med der viktige beslutninger tas. Og vi har neppe vært i flertall, så vi har lært at vi har innflytelse bare vi er med. Det er ikke å være i flertall som er nødvendig bestandig. Derfor så vil jeg bare oppfordre alle, spesielt kvinner, til å stemme Ja og sørge for at vi blir med der mye av Europas framtid blir avgjort. Takk.

Representant Ranveig Frøiland, Landsstyret/Hordaland

Partikamerater!

Jeg trur godt at vi kan klare oss utenfor et EU-medlemskap. Fordi at vi har fått en EØS-avtale der vi regulerer de fleste forhold når det gjelder handel, når det gjelder fri flyt og de fire frihetene. Men er det nok at bare vi kan klare oss, er det nok at vi sitter å sier at hvis vi kan klare oss så skal vi ikke delta i det som foregår utenfor vår stuedør. Og da må jeg si at da jeg meldte med inn i Arbeiderpartiet for tredve år siden, så spurte jeg verken etter grunnloven eller vedtektene til Arbeiderpartiet for å se hva politikk de skulle føre. Man så på fordelingspolitikken, man så på de konkrete vedtakene som var gjort, og så sa man at her vil jeg være med. Og jeg meldte meg ikke inn p.g.a. likestillingspolitikken, for den var faktisk ikke så veldig god i seksti- og syttiåra, men p.g.a. at alle jentene gikk i den - i politikken. Gikk inn og sa at nå må vi gjøre noe med likestillingspolitikken, ja så synes jeg faktisk at Arbeiderpartiet har en god likestillingspolitikk og. Så derfor så har det aldri skremt meg å gå inn og være med å påvirke utviklingen, være med å styre.

En annen ting som gjør at jeg sier Ja til EU, det er miljøspørsmålet. For det er sånn at disse miljøtruslene våre de stopper ikke ved grensene. Og når nei til EU sier at vi skal være en spydspiss her i Norge, ja så spør jeg hvordan vi kan være en spydspiss da vi vet at de fleste miljø-ødeleggelser det er sånn som er utenfor vår stuedør. Og når vi ser alt hva som skjer på Kola, når vi ser på svovelutslippene, og vi ser på kjernekraftspøkelset som er der ute - for alle kan være redd som lever i nærheten av det. Når vi ser nå hva EU har gjort nå det gjelder Tsjernobyl og 10 milliarder kroner til å ta vekk og sikre de eldste kraftverkene, ja så har jeg lyst til å si at dette må vi få EU til å se også nordover på Kola, for dette er vi nødt til å være flere om. Det klarer ikke Russland, det klarer ikke Norge alene. Derfor så er det viktig med EU.

Og så spør dere, EU er nok om vi ikke må se videre på FN. Nei, jeg synes faktisk heller ikke at EU er nok, men det er det organet de har. Det er der som kan drive en overnasjonal politikk, det er der vi sitter, det er der vi har muligheter til å begynne. Og så får vi se om ikke vi i neste runde må gå videre. Og som sagt miljøproblemet er det største trusselen mot både freden og imot at vi skal ha ei jord som vi kan leve på - både vi, barna og barnebarna.

Representant nr. 237 Jonny Meland, Møre og Romsdal

Dirigent, kjære Landsmøte!

Jeg har lyst til å minne om et nytt direktiv som har kommet fra Brussel, det gjelder sykebler og politibiler. De skal ha en felles sirene: EU-EU-EU.

Gro kan ikke se for seg et Europa uten Norge. Jeg kan ikke se for meg en verden uten Norge. Hvem skal snakke de svakeste rett dersom Norge blir nedstemt i EU? I artikkel G1.4 så står det noe sånt som at medlemslandene skal aktivt og uforbeholdent støtte unionens utenriks- og sikkerhetspolitikk. Dersom - og det er veldig sannsynlig - Norge blir nedstemt i EU, så er ingen som kan kjempe for de svake i U-landene i internasjonale fora. Dette, kamerater er ikke internasjonal solidaritet.

Jeg har ei lita merittliste fra Regjeringa: Det er ikke internasjonalisme å kutte EU. Det er heller ikke internasjonalt å innføre visumplikt for Bosniaerne. Det er ikke internasjonalt å skjære ned utdanningsplasser for studenter fra U-land. Jeg skal tilstå det at jeg er ikke så veldig redd for Europas ve og vel, men derimot så er jeg veldig opptatt av verdens og U-landas ve og vel. Kontingenten på en reelle 2,6 milliarder. som det ble sagt av statsministeren, det er ganske mange penger. Det har ikke vært noen problemer for meg å få til en overføring fra statskassa dersom jeg hadde visst at pengene hadde gått til å hjelpe fattige og døende barn i U-land. Da hadde det ikke vært noen problem, kjære venner.

Jeg har lyst til å ta fram partiprogrammet, som han Berntsen sa, det gjelder Maastricht-traktaten. Det må være et eller annet jeg har oversett i partiprogrammet dersom det står at medlemsstatene erklærer seg villig til å liberaliseres tjenester i større utstrekning enn de er forpliktet til etter direktiver vedtatt i medhold av artikkel 6 pkt. 3, 2 osv. Dette er ikke arbeiderpartipolitikk. Takk.

Representant nr. 274 Kjell Idar Juvik, Nordland

Kjære Landsmøte, dirigenter!

Mer fellesskap, heter programmet vårt. Vi har også en god innledning i programmet; jeg vil gjerne sitere: "Arbeiderpartiets mål er å utvikle et tryggere og mer rettferdig samfunn. En fredelig verden med arbeid til alle og økt livskvalitet for enkelte mennesker."

Den innledningen har vi i programmet; den har vi brukt - både mindretallet og flertallet som bakgrunn for vårt syn. Den kan vi stå bak enten vi er Ja- eller Nei. Og så kommer det vanskelige: Hvordan skal vi nå disse målene i eller utenfor EU.

Jeg kommer fra Nordland, som dere kanskje hører, et langstrakt fylke med mye Nei-folk i; det har vært hevdet her tidligere at det er opp i mot 80%. Så vi kan spørre oss: Hvorfor er motstanden så stor i Nordland og Nord-Norge? Fiske er nok en viktig årsak. Men jeg tror ikke Jan Henrys avtale om fisk har vært viktig her; for fiskerne har jo hele tiden varslet motstand mot EU, så jeg tror det er andre ting, ikke minst distriktpolitikk. Kan Jan Henry gå på talerstolen i dag og si at ved å gå inn i EU så vil vi få en bedre distriktpolitikk. Andre i debatten her i dag har hevdet det stikk motsatte. Konklusjonen er at noen tar feil, men hvem tar feil og hvem har rett, det kan ikke jeg si, og det tror jeg ikke så mange her kan svare klart på i dag. Men når våre fremste partifolk anbefaler oss å søke, så vil jeg på tross av at jeg kommer fra et Nei-fylke tro på dem; jeg tror ikke de vil lure oss inn på noe. Så jeg har vært tviler nesten helt fram til i dag; faktisk sånn at det har vært spurt forrige helg om jeg kunne være konferansier til et Nei til EU arrangement. Men når vi kommer til morgendagen som blir jeg en av dem som sier Ja. For på den måten tror jeg det er

veien å gå for å nå de målene vi har satt oss.

Så vil jeg avslutningsvis si noe som han Rune Bratseth har hevdet; han sa at hver gang en eller annen landsdel åpner munn og prater om EU, så er jeg mer og mer sikker på at man skal si Ja til EU. Takk!

Representant nr 067 Anne Marit Nærby,Oslo

Kjære Landsmøte!

Hvis tiden ikke er med deg, så vært du med den, sier et ordspråk.

Mennesker, og de samfunn mennesker skaper; de fødes, de lever og de dør. Dette skjer noen ganger hurtig, noen ganger langsommere, men alltid fortløpende. Forandring er helt naturlig for den menneskelige tilværelse. Det som driver samfunnet framover er menneskenes nysgjerrighet, oppdagerlyst og oppfinnelsesevne. Det har aldri vært skjebnebestemt hvordan vi sammen skal leve og fatte beslutninger; det er vi selv som bestemmer hvor grensene dras, hvem som skal bestemme hva og hvordan ut i fra de rådende forutsetninger. I historiens løp har menneskehetens tekniske, sosiale og kulturelle fremskritt drevet utviklingen, grenser har blitt trukket og statsskikker har blitt forandret. Disse forandringene har tilsynelatende gått fortere og fortere de siste hundre år, men så for virkelig å ha akselerert det siste århundre.

I Europas historie har kampen de siste hundreår stått mellom arbeiderbevegelsen og kapitaleierne. Arbeiderbevegelsen har ofte gått seirende ut av kampene. En stor seier var å få allmenn stemmerett, dermed fikk vi det virkelige demokratiet - nemlig folkestyret, noe liknende hadde historien aldri før sett. Aldri tidligere hadde vanlige folk blitt gitt retten til å være med å fatte beslutninger i samfunnsspørsmål.

Sosialdemokratiets seiersvåpen har vært evnen til å se samfunnsutviklingen, til å se og ta til seg de økonomiske, tekniske og sosiale forandringer. Sosialdemokratiet har alltid vært klar til å omstille seg og å forkaste utgåtte politiske virkemidler.

Sosialdemokratiet må nå igjen tilpasse seg en ny tid. Europa har forandret seg drastisk de siste år; det viktigste vi ser er at nasjonalstaten ikke lenger er en tilstrekkelig arena for politisk styring. Miljøproblemene, arbeidsløsheten, internasjonalisert økonomi, fattigdom, det er bare noen av mange utfordringer som nasjonalstaten ikke lenger kan håndtere på egenhånd; nye virkemidler er tvingende nødvendig. Av den grunn behøver vi nye vedtaksorganer i tillegg til de vi kjenner til; vi trenger et overnasjonalt organ. I Europa finnes kun et slikt overnasjonalt organ som har satt de felles utfordringene på dagsorden, og det er nemlig den europeiske union, som heller ikke er statisk akkurat som historien selv. I Europa for øvrig ser vi at våre partifeller nærmest uten unntak sier Ja til et sterkere europeisk samarbeid innenfor den europeiske union. Hvorfor skal da vi begynne å snakke om andre løsninger, andre organer, mellomnasjonale løsninger. Hvorfor skal ikke vi dra lasset sammen med de vi politisk hører sammen med.

Til slutt vil jeg bare ta et sitat: En EU-parlamentariker fra Le Pens høyreekstreme parti i Frankrike sa om den svenske og norske sosialismen: Denne pesten vil vi ikke ha i Europa. Kjære kamerater vi er nødt til å gjøre hans ord til skamme; det fortjener Europa ellers blir det ille i vår verdensdel. Takk.

Representant Tore Gundersen, Landsstyret/Finnmark

Landsmøte!

Jeg kjenner ingen region i Norge som har hatt en mer utadvendt virksomhet opp igjennom sin historie enn Nord-Norge. I århundre har landsdelen deltatt aktivt i internasjonalt samarbeid på Nordkalotten. Samarbeidet har så vel kultur som næringsvirksomhet; Pomorhandelen står som eksempel på slik grenseoverskridende samarbeid til beste for landsdelen. I midten av forrige århundre hadde Hammerfest både russisk, tysk, nederlandsk, fransk og amerikansk konsulat; det var ikke dårlig for en by med bare 1500 innbyggere. Årsaken var naturligvis at Nord-Norge var en mellomstasjon mellom Vest-Europa og de viktige havnebyene i Nordvest-Russland. Den russiske revolusjon i 1917 satte imidlertid en brå stopper for dette fruktbare samarbeidet. Men på slutten av 1980-tallet ble kontakten gjenopptatt, og i dag ligger alt til rette for at Barentssamarbeidet skal bli både positivt og velutviklende for hele regionen på storkalotten. Barentssamarbeidet er en del av den nye europeiske arkitektur etter Berlinmurens fall, og utviklingen går mot et tettere samarbeid på vestlig side.

Partikamerater, for meg blir det et paradoks at mens et flertall av folket i Nord-Norge sier Ja til prinsippene for Barentssamarbeidet, sier det samme flertallet Nei til grunnlaget for et bredere europeisk samarbeid gjennom EU. Utenriksminister Koserevs ord om at Barentssamarbeidet vil være Russlands åpne vindu mot Europa; gjennom norsk, svensk og finsk medlemskap i EU, har ikke så langt fått særlig gjennomslag blant folk i nord.

Europa er inne i en tidsalder som på samme tid preges av forfall og av nyskapning, av motløshet og optimisme, av samhold og av konflikt, av oppløsning og integrasjon. Det er en vanskelig tid, men det er også en tid som bærer i seg muligheter som knapt var til å tenke på under den kalde krigen. Barentssamarbeidet handler om å forene øst og vest i vennskapelig og fruktbar sameksistens; det er en problemstilling som går igjen i grenseområde etter grenseområde, gjennom hele Europa, fra Middelhavet til Barentshavet. Det handler om å få til en omstilling og en økonomisk utvikling i et Øst-Europa som sliter med sin planøkonomiske arv. Den handler om å få oversikt over og kontroll over forurensningskilder som det bokstavelig talt er livsviktig å håndtere med målrettet internasjonal besluttsomhet. Det handler om å drive fornuftig ressursforvaltning og å sikre en bærekraftig utnyttelse av naturens goder. Og det handler om å få til en moderne regionalpolitikk som gjør det mulig og trivelig å bo i nord; en regionalpolitikk som skaper økonomisk utvikling, arbeidsplasser, velferd, og ikke minst framtidsutsikter for alle. Alt dette er problemstillinger som diskuteres i hvert eneste land i Europa.

Europa er under utforming, og mye skjer fort. Partikamerater, det er viktig at Norge sitter i førersetet når de forskjellige kursene skal stakes ut, Takk.

Representant nr. 064 Bjørn Kjølstad, Oslo

Dirigent, Landsmøte!

De sosialdemokratiske partiene i Europa i samarbeid med fagbevegelsen i EU-landene må sette arbeidsledigheten og miljøproblemene på dagsorden og være pådrivere for å prioritere disse viktige oppgavene. Dette greier ikke nasjonalstatene alene. Finland med sine 20% arbeidsledighet er fullstendig klar over dette. Masseproduksjon av ny teknologi har gjort at kapitalistene og liberalistene har hatt vind i seilene på 70/80-tallet. I dag trenger vi mer styring, og ikke mindre styring. Når landene bak det tidligere fryktinngytende jernteppe med Sovjetstaten som det samlende element, nå har revet seg løs og ønsker å stå på egne ben, og ønsker å orientere seg

vestover, så er det i erkjennelsen av at de europeiske landene har felles problemer og felles interesser. Som siviliserte nasjoner må fellesskapsinteressen settes foran egoismen og være med på å bygge opp der hvor våpnene har rådet grunnen alene i flere tiår. Da nytter det ikke for lille kongeriket Norge med 4,5 millioner å isolere seg fra Europa og våre handelspartnere i disse landene med sine 350 millioner, for at vi skal oppretthold velferdsstaten Norge. Ja, for vi er vel klar over at velferdsstaten er avhengig at vi får solgt våre varer. Bortimot 80% av all eksport går til EU-landene dersom de andre EFTA-landene nå går inn i fellesskapet, og da sier det seg selv at det er viktig å bygge ned handelsbarrierer. Da er det feil veivalg å isolere seg fra Europa og la Kjølen og svenskegrensa være en barriere mellom oss og de andre.

Egil "Drillo" Olsen har skjont at det nytter ikke å befinne seg i garderoben for å vinne kampen, avansere framover; da der det viktig å befinne seg på riktig banehalvdel. Hvis Finland og Sverige velger Europa, ja da har ikke vi noe valg. Gjennom en aktiv politikk i de styrende organer i EU hvor de sosialdemokratiske partiene er størst blant mange partier, har de nordiske landene stor mulighet til å være pådrivere, både i miljøpolitikken, fordelingspolitikken og internasjonal solidaritet overfor den tredje verden. EU-landene yter i dag et betydelig bidrag til den tredje verden gjennom direkte økonomiske overføringer, men også gjennom økt verdiskapning i U-land. Det totale norske bistandsbudsjettet utgjør i dag om lag 8 milliarder kroner årlig, eller 1,14% av BNI. Danmark yter 0,96%, Sverige 0,92% og USA helt nede på 0,2%. Det er viktig at sosialdemokratene også i framtida skal være best i klassen når det gjelder å yte solidaritet i vårt eget land og over landegrensene. Dersom flere land går sammen om å øke sin innsats både overfor Øst-Europa og den tredje verden må det være i Norges interesse. Stem Ja til EU.

Representant nr 202 Bjørg Storheim, Hordaland

Dirigent, Landsmøte!

Dette er en vanskelig sak å ta stilling til. Det har nå gjennom presse og media kommet fram gode forklaringer på hvorfor vi bør gå inn i EU, og hvorfor vi ikke bør gå inn. Jeg stiller spørsmålsteget ved Maastricht-traktaten i høve til vår grunnlov; da vi internt i partiet fikk orientering om forhandlingsresultatet, så ble det sagt at Maastricht-traktaten er som en grunnlov. Da spør jeg: Kan vi regne med at Maastricht-traktaten er overordnet vår grunnlov? Og hvilket lys vil vi komme i dersom vi bryter Maastricht-traktaten i en eventuell sak? Jeg kommer fra en grisgrendt kommune på Vestlandet i Hordaland fylke; der jordbruk, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor har vært bærebjelke og arbeidsplassene våre gjennom alle tider. Så vidt jeg skjønner var det ikke noen varige særordninger for å ivareta jordbruket akkurat i vår kommune. Det har nå vært ideer om at vi kanskje kunne satse på turisme, og da er mitt spørsmål: Er det våre nedlagte småbruk turistene kommer for å se - eller hva? Når det gjelder handel, industri og næringsliv, så er det positivt med et godt og bredt samarbeid i Norden, i Europa, ja i hele verda. Til dette har jeg den tro og tillit som jeg alltid har hatt. Når næringslivet finner produkter som er god nok, har de alltid også funnet veien for å få omsetning; det har de gjort gjennom alle tider. Men sjølsagt vil vi nå få mye å tilpasse oss, det får vi ta som en utfordring slik som vi nå har måttet gjøre hele tiden oppigjennom generasjoner. Tør vi stå på egne bein og ta den utfordringen?

Jeg likte godt det som statsministeren sa om den Mørebedriften som hadde fått så store fiskeleveranser og måtte ha 20 nye arbeidsplasser, for da satt jeg å tenkte på at jeg har samme sorten gladmelding; det stod i lokalavisen vår forrige uke at en av våre fiskeforedlings-bedrifter måtte ha 20 nye arbeidsplasser fordi de hadde fått så store ordre til Japan - og da var vi glade. Men da slo det meg i farten: Hvordan var den handelen oppgjort? Ja, den foregår vel mellom

kroner og japanske yen, eller kanskje US-dollar. Og da slo det meg igjen, valuta-spekulantene var det mye snakk om; vil de automatisk egentlig tørke vekk med EU - eller hva? Hvorledes er det med likestilling innen EU? Det har vært snakket mye om det her i dag, men jeg lurer nå fortsatt like mye på jeg hvorledes vår situasjon blir inne i EU?

Det har også vært sagt at vi skal snakke med en stemme i EU, og jeg spør: Hva med å stå utenfor og snakke med egen stemme? Statsminister og partiformannen virker svært overbevisende i sine standpunkt om at det er en god avtale vi har fått; på den andre siden har vi Hallvard Bakke som mener vi bør stå utenfor. Stem Nei til EU, stem Ja til internasjonalt samarbeid.

Representant nr. 047 Bernt Bull, Oslo

Landsmøtedelegater!

Mange av Nei-sidens folk har i debatten ironisert over enkelte innlegg som ble holdt på landsmøtet i '72, ikke minst fra fylkingens daværende formann og nestformann som nå begge har sentrale oppgaver i det forhandlede resultat.

Jeg var selv deltaker på det landsmøtet, og var selv blant dem som anbefalte at man skulle gå mot medlemskap den gangen. Og hva er det så som har gjort at man har snudd, at jeg har snudd? Ja, en av de sentrale punktene for meg har jo vært at vi stemte Ja eller Nei; vi stemte ikke over alle mine premisser. Og det folkeavstemningen nå dreier seg om er ikke Trond Giskes foredrag, det er kort og godt at man skal stemme Nei. Min erfaring i '72, i årene etter, det var jo at det som var våre premisser ble jo ikke politikken. Nei, det eneste som ble politikken og det eneste som opptok motstanderne etterpå, ja det var det formelle, at man ikke skulle ha noen formell tilknytning til EF, alt det andre tok de ikke noen interesse i; de fortsatte med gjennomført økonomisk integrering. Da hele spørsmålet om EF kom opp igjen i midten av 80-årene formulerte Knut Frydenlund problemstillingen på 3 måter: Det økonomiske samarbeid som nødvendighet, forskningssamarbeid som en utfordring og det politiske samarbeidet som et problem, ja så var det ingen som utfordret ham på det første punktet. SME har jo nå til og med gått inn for EØS, og det er jo 90% av det vi var mot i '72. Så jeg har veldig vanskelig for å forstå innholdet i det, og jeg tror det er veldig viktig at man har med seg at når man skal ta et standpunkt, så må man ta et standpunkt ut i fra det som er realistiske alternativet. Og det realistiske alternativet, det sa jo Giske selv, det er at Senterpartiet vender tilbake til å være Senterparti, Høyre vender tilbake til å være høyre; og da har vi den politikken og det grunnlaget hvor vi blir et alternativ; Arbeiderpartiet med vår omforenede politikk mot Høyres og de borgerliges. Og det er alternativet, det er ikke alternativet å være eksemplet. La meg si det at det er ikke så rart at det er en sånn diskusjon i Norge, for jeg synes det er en del av vår lutherske tradisjon, med den lutherske sinnelagsetikk som går ut på at det beste er å vise vilje til det gode, man er ikke fullt så interessert i at det gode oppnås. Takk.

Dirigenten refererte permisjonssøknader fra representant nr. 067 AnneMarit Nærby, Oslo som søkte permisjon fra kl. 23.50 og ut kvelden.

Vedtak: Permisjonssøknaden innvilget.

Representant nr. 272 Arnt Frode Jensen, Nordland

Kjære partifeller!

Det er mye som tyder på at folkets forhold til EU er mer enn følelser og prinsipper, eller de er redde i forhold til eksempelvis forhandlingsresultatet. For meg så virker det veldig rart at ikke forhandlingsresultatet ikke har kommet mer fram i debatten enn tilfellet har vært. Overfor befolkningen har både Ja- og Nei-siden plikt til å informere om konsekvensene ved eventuelt et EU-medlemskap på en sånn måte at det er mulig for den enkelte å ta sitt standpunkt. Av og til har debatten lett for å gå over hode på folk, dvs at det føres en debattform hvor det blir vanskelig å få fram poengene og forskjellene. Jeg synes at Arbeiderpartiet har ført en ryddig behandling i dette spørsmålet; det oppstår bestandig vanskeligheter når et parti kløyves i en spesiell sak. I Arbeiderpartiet er dette håndtert på en veldig bra måte - kanskje, takket være dannelsen av SME. Det er viktig å synliggjøre overfor medlemmer at i Arbeiderpartiet er det tillatt å ha forskjellige syn på EU-saken. Det er også viktig at SME greier å takle sitt forhold til Nei-siden i Arbeiderpartiet. Jeg, og flere med meg, reiser bust når SMEs leder først sammenlikner vår statsminister med Englands Major for senere å si at statsministeren bevisst villeder eller feilinformerer Stortinget. Dette er meget drøy kost, sjøl for et Nei-menneske. En sånn debattform tjener verken Arbeiderpartiet eller SME, man oppnår bare tre ting: Man svekke SME, man svekker troverdigheten til våre egne tillitsmenn, og gir politiske motstandere velgerpoeng. Det er veldig viktig med respekt for hverandres syn - det kommer en dag etter 28. november. Jeg tror ikke at de som stemmer Ja ved folkeavstemningen gjør det for å føre landet ut i elendighet; de er nok overbevist om at dette vil tjene det norske folk på en best mulig måte. Som politikere velger de det beste for befolkningen de er valgt av. Når man debatterer en sånn viktig sak som vår tilknytning til Europa, melder særinteressene i samfunnet seg for fullt. Bare i en enkel organisasjon vil de argumentene for sitt velvære uten å ta i betraktning helheten. Dette er en kjensgjerning som vi må forholde oss til i tiden som kommer.

Til daglig er jeg ordfører i Herøy kommune på Helgeland; det er en fiskerioppdretts-kommune. Denne kommunen ser også fordeler ved et EU-medlemskap, spesielt fra et videreføringssyn; vi vet hva de har hatt der nede av laks, antidumping o.s.v.. Jeg har et eksempel som går på at vi har 40 sysselsatte innen rekeforedling - hovedsakelig kvinnfolk. Markedet var i grunnen Sverige inntil nordmenn begynte å produsere i Polen. Dette innebar at vi tapte markedet med påfølgende permitteringer. For å motvirke dette etablerte vi en bedrift i Estland. Med et eventuelt norsk medlemskap som ville ha medført ny drift hos oss. Hvis Sverige blir medlem og ikke Norge, så vil mesteparten av disse arbeidsplassene forsvinne. Skaffer vi oss ikke da nye markeder utover i Europa, så vil dette være en kjensgjerning.

Representant nr. 023 Stein Ove Gudmundsrud, Akershus

Kamerater, Landsmøte!

Jeg er av den typen som ikke blir så lett provosert, men under debatten i dag ble jeg faktisk litt provosert av det partisekretær Dag Terje Andersen sa. Han sier - litt forkortet og litt tolket på min egen måte - at siden Thorvald, Gro og Bjørn Tore har så stor greie på internasjonal politikk, så skal vi da lytte veldig på deres råd og derfor så må vi la dem nærmest bestemme for oss. Han mener altså at vi skal følge autoritetene uten at vi på egenhånd skal vurdere fordeler og ulemper. Men jeg mener at alle i denne salen, alle i Norge for øvrig, har fornuft nok til å ta standpunkt ut i fra egne analyser, og da må man sjølsagt høre på autoritetene og de som er uenig med dem.

Jeg tok mitt Nei-standpunkt ut i fra å veie opp to hovedsakelige ting: Hvilken muligheter gir et EU-medlemskap oss, og hvilken begrensninger får vi med et EU-medlemskap? En viktig begrensning for å føre sosialdemokratisk politikk i den grad vi ønsker er at et medlemskap vil medføre et statsbudsjett som vil bli noe svekket med ca 10 - 15 milliarder. Jeg vet ikke hvor regjeringen eller de andre Ja-folka har tenkt å ta pengene fra, hvordan de skal kutte eller hvordan de skal øke inntektene. Men det skal bli hardt for dem å forklare folk at prisen de må betale for å sitte ved bordet med de store gutta, er at vi får mindre penger å rutte med til velferd, skole og miljø. Det er ikke så lett å forklare et folk som har en innebygd rettferdighetssans, sånn som det norske folk har, at prinsipper som større lønnsforskjeller - det vil si lavere lønn til de som har lite - er god sosialdemokratisk politikk, at harmonisering av skatter og avgifter er god sosialdemokratisk politikk, at økonomisk makt skal flyttes fra politikere til en uavhengig sentralbank og at det er sosialdemokratisk politikk.

Nei, jeg tror ikke folk helt klart kan se sammenhengen mellom dette og sosialdemokratisk politikk, og jeg har ikke tro på at vi skal klare å forandre dette gjennom å bli medlem på kort sikt; kanskje vi klarer det på lang sikt, det vet jeg ikke. Derfor så vil jeg stemme Nei denne gangen, og så kanskje vi kan få en anledning senere.

Folk forbinder EU med Høyre-sida, og det skjønner jeg godt for det gjør jeg også, så derfor stemmer jeg Nei, takk.

Representant Kari Nordheim Larsen, Regjeringen

Dirigenter, partivenner!

Flere av talerne i denne debatten har vært innoom U-landenes interesser i forhold til et eventuelt EU-medlemskap for Norges vedkommende, og jeg har lyst til å kommentere noen av de synspunktene som har kommet fram i denne debatten.

La meg først slå fast at de globale problemene er der, og de er der på en påtrengende måte. Fattigdommen. miljøforringelsen. befolkningsøkningen og nye flyktningerstrømmer. Disse utfordringene vil kreve mer oppmerksomhet og større innsats i tiden framover. Men det er ikke slik at et eventuelt norsk EU-medlemskap er en direkte trussel for U-landene. Jeg har på mine reiser i U-landene ikke møtt noen afrikanske ledere som har gitt uttrykk for noen bekymring for hvordan EU-samarbeide i dag fungerer eller en eventuell utvidelse av samarbeidet- tvert imot, land i sørlige Afrika forsøker å utvikle et eget regionalt økonomisk og politisk samarbeid for å få bedre styring og mer driv i sin egen økonomi, og for å legge grunnlaget for å komme med i den internasjonale handel. I et nord - sør perspektiv er Norge, Norden og EU-landene en del av den samme økonomiske virkelighet. Når det gjelder bistandsnivå ligger Norge og Sverige sammen med noen av EU-landene, som Danmark og Nederland, helt på topp.

Når det gjelder markedsadgang og handel, så er det faktisk slik at EU-landene er mer åpne og mer positive overfor U-landene enn det Norge er. Vår U-landsimport er på mindre enn 8% av vår totalimport; det tilsvarende tall for EU er på 17%.

La meg kort oppsummere hva et eventuelt EU-medlemskap vil bety for vår nord/sør politikk. Maastrichtavtalen traktatfester EUs bistandssamarbeid, men traktaten slår fast at EUs bistandspolitik skal utfylle den bistandspolitik som hvert enkelt medlemsland fører; altså Norge kan - og selvfølgelig vil - føre en selvstendig bistandspolitik som EU-medlem. Norge vil ved et eventuelt medlemskap i EU være en del av EUs felles bistandsprogram, et program som disponerer 30 millioner i året. Vårt bidrag blir mellom 5 til 10 % av vårt nasjonale bistandsbudsjett. Det blir en ny kanal med omtrent samme innhold, den er fattigdomsorientert og

har hovedfokus på Afrika. Og for det tredje blir vi en del av EUs handelspolitikk: mer åpen for import av EU-lands produkter. Jeg sier ikke at et norsk EU-medlemskap er løsningen på de store globale utfordringer. Verdens fattigdomsproblemer må angripes på mange måter både nasjonalt, i hvert enkelt land og internasjonalt. Men vi må være realistiske; det er en direkte feil å påstå at et norsk EU-medlemskap vil gjøre Tanzania, Zambia eller Nicaragua fattigere. Tvert imot et EU-medlemskap vil gi oss en anledning til å samordne krefter i Europa slik at vår internasjonale innsats for og med utviklingslandene kan bli mer slagkraftig.

Representant Kjell Bjørndalen, Sentralstyret

Dirigent!

Det er to forhold i EU-debatten som jeg reagerer sterkt på, det ene er tendensen mange har til å male alt svart eller hvitt, enten representerer EU et himmelrike eller så er det et helvete. For min del tror jeg ikke det stemmer, jeg tror det er med EU som med det meste av det vi eller forholder oss til, det har gode sider og det har dårlige sider. Det er disse vi skal veie opp mot hverandre; vi skal veie fordeler og ulemper ved et norsk medlemskap mot hverandre. Så langt har jeg kommet til at fordelene er større enn ulempene.

Det andre jeg reagerer på er tendensen til nedvurdering av de faglige organisasjonene i EU-landa og deres utilstrekkelighet. Det blir sagt at EUs femte frihet er frihet fra fagforeninger. De som hevder det kan neppe ha kjennskap til fagbevegelsen. Det sies blant annet at det er en bevisst strategi fra EU å erstatte kollektive avtaler med individuelle avtaler. Så langt jeg har oppdatert meg, så ligger det ikke noe i EUs traktater som gir hjemmel for slike strategier for EUs organer. Tvert om legges det opp til at direktiver kan gjennomføres som kollektive avtaler mellom partene i arbeidslivet. Jeg har oppfattet det slik at både i sosialcharteret og sosialprotokollen ønsker EU å fremme samarbeidet mellom arbeidslivets parter på europeisk plan, og å respektere nasjonale forhandlingstradisjoner. Sosialprotokollen fastslår også at EU ikke har myndighet til å gripe inn i forhold til organisasjonsfrihet, lønn, streik og lock out. Fra kollegaer i Svensk Metall har jeg også fått bekreftet at Sverige i en protokoll til sin medlemskapsavtale, har fått bekreftelse på at den svenske forhandlingsmodellen i arbeidslivet skal kunne videreføres i EU. Jeg tror at i årene framover vil vi måtte - både i og utenfor EU - basere oss på fortsatt press fra arbeidsgiverne om reduserte faglige rettigheter og svekking av de landsomfattende tariffavtalers betydning. Vi har møtt dette fra norske arbeidsgivere gjennom flere år, og jeg kan ikke tenke meg at deres press lar seg påvirke av om Norge går med i EU eller ikke. Det vil vi møte uansett og det er opp til oss å legge strategien for hvordan vi skal møte det - mange takk.

Representant Gunnar Breimo, Stortingsgruppa

Dirigenter, kjære landsmøtedelegater!

Jeg tok et Nei-standpunkt fordi Roma-traktaten og senere Maastricht-traktaten legger bindinger for den politikk som EU skal føre, som jeg stiller meg sterkt skeptisk til. Bindinger som gjør det vanskeligere etter mitt syn å skape det samfunn jeg ønsker å medvirke til; et samfunn uten de store sosiale forskjellene. Innenfor vil vi bli sterkere påvirket av de kreftene som nettopp skaper forskjeller både mellom mennesker og landsdeler. Noen hevder at vårt valg står mellom union eller isolasjon, dette er selvsagt ikke tilfelle. Jeg ber alle tenke over hvilken rolle Norge har spilt i alle år siden 1972. Om et par nye land går inn i EU, vil det ikke endre situasjonen. Jeg skulle ønske

at vi kunne slippe denne forenkla og pedagogiske argumentasjonen. Sjølsagt er det heller ikke snakk om et Europa uten nordmenn eller en barriere mot Sverige. Noen hevder at vi må inn av hensyn til vårt næringsliv; til det vil jeg bare si at EØS-avtalen fjerner nesten alle slike argumenter. Fra tilhengerne blir faktisk EØS-avtalen sammenlignet med en form for økonomisk medlemskap. Så god er altså avtalen sett med deres øyer, og da er det klart at den ivaretar hensynet til vårt næringsliv. Naturlig nok er kyst-Norge opptatt av primærnæringen, og da spesielt fiskerierne. Det er ikke uten grunn. Ikke uventet måtte vi overlate forvaltningsretten til et EU-organ. Det som også bekymrer meg er at så mye i avtalen kan og må fortolkes - og det skal kanskje skje i en situasjon med store interessekonflikter. Hensynet til fiskerierne er derfor fortsatt et sterkt argument mot medlemskap. At vi har gitt bort fisk er en ting, forvaltningsretten er livsviktig og må ikke forspilles.

Også sikkerhetsmessige forhold trekkes inn i debatten, og her vil jeg ta bestemt avstand fra de som mener at EU bør oppløses. Jeg kan vanskelig se det vil være noe konstruktivt bidrag til sikkerheten i Europa, tvert imot. At gamle fiender samarbeider er viktig - her er jeg helt på linje med Gro, men jeg kan vanskelig se at det er noe sterkt argument for norsk medlemskap.

Til slutt; la oss i tida som kommer huske Thorbjørn's fem bud om hvordan vi skal håndtere EU-saken, hvor han blant annet sier at det under ingen omstendighet vil være snakk om Norges undergang. Til tvilerne vil jeg si: Det må være betryggende at det er Det norske Arbeiderpartiet og Gro som skal styre også etter at vi har sagt Nei. Takk.

Dirigenten hevet møte og opplyste at søndagens møte starter kl 09.00 presis, og takket for en fin debatt og ønsket vel møtt i morgen.

Møtet sluttet kl. 23.45.

Søndag 19. juni 1994

Møtet startet kl. 09.00.

Dirigenten ønsket alle representanter vel møtt til landsmøtets andre og siste dag.

Landsmøtet startet med sangen "Syng høyt kamerater", Grete Knudsen var forsanger.

Dirigenten ga ordet til lederen for protokollkomiteen, Ivar Christiansen, som gjennomgikk komiteens merknader til protokollen fra landsmøtets første dag.

Protokollkomiteens leder Ivar Christiansen;

Protokollkomiteen har i møte den 19 juni 1994 gjennomgått protokollen fra landsmøtets forhandlinger lørdag 18 juni. Og vi har noen få perfektjoneringskommentarer:

- 1) Det gjelder nederst på side 9, etter vedtaket - forslaget oversendes redaksjonskomiteen -. Der vil vi gjerne ha inn i "Videre i debatten hadde følgende ordet" slik som det er gjennomført gjennom hele protokollen.
- 2) På side 10, etter Jean Pierre Cots hilsningstale fra de internasjonale gjestene, så ble det opplyst fra dirigentbordet at talen skulle utlegges på bordene på norsk og vi vil også gjerne ha dette inn i protokollen.
- 3) Så har vi en kommentar på side 12, etter at reisefordelingskomiteen har lagt frem sitt forslag. Der vil vi gjerne ha inn at debatten fortsetter.
- 4) På side 14, der hadde vi en representant som hade falt ut. Det var representant 167 Jacob Olaus Moe, som hadde ordet som nr. 77. Det har falt ut av protokollen.
- 5) Protokollen avsluttes med at møtet sluttet kl. 11.45. Det var antagelig ønsketenkning, det slutta dessverre ikke før kl. 23.45.

Komiteen finner protokollen i orden og anbefaler den godkjent. Den er underskrevet av Ivar Christiansen, leder, Jon Pedersen, Tellef Harstveidt, Inger Christin Torp, Kristin Bull Johansen, Hans Kjelsrud, sekretær. Takk

Dirigenten; Er det noen som har merknader til det Ivar nå refererte. Det er det ikke.

Vedtak: Protokollkomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten refererte permisjonssøknad fra representant nr. 162 fra Odd Andersen, Telemark. Han søkte om permisjon etter at avstemmingen er foretatt søndag og til møtets slutt, grunnet ferie.

Vedtak: Permisjonen innvilget

Dirigenten leste opp en spesiell og hyggelig hilsen til landsmøtet, fra den israelske og den palestinske kvinnedelegasjonen på LOs kvinneseminar på Sørmarka 17. - 19. juni:

En spesiell solidaritetshilsen til Arbeiderpartiets ekstraordinære landsmøte i Folkets Hus 17-19 juni. Vi medlemmer av den palestinske og israelske delegasjonen på LOs kvinneseminar på Sørmarka ønsker å uttrykke vår glede over og vår takknemlighet for en usedvanlig suksessrik uke. Til tross for forskjeller i språk, og ulik bakgrunn og erfaring, har vi gjennomført meget interessante og fruktbare drøftelser. Vi har lært mye av vår norske vert og av hverandre. Vi har delt vår tanker og ting vi er opptatt av. Gjennom uken har vi kommet nærmere hverandre, knyttet

familielignende bånd som vil holde oss sammen også når vi vender tilbake. Vi har diskutert og kommet fram til prosjekter av felles interesser og sett fram til å fortsette samarbeidet i våre hjemland. Våre norske venner gjorde alt for at vi skulle føle oss velkomne, slik at vårt opphold skulle bli givende og hyggelig. Vi reiser nå tilbake med gode følelser og mange nye venner. Takk for denne erfaringen. Vi ser fram til fortsatt støtte fra dere.

Undertegnet av Chava Mendelovitch fra den israelske delegasjonen og Fadwa Khader fra den palestinske delegasjonen.

Dirigenten opplyste om at debatten etter lørdagens forsatte. Det var fortsatt 45 stykker igjen på talerlisten, og minnet om at taletiden fortsatt er 3 minutter. Dirigenten ga først ordet til:

Representant nr. 204 Hans Otto Robberstad, Hordaland

Dirigent, landsmøte!

EU-debatten fører til mange merkelige konstallasjoner. Radikale blir konservative, konservative fremstår som radikale. Bønder blir rykende interessert i fagforeningsarbeid. Fagforeningsfolk blir opptatt av landbruk, pappku og potetdyrking. De fleste av oss opptrer i enkelte sammenhenger som eksperter på utenrikspolitikk og internasjonal handel. De fleste argumenter blir oppbrukt av begge sider. Og til slutt blir det et spørsmål om tillit og dessverre mistillit. Det som etter hvert fremstår for meg som det viktigste momentet er den fredsbevarende rolle, som jeg håper og tror, det europeiske fellesskapet kommer til å spille. Jeg var en av de mange som var innom Normandie under markeringen av 50-årsminnet for den allierte landgangen, og jeg gikk mellom rekker med graver med hvite kors, rekker som virker endeløse og uendelig meningsløse. De fleste som lå der ble bare 18-19 år. Mange av dem ble gravlagt som ukjente og de døde for oss og Europas framtid. De hadde nok ikke noe ønske om å dø, selv om de kjente risikoen. Dette gjorde et voldsomt inntrykk på meg og jeg visste med meg selv at dette blir min hovedgrunn for å stemme for nærere og mer tillitvekkende europeisk samarbeid. Jeg venter ikke at alle skal dra samme konklusjonen. Jeg ville nok vært for EU-medlemskap også av andre grunner, men for meg var dette hovedgrunnen. Den aller, aller viktigste. La oss aldri igjen oppleve noe slikt. Mye tyder på at USA er på vei ut av Europa, eller trapper ned sin aktivitet. Kommunismen og Sovjetunionen var limet som holdt NATO samlet. Nå er dette momentet vekk. Dessuten er det nå et etnisk flertall i USA som ikke er europeisk, og en rekke undersøkelser tyder på at den amerikanske opinionen finner Asia viktigere og mer interessant enn den tradisjonelle og nære kontakten med Vest-Europa. Tyskland har blitt stort og selvsikkert igjen.. Russland er uberegnelig og på mange vis en potensiell fare både for seg selv og andre. Kanskje vi igjen kan få en situasjon i Europa som vi har hatt i hundrevis av år, med regionale stormakter i endeløs konflikt? I denne situasjonen er det en sterk integrering og samarbeid i vår verdensdel som sikrer oss best mot nye konflikter og kriger. Dirigenten kommer her inn og sier at tiden er ute, umulig å høre hva som blir sagt.

Representant nr. 005 Rune Fredriksen, Østfold

Dirigenter, landsmøte!

Statsministeren frykter at svenskegrensen blir en lang handledisk, med oss i handledisken og svenskene i kassa. Som østfolding deler jeg den frykten, men frykter like mye at Norge og Arbeiderpartiet skal bli nødt til å sette den samme handledisken mellom oss og den tredje verden.

Det som gjør at jeg føler meg trygg er at samtlige i denne salen deler denne frykten med meg. For det som skiller oss, kamerater, det er ikke ønsket om internasjonal solidaritet, men det er troen på de europeiske staters evne og vilje til en rask utvikling mot et mer sosialdemokratisk samfunn. Som partilederen påpekte så finnes det noen borgerlige regjeringer i Europa. Men, kjære venner, det faktum at norske borgerlige partier er talentløse, det gir oss ikke muligheten til å undervurdere resten av de borgerlige partiene i Europa. Internasjonal solidaritet er og skal fortsatt være et viktig mål for Arbeiderpartiet uansett tilknytning til EU. Hvis vi skulle bli medlemmer så håper jeg at de vurderinger som sentralstyrets flertall har gjort er riktige. Til slutt vil jeg takke partiledelsen og AUF. Takket være deres ryddighet og landsmøtenes ryddighet er Arbeiderpartiet også partiet for oss seriøse EU-motstandere. Til slutt vil jeg komme med et sitat. Jeg bruker sjelden å sitere VG, men jeg falt for en formulering i dagens VG. "Årsaken til den gode EU-debatten, er det skoleeksempel på demokrati og saklighet Arbeiderpartiet har stått for i denne sak". Takk.

Representant Hill-Marta Solberg, Sentralstyret

Dirigenter og kjære partivenner!

Vår velferdspolitik er blitt utformet rundt en visjon om trygghet for inntekt, helse og omsorg og om sosialt likeverd. Gjennom hele etterkrigstiden har denne politiske visjonen, skritt for skritt, blitt virkeliggjort. Økonomisk vekst har gjort det mulig å nå frem til det velfredsnivået vi kjenner i dag. Og hver ny generasjon har fått oppleve mer velferd enn sine foreldre. I debatten om Norsk medlemskap i EU, er det fra flere forsøkt å så tvil om våre muligheter og om vår evne til å opprettholde våre velferdsordninger og vårt velferdssamfunn slik vi ønsker det dersom Norge blir medlem i EU. Slikt skaper naturligvis frykt og usikkerhet, ikke minst blant de mange som på ulik vis er avhengig av velferdsordningen i sin hverdag. Et utgangspunkt for søknaden om norsk medlemskap i EU var å sikre grunnlaget for bosetting, sysselsetting, velferd og vekstmuligheter i hele landet. Og partivenner, jeg kan forsikre, Arbeiderparti-regjeringa ville ikke kunne ha anbefalt et EU-medlemskap dersom det innebar en oppgivelse av velferdsstaten. Vi har heller ikke forhandlet om helse,- trygd,- og sosialpolitikk. Sannheten er at vi vil, uansett medlemskap eller ikke, selv bestemme nivået på og omfanget av våre velferdsordninger. Det vil med andre ord ikke være EU-bestemmelser som regulerer spørsmål rundt vår utdanningspolitikk, barne- og eldrepolitikk, våre pensjonsordninger, eller sosiale ordninger. På alle disse områdene skal Det norske Storting bestemme både omfang og innretning. Det avgjørende for hva slags velferdspolitik vi skal ha i fremtiden er og vil være hvor flink vi er til å holde orden i nasjonaløkonomien, til å øke sysselsettingen og verdiskapningen. Orden i egen økonomi øker vår handlefrihet og dermed grunnlaget for aktiv politikk for lavere ledighet og mer velferd. De utfordringer som ligger i å trygge velferdsordningene i fremtiden, de kan og de vil vi løse i eller utenfor Den europeiske Unionen. Men etter min oppfatning gir et EU-medlemskap oss bedre vilkår for verdiskapning og sysselsetting og derigjennom trygghet for framtidig velferd. I partiorganisasjonen har vi igang en rådslagsdebatt om viktige sider ved velferds- og fordelingspolitikken. Den avsluttes ikke den 28. november. Jeg håper mange deltar på å utforme det som skal være framtidens virkemidler for å nå velferdsmålene. Det er jobben på den hjemlige arene. Så får vi ta med oss visjonene våres ut og sammen med meningsfeller også arbeide for mer velferd og for økt sysselsetting også i et europeisk perspektiv. Takk

Representant nr. 173 Sigrid Bendixsen

Landsmøte!

Jeg kommer i dag til å støtte mindretallets forslag. Det gjør jeg fordi jeg fremdeles tror at Norge og Norden vil spille en viktig rolle i å være pådrivere for fred og miljø. Jeg mener fremdeles at det kan være lettere å bygge videre på velferdsstaten utenfor EU. Jeg har også vanskeligheter med å tro at samhörigheten mellom de nordiske land vil bli svekket ved å stå utenfor. Vi må ta vare på handlefriheten til å velge. Norge står foran store utfordringer, uansett om vi går inn eller om vi blir stående utenfor EU. Det gjelder både industri og landbruk. Vi må ikke være så dumme å tro at vi er på status quo bestandig. Når det gjelder det Trond Giske sa i går, om at det skjedde noe, et eller annet sted på veien mistet vi noe av kjernen, vi stod igjen med tingene, bilene og skinnssofaen. Kjære landsmøte, vi trenger ikke å vente til folkeavstemningen den 28 november for å bestemme om vi skal gjøre noe med det, det kan vi gjøre noe med allerede nå. Takk

Representant nr. 071 Bjørn Holm, Oslo

Partifeller!

Ordet union var for noen år tilbake ikke særlig godt mottatt. Men vi har altså kommet i en situasjon hvor det er tydelig at det er det som er nå som gjelder for det tidligere EF. Det ble sagt at det ikke var noen union, men det er altså fastslått at det er vi nå muligens på vei inn i. Debatten i 1972 ga vel også uttrykk for, fra begge parter, at det var synspunkter på utviklingen etter et nei eller ja. Det er vel riktig å fastslå at det neiet som skjedde ikke førte til de spådommene som den gang var lagt ut. Det skulle skje en del ting på forskjellige områder i velferds-Norge og blant annet skulle deler av næringslivet raseres. I ettertid kan man da se hva som skjedde. Og kanskje den tidligere stortingspresidenten som sa at det er kanskje best at det fikk som det gikk også registrerte at et nei ikke førte til de konsekvenser. Når det gjelder Norge som nasjon så er det vel en hovedgrunn til at andre EU-land vil ha oss med, og det er at vi er en netto bidragsyter. Vi bidrar da til de landene som er innefor. Vi oppnevner vel muligens en barriere i forhold til verden forøvrig. Så til dagens landsmøte, gårdsdagen og dagens. Dagsorden har et punkt som sier Statsminister Gro Harlem Brundtland innleder om forhandlingsresultatet og jeg tenkte: Nå kommer en omfattende og brei gjennomføring og utlegging av forhandlingsresultatene. Jeg synes at det dokumentet på 9 sider som statsministeren redegjorde for inneholdt i hovedsak en generell lovprisning av avtaleverket og eventuelt avtaletekst, i positiv forstand, og jeg synes det var lite konkret. Jeg er klar over at det er vanskelig å gå inn på for mange konkrete ting, men dokumentet som sådan synes jeg omhandler selve resultatene, i forhold til dagsorden, relativt lite. Min personlige mening er at jeg oppfatter dette som en slags ramme, et skall hvor man er i ferd med å putte inn en del deler som skal være grunnleggende for selve avtaleteksten. Og med det så tror jeg Norge vil stå overfor, på disse områdene, en rekke overraskelser som man i nær framtid vil stå foran. Og den prosessen hvor man skal føre tingene inn, den vil også være avgjørende for deler av folks tillit til hvordan forhandlingene er ført. Jeg savner også det såkalte "dråpekartet" som skulle ha vært ute for en stund tilbake og som nå ikke foreligger. Med det så anbefaler jeg å stemme nei til Europa-Unionen.

Representant Wenja Ringen, Sentralstyret

Dirigenter, europeere!

Debatten om medlemskap i Den europeiske Union, er debatten om hvilken vei vi skal velge for å nå de mål vi har satt oss. Derfor burde det ikke forundre noen at verdiene som vektlegges fra begge sider er de samme i vårt parti. Alle er vi opptatt av sysselsetting, fordeling, miljø og livskvalitet. Når det likevel finnes to sider, er det fordi man vektlegger mulighetene til å gjennomføre sosialdemokratisk politikk gjennom en Europeisk Union forskjellig. Spørsmålet om handlefrihet og styring som peker i to ulike retninger har vært essensen i argumentasjonen både fra ja- og neisiden. Det er lett å opptre som eier av den store sannheten, når man kun har tilgang på en begrenset mengde informasjon og når alt man har å korrigere utspill og uttalelser med er sine egne følelser. Det er vanskeligere å holde fast ved en slik skråsikkerhet etterhvert som man arbeider seg dypere ned i materien og oppdager at det slett ikke er slik at det bare er den ene siden som har rett. Derfor bør ikke Arbeiderpartiets Europa-debatt preges av spekulasjoner om hvem som lurer hvem. Det er heldigvis få som har valgt en slik vinkling, og det er jeg glad for, siden vi ikke når noen av målene dersom vi ødelegger oss selv. Åpenhet og respekt er nødvendig, og resultatene av det ser vi i denne debatten, til nå Norges beste EU-debatt. For to år siden tok jeg standpunkt mot EU og var skråsikker på at det var rett. Når jeg også i dag har et neistandpunkt så skyldes det at jeg etter mye lesing og harde debatter bærer i meg den usikkerheten som for eksempel Gro ikke har. Jeg er usikker på Maastricht-traktatens ord, om høy grad av sysselsetting er det samme som vi mener med full sysselsetting. Jeg er usikker på om vi kan opprettholde velferdsnivået vårt om vi kommer inn i EU. EU har selv regnet ut at det er negative konsekvenser ved EU og det indre markedet. Og Maastricht traktatens kriterier, paragrafer og bestemmelser legger begrensninger på hvilke økonomiske virkemidler en nasjon kan ta i bruk. Hvis man kan leve med tvilen, eller ikke ser begrensningene som noe problem, så kan man selvfølgelig stemme ja. Men hvis man derimot har tro på å nå målene utenfor EU, så bør man stemme nei. Vår oppgave, partifeller, blir uansett vedtak på dette møtet, å få folk til å forstå at de skal avgi stemme 28. november, ja da bestemmer de rammene for hvordan Norge skal forholde seg til det internasjonale samfunn. Og det skader ikke om vi minner dem om at det er like avgjørende at de husker å stemme Arbeiderpartiet også neste gang. Forhandlingsresultatet er et bevis på det. Jeg kan koste på meg å si at forhandlingsresultatet er godt. Det er ikke det som har avgjort mitt standpunkt. Og jeg vet at hvis Kaci hadde forhandlet så hadde det vært verre. Derfor er det også i tillit til Gro og resten av regjeringen at jeg velger å si nei til EU. Politiker som i slik grad har bevist sin dyktighet mot EU vil kunne oppnå adskillig større resultater uten de begrensningene som jeg mener Maastricht-traktaten legger på politisk handlekraft. Takk

Representant nr. 255 Tore Sandvik, Sør-Trøndelag

Kjære landsmøte!

Jeg vil først melde om at jeg leverte et forslag som er oversendt redaksjonskomiteen, som var referert i går, så det skal jeg ikke gå noe nærmere inn på. Forslaget var enstemmig vedtatt av SSF-landsrådet og selvsagt har også Arbeiderpartiet vedtatt det. Tittelen er "Maastricht-traktaten til folket". Bakgrunnen til forslaget er at Maastricht-traktaten er lite kjent blant folk flest og lite tilgjengelig. I Danmark ble Maastricht-traktaten lagt ut på alle postkontorer og bibliotek og de la den også ut i Frankrike i forkant av folkeavstemningen. Da AUF i Sør-Trøndelag for en stund siden kontaktet UD for å få distribuert traktaten til postkontorer og bibliotek som i Danmark, så

ble det blankt avvist. Det ble også avvist når vi selv tilbød oss å distribuere den i Sør-Trøndelag. Begrunnelsen var at erfaringene fra Danmark var så dårlige. Dårlige erfaringer for hvem. Jeg skjønner jo selvfølgelig at det for enkelte på ja siden i Danmark synes det var veldig trist og leit at folk med egne øyne fikk se hva som stod i traktaten. Og jeg skal ikke legge skjul på at det vil gagne nei siden om traktaten blir lagt ut på offentlige postkontorer og biblioteker her i Norge. Så noen kommentarer til debatten. Torbjørn Berntsen sa i går, mens han leste opp artikkel 2 i Maastricht- traktaten. Det som står i Maastricht traktaten kkunne like godt ha stått i partiprogrammet vårt. Jeg vil si til han Torbjørn. Først glemte du å lese hele artikkel 2 med de fine og flotte målsetningene. For det som står først i artikkel 2, er at alle målsetninger skal baseres på artikkel 3 og 3a. Og der står det blant annet i artikkel 3 i pkt. 2 at disse målsetningen må nås i samsvar med prinsippet om en åpen markedsøkonomi med fri konkurranse. Jeg synes ikke det passer i vårt partiprogram. Jeg synes også det passer dårlig å putte målet om prisstabilitet foran målet om arbeid til alle inn i vårt partiprogram. Og så en liten visitt inn i Vestunionen, som han Jørgen Kosmo var innom i går. Det er stor forskjell på NATO og Vestunionen. Er det noe jeg er redd for så er det en Vestunion som blant annet har muligheten til å intervensere den tredje verden. Den britiske forsvarsministeren, Malcom Rifkin, sa i 1992. "Vestunionen kan ta på seg operasjoner som faller utenfor NATOs direkte ansvar, noe som kan inkludere fredsbevaring i Øst-Europa eller intervensjoner i den tredje verden". Jeg frykter at vi i framtiden må sende norske ungdommer ned til de tidligere europeiske koloniene for å påta oss en oppgave i Vestunionen som en selvbestemmende politienhet. Takk.

Representant nr. 014 Gunnel Edfeldt, Østfold

Dirigenter, kjære landsmøtedeltagere!

Jeg kommer fra et fylke som alltid har vendt blikket mot Europa. Det har vært nødvendig og naturlig for oss på grunn av vårt næringsliv. Vi har mange og store eksportrettede bedrifter, stedet er Østfold, industrifylket. Vår industri er avhengig av sikre og trygge og langsiktige betingelser. Mye av dette har vi allerede oppnådd gjennom EØS-avtalen. Men jeg spør hva EØS avtalen etterhvert vil bli og kunne gi i framtiden når andre land går videre og blir fullverdige medlemmer av EU. Etter sist helg var det igjen mange millioner mennesker som bestemte seg å gå videre i sitt forhold til Den europeiske Unionen. Og dersom også Sverige og Finland sier ja til EU, da tror jeg EØS- avtalen etter hvert vil få en helt annen karakter og en mer begrenset betydning. Den vil ikke lenger bli så interessant. Når folk i landet vårt har fått spørsmålet om de tror Norge vil gå med i EU innen år 2000, så svarer svært mange ja på dette. Mange tror at fellesskapet vil ta imot oss når vi senere måtte ønske det. Og skulle det bli en mulighet for det senere, at Norge knytter seg til EU, ja, hvem skal vi da forhandle sammen med. Vil vi da få gjennomslag for våre norske og nordiske problemstillinger. Jeg tviler på det. Og hva med det nordiske samarbeidet, det vil også få en annen karakter dersom resten av Norden velger EU og vi sier nei. Jeg er redd Norge ikke lenger da får samme mulighet til å sette agendaen i denne sammenhengen heller. Jeg har tro på sosialdemokrati i Europa. Selvsagt er dette en sammensatt bevegelse. Vi har forskjellig historie og bakgrunn. Noe skiller og noe forener. Men jeg liker ikke tendensen hos de som skiller mellom stuerene og ikke stuerene sosialdemokrater. Europa med sine problemer trenger sosialdemokratiske løsninger. Og når vi mener vi står for noe godt og solid, så la oss gå inn i fellesskapet og prøver gi dette videre. Så si ja til EU. La oss være med å bestemme hvor Europa skal gå i framtiden for derigjennom også å gi kommende slekter gode og trygge vilkår. Takk.

Representant nr. 066, Kaare Sandegren, Oslo

Kamerater!

Jeg gjør gjerne en visitt til Trond Giske i all vennskapelighet. Trond og jeg er enige om at den økonomiske utviklingen i Europa er viktig for norske arbeidstakere og arbeidsplasser. Når det er tilfelle bør vi ikke da påvirke den politikken som legges til grunn for den økonomiske utviklingen. Det er mitt spørsmål til Trond. Europeiske fagorganisasjoner gjør det. De er på banen, de forsøker å påvirke og få til en annen politikk enn den som føres. Trond, du gjør det ikke. Når kommer du ned fra det gjerdet som du egentlig befinner deg på og blir med på arbeidet. Så en liten visitt til den ærede forbundsleder, Finn Erik Thoresen, i all vennskaplighet igjen. Angrepene på kollektivavtalene foregår over alt, i Sverige, Canada, UK, New Zealand, EU, EFTA. Flexibiliseringsforsøkene gjøres over alt til og med i NRK. Det er derfor en internasjonal kamp vi egentlig står overfor. Som den gangen kollektivavtalen ble fremkjempet. Jeg gleder meg, Finn Erik, til at du blir med på den kampen. Så i 70 åra tok Tor Aspengren og andre av oss initiativ til å samle europeiske fagorganisasjoner til ett samarbeid. Vi trodde og tror på at enhet gir styrke og at det nytter å påvirke. Dette har gitt uttelling. Europeiske fagorganisasjoner er i posisjon. Og kamerater, vi trekker den erfaring av det at det nytter å forsøke å påvirke. Gi aldri opp troen på at det nytter å forsøke å påvirke. Gi ikke etter verken for sjåvinisme, populisme eller svartetro. Jeg vil bare for egen del si, og tro meg kamerater, utfra den erfaring jeg har fra et temmelig kronglet arbeidsfelt. Erfaringen er at det gir uttelling å forsøke og gå på og påvirke vår egen framtid. Lykke til.

Representant nr. 205, Leif Lund, Hordaland

Dirigent!

Det er snakk om å påvirke fremtiden. Hva slags samfunn skal vi gi videre til neste generasjon? Det er det spørsmålet denne debatten dreier seg om. Arbeid til alle, jobb nummer en. Slå ring rundt velferdsstaten. Det var gjennomgangstema på LO-kongressen i 1993. Det er også Arbeiderpartiets satsingsområder. Arbeid til alle er en grunnleggende sosialdemokratisk verdi. I de seinere årene, etter at arbeidsledigheten skjøt fart i Norge, har arbeiderbevegelsen marsjert 1.mai under parolen; Kamp mot arbeidsledighet og full sysselsetting. Det er selvsagt for meg, at dette må sees i sammenheng med EU debatten. Hvis vi blir medlem i EU må Norge legge opp sin økonomiske politikk slik EU bestemmer. For arbeiderbevegelsen har arbeid til alle som ønsker det, alltid vært jobb nummer en. På tross av vedvarende høy arbeidsledighet i EU området, i over ti år er ikke ledighetsproblemene nevnt med et eneste ord i Maastricht avtalen. Prisstabilitet blir nevnt seks ganger. Og den slår fast at den felles økonomiske politikk skal føres i overensstemmelse med prinsipper om en åpen markedsøkonomi og fri konkurranse. Markedsøkonomi egner seg til mange ting. Men for arbeiderbevegelsen har det alltid vært klart at den frie markedsøkonomien ikke kan sikre full sysselsetting. Det har vi ikke minst fått demonstrert det siste tiåret. Full sysselsetting krever en aktiv offentlig politikk for å korrigerer markedskreftene. Heller ikke kan markedsøkonomi sikre utjamning og større likheter mellom mennesker og distrikter, og den egner seg svært dårlig til å sikre ethvert menneskets trygghet, som igjen er en forutsetning for reell frihet, slik målet alltid har vært for det norske velferdssamfunn og for den norske arbeiderbevegelse. For arbeiderbevegelsen vil det dessuten være helt uakseptabelt å bruke arbeidsledigheten som et økonomisk virkemiddel. Vi kan ikke akseptere at mennesker skal blir skjøvet ut i arbeidsledighet, eller aldri få jobb, fordi vi skal påvirke den økonomiske utviklingen. For oss er det dypt umoralsk.

Velferdsstaten er nå utsatt for et stort press. Et unionmedlemskap vil uten tvil forsterke presset ytterligere. Det vil være et viktig bidrag å vise at man ikke behøver å underlegge all samfunnsutvikling til en åpen markedsøkonomi eller fri konkurranse ved å vise at det er mulig å skape et samfunn der hensyn til det enkelte mennesket er overordnet markedskreftenes frie spill. Det ser ut som arbeidsledigheten har begynt å bite seg fast i Norge. Vi er langt på vei å akseptere høy arbeidsledighet som noe unngåelig, som en virkelighet. De offisielle ledighetstallene får stadig mindre overskrifter i avisene. Og vi må bla stadig lengre og lengre bakover for å finne dem. Derfor er det viktig å holde temaet varmt. Ha det på dagsorden hver dag.

Representant nr. 037. Rigmor Eidem, Akershus

Kjære landsmøte!

Jeg bruker å si at det er to typer mennesker. De som lister opp hundre grunner for at ting ikke går, og de som lister opp hundre grunner for at ting går. Jeg tilhører den siste kategorien. Jeg ser etter positive tegn, etter muligheter, etter hvordan virkeligheten rundt meg ser ut og hvordan jeg best skal forholde meg til den og arbeide frem de verdier jeg mener er best, også med Europa-unionen. Det blir sagt at det ikke går an å føre en sosialdemokratisk politikk i EU. Det er for meg komplett umulig å forstå at norske sosialdemokrater kan være så pessimistiske. Hvis våre forgjengere hadde tenkt sånn, så hadde vi ikke hatt noe Det Norsk Arbeiderpartiet i det hele tatt. Tenk over konsekvensen av det. Og en annen ting, hvem av oss kan slå seg på brystet og si; Ja, jeg vil betale 10% mer i skatt, slik at syke mennesker kan slippe å ligge i korridorene på våre sykehus. Ja, jeg vil gå ned 20% i lønn slik at de eldste og eldre pleietrengende mennesker kan få nok pleiere rundt seg. Ja, jeg vil arbeide halv stilling uten lønnskompensasjon, slik at min nabo som er arbeidsledig kan få den andre halve stillingen. Dette er solidaritet i praksis. I stedet sier vi Nei, vi skal ikke inn i EU, fordi da får vi ikke like stor velferd som vi har i dag. Vi får ikke like mye trygd, vi får ikke like mye sykepengen, vi får ikke like mye av datten, og vi får ikke like datten. Det er nesten sånn at jeg skammer meg. Og bekymringer for u-landene blir for meg noe hult. Miljøet i verden kan kun berges med et Norge utenfor EU, mener mange. Hvordan? Hvordan skal Norge for eksempel klare å hjelpe Russland å trygge sine farlige atomkraftverk på Kola-halvøya. Og hvem skal betale? Hvis ulykken først er ute blir det temmelig uhyggelig for Norge og spesielt Nord-Norge. Det hjelper lite å si det er Russlands ansvar, når vi ligger der mer eller mindre døde. Hvem skal betale? Norge alene! Det kommer til å bli noen kroner mer enn vårt nettobidrag til EU i dag. Hvem skal sørge for at ingen land lurer seg unna sine miljøforpliktelser. Norge alene! Det er så forferdelig rart at bare Norge står utenfor EU, ligger verden flat for å høre på oss mens vi innenfor EU liksom bare blir et null. Det skjer en forherligelse av alt hva vi kan klare i Norge i dag. Det å ta avstand fra et EU-medlemskap fordi andre land i Europa er medlemmer, virker på meg som et kunstig argument. For meg er det helt naturlig at Norge skal medlem. Jeg sier Ja til EU, både på godt og vondt. Takk.

Representant nr. 085, Eirin Faldet, Hedmark

Partifeller!

Vi står overfor et veldig vanskelig valg. Og det er ikke rart at vi har mange spørsmål. I går kom det fram i debatten, at mange var i tvil om hvor mye det ville koste oss. Og gode venner, jeg etterlyser at vi sosialdemokrater også stiller oss spørsmål om hvor mye vi kan være med å betale for å få være med å påvirke. Jeg spør meg selv om denne Maastricht-avtalen, med sin prisstabilitet, med å unngå valutaspekulasjoner og med kjørerregler for arbeidstakerne, om den er til skade for oss? Enkelte hevder at vi blir nødt til å redusere offentlig sektor og at velferdssamfunnet går dukken. Nå har Hill Marta tatt dette grundig for seg. Vi må slå dette argumentet tilbake. Mange er usikre, men det er altså et nasjonalt anliggende. Og når jeg ser fra mediene at enkelte av våre folke, på nei-siden, hevder at Arbeiderpartiet skal ha slik nærhet til bondelaget, da blir jeg sint. Det synes jeg er ganske historieløst. Det er en fornærmelse mot arbeiderklassen, mot småbrukere og slitere. Det var storbønder i vide bygder og trange daler som bygde høye gjerder med piggråd, ikke arbeidsfolk. Og så er jeg skuffet dere, over at vi maser om at vi ikke får noe innflytelse. Hvor har det blitt av pågangsmotet vårt. Hvor har det blitt av optimismen, humøret og troen at det går. Men, la meg med en gang si at jeg tror ikke på det Norske "anderledeslandet" og heller ikke det europeiske Nirvana, for den del. EU er ikke himmelrike på jord og systemet har mange feil. Men, det er da en del feil hos oss også hvis vi riktig skal gå inn i oss selv og være ærlige. Det er vårt ansvar å være med å rette opp de feilene. Og så er det hevdet at EU-spørsmålet vil være et spørsmål om tvil og tro, det er jeg sannelig enig i. Men tror vi i Arbeiderpartiet at vår regjering har forsøkt å utarbeide en god avtale med gode betingelser for vår deltagelse i EU, eller tror vi at de er i ferd med å lure oss? Det er til slutt et spørsmål om hvem vi skal tro på. Hvem vi har tillit til. Arbeiderpartiet eller Senterpartiet. Og i det spørsmålet kamerater, burde svaret være såre enkelt for oss. Jeg er kommet til at det ikke finnes noe bedre redskap enn medlemskap i EU. Derfor kamerater, så vet vi hva vi gjør den 28. november.

Representant Grete Berget, Regjeringen/Kvinnepolitisk utvalg

Dirigenter, partifeller!

Kvinner ønsker å påvirke egen hverdag. Derfor tok vi kampen i partiets organer, i kommunestyre og Storting, i fylkesting og Regjering. Innsatsen til kvinnene i Arbeiderpartiet har gitt resultater. Vi har vridd velferdssamfunnet i den retning vi ønsker, slik vi for noen år siden samlet oss i programmet; Velferdsstaten på kvinners vis. Den politikken og de verdier vi der stod for, er nå partiet og regjeringens politikk. Ja, det er de velgerne som nå former hverdagen for kvinner, barn og familier i Norge. De har kommet langt i likestilling og omsorgspolitikken. Og mange vil lære av oss. I Japan, i Kina, i USA og i Europa venter jenten på oss. Vi har ideene og visjonene. Vi har erfaring og praksis. Vi vet hvordan vi vil ha det og vi vet hvordan vi gjør det. Mye av det som verserer om EU og likestilling og velferd baserer seg på myter og antagelser, mer enn på kunnskap. Og noen myter må avlives. Den politikken vi som sosialdemokrater ønsker å føre for kvinner og familier, skal vi også kunne føre om vi går inn i EU. Det er et nasjonalt anliggende, slik mange har påpekt. Vi beholder barnetrygden, foreldrepermisjon, den særdeles gode kvaliteten på barnehagene. Og vi kan bygge flere barnehager. Vi har kommet langt. Men gjennom Eu-medlemskap kan vi få drahjelp på områder hvor vi ikke er i mål ennå, på områder som vi i vår likestillingsmelding har satt som hovedmål. Det handler om tilknytning til arbeidslivet, om

likelønn. Roma-traktaten slår fast at kvinner og menn skal ha lik lønn for samme arbeid. EU har direktiver og dommer som fører an. Og som utpensler hva ikke diskriminering av kvinner i arbeidslivet skal bety i praksis. Norske kvinner vil ikke tape på det. Klart vi med nitid arbeid og jobbing i politikken kan klare det selv, men hvorfor ikke bruke innsatsen, kreftene og tiden sammen med våre europeiske søstre for å nå nye mål. EU er i gang med sitt tredje likestillingsprogram. Med medlemskap kan vi være med på utformingen. Og mytene skal vi slå tilbake.

Representant nr. 180 Karen Irene Stangeland, Rogaland

Dirigent, delegater!

Jeg tror på sosialdemokratisk politikk. Jeg tror på samarbeid, jeg tror på vår politikk, jeg på tror på våre forhandlere, jeg tror på muligheter og jeg tror på utfordringer. Forhandlingsresultatet foreligger og det er godt. Den diskusjonen har stilnet, det er nå vår mulighet inn i framtiden finnes. Det er nå vi kan vise solidarite ved å delta. Det er nå vi kan vise vilje til styring og det er nå vi kan si ja. Vi kan si ja til utfordringer, ja til deltagelse, ja til påvirkning. Vi kan si ja til å bygge velferdssamfunnet i Europa. Alt er ikke sånn som jeg ønsker i EU, heller ikke i Norge. Jeg deltar i politisk arbeid for å kunne påvirke for å kunne nå målet om et godt samfunn. Ikke bare i Norge men også utenfor. Den største utfordringen er allikevel å sikre flertallet her hjemme, sånn at det er vår politikk som formes her i Norge, men også at våre representanter kan delta med full styrke i EU. Vi har et arbeid å gjøre sammen her i Norge og i Europa. Derfor anbefaler jeg dere å stemme ja. Takk.

Representant Grete Fossum, Sentralstyret

Partifeller, både nå og etter 28. november!

Både kvinnebevegelsens leder, Sylvia Brustad, og Torbjørn Jagland er nok bekymret for kvinnens tvil og avstandstaking til Europa-Unionen. I sine innlegg går de grundig til verks og bruker historikken for å trekke linjene fremover. De nevner personer med god klang både i arbeiderbevegelsen og utenfor. Martin Thranmæl, Einar Gerhardsen og John Keys. Felles for disse personene og for Sylvia og Thorbjørn er at de bruker menn som referansepersoner. Nå skal jeg ikke hjelpe Ja bevegelsen til en bedre strategi i forhold til kvinnelige tviler. Men jeg tror vi er inne på noe av kjernen i EU-problematikken sett med kvinneøyne. EU er menns verden, EU drives på menns premisser, med menns tankegang og arbeidsmåte og verdisetting. Hvorfor hopper Sylvia og Torbjørn så lett over hva vår formødre gjorde. De som gikk på tvers av mannsvedtakene. De som sa at de ville ha innlagt vann, barnehageplasser og kjønnskvotering. Mange oss har kjent oss som kjerringa mot strømmen og har følt og føler faktisk fortsatt at det er ganske vanskelig. Jeg har studert mye på hvorfor kvinner, etter Ja- bevegelsens oppfatning, synes noe konservative i EU-spørsmålet på tross av at sterke kvinner som Grete Berget, Grete Knudsen og Gro Harlem Brundtland står fram med sitt budskap om at vi må inn, vi må påvirke der beslutningene tas. Kanskje er det så enkelt at de ønsker at beslutningene skal tas her, i nærheten av der de bor? Kanskje er det de norske Nei-kvinnene som er de radikale og at kjerringene mot strømmen gjør opprør? Kanskje ser de at i de fleste EU-land har de tradisjoner som går på tvers av hva kvinnetenkning er i Norge? Svarene på kvinnes undring vil få i november. Truls Frogner sier i et innlegg i en avis at selv små land har påvirkningsmuligheter. Det må alle vite som har ligget

i et telt hvor en mygg forstyrrer nattesøvnen. Jeg ønsker ikke at Norge skal bli en mygg i EU-systemet. Myggen suger som kjent blod fra andre, skaper kløe og svie etterpå. Min visjon er at Norge skal være en fri fugl - og da snakker jeg ikke om en løs fugl, en fri fugl som har ansvar og omsorg for alle. Hvor har det blitt av pågangsmotet og optimismen? Den har vi på neisiden i fullt monn - vi må bare bruke den i riktig retning - nemlig solidaritet for alle.

Representant nr. 290 Synnøve Koglevoll, Troms

Dirigenter, landsmøte!

Europa, kjenn på ordet. Det er vel få ord som gir så mangfoldige assosiasjoner, en verdensdel som er unik, en verdensdel med demokratier, en verdensdel med et mangfold av kulturelle tradisjoner. Vi hørte noen musikalske smakebiter fra kunstens Europa av Arve Tellefsen i går, og han Arve Tellefsen fortalte om Ole Bull som dro til Italia og komponerte musikkverk og som dro opp på Keopspyramiden og spilte "Seterjentens søndag". Det er en historie som forteller oss to ting. Det forteller om Ole Bull som dro ut i Europa fordi han var europeer, fordi Norge er en del av Europa, og det kommer vi jo vitterlig til å være selv om det skulle vise seg at vi sier nei til EU den 28. november. Det forteller oss også om en Ole Bull som dro ut av Europa, for Europa eksisterer ikke i vakuum. Akkurat som det er vanskelig å høre lyden av ei hand som klapper, så må vi forstå Europa som en del av verden. Den største utfordringen vår generasjon må håndtere er miljøet og fastlandskrisen. Noen sier at det gjør vi ved å bli med i EU fordi miljøproblemene er internasjonale. Og det er riktig det. Miljøproblemene er internasjonale, de tar ikke hensyn til grenser, verken rundt småland eller rundt sammenslutninger av land. Derfor må vi løse miljøproblemene gjennom internasjonale avtaler som går utover EU og utover Europa. Dersom vi skal løse miljøproblemene, fattigdomsproblemene, befolkningsekspløsjonen, er det ikke nok med et solidaritetsalternativ for Europa. Jeg tror det kanskje er sånn at noen viktige fremskritt på miljøområdet blir tatt gjennom at noen land går foran og trekker andre med seg. Jeg tror kanskje at når det står i Maastricht-traktaten at man skal føre en felles politikk i samsvar med prinsippet om en åpen markedsøkonomi med fri konkurranse, så tror jeg de mener det. Jeg tror kanskje at det vil legge en del begrensninger på våre muligheter til å føre sosialdemokratisk politikk. Jeg tror kanskje at de viktigste beslutningene i et sånt system ikke vil bli tatt der vi eventuelt velger å sende en av ministrene våre. Jeg tror kanskje at vi utenfor kan ha bare litt bedre muligheter til å prøve noen nye veier. Jeg vet selvfølgelig ikke helt sikkert, men jeg tror kanskje at Norge utenfor kan spille en litt mer annerledes rolle i arbeidet som alle sosialdemokrater har felles, å skape solidaritet for alle. Takk.

Representant Gunnar Berge, Sentralstyret

Kamerater!

Jeg har ikke konvertert etter 1972, men jeg har blitt styrket i troen. Ingen har så langt i debatten hevdet at avtalen er dårlig for distriktene. Det er den da heller ikke. Den er veldig god. Et EU-medlemskap vil faktisk for Norge bety en betydelig styrking av distrikts- og regionalpolitikken. Bare Nord Norge pluss Nord Trøndelag vil bli tilført minst 500 millioner kroner ekstra per. år. I tillegg vil utbyggingsområdene i Sør Norge få mer midler og også de store industridistriktene med omstillingsvanskeligheter, Grenland, Østfold, vil kunne få midler fra EU's ulike fond. Forøvrig er det jo av helt avgjørende betydning for norsk industri og næringsliv at en kan oppnå

større stabilitet og forutsigbarhet, og det er jo det samarbeidet innenfor EU i stor grad dreier seg om. Trond Giske nevnte at den gjennomsnittlige ledigheten i EU er 11%. Ja, det er det faktisk også i Norden hvis en regner på samme måte. Det viser at i kampen for å få ned arbeidsledigheten har vi en felles utfordring, og det jeg er overbevist om, det er at vi har langt bedre forutsetninger for å lykkes med den kampen hvis vi er i stand til å trekke i lag, EFTA-landene og EU-landene, fordi at situasjonen er faktisk like ille begge steder.

Så har jeg også fundert veldig på, partifeller, hvorfor EU framstilles som en udemokratisk organisasjon. Hvordan i all videste verden kan en sammenslutning av 12 demokratiske land som kanskje blir utvidet med ytterligere 4 demokratiske land, i sin karakter bli en udemokratisk innretning. Det som jo preger denne organisasjonen er at det er folkevalgte, dvs. statsministre, statsråder, altså EU's råd og ministerråd, det er de organene som har makt og innflytelse og bestemmer i EU. De har det til felles at de hele vegen konstant står i t ansvarforhold i forhold til sine hjemlige parlamenter. Det er det som garanterer at EU er en demokratisk organisasjon forankret i folkestyret i det enkelte medlemsland. Takk.

Representant nr. 212 Ottar Fuhr Eriksen, Hordaland

Dirigent, partifeller!

For oss som står med en fot i fagbevegelsen og en i partiet er det særlig viktig hva flertalls- og mindretallsinnstillingen sier om fagbevegelsens framtidige rolle. Om mindretallets innstilling er det skrevet og sagt at de faglige rettighetene blir svekket i EU og at dette skyldes politikken. Dette er så langt en kan komme fra sannheten. De faglige rettighetene blir styrket i EU, og det gjelder også norsk fagbevegelse. Uansett norsk medlemskap eller ikke står norsk fagbevegelse overfor nye forhold og utfordringer. Dette har sammenheng med økt internasjonalisering, økonomisk avhengighet, integrasjon av markeder og vekst i verdensomspennende selskaper. Innføring av minstestandarder innenfor arbeidslivet i EU skal hindre at arbeidstakerne i de enkelte medlemsland blir spilt ut mot hverandre. Og la meg slå fast, EU har ingen kompetanse til å gripe inn i spørsmål om lønn, streik, lock-out og organisasjonsfrihet. Det er heller ingen forhold i EU-retten som hindrer inngåelse av kollektive avtaler. I lengre tid har norsk, europeisk og internasjonal fagbevegelse satt fram krav om konsernfaglig samarbeid, og kravet har ikke vært mulig å innfri inntil nå, fordi innenfor nasjonalstatene er det ikke mulig å vedta slike regler. I internasjonal sammenheng er det nødvendig med enstemmighet for å vedta slike krav. EU er det eneste system i dag som kan vedta konsernfaglig samarbeid med flertallsavgjørelser, og de siste meldinger som Jens Stoltenberg refererte i går, gir god tro på et medlemskap. Dette er en ny dimensjon i forhold til de faglige rettigheter, og dette er et skritt på veien for at arbeidstakerne igjen skal få større innflytelse og styring over den internasjonale kapitalen. Dette er et skritt i riktig retning, og dette er et eksempel på at nasjonalstaten er for liten og ikke har det nødvendige verktøyet for å vedta regler som kan styre kapitalen og kan gi økte muligheter for innflytelse for arbeidstakerne. EU er det eneste internasjonale systemet som i dag har denne muligheten, og det eneste internasjonale systemet som er villig til å vedta regler som styrker arbeidstakernes rettigheter. Gjennom medlemskap i EU vil norsk fagbevegelse få større muligheter til å påvirke utviklingen og dermed vil også muligheten til å beholde dagens norske system være større og vi vil ha en styrket fagbevegelse nasjonalt og internasjonalt med medlemskap. Takk kamerater.

Representant nr. 028 Inger Elise Solberg, Akershus

Kjære landsmøte!

For eller mot EU. Vi i Arbeiderbevegelsen er alle enige om målet. Vi ønsker mer sosialdemokrati i Europa og en mer rettferdig verdensordning. Ja-siden snakker som om vi på nei-siden ikke lever i Europa. Vi er alle europeere, og alle lever vi på den grønne juvelen, jorden. Jeg opplever ja-sidens argumentasjon som ulogisk. Dere sier ja til internasjonal solidaritet, men dere sier også ja til et EU som har som mål å styrke sin økonomiske posisjon på bekostning av de fattigste i verden. I de senere år er den fattige delen av verden blitt enda fattigere. Den vestlige vekstøkonomien og krav om mer velstand gjør en fordeling mellom nord og sør umulig. Vi står i fare for å få en verden hvor de rike strammer grepet når ressursene begynner å bli knappe. Det er usannsynlig at vi skal kunne gå inn i EU og fortelle de tidligere europeiske kolonimakter hvilke politikk de skal føre overfor sine gamle kolonier. Derimot kan Norge, utenfor EU, spille en viktig rolle ved i praksis å føre en annen politikk og vise at den kan gi positive resultater. Vi på nei-siden vil at Norge skal ta aktiv del i det internasjonale samarbeidet og øve politisk innflytelse overfor FN-systemet, Verdensbanken og Det internasjonale Pengefondet. Strømmen av ressurser fra sør til nord må snus.

EU framstår som umodent i forhold til det sosialdemokratiske ideelle mål. EU bygger på markedskreftenes frie spill, EU-egoismen må bekjempes. Stem nei til EU og ja til internasjonal solidaritet. Takk.

Representant nr. 015 Dagfinn Larsen, Østfold

Dirigenter, landsmøte!

Vi står 28. november foran et valg som vil få stor betydning for oss alle i årene som kommer. I to av gårsdagens hovedinnlegg har vi fått høre at arbeidsløsheten framover er vår jobb nr. 1. Begge innlederne peker på faktorer som har betydning for å løse dette problemet. Torbjørn Jagland peker på at han vil løse det innenfor EU, mens Trond Giske best kan løse arbeidsløsheten utenfor EU. Dette er bare et eksempel på hvor vanskelig denne avgjørelsen er. Spesielt nei-siden har vært flink til å finne såkalte uheldige sider ved unionen, mens ja-siden ennå ikke har sagt så mye annet enn det som ligger i forhandlingsresultatet. Mange opplever dette som en seier for nei-siden så lenge ja-siden ikke vil tilbakevise alle mulige og umulige påstander. Riktignok er det vanskelig å spå om fremtiden, men likefullt savnes det en klar beskrivelse av vår hverdag den dagen Norge eventuelt står tilbake utenfor det europeiske fellesskapet. Hva hjelper det da at vi har fisken for oss selv, om vi ikke kan få solgt den grunnet tollbarrierer? Hva da med arbeidsplassene langs kysten? De eneste nye arbeidsplassene dette vil skape er innen Kystvakten som vil få en umulig oppgave med å passe på alle de norske havområdene. Langsiktig politikk baserer seg på spesialkompetanse og framtidsstudier. Det burde være mulig, så langt på vei, å fastslå hvordan vår hverdag vil se ut også etter en utvidelse av EU, både dersom vi blir medlem av Europa-unionen og spesielt om vi ikke blir det. Dette, partifeller, dette er viktig. For mange tror fortsatt at hvis de bare sitter helt stille til etter 28. november, kan vi bare fortsette å leve slik vi gjør i dag. Alle mennesker, ja selv sosialdemokrater, er hver eneste dag opptatt av hva det skal koste å leve i Norge. Vil EU-valget påvirke dette? Mange av oss har allerede tatt et standpunkt til EU, både på ja-siden og nei-siden, men fortsatt har en stor gruppe velgere ikke bestemt seg. Det er først og fremst denne gruppen som kan komme til å avgjøre Norges forhold til Europa. Ja, hvordan vil vår hverdag egentlig bli om vi skulle ende opp som ikke-medlem? Vil vi da kunne

oppretholde vår levestandard slik vi kjenner den i dag, også utenfor EU? Vil vi også kunne videreutvikle velferdsstaten i samme takt som i dag, eller vil vi som ikke-medlemmer måtte tåle en tilbakegang i velferden? Det er dette det egentlig handler om 28. november. Den som kan forklare oss noe om dette kan også hjelpe mange som ennå er usikre, til å ta et standpunkt. Det er jeg sikker på at ja-siden vil tjene på. Vi som tror på et samlet Europa med Norge som fullverdig medlem må nå gå sammen om å hente fram den kunnskapen om framtiden. Ha et godt ja-valg.

Representant Susanne Bratli Grannes, Landsstyret/Nord-Trøndelag

Kamerater!

I denne EU-debatten er det snart slik at jeg begynner å føle meg som ei grammofonplate. Hver gang vi begynner å diskutere føles det som om jeg starter opp og kommer med de samme argumenter på nytt. Sånn tror jeg kanskje mange av oss har det. Derfor vil jeg denne gangen prøve meg på en ny vri. Vi må inn i EU for å ha påvirkning. Vi må inn i EU for å bevare velferdsstaten. Vi må inn i EU for å gjenreise full sysselsetting. Vi må inn i EU for å bevare fred og sikkerhet. Vi må inn i EU for å opprettholde bosettingen i hele landet. Dette er noen ja-argumenter og det finnes bølgevis flere. Jeg hører meg selv si disse argumentene, jeg smaker på dem, men jeg beklager, dem smaker ikke riktig bra, fordi jeg tviler på disse bastante konklusjonene. Og det at jeg tviler på disse konklusjonene gjør at jeg er mot et norsk EU-medlemskap. Vil vi få noen særlig påvirkning i EU? Jeg tviler. Vil EU gi oss større muligheter til å ta vare på velferdsstaten? Jeg tviler. Vil EU gjøre oss i stand til å skaffe arbeid til alle? Jeg tviler. Har det betydning for vår og Europas sikkerhet om Norge blir medlem eller ikke? Jeg tviler igjen. Vil vi med et EU-medlemskap kunne opprettholde bosetting i hele landet? Jeg tviler. Som dere kanskje skjønner, så kan jeg nå begynne å definere meg selv som en tviler. Men jeg tviler ikke på at mitt nei til EU er riktig. Jeg tviler på om ja-sidens argumenter holder vann. Min tvil har gjort meg sikker på at mitt nei til EU er det riktige. Derfor vil jeg oppfordre alle sammen til å støtte mindretallets innstilling. Takk

Representant nr. 068 Marit Nybakk, Oslo

Partikamerater!

Solidaritet for alle, heter nei-sidens alternativ. Men vi er veldig mange på ja-siden som er sterkt engasjert i utviklingen av den fattige del av verden, opptatt av arbeidet med å løse fattigdoms- og miljøproblemer på kloden vår. Kampen om hva slags u-landspolitikk den rike verden føre blir avgjort bl.a. i globale institusjoner som FN og Verdensbanken. Her har Norge og den nordiske blokken hatt stor innflytelse. Hva da hvis vi sammen går inn i EU? Da vil vi være med å forme EU's u-landspolitikk i slike organer og gjøre vår innflytelse enda sterkere. Også i denne debatten har vi fått retoriske påstander om at fagbevegelsen i EU blir knust, at våre fagforeningskamerater i Europa er en maktesløs liten gruppe, og selv om rettighetene er der med kollektive avtaler og lovgivning, så hevder nei-siden at organisasjonsprosenten er så lav at fagbevegelsen de facto er knust. Det siste er rett og slett ikke riktig. Det er EU-land med tilnærmet 100% fagorganisering, men igjen er det jo forskjell på de enkelte EU-landene, og jeg må spørre, hvis det finnes land i EU med en fragmentert fagbevegelse og en lav organisasjonsprosent, skulle da vårt bidrag være å stå utenfor? Er det ikke i alle arbeidstakers interesse, også hos oss, å styrke fagbevegelsen i Europa

og å være med på det. Vi kan ikke bare drive faglig arbeid nasjonalt, mens arbeidsgiversiden og kapitalkreftene jobber internasjonalt, for ikke å si overnasjonalt. Nei, kamerater, vi skal møte de stadig mer aggressive arbeidsgiverne med et faglig og sosialdemokratisk europeisk nettverk. Til slutt. Trond Jensrud gjorde et poeng her oppe i går kveld at Carl Bildt har en annen visjon for Europa enn Gro og Torbjørn. Ja, det skulle bare mangle. Jan Petersen, Kaci Kullmann Five og Carl I. Hagen har også en annen visjon for Norge enn det vi har, men vi slutter ikke å kjempe for den politiske makten i Storting, Fylkesting og kommunestyre av den grunn. Derfor, kamerater, vi skal delta i det nye Europa fordi vi tror på politikken vår.

Representant nr. 214 Heidi Havelin, Hordaland

Kamerater, ordstyrere!

Ja-siden blir ofte assosiert med det konservative, de er lite radikale, de løper næringslivets ærend, de identifiseres med det borgerlige, med det etablerte og med makteliten. Men ja-siden i partiet er like radikal og visjonær som nei-siden, eller like lite. Skillelinjene der går ikke mellom ja og nei. Vi har sidrumpede folk på begge sider. Jeg vil inn i EU fordi jeg har visjoner, jeg vil inn for å påvirke EU på samme måte som Arbeiderbevegelsen i sin tid valgte å gå inn på Stortinget selv om det var borgerlig flertall. Det ville være drøyt å kalle EU en perfekt institusjon, men det er den beste internasjonale organisasjonen vi har hvis vi vil ha overnasjonalitet innen f.eks. miljø. Ingen andre av de internasjonale organisasjonene vi er med i har realistiske muligheter til å kunne ta en eneste internasjonal beslutning som vil være bindende også for det bakstreverske mindretallet i miljø saker, arbeidsmiljø saker og likestillingssaker f.eks. Det beste med EU, slik jeg ser det, er at det er en organisasjon som har makt, og for å forandre samfunnet må vi inn der makten er. Når jeg vil inn i EU er det for å forandre EU og med det få muligheter til å forandre samfunnet på saker som vi ikke kan løse alene her i Norge. Jeg kan igjen nevne miljø saker. EU-standpunktet vi tar er i stor grad et spørsmål om vi tror det er mulig å forandre EU til et godt redskap som vi kan bruke til å få gjennom vår politikk. Jeg tror det er mulig. Trond Giske sa at nei-siden er lei av bli beskyldt for å være nasjonalister og rasister og det som verre er. Jeg er ganske drittlei av å bli beskyldt for å lefle med markedskreftene eller at jeg egentlig hører hjemme i Høyre eller lenger på høyresiden. Begrunnelsen min for å si ja, er ikke markedsadgangen. Den får vi gjennom EØS. Det er heller ikke fordi jeg vil være med i samme klubben som Major og Helmut Kohl. Men jeg tror at hvis vi skal oppnå det vi vil politisk, få muligheten til å føre en sosialdemokratisk politikk som spenner videre enn Norges grenser, så må vi inn der makten finnes, og den finnes i EU, og jo flere sosialdemokrater i EU dess lettere å forandre EU til den organisasjonen vi vil den skal være. Takk.

Representant nr. 210 Aud S. Riise, Hordaland

Kjære landsmøte!

Det blir vanskeligere å drive sosialdemokratisk politikk dersom vi blir medlemmer av EU. Denne påstanden hører jeg ofte, og det er nok en del i det, men jeg våger å påstå at det blir såvisst ikke enklere å stå utenfor. Sannsynligvis vil vi ikke merke vanskene de første årene dersom vi ikke blir med, men når vi står overfor et så vanskelig og viktig valg for landet, må vi tenke langt framover i tid, og da er jeg ikke i tvil om at landet, samlet sett, er best tjent med å være med i EU. Hva er så fundamentet for å drive en god sosialdemokratisk politikk? Jo, en sterk og stabil nasjonal

økonomi. Vi må altså ha et oppegående, variert og sunt næringsliv. Hvordan får vi så det til? Meningene kan være mange, men vi må i alle fall sørge for at vilkårene, konkurransemessig sett, er lik resten av Europa. Vi har EØS-avtalen, og den dekker det meste, men hvor mye vil den være verdt dersom Finland og Sverige blir medlem og vi står igjen på perrongen sammen med Island. Ikke papiret den er skrevet på engang. Jeg sa at EØS-avtalen dekker det meste, men det er en viktig del som ikke kommer inn under avtalen, nemlig skipsindustrien. Jeg arbeider selv der, og de fleste vet slags problemer vi har hatt de siste 10 årene, ikke minst beskyldningene om subsidier, skjulte eller mindre skjulte. Det høres gjerne egoistisk ut at jeg bare drar fram min bransje, men det handler ikke bare om det. Hvor ligger så denne industrien? Jo, langs kysten i distriktene. Og hvem gir denne industrien arbeid til? Vi har så klart den mannlige industriarbeideren, som bare har denne inntekten å leve av, men vi har to interessante grupper til, nemlig kvinner og bønder. På dette grunnlaget kan bonden bo og leve godt i distriktene selv om gården ikke er av de største. Skal kvinnene bosette seg i distriktene må det være arbeid å få. Fiskeindustrien er av den grunn en viktig næring. Den vil få gode vilkår i EU. Oppdrettsnæringa like så, så jeg forstår ikke bøndene og fiskerne som er mot EU. Her har de muligheter for alternative arbeidsplasser, men nei, det sier de. Kvinnfolk vil de og ha, men vilkårene for at de vil komme til dem, de vil de ikke ha. Skitt fiske og signe maten!

Representant Grete Faremo, Regjeringen

Partifeller!

Mange av dere har sikkert møtt påstanden om at et EU-medlemskap vil bety fri flyt av narkotika. Et av målene med et tettere og mer forpliktende politisamarbeid innen EU er å oppveie for bortgang av regulær grensekontroll ved passering av de indre grenser. Grensekontroll mellom landene skal som kjent bygges ned samtidig som kontrollen mot de ytre grenser skal styrkes. I hvert medlemsland kan kontrollen likevel utføres helt ut til de indre grenser, og jeg tar det som en selvsagt forutsetning at politiets og tollmyndighetenes kontrollpersonell fortsatt vil befinne seg der hvor ulovligheter begås og narkotikaen transporteres også når dette er i nærheten av grenseovergangene. Virkeligheten er slik at uansett EU-medlemskap vil grensekontroller aldri alene være tilstrekkelig til å forhindre innførsel av narkotika. Stikkprøvekontrollen ved grensene spiller en viss rolle når det gjelder å stanse narkotikasmugling. Denne kontrollen er likevel bare et av flere virkemidler. Grensekontrollen er dessuten lite effektiv når det gjelder bekjempelse av økonomisk kriminalitet og terrorisme. De narkotikabeslag som gjøres på grensen i dag, er først og fremst et resultat av kontroll som er iverksatt på bakgrunn av mottatt informasjon eller etter mistanke fordi det foreligger spesielle indikasjoner på narkotikasmugling. Slike kontroller vil vi også kunne foreta som medlemmer av EU. Dagens grensekontroll, det er viktig, må settes i et riktig tallmessig perspektiv. Hvert år passerer flere millioner mennesker den norske grensen. Bare et fåtall blir i dag kontrollert, anslagsvis 1%, og jeg er overbevist om at grenseoverskridende kriminalitet bekjempes bedre ved samarbeid mellom politi og tollmyndigheter enn ved tilfeldige stikkprøvekontroller. Internasjonal organisert kriminalitet preger i økende grad kriminalitetsbildet i Europa. Narkotikahandelen har fått følge av økonomisk kriminalitet, hvitvasking og organiserte bestillingstyverier og menneskesmugling. Internasjonal terrorisme utgjør også en alvorlig trussel mot landenes og individenes sikkerhet. Regjeringen har ført en offensiv kamp mot kriminaliteten, og det vil være naivt å tro at utviklingen av organisert kriminalitet over landegrensene ikke representerer noen fare for Norge, og kun gjennom et tettere samarbeid også med andre europeiske land på politisiden kan vi ha håp om en bedre

kriminalitetsbekjempelse. Det nordiske politisamarbeidet og samarbeidet gjennom Interpol er viktig, men en ytterligere styrking vil også være nødvendig. Jeg har lyst til, nei, det var synd. Lampa gikk. Jeg hadde lyst til å gjøre en refleksjon om Maastricht-traktaten og de ulike rettslige prosedyreinnlegg som er kommet, men jeg skal la det vente.

Representant nr. 225 Grethe W. Bjørlo, Møre og Romsdal

Kjære partivenner!

Det var noen av oss som var på ekstraordinært landsmøte også i 72. Her i 94 er stemningen heldigvis en annen. Mitt standpunkt var ja også da, men først og fremst på ideologisk grunnlag. Debatten den gang var imidlertid så hard og satte så dype spor i meg at da medlemsspørsmålet igjen dukket opp, var min første tanke: Nei, la oss nå greie oss med EØS og slippe en ny opprivende strid, men da møtte jeg meg selv i døren, for det var jo slett ikke den økonomiske biten jeg sa ja til i 72, det var den ideologiske. Derfor er et av mine tankekors: Hvordan kan det være at det nå i 94 av enkelte fremstilles som mer sosialdemokratisk å være for den økonomiske EØS-biten og mindre sosialdemokratisk å være for den politiske delen som et EU-medlemskap er? Hallvard sa at vi må forholde oss til EU som det er og ikke hvordan vi kunne drømme om at det skulle være. Da spør jeg: Hvor hadde Norge vært i dag hvis ikke våre forgjengere nettopp hadde hatt visjoner og drømmer som de gikk inn på den politiske arenaen med og kjempet frem? Har vi blitt så bokstavtro nå at vi har glemt at det er nødvendig å ha visjoner og drømmer å kjempe for? Rune Gerhardsen sa: EU er ikke på riktig vei. Nei, vel, men når ble det god sosialdemokrati å sitte på tribunen å vente på at andre inne på banen skal sørge for at EU kommer på rett vei så vi bare kan spasere inn? Nei, partivenner, la oss komme oss inn på banen, det er der vi bruker å være i Arbeiderpartiet, å kjempe for at våre verdier skal være i EU slik vi har gjort og vil gjøre det i vårt eget land. Så skyggeredde har vi ikke blitt at vi ikke tør det.

Representant nr. 063 Rina Brunsell, Oslo

Kjære landsmøte!

Det er alltid vanskelig å si noe sikkert om framtida, men slik jeg ser det tyder mye på at EU-medlemskap vil gjøre det vanskeligere å føre en sosialdemokratisk velferdspolitik slik vi kjenner den. Dagens samfunnsproblemer består ikke bare av mangel på offentlig omsorg. Ensomhet, angst, økning i psykiatriske lidelser, flere selvmord også blant barn og unge tyder på at tid og krefter ikke rekker til den omsorg vi skal ha for hverandre. Et samfunn med mer konkurranse og friere markedskrefter gir større utrygghet og mindre livskvalitet. Som det blir slått fast i Arbeiderpartiets program "Mer Fellesskap" har vi et svært beskjedent innslag av private helsetjenester i Norge sammenlignet med andre europeiske land. Vi har hittil vært enige om at det skal fortsette slik, fordi et omfattende privat helsevesen stjeler ressurser fra det offentlige og gjør at folks lommebok i større grad bestemmer hva slags helsetilbud man skal ha tilgang til. Hvis sosialministeren er riktig sitert i VG om at private ordninger i andre land ikke går på bekostning av det offentlige, er jeg derfor dypt uenig med henne. Nettopp dette har vært bakgrunnen for Arbeiderbevegelsens kamp mot høyresidens kamp for oppbygging av f.eks. private sykehus for de få som et supplement til det offentlige. Statsministeren og sosialministeren sa i sine innlegg tidligere på dette landsmøtet at vi ikke skal kutte bevilgninger til velferden, men de sa ingenting om hvor kuttene skal tas i stedet. Når det er snakk om kutt på mange milliarder kroner

årlig, er det vanskelig for meg å se at vi kan miste så store beløp uten at det går ut over det tilbudet det offentlige gir til vanlige mennesker.

Den norske velferdsstaten er ikke ferdig utviklet en gang for alle. På flere områder har det kommet fram eksempler som viser at det offentlige velferdstilbudet ikke er godt nok. Jeg frykter at det norske velferdssamfunnet vil kunne få dårligere kår dersom Norge skulle bli medlem av EU. Vi kommer til å måtte fortsette utbygging av eldreomsorg, sykehjemsplasser, barnevern, barnehager, undervisningstilbud og andre velferdsordninger. Dette vil fortsatt kreve høy offentlig innsats og en sikring av det offentliges inntekter. Den største tryggheten for at dette skal være mulig, er at vi sier nei til EU-medlemskap.

Jeg vil avslutningsvis gjerne knytte et par kommentarer til kvinner og EU. Det er helt riktig at vi kan opprettholde den høye kvinneandelen i Storting og Regjering dersom vi blir medlem av EU og heldigvis for det. Men så er det sånn at et EU-medlemskap også vil føre til at viktige beslutninger blir overført til organer med minimal kvinnerepresentasjon. EU-kommisjonen har i dag en kvinne blant sine 17 kommisjoner. I Ministerrådet, som er EU's lovgivende forsamling er det i dag ingen kvinner. Jeg frykter derfor, kjære landsmøte, at kvinners reelle innflytelse innenfor EU blir svært liten. Stem nei til EU.

Representant Karl-Eirik Schjøtt-Pedersen, Stortingsgruppas styre.

Partifeller!

Både Norges og Europas største utfordring er å få folk i arbeid. Og for å få det til trenger vi en stabil økonomisk utvikling der de enkelte land ikke kan velte sine økonomiske problemer over på andre. Bedriftene må kunne handle med hverandre uten store og brå forandringer i rentenivå og kronekurs. For, partifeller, det nytter jo lite dersom arbeidsfolk i Norge sliter for å øke produksjonen og viser moderasjon ved inntektsoppgjørene dersom andre land med et pennestrøk kan redusere prisen på sine varer ved å sette ned verdien på sin valuta. Det viser at stabile valutakurser er helt grunnleggende for den økonomiske og politiske styring, og det er da også derfor EU vil opprette en frivillig økonomisk union.

Dersom Norge blir medlem av EU's økonomiske union vil det derfor gi oss økt styring, økt styring over markedskreftene og økt styring over vår egen hverdag. Det vil sette en stopper for at spekulantene kan tjene millionbeløp ved å flytte penger fra et land til et annet, og det vil sette en stopper for at et enkelt land, i dette tilfelle Tyskland, alene kan bestemme rentenivået i Europa. I den økonomiske unionen vil som kjent alle land ha like mange stemmer i den komiteen hvor bl.a. renten fastsettes.

Og så, partifeller, hva vil så situasjonen være dersom Norge velger å stå utenfor EU? Ja, da vil Norge risikere å bli et av de svært få land i Vest-Europa som står utenfor EU's system med felles valuta. Norske kroner vil lettere kunne utsettes for spekulasjon og usikkerhet som andre land vil være forskånet fra. Det blir med andre ord mer risikabelt å sitte med norske kroner. Det betyr igjen at vi vil måtte kreve et høyere rentenivå enn det vi ellers kunne ha holdt for å forsvare en stabil kronekurs. Det vil være en kostnad for oss alle.

Viktigst er det allikevel at næringslivet vil være usikker på om rammevilkårene blir de samme som for deres konkurrenter i EU-landene. Disse problemene vil selvfølgelig forsterkes dersom Sverige og Finland blir medlemmer mens vi velger å stå utenfor. Da vil EØS-avtalen totalt forandre karakter og gi oss mindre, langt mindre, sikkerhet enn i dag. For en som skal investere penger i næringsvirksomhet vil det bety at det blir tryggere å investere i et land innenfor EU.

Samlet sett, partifeller, er det derfor liten tvil om at vi ved å stå utenfor EU vil ha et høyere

rentenivå og større problemer med å få nye investeringer og nye arbeidsplasser i norsk næringsliv enn vi vil ha som medlemmer. Det kan over tid også bety et press mot lavere lønnsvekst og en svakere utvikling i kjøpekraften. Det betyr at vi vil ha større trygghet for å kunne videreutvikle velferdssamfunnet dersom vi blir medlemmer av EU, og det er for meg et helt sentralt argument for hvorfor Norge bør bli medlem av Den europeiske Union.

Representant nr. 236 Ingunn Norderval, Møre og Romsdal

Kjære landsmøtedeltakere!

Det har vært en lang debatt, alle ordene har blitt sagt, alle argumentene fremført. Jeg skal ikke gjenta så mange av dem. Men kanskje kan det være på plass med en liten søndagsandakt.

Det var engang foreldrene mine var så forferdelig uenige om et eller annet, og til slutt sa far min oppgitt, med stor salvelse: Men du må da støtte meg, du er jo kona mi. Og mor mi svarte: Jeg har lovet å elske deg og ære deg og å være trofast mot deg, men jeg har aldri lovet å være enig med deg. De fikk et langt og lykkelig liv sammen da han skjønnte dette.

I Arbeiderpartiet ligger også kjærligheten og den gjensidige respekten og vissheten om at vi deler sosialistiske grunnverdier som en solid basis under vårt fellesskap og vår uenighet. Vi har nemlig ikke lovt å være enige med hverandre. Tvert imot, har vi en forpliktelse til å la uenigheten komme frem når den finnes. Trygve Bratteli sa engang at en politiker, hvis han skal være troverdig, må fortsette å arbeide for det han mener er riktig selv om han møter motgang og nederlag. Og det er jo nettopp det vi har gjort i denne EU-debatten både ja-folk og nei-folk. Vi respekterer Gro for hennes fight for det hun mener er riktig. Vi respekterer Hallvard for hans fight for det han mener er riktig. Ikke noe annet parti kan vise maken til takhøyde og romslig raushet. La oss fortsette med det. Ikke la knivene skjerpes nå i innspurten. Både nei-siden og ja-siden må være åpne for det positive i hverandres holdninger, og åpne for nødvendigheten av å vurdere egne standpunkt, være villige til å erkjenne at utvikling krever en stadig nyansering. Personlig vil jeg gjerne se forslaget til Rikke Lind inkludert i mindretallsinnstillingen. Det vil signalisere nettopp en slik vilje til åpenhet fra den siden som jeg tilhører og som vil borge for at vi kan få et langt og lykkelig ekteskap. Snipp, snapp, snute, takk.

Representant nr. 070 Dagny Gärtner Hovig, Oslo

Partifeller!

Vi er nok en gang ved historisk skillevei i Europa. Vi og den øvrige verden trenger nye løsninger på helt nye utfordringer, være seg sosiale, økonomiske, miljømessige, sikkerhetsmessige, nærings- eller sysselsettingsmessige. Noe av dette krever overnasjonale løsninger, landene kan ikke løse dem enkeltvis. Det betyr selvsagt at vi må dele beslutningsmyndighet med andre, men det er jo ikke noe nytt for oss å delta i slikt forpliktende internasjonalt samarbeid. Så sier noen at EU er en kapitalistisk organisasjon som har til mål å gjøre de sterke og rike sterkere og rikere og at den er uforenlig med sosialdemokratiske ideer. Det er feil. Helt fra starten av har sosialdemokratiske ideer og politikere vært sentrale i utformingen av EU. EU har selvsagt klare økonomiske mål, men det er jo et virkemiddel, det er en forutsetning for videreutvikling av nye arbeidsplasser, av velferd, av utjevning, av likestilling, av kulturvern, sikkerhet, miljø som vi alle ønsker. Det er ikke EU's politikk, men den teknologiske utvikling som har endret vår næringsstruktur og økonomiske mønster og gitt oss arbeidsledighet her i landet og i andre land. Den kan bare løses varig ved å

utvikle nye varer og tjenester, og det er ingen som helst motsetning mellom lav arbeidsledighet og lav inflasjon, slik noen prøver å fremstille det. Tvert imot, så er det siste en forutsetning for en varig løsning på det første. Det er snakk om virkemidler her, og nei-siden bør slutte å late som noe annet.

De som er for EØS-avtalen ser jo også betydningen av dette økonomiske fundament som vi får i nær integrasjon med de europeiske land. For meg er det helt ufattelig at noen da ikke vil at Norge også skal være med i den politiske prosessen og ha medinnflytelse. Noen er opptatt av hva dette skal koste oss, og hva gjør så den såkalte kapitalistiske organisasjonen EU? Jo, det betales inn til en felleskasse som så brukes til overføringer til distrikter, til regioner, til næringsstøtte, til støtte til en rekke formål over et bredt spekter. Og dersom ikke det er sosialdemokratisk politikk, så vet ikke jeg.

Noen lager en motsetning mellom europeisk samarbeid og bredere internasjonalt samarbeid, men det er ingen motsetning mellom det at vi produserer og bruker mye av verdiskapningen til overføringer, utjevninger og velferd nasjonalt og det å bidra til utvikling i resten av verden. Det gjør vi jo hele tiden, og det er heller ingen motsetning mellom å gjøre det samme i fellesskap med andre i EU og så bidra til en global utvikling. Så sies det at EU er udemokratisk. Da må man jo spørre i forhold til hva. Det er jo en helt ny form for samarbeid mellom selvstendige nasjoner. Det er en møysommelige prosess, men den perfekte løsning er ikke nådd. Men tror noen her i fullt alvor at de europeiske demokratiene med sin historie og sin kultur, og at sosialdemokrater og andre i disse landene i full frivillighet går vekk fra folkestyre. Det tror ikke jeg.

Vi må også være med å forme vår fremtid sammen med de andre demokratiske landene på vårt kontinent. Da er vi også rustet til å lage en bedre verden.

Representant nr. 218 Laila Schult, Sogn og Fjordane

Partivenner!

Det er flott at så mange har vektlagt overordnede tradisjonelle sosialdemokratiske mål for avgjørelsen for sitt ja-standpunkt. Det har også jeg lagt til grunn for min snuoperasjon fra nei i 72 til ja i dag. Det skyldes ikke eurogasmе, men et resultat av en lang og moden overveielse om hva som er viktigst for meg, Arbeiderbevegelsen og Norge. Og jeg sier at Arbeiderpartiet er et voksent parti og må ta det fulle ansvar for seg selv og for utviklingen i Europa. Riktignok lever vi i Peer Gynt's rike, men hans holdning til ansvar, å gå utenom og å være seg selv nok, har ikke vært og kan heller ikke være Arbeiderbevegelsens svar på dagen i dag og framtidens utfordring. EU-medlemskap er ikke målet, men et mulig middel vi har til å trygge freden og en bærekraftig utvikling. Husk dere, freden varer ikke lenger enn naboen vil, og Norge er ingen øy i et stille hav. Det er derfor nødvendig at vi nå binder sammen alle demokratiske krefter i et tett fellesskap selv om dette fellesskapet godt kunne ha vært mer demokratisk, sosialistisk og kvinnevennlig. For meg er EU-medlemskapet en ny mulighet, en mulighet til å se forandringer og nye veier til å nå våre mål. Vi i vest mener at maksimal bearbeiding av ressursene i sjøen vil gi full sysselsetting på kysten, men da må vi ikke ha tollbarrierer. Hele folket i arbeid, må nå som før stå fast. Det er grunnsteinen til livskvalitet og likeverd. Heller ikke i EU kan vi nå stjernene, men jeg tror vi kan nærme oss mine ledestjerner, fredelig sameksistens, rettferdig fordeling og frihet fra enhver undertrykkelse i et tett og godt samarbeid med våre sosialdemokratiske brødre i Europa. Jeg tror også at dette samarbeidet kan bidra til en endring av EU-organisasjonen og EU's politiske prioriteringer og virkemidler, men da må vi være der politikken lages og bestemmelsene tas. EU-motstandernes budskap til meg er jantelovens, vi må ikke tro vi er noe, vi er jo et lite land.

Ja visst er vi det, men det er ikke sant at det er størrelsen det kommer an på. Se på Senterpartiet i Stortinget, hvilken gruppe er så stor men har så liten makt? Sosialdemokrater som kan sin historie vet at allianser, samarbeid og samhold gir resultater, men en rask og bred autostrada til et mer sosialdemokratisk Europa finnes ikke, men også i Europa blir veien til mens vi går. Jeg vil at Det norske Arbeiderparti skal gå den forpliktende internasjonale veien, EU-medlemskapet er rammeverket, la oss gripe sjansen nå og være med og fyller den opp med sosialdemokratisk ånd og handling. Da kan vi praktisere mer fellesskap og trygge freden. For uten fred er miljøpolitikk, velferdspolitik, bygdepolitikk og målet om full sysselsetting meningsløst. Takk.

Representant Haakon Blankenborg, Stortingsgruppa's styre

Partifeller!

Jeg hører enkelte mener at EU er for lite, det er hele verden vi skal ha med oss. Ja, disse kan ta det med ro, for de vil alltid slippe å ta ansvar, for denne frelsen er ikke nær, og jeg finner det ikke det minste solidarisk overfor arbeidsfolk i Tsjekia eller Slovakia eller Polen og se at de kan ikke bli med i fellesskapet fordi at andre i Aserbejan ikke er klare til å bli med. For det er dette det dreier seg om, det er verken solidarisk eller til gagn for fred og sikkerhet for arbeidsfolk rundt om i Europa. Fellesskapet må utvikles trinnvis slik vi har sett det dat EF tok opp de fattigste land i Europa og gjorde disse til demokratiske land og sikret demokrati og folkestyre her. Nå er det de rikeste landenes tur til å bli med, deretter som kommer de neste fra bak det tidligere jernteppe. Så kan en spørre, vil ikke dette føre til krise i EU? Jo, kanskje kan det føre til krise, men det er mye bedre at det er krise i felles politiske forsamlinger enn at de enkelte land tar seg til rette. Det er dette det er spørsmål om. Vi skal overleve kriser i felles politiske forsamlinger, men det er ikke sikkert vi overlever uten at vi har disse felles politiske forsamlingene der en kan bryne seg og finne fram til kompromiss. EU er en eneste stor kompromissmaskin i slike store spørsmål. Derfor er de som er med i EU-systemet i dag i full gang med å diskutere en ny traktatkonferanse i 96. Vi diskuterer detaljene i 99, med presisjon vet vi hva som skal skje rundt årtusenskiftet, mens de andre ser på hvordan de skal komme videre. I 96 skal de ha en konferanse der en med enstemmighet skal forandre traktatene, og der er Norge med hvis vi velger det nå. Enstemmighet gir oss innflytelse på denne utviklingen, og det er denne stemmeretten vi er ute etter, og legg merke til, det er dette det dreier seg om nå ute i Europa, ikke de enkelte små steg etter tusenårsskiftet. Det er der vi skal være med, der det blir fattet beslutninger i 96. La det også være helt klart at Europa er ikke avhengig av at Norge er med i fellesskapet, men vi er avhengig av at Europa samarbeider. Jeg tror til og med at vi kan klare oss godt utenfor, hvis de andre samarbeider, kanskje kan vi til og med tjene på det, at de andre binder seg opp til felles lover, så kan vi ordne oss som best vi kan underveis. Når svenskene har bundet seg opp til en felles valuta, kan vi devaluere og si: æda, bæda, nå lurte vi dere, for nå kan vi score på dette, men dere er med i fellesskapet og så kan vi tjene. Så kan vi gå til Danmark og be Danmark ordne opp for Norge i fellesskapet, for vi står utenfor. Vi må bruke danske interesser til å ordne opp de norske interessene inne i fellesskapet. Vi kan gjøre dette, men spørsmålet er om det er solidarisk, og det er det det hele dreier seg om. Stemmerett og solidaritet. Det vil kunne koste, men skal det ikke koste for de rikeste landene så vet ikke jeg hvem det skal koste for. Det er det det dreier seg om. Vi vet ikke presis hva som skjer, vi vet ikke om dette vil gi flere kroner i pungen til den enkelte, men vi vet at vi kan være med og ha innflytelse i Europa og vi vet at vi skal være med å ta bøndene og ikke la de andre ta bøndene og komme når alt er klart og bare få fordelene. Vi må også ta sjansene underveis.

Representant nr. 198 Brigte Olav Gåsdaal, Hordaland

Gode landsmøte!

Sist torsdag skulle jeg lede et åpent møte i hjemkommunen min, der temaet var flyktninger og bosetting. Jeg var ikke så lite nervøs foran dette møtet for jeg hadde fått ganske mange negative signaler og reaksjoner på forhånd. Men den kvelden, kamerater, opplevde jeg bølger av sympati og solidaritet overfor flyktningene og deres situasjon, noe jeg sjelden har opplevd tidligere. Den situasjonen satte meg i tanker om at det er sånn vi er, det er sånn vi nordmenn er innerst inne i sjela vår, vi strekker handa ut og hjelper når det trengs. Så spør du, hva har dette med Norge og forholdet til EU og gjøre? For meg betyr det ganske mye, for også i spørsmålet om EU-medlemskap eller ikke, dreier det seg mye om solidaritet, solidaritet med svake grupper i Europa, men ikke minst i resten av verden. Så er det også her det er uenighet om, om vi gjør dette best dersom vi står frie og uavhengige i alle sammenhenger eller ved å gå inn i dette forpliktende samarbeidet.

Sammen er vi sterkere. Det er et slagord som vi i Arbeiderpartiet har benyttet i mange valgkamper. Sånn er det også her, for meg i alle fall. Skal vi få gjennomslag for de sosialdemokratiske ideene, må åndsfrender stå sammen mot de kreftene som vil ha en helt annen utvikling i Europa. Jeg er ikke så naiv ennå, ihvertfall, at jeg ser rosenrødt på alt innenfor EU. Jeg tror heller ikke at våre synspunkter alltid vil vinne fram, men det gjør de nå ikke i Norge heller, men vi vil være der, vi vil påvirke debatten, vi vil ha anledning til å komme med innspill og forslag og vi vil ta ansvar for våre handlinger. Dagsorden blir satt av deltakerne og ikke av de som sitter på gangen. De må kun føye seg etter resultatet. Til sjuende og sist blir det nok for hver enkelt, etter at man har tolket all informasjon og hørt på debatter, et spørsmål om tillit. Vi vil langt på vei det samme, men vi har ulike veier til målet. Har vi tillit til at EU er det systemet som vil løse våre ønsker og drømmer, har vi tillit til våre fremste politikere, de høyeste folkevalgte og regjeringsmedlemmene? Tror noen i denne salen at Gro er så ivrig etter å spise kirsebær i Bruxelles at hun er villig til å, for å si det sånn, kaste bondehæren på havet eller jage fiskerne på land, eller til å la EU dirigere oljestrømmene fra Nordsjøen? Tror noen på ramme alvor at regjeringen vår samlet går inn for EU-medlemskap for å bygge ned velferdsstaten? Den samme velferdsstaten som det samme partiet har brukt 100 år på å bygge opp og stadig bygger på?

Jeg beklager, kamerater, men jeg har faktisk tillit til at regjeringen vår har rett når de råder oss til.

Representant Lene Løken, Landsstyret/Kvinnepolitisk utvalg

Partifeller!

I denne EU-debatten er det blitt meg et tankekors hvorfor så mange kvinner er negative til EU, for jeg er overbevist om at kvinner med sin sterke avhengighet av velferdsstaten og dermed av et fortsatt høyt offentlig forbruk objektivt sett vil tjene på et medlemskap. Allikevel går altså mange kvinner mot. Jeg tror det skyldes at EU-spørsmålet både har en rasjonell og en følelsesmessig dimensjon, ikke slik å forstå at kvinner er mindre rasjonelle enn menn, men de er mer åpne for å lytte til sine følelser. Det er også sider ved EU og EU's politikk, slik denne fremstilles i media og debatter, som står for nettopp det kvinner flest ikke liker. Grådressede byråkrater og liberalistiske økonomiske modeller tegner et bilde fjernt fra kvinners hverdag og ganske, ganske nært opp til det kvinner i mange år har kjempet mot. Det er min overbevisning, etter mange år med kvinnepolitisk arbeid, at kvinneliv er svært forskjellig fra menns virkelighet også i politikk,

og det var derfor kvinnebevegelsen forut for medlemskapssøknaden gikk inn i en argumentasjon fra kvinners synsvinkel, gjennom en grundig utredning og konkluderte på Landskvinnekonferansen i 1992 med å anbefale at Norge skulle søke medlemskap. Det ble samtidig understreket at områder som var spesielt viktige for kvinner måtte bli tillagt vekt. Vi har i kvinnebevegelsens ledelse gått gjennom argumentene en gang til, i lys av forhandlingsresultatet, og kommet til samme konklusjon. Med 22 mot 6 stemmer anbefalte ledermøtet å anbefale et ja til EU fordi vi mener kvinners interesser er tjent med medlemskap. Selv om det altså er sider ved EU og EU's politikk vi ikke liker, er fordelene større enn ulempene. Da får vi heller, Grete Fossum, gjøre det på kvinners vis. Vi får brette opp ermene og gå løs på disse grådressede karene til vi får det som vi vil.

Representant nr. 261 Bernt Hågenesen, Nord-Trøndelag (2. gangs innlegg)

Dirigenter, landsmøte!

Det har vært hevdet både her i dag, og tidligere ved andre anledninger, at vi har fått gode forhandlingsresultat også på landbrukssiden. Jeg har lyst til å knytte en del kommentarer til det. Jeg kommer altså fra Nord-Trøndelag, et landbruksfylke, faktisk det fylket i landet som har relativt sett den største sysselsettingen knyttet opp til landbruksnæringen. I forhold til folketallet produserer vi mer enn det vi klarer å spise opp, så noe eksporterer vi ut av fylket. 13% av landets landbruksproduksjon kommer fra Nord-Trøndelag. Det har vært laget en utredning av fylkesmannens landbruksavdeling i Nord-Trøndelag som viser, at med det vi så langt vet om resultatet av forhandlingene om jordbruksdelen med EU, vil det overført til Nord-Trøndelags landbruk føre til at vi vil få en nedgang i sysselsettingen i Nord-Trøndelag på 4.400 årsverk. Det er da knyttet direkte til primærnæringen, men også en stor del kommer i næringsmiddelindustrien, foredlingsindustrien som vi også har mye av i Nord-Trøndelag. 4.400 årsverk i Nord-Trøndelag er mye. Og dette er nøkterne tall, disse tallene har vært til gjennomsyn i landbruksdepartementet så det er ikke tall jeg har grepet ut av lufta. Ingen har så langt sagt at disse tallene ikke er korrekte. Derfor synes jeg det er å trekke det litt vel langt å si vi har fått en god landbruksavtale for landet. Når vi så i tillegg også vet at det fremdeles er en god del ting som ikke er avklart i forhold til landbruket og landbruksavtalen med EU, synes jeg det er å strekke det enda lenger å si at dette er såpass brukbart, for på en rekke områder er det mye som ikke er avklart, og det er ingen etter mitt skjønn som vet hvor dette bærer hen. Så lenge det er sånn er det ikke det minste rart at det er stor usikkerhet knyttet til det hele ute blant både landbruksbefolkningen, men også innen foredlingsindustrien og de ansatte der. Jeg vil oppfordre ledelsen til å være litt mer nøkterne i den måten de fremstiller forhandlingsresultatene på, utifra det jeg har trukket frem. Takk.

Representant Karen Unni Knudsen, Landsstyret/Sør-Trøndelag

Dirigent, landsmøte!

Det var mye trønderdialekt her på slutten. Men det er typisk for oss at vi kommer sent, men vi kommer sterkt når vi først kommer. Jeg vil snakke om industriens behov for et norsk EU-medlemskap. Så langt i debatten så har industrien vært altfor lite fokusert på, etter min mening. Det kan virke som om folk her til lands livnærer seg av jordbruk og fiske, og det er ikke rett. Jeg kommer fra et fylke hvor den kraftkrevende industrien er veldig viktig. EU medlemskap vil trygge arbeidsplassen i kraftkrevende industri. Vi er råstoffprodusenter til industrien i andre land,

vesentlig til EU. Her er det viktig at toll og handelshindringer ikke påvirker vår konkurransevne i negativ retning. EØS-avtalen den sikrer industrien på kort sikt, men på lang sikt er det ingen tvil om at industrien vil oppnå størst fordeler hvis Norge blir medlem i EU. Jo kortere vei det er til markedet, desto bedre. Vår industri vil tjene på at Norge blir med å forme det fremtidige politiske landskapet i Europa. Den kraftkrevende industrien den bør vi beholde her i landet. Dette fordi vi har strenge rensekraav og vi belaster miljøet lite. Norge er en ledende nasjon når det gjelder energi og kraftkrevende industri. Vi har høy kompetanse og vi må bruke denne til å påvirke Europa. EU er hjemmemarkedet vårt. Derfor er det avgjørende at Norge får mulighet til å være med å prege utviklingen i Europa. Utviklingen i Europa går sin gang om vi vil eller ikke. Den internasjonale konkurransesituasjonen taler klart til fordel for Norsk EU-medlemskap, fordi det skjer stadig blokkdannelser innen internasjonal handel. Verden er i ferd med å få tre store og tunge handelsblokker som er Øst-Asia, Amerika og Europa. Og disse tre handelsblokkene konkurrerer stadig hardere mot hverandre. Hvis norsk industri skal klare seg i denne konkurransen så bør vi absolutt delta i den en blokken. Til slutt, jeg tror på Gro og hennes statsråder som anbefaler forhandlingsresultatet. Jeg tror de vet hva de snakker om. Vi er alle sosialdemokrater, vi er med i en internasjonal bevegelse og vi bør stemme Ja. Takk.

Representant nr. 266, Øyvind Ingstad, Nord-Trøndelag

Dirigenter, partivenner!

Ja, det ser ut som vi trøndere er veldig spontane bare vi får tenkt oss om. Jeg skal også starte med et sitat fra en trønder, filosofen Sigmund K. Sætreng. Han har i ett av sine hovedarbeid jobbet litt om problemene omkring begrepene, det komplekse og det kompliserte. Han mener at vi betrakter det komplekse som om det var komplisert. Og etter å ha fulgt debatten her i så lang tid om Euspørsmålet, så er det vel ingen som er i tvil om at det er en kompleks sak. Den er så kompleks at man sitter igjen med et inntrykk av debatten og skal oppsummere det så skal en finne svar, finne en tråd som går fra levebrødet til en fjellbonde i Meråker og til en viss Hr. Sorro som driver valutaspekulasjon i New York. Og når en skal trekke en så lang tråd og prøve å finne svar på hva om det er positivt eller negativt å gå inn i EU. Når det gjelder det spennet fra Norsk distriktpolitikk til valutaspekulasjon, så skjønner man at det blir en meget kompleks sak og det er mange spørsmål man skal finne svar på. Det er nesten håpløst å føle at man har oversikt og hvordan man skal stille seg til saken. Hver for seg er spørsmålene relativt enkle. Det snakkes om tilskuddsordninger, levebrød, priser og lønninger for en bonde. Alle er ikke så enige i at norsk landbrukspolitikk er enkel, men det er i hvert fall forståelig for de som setter seg inn i det. Og det handler også om felles regler internasjonalt for å få styrt valutaspekulanter, slik at det ikke går an å legge kråkefot for andre land, den veien. Det som er problemet er at mellom her så er det veldig mange kompliserte veier og spørsmål vi skal finne løsninger på. Og derfor tror jeg, for å kunne svare Ja eller Nei til EU, så blir ikke det om EU er svaret på noen av disse spørsmålene. EU må for min del bli arenaen som vi kjemper på for å jobbe med disse problemene. Både de som angår fjellbonden og valutaspekulanten. Jeg tror EU arenaen vi må kjempe på, arenaen vi må arbeide politisk på for alle de saker som ikke kan styres og ikke kan vedtas i det norske storting eller den norske regjering. Det hevdes i debatten at det er langt til Oslo, men det enda lengre til Brussel. Og makten skal samles i Brussel etter hvert. Og måtte det enda bli sånn at makta samles i Brussel, er det noe arbeiderbevegelsen alltid helt klart har tjent på, så er det at makten samles i demokratiske fora. Og at makten ikke spres på alle de spekulanter og som tar vare på sine egne interesser og spekulerer på samfunnets vegne.

Representant nr. 231, Anton Iversen, Møre og Romsdal

Dirigent, kjære landsmøte!

Vi har i to dager diskutert spørsmålet om Det norske Arbeiderpartiet skal anbefale det norske folk til å si Ja eller Nei til EU, ved folkeavstemningen den 28. november. Jeg vil i likhet med mange andre som har vært framme og hatt ordet, gi ros til partiledelsen for den måten de har behandlet denne saken på og gitt mulighet for våre medlemmer til å drøfte denne saken. Jeg er stolt og glad å tilhøre et parti som behandler en så vanskelig sak på en så demokratisk måte. Engasjementet i debatten har vist at det er mange som er engasjert, og opptatt av dette spørsmålet. Senere i dag skal vi gå til avstemning som gir svaret til våre medlemmer og tillitsmenn og hele befolkningen sitter å venter på. For meg er spørsmålet om medlemskap, spørsmål om innflytelse. Jeg ønsker at Norge skal være med å utvikle Europa. Jeg ønsker at det norske folk skal få mest mulig igjen, for at vi skal være med. Jeg har stor tro på at våre tillitsvalgte på høyeste plan i partiet ikke vil gjøre oss så vondt, å føre oss inn i det EU som blir fremstilt av motstandere, i eget parti, og fra andre parti. Derfor så tror jeg at vår kyst vil ha fordel av et medlemskap. At de små bedriftene som finnes langs kysten, og som driver marginalt, vil få gjennom toll lettelser på markedet som kan bidra til at de klarer seg. På denne måten opprettholder vi arbeidsplasser og kanskje øker til flere arbeidsplasser. Jeg er redd, og tenker med gru på om Sverige og Finland skulle bli medlemmer og vi blir stående utenfor. Da ser jeg for meg fiskeindustri og bedrifter blir bygd opp i Bottenviken, med kort transportvei fra fiskefeltene langs kysten i Nord over til grensen. Man bygger opp foredlings og foretar veibeskatninger over grensen. Dette ville jeg vi skulle hatt i vårt eget land. Vi vet at dette har foregått i Danmark. Fred, sikkerhet og miljø er argumenter som er brukt tidligere, dem skal jeg ikke gjenta. Gjennom mitt yrkesaktive liv så har jeg både i arbeid og fritid, besøkt 18 forskjellige land. Fra Kina til Libanon og Canada. Jeg mener at vi tilhører i denne verden, og dermed så tilhører vi Europa. Jeg tror at det går an å påvirke. Hvis jeg ikke hadde trodd på det så hadde jeg ikke stått på denne talerstol i dag. Det er derfor vi driver politikk, for å påvirke. Og når vi mener at våre syn ikke når frem, ja så prøver vi å påvirke slik at vi når frem til slutt. Jeg takker igjen ledelsen for den måten de har lagt frem denne saken på og den prosessen vi har vært igjennom. Og jeg ønsker alle sammen lykke til den 28. november.

Representant nr. 094, Jan Pallin, Hedmark

Dirigent, landsmøte!

Etter mitt syn så har regjeringen gjort en god jobb i forhandlingen med EU. Altså stor sans for argumentet om at Norge må være med der de viktigste avgjørelser blir tatt. Til tross for dette så stemmer jeg Nei til EU-avtalen. Da blir spørsmålet hvorfor? Mitt ståsted Nord-Østerdalen, hvor distriktpolitikk og landbruk ofte er på dagsorden i EU-sammenheng. For meg er det helheten på landet som er avgjørende i en så viktig sak. På mange måter synes jeg at EU spørsmålet kan sies å være religion på høyt plan. Det dreier seg om tror og tvil. For meg er tvilen sterkest når det gjelder EU-spørsmålet. Hvordan kan jeg tror at EU er svaret på hvordan Norge skal påvirke til en bedre fordeling mellom fattig og rik her i verden. Når det etter mitt syn har mer demokratisk kontroll over kapitalen i Norge i dag, enn det det legges opp til i EU. Og Maastricht avtalen slår fast prinsippet om åpen markedsøkonomi og fri konkurranse. Da er ikke EU svaret for meg. Troen min blir også påvirket av at i EU har vi tre stemmer av i alt ca 90. Arbeid til alle er jobb nummer en for Arbeiderpartiet, det er vi alle enige om. Vi har for stor arbeidsledighet i Norge i

dag, men regjeringa har gjort en god jobb for å få ned arbeidsledigheten. Slik at den i dag er på vei nedover, men det er vel og merke når vi stå utenfor EU. Hvordan kan noen få meg til å tro at vi skal få enda bedre tak på sysselsettingsarbeidet ved å gå inn i EU som har dobbelt så stor arbeidsledighet. Kjære partifeller, jeg har lyttet godt til mange Ja innlegg, men ingen har fått meg til å tro på det. Det må skje et under dersom arbeidsledigheten i Norge skal bli mindre ved at vi går inn i EU. Et slikt økonomisk under tror jeg ikke på. Da vi fikk EØS avtalen med EU, stod hele Arbeiderpartiet samlet om den. Det var sterkt understreket at EØS-avtalen var et selvstendig alternativ til EU medlemskap. Jeg tror fortsatt at EØS-avtalen er et godt og selvstendig alternativ. Til slutt, en ting er overordnet for meg, Det Norsk Arbeiderparti skal komm sterkt og samlet ut av EU debatten og avgjørelsen. Regjeringen med Gro som sjef, har gjort en umerket jobb de siste årene. Uansett hvordan utfallet blir av folkeavstemningen den 28. november så finnes det ikke noe alternativ til Arbeiderpartiregjering og til Gro. Takk.

Representant Alf Daniel Moen, Landsstyret/Nord-Trøndelag

Dirigenter, godt folk!

Det er ikke lett, har vi hørt mange sambygdinger har sagt. Og det har jeg hørt ofte fra dem som er våre velgere. Når de har sagt det til meg så har de møtt en som er av samme syn. Jeg kan synes dette har vært vanskelig og jeg sa tidlig til meg selv at jeg ikke skal bestemme meg før jeg er helt nødt. Det fant jeg ut var et viktig utgangspunkt, for da er det lettere å ta innover seg fordomsfritt, synspunkter både fra Ja og Nei siden. Nå har jeg kommet så langt at jeg har gått i gang med å prøve å sjekke ut det som er av trusselbilder. Et viktig område for meg er landbruk og distrikt. Jeg kommer fra Nord-Trøndelag og dere kjenner sikkert til den debatten som har gått der. Jeg har kommet frem til at landbruk og distrikt er ganske så prisgitt Stortingets håndtering fra år til år. Forskjellen for meg har blitt at det er en forskjell om den avtalen som er forhandlet frem i EU skal ligge som en føring eller ikke. Jeg har funnet ut at forskjellen ikke er så stor at de alene avgjør spørsmålet for meg om vi skal være med eller ikke. Arbeidslivets demokratiske spilleregler er truet. Kåre Sandgren og Kjell Bjørndalen har klargjørende innlegg for meg på det området. Arbeidernes rettigheter, gjennomlever ulvetider i hele den industrialiserte verden. Og kampen må tas opp internasjonalt. Det er tegnet et trussel bilde om vår fremtid som en velferdsstat, det er jeg enig i. Det har kommet frem mye som viser at trussel om vår velferdssamfunn er stor. Men, trusselen eksisterer uansett, slik som jeg ser det, den er tufta på all den urettferdigheten som finnes i hele verden. Og jeg kunne ha gått lengre ned på listen, men tre minutter forhindrer meg til det. Det gjenstår da å begynne å veie opp hvor muligheten er størst til å gjøre noe med de internasjonale problemene. Det er de som er overgripende og avgjørende for hvordan vi skal ta vare på velferdssamfunnet vårt og hvordan vi skal ta vare på miljøet. Da blir det umulig for meg å konkludere med at det er så mye elendighet innenfor EU. Stor arbeidsledighet, som Trond Giske sa, at man da skal vi konkludere det med at det vil vi ikke befatte oss med. Vi vil beholde vår herlighet som er i Norge. Det blir for meg å blåse i Europa og samtidig leve i Norge, det går ikke i hop for meg. Det er heller ikke noe enkelt spørsmål som vi skal møte velgerne våre med. Vi må prøve å løsrive de overordnede problemstillingene i fra det som er enkeltspørsmål. Enkeltspørsmålene får vi ta i stortinget, de overordnede er vi nødt til å ta sammen med EU. Takk.

Dirigenten: Debatten er avsluttet.

Redaksjonskomiteens innstilling ble lagt ut på bordene kl. 13.00.

Permisjonssøknad fra nr. 281, Wenche Arntsen, Nordland som søker om permisjon fra kl 14.00 og resten av dagen.

Vedtak: Permisjon innvilget.

Dirigenten gir ordet til Rita Ottervik, AUF som oppfordret Landsmøtet til å gi bidrag til Norsk Folkehjelps/AUFs demokratiseringskampanje i EL Salvador.

Representant Rita Ottervik, AUF

Kamerater!

Vi har hatt to dager med mye diskusjon om EU og ikke minst om internasjonal solidaritet. Og det synes jeg er innmari bra at det har preget debatten såpass mye. Men det er ikke nok med prat, vi bør gå over til praksis. Det skal vi få muligheten til når vi går til lunsj. Ved dørene vil det stå AUF'ere som vil samle inn penger til AUF og Norsk Folkehjelp sin demokratiseringskampanje i EL Salvador. Det siste året har AUF og Norsk Folkehjelp jobbet med et innsamlingsprosjekt som særlig har rettet seg mot ungdom i El Salvador. Et land som har vært preget av borgerkrig de siste 12 årene. Og hvor 80 000 sivile er enten drept eller forsvunnet. Nå ser det ut som det er håp for det lille landet i Mellom-Amerika og vi har gitt penger til en informasjonskampanje om folks rettigheter og demokratiske rettigheter og hvordan valg foregår. Vi har rettet arbeidet særlig mot ungdom og derfor appellerer vi til dere om å gå fra prat til praksis og i solidaritet både på Ja og Nei siden om å gi penger til demokratiseringsarbeidet i El Salvador. Takk.

Dirigenten refererte permisjonssøknad fra representant nr. 279 Steinar Stifjell, Nordland som søker permisjon fra kl 15.00 og resten av dagen.

Vedtak: Permisjon innvilget.

Landsmøtet sang "Syng høyt kamerater". Forsanger Grete Knudsen.

Landsmøtet tok lunsjpause fra kl 11.25.

Landsmøtet startet igjen kl 13.30.

Landsmøtet sang "At jorden er en stjerne". Forsanger Grete Knudsen.

SAK 4 - REDAKSJONSKOMITEENS INNSTILLING

Dirigenten ga ordet til redaksjonskomiteens leder Hill Marta Solberg, som opplyste at mindretallet slev ville presentere sin innstilling. På vegne av redaksjonskomiteens flertall (8 stemmer) la hun fram følgende innstilling:

Redaksjonskomiteens leder Hill-Marta Solberg

Dirigent og gode partivenner!

Redaksjonskomiteen fikk oversendt to helhetlige program til behandling. Det har ikke vært noe mål for redaksjonskomiteen å sy disse sammen til et forslag. Redaksjonskomiteens innstilling slik den nå foreligger er en flertallsinnstilling. Det vil også bli tatt opp en mindretallsinnstilling. Flertallsinnstillingen skal jeg kommentere, i tråd med hvordan vi vanligvis behandler denne saken på, så er det redaksjonskomiteens holdning at en representant fra mindretallet i ettertid får representere mindretallets innstilling. Og ta det opp på landsmøtet. Flertallsinnstillingen har åtte av de tolv medlemmene i redaksjonskomiteen, sluttet seg opp om.

Den innstillingen som nå ligger på bordet til landsmøtet fra flertallet, bygger på programforslaget "Et solidaritetsalternativ for Europa". Selve programforslaget er dekkende for den politikken som har kommet ut av prosessen i partiet, der organisasjonen har vært med og utformet et program som sier hva vi vil med et medlemskap i den Europeiske Union. Den uttalelsen som komiteen legger på bordet til landsmøtet er på en side som trekker frem noen viktige elementer i selve begrunnelsen. Det første uttalelsen peker på er hva landsmøtet i 1992 sa, da vi gikk klart inn for å søke medlemskap i EF. Og i den forbindelse så pekte også uttalelsen klart på noen overordnede målsetninger som landsmøtet også den gangen hadde med norsk medlemskap i EU. Vi sier også at et medlemskap i den Europeiske Union er en videreføring av den utenrikspolitiske linje som Norge har ført i etterkrigstiden. Gjennom EU medlemskap å sikre fortsatt trygghet og stabilitet for Norge. Også gjennom deltagelse i EU at de skal få størst mulighet for verdiskapning, sysselsetting og for velferd. Og at Norge bør ta et aktivt medansvar i arbeidet for fred og sikkerhet i Europa og i kampen for et bedre miljø. Videre peker flertallsinnstillingen på at også landsmøtet i 1992 la noen viktige forutsetninger på plass for det som skulle bli Norges søknad om medlemskap i EF. På bakgrunn av de forhandlinger som aller kjenner resultatene av, så sier uttalelsen litt om hvilken måte, på særlige viktige punkter av forhandlingsresultatet, nettopp ivaretar vitale interesser for Norge, som var et viktig grunnlag i vår søknad. Derfor pekte uttalelsen på at forhandlingene og de resultatene vi nå kjenner, ivaretar vårt behov for kontroll med nasjonale interesser. Knyttet til energiresurser, distriktpolitikk og til landbruk og fiske. Vi trekker også frem det vi har oppnådd når det gjelder regionalpolitikk. Denne uttalelsen munner da ut i en klar anbefaling. På grunnlag av en helhetlig vurdering av det som er Norges forhold til den Europeiske Unionen, så vil altså Arbeiderpartiets ekstraordinære landsmøte gjøre følgende konklusjon etter den anbefalingen som flertallet legger på bordet. Arbeiderpartiet anbefaler det Norske folk å stemme Ja til Norsk medlemskap i EU. Og dette gjør vi på grunnlag av vårt program "Et solidaritetsalternativ for Europa". Det fremgår også dirigenter, av det som er lagt ut fra redaksjonskomiteen, at komiteen har behandlet og forholdt seg til de innkomne forslag som gjennom behandlingsprosedyrene vi har hatt i partiet, har resultert i en del merknader fra organisasjonen til selve programforslaget. Dette legges til behandling det som er komiteens vurdering. Vi har gått igjennom de ulike forslagene og har på en del områder sett at vi kunne forbedre programmet. Det går først og fremst på å forsterke en del uttalelser og ikke minst forsterke sider der programmet omtaler faglige sider og arbeidsmiljø. I tillegg til at

redaksjonskomiteen har forholdt seg til de to helhetlige programforslagene som vi fikk oversendt fra landsmøtet, så har også komiteen et forslag til landsmøtet nå, som er en enstemmig innstilling fra komiteen, som omtaler partiets behandling av denne saken. Både i gårldagens innledning til debatten og igjennom debatten har det gjentatte ganger vært understreket at i tiden fremover må vi legge vekt på å få grundig informasjon slik at velgerne får et skikkelig grunnlag til å ta et standpunkt på. Uttalelser slår også fast at det også etter at landsmøtet i dag har gjort en votering, skal være slik at partimedlemmer skal kunne arbeide for sitt syn fram mot en folkeavstemning. Og sist, men ikke minst, så slår uttalelsen fast at Arbeiderpartiet uten forbehold vil respektere utfallet av folkeavstemningen. Redaksjonskomiteen fikk i tillegg til det oversendt, under debatten, tre andre forslag. Et forslag som hadde overskriften "Maastricht-traktaten til folket". Forslaget var fremmet av Tore Sandvik. Det var et forslag som het "Ungdom og valgkamp", fremsatt av Jan Kristoffersen Mathiassen. Og et forslag fra Inger Kristin Torp, som gikk på viktige sider ved alkoholpolitikk. Redaksjonskomiteen har vurdert disse forslagene og har kommet frem til at de først og fremst vedrører den prosess som skal løpe fremover og som sådan ikke direkte er innrettet mot de programforslag som møtet her har debattert utifra, og som redaksjonskomiteen har hatt og forholde seg til. Komiteens forslag er derfor dirigent, at disse tre forslagene oversendes sentralstyret til videre behandling. Avslutningsvis har jeg lyst å si, dirigenter, kjære landsmøtet, at arbeidet i redaksjonskomiteen har så absolutt foregått i den samme fordragelighet som debatten har i denne salen i løpet av to dager.

Dirigenten gir ordet til Trond Giske, representant for mindretallets innstilling (4 stemmer) i redaksjonskomiteen.

Representant Trond Giske, AUF

Kjære landsmøte!

Fire av oss i komiteen, Gunnar Matisen, Ellen Bergli, Susann Grongnes og meg selv har lagt frem et forslag som sier Nei til Norsk medlemskap i den Europeiske Union. Vi tror ikke at EU er et egnet virkemiddel for å nå de målene som vi alle deler. Jeg ser et EU som har 18 millioner arbeidsløse og jeg tror det ikke vil gi lavere arbeidsledighet for oss å gå inn. Jeg ser et EU med større konkurranse og markedskrefter og tror ikke at dette vil gi et bedre miljø om vi går inn. Og jeg ser et EU hvor mer forbruk for de rike er et mål, og jeg tror det gir vanskelige muligheter til å få rettferdighet mellom nord og sør. I forslaget vårt skriver vi at det er av grunnleggende betydning at vi står fritt i valget om hvordan vi vil ha våres distriktpolitikk, vår miljøpolitikk og ikke minst at vi står fritt i den viktige jobben med å skaffe alle et arbeid. Vi kan ikke la oss binde opp til regler som begrenser den friheten, skriver vi i vårt forslag. Mye av det vi er skeptiske til var aldri noe forhandlingstema, men ting som vi måtte godta. Det gjelder unionstraktaten, det som vi ser som en økende sentralisering, mindre demokrati og lengre vei til makten for folk. Særlig for vanlige folk, våre velgere. Vi frykter også at virkningene av forhandlingsresultatet kan bli stor for kystbefolkningen og distrikts Norge. Vi vil føre en politikk som skaper levedyktige primærnæringer og som trykker bosettingen. For å nå disse målene må vi selv ha styring over våres egne naturressurser og vår egen politikk. Det får vi bare utenfor EU. Vårt Nei er ikke bygget på isolasjon eller nasjonalisme, men nettopp på de verdier som alle deler; like muligheter for alle, rettferdighet og internasjonal solidaritet. Vi mener derfor at Arbeiderpartiet bør si Nei til EU. I fremlegget skriver vi; "at om det er viktig å si Nei til EU medlemskap nå, betyr ikke dette nødvendigvis at det er riktig for alltid." I 1972 sa et knapt flertall i folket Nei til EF. Et langt større

flertall er nok i ettertid enig om at det var bra at det gikk som gikk. Vi vil stå fritt til å kunne vurdere i fremtiden hva som er rett for Norge å gjøre. Derfor har vi sluttet oss til det endringsforslaget som kom inn om at EU medlemskap må vurderes i forhold til hvordan EU utvikler seg og eventuelle utvidelser. Dersom EU går bort fra unionsplanene og blir et virkelig alleuropeisk samarbeid, vil vi selvsagt vurdere vårt standpunkt på nytt. Vårt mål er et samarbeid for fred og sikkerhet i Europa hvor alle land er med. Men vi tror ikke at EU er veien mot det målet. Vi vil arbeide for et Europa som samarbeider om arbeid for alle, miljø og sikkerhet og som skaper utjevning i den tredje verden. Vi vil arbeide for et slikt Europa som ikke stenger resten av verden ute. Dette gjør vi best ved å si Nei til EU medlemskap denne her gangen. Kjære partifeller, det er mange synspunkter om EU. Ikke bare et bastant Ja eller et bastant Nei. Det er ikke svart eller hvit. Det er ikke så rart, for det finnes mange argumenter for EU og det finnes mange imot. Og det vi gjør alle sammen når vi tar et standpunkt, er å legge argumentene opp i vektskålen, og veier hva som er tyngst. For noen av oss har det blitt Ja og for noen har det blitt Nei. Men mange er fremdeles i tvil. Mange vil også skifte standpunkt i løpet av den debatten vi skal gjennom. Noen vil sikkert skifte fra et Ja til et Nei dersom Sverige sier Nei. For andre er det motsatt. Og for å understreke dette her, og for å vise respekt for dem som er i tvil har vi skrevet at hvilke løsninger våre naboer velger i sitt forhold EU, er noe mange er opptatt av i sin vurdering av EU medlemskap og det nordiske samarbeidet. Utviklingen hos våre naboer må derfor følges nøye. Men for mange av oss er ikke dette avgjørende. Ja-siden i redaksjonskomiteen og i partiledelsen vil si Ja uansett hva Sverige gjør. Det synes jeg er helt greit. Det er et ryddig standpunkt. Jeg håper selvsagt at Sverige sier Nei. Jeg tror det er bra for Norge å ha Sverige som alliert i videreutvikling av den unike velferdsmodellen som vi har laget i Skandinavia. Og Sverige som alliert i internasjonale sammenhenger, uavhengig av utenrikspolitikken. Men først og fremst vil det være bra for Sverige å stå utenfor EU. Allikevel mine argumenter mot EU svekkes ikke selv om Sverige sier Ja. Retningslinjene for den økonomiske politikken i EU, som er markedsliberalistisk, vil ikke gi større muligheter til å bekjempe arbeidsledigheten, selv om Sverige blir underlagt de samme retningslinjene. Vår distriktspolitikk er like viktig selv om Sverige skulle gå med. Det er like viktig å sikre råderetten over naturressurser selv om Sverige går inn i den Europeiske Union. Og hvis Sverige blir en del av utenrikspolitikken kan det være fortsatt like viktig at Norge har en uavhengig stemme i den internasjonale arena. Kjære landsmøte, vi er ved veis ende i debatten innad i partiet og den prosessen vi har hatt. Vi kan være stolt over hva vi har gjort i helgen. Vi har sittet i tolv timer å hørt på innlegg fra både ja- og nei-siden. Det er ingen andre partier som gjør det. Det er ingen andre partier som har en slik debatt, det er ingen andre partier som kan ta en slik debatt. Men vi gjør det. Og vi har respekt for hverandres synspunkter. I 1972 var det også en god debatt på det ekstraordinære landsmøtet. Men som jeg sa i går det var 160 dager igjen til folkeavstemningen. Etter det ekstraordinære landsmøtet gikk partiet ut med et slagord om at; "En A-velger er en Ja-velger". Det var ingen lykkelig tid for partiet. For mange som var Nei velger gjorde den samme konklusjonen. Javel da er vel ikke vi Arbeiderparti-velgere lenger. Slagordet om at en A-velger er en Ja-velger er ikke sagt i dag. Men det er en ting jeg vil si, det er at når noen sier at EU saken er et spørsmål om tillit. Noen sier at de har tillit til vår regjering jeg har tillit til vår partiledelse, derfor sier jeg Ja. Så er det noen som hører at vi som sier Nei ikke har denne tilliten. Det er en farlig argumentasjon, det er en farlig vei, som ikke ligger så langt unna slagordet om at en A-velger er en Ja-velger. Lojalitet er ikke å la andre ta et standpunkt for seg selv. Det er å selv se på de verdiene man har og de verdiene man tror på og så vurdere hva som er riktig eller galt for Norge å gjøre. Det viktigste i EU-saken er hvilke argumenter som brukes, ikke hvem som bruker dem. Og jeg har gått i mine verdier og har konkludert med at det er riktig for Norge stå utenfor den Europeiske Union. Vi er en ungdomsgenerasjon hvor et klart flertall sier Nei til

EU, for å ha den friheten til å føre en annen politikk. Det kommer vel ikke som noen bombe, at jeg ikke er skråsikker på at mitt forslag får flertall her i dag. Men jeg har lyst å si en ting når vi skal forvalte det vedtaket som blir gjort her i dag, at husk; frem til 28. november og etter, skal vi ha med oss alle. Alle skal kunne føle seg hjemme i partiet og denne bevegelsen. Det er også mange som sier Nei. AUF og ungdommen i partiet har med klart flertall sagt Nei. De fem nordligste fylkene i Arbeiderpartiet, alle nord for Dovre, har sagt Nei til medlemskap i EU. Mange stortingsrepresentanter sier Nei og mange velgere, ja, faktisk i valget i fjor var det et flere av velgerne som sa Nei til EU enn som sa Ja. Ingen av de er dårligere sosialdemokrater alle hører hjemme i dette partiet. Kjære partifeller, det er et historisk øyeblikk da vi nå skal konkludere vår EU-debatt, og gå inn i den nye debatten om folkets flertall, om det blir ja eller nei i folkeavstemningen. Jeg kan ikke si at jeg gleder meg. Det er aldri morsomt å være uenig innad i eget parti. Men jeg må jobbe for mitt syn og for det jeg tror på akkurat sånn som alle andre jobber for sitt syn. Vi har hatt en god stemning på dette møtet. Om seks måneder kan vi være en del av den Europeiske Union eller vi kan ha sagt Nei. Men når striden står som hardest i oktober - november, la da ikke stemningen på dette møtet bare bli ett fjernt minne. La oss ta vare på den ånden vi har hatt her helt frem til 28. november og også etter. Jeg oppfordrer folk til å stemme Nei til den Europeiske Union.

Takk for oppmerksomheten.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at han vil gå igjennom voteringsordningen. Deretter spurte han om det er noen som har merknader til de to innstillingene fra redaksjonskomiteen.

Tore Sandvik ønsker å kommentere.

Representant nr. 255, Tore Sandvik, Sør-Trøndelag

Landsmøte!

Jeg ser at redaksjonskomiteen foreslår å legge ut Maastricht-traktaten på alle postkontorer og bibliotek. Det foreslår jeg at man skal oversende Sentralstyret. Jeg ønsker å opprettholde at den behandles her på landsmøtet. Torbjørn Berntsen oppfordret i går alle sammen å lese Maastricht-traktaten, og da får vi gjøre den så tilgjengelig som mulig ved å legge den ut på postkontorene. Jeg opprettholder at den behandles her.

Dirigenten opplyste om at de ville komme tilbake til votering over det forslaget. Ingen andre har forlangt ordet.

Dirigenten la opp voteringen slik at det ble stemt alternativt mellom flertallet og mindretallet i redaksjonskomiteen, avhengig av hvilken av innstillingene fra redaksjonskomiteen Landsmøtet gir sin tilslutning til. Vi kommer senere tilbake til redigering av de to alternativene. Til slutt vil dirigenten ta opp forslag, det som får flertall i landsmøtet med eventuelle endringer, opp til endelig avstemming.

Kan landsmøtet slutte seg til denne voteringsordningen.

Vedtak: Enstemmig godkjent av landsmøtet.

Votering ble foretatt, de som stemte for flertallsforslaget til redaksjonskomiteen forholdt seg i ro, de som stemte for mindretallets forslag viste stemmetegn.

Dirigenten spurte for ordens skyld om det er noen som ville stemme blankt.

Ingen ønsket å stemme blankt.

Vedtak: Flertallets innstilling har fått 197 stemmer og mindretallets innstilling har fått 93 stemmer.

Det ble lagt til grunn at programmet "Et solidaritetsalternativ for Europa" legges til grunn for den videre votering. Dirigenten viste til forslaget fra redaksjonskomiteens flertall på side 3, og tok opp de endringsforslag til programmet som er fremmet fra redaksjonskomiteen.

Side 4, 2. avsnitt under overskriften "Omveltninger i Europa": Første setning (Men det behøver ikke...) strykes.

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Side 7: Overskrift om global rettferdighet endres til: Europa har et stort ansvar for å skape global rettferdighet.

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Side 7, 5. avsnitt: Etter setningen "Utviklingslandene må også få bedre adgang til våre markeder.", tilføyes følgende setning: Ved å delta i EU kan Norge være med på å motvirke at blokkdannelse i Europa og Amerika fører til økende proteksjonisme som særlig vil ramme utviklingslandene.

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Side 10: Overskrift endres til: Felles strategi for full sysselsetting - Sett Europa i arbeid!

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Side 10: Første avsnitt under overskriften (uthevet) endres til:

Arbeiderpartiet vil sammen med partifeller og fagbevegelse i Europa gjøre kampen mot arbeidsledigheten til vår viktigste felles oppgave. Denne kampen må kjempes både i hvert enkelt land og på europeisk nivå. For å nå målet om arbeid til alle, må landene trekke i samme retning i stedet for å motarbeide hverandre.

Side 11, 5. avsnitt: Før siste setning i avsnittet tilføyes: Den europeiske faglige samorganisasjon går inn for samme linje. I samarbeid med den europeiske fagbevegelsen må denne politikken fremmes.

Side 13, siste avsnitt: I slutten av avsnittet tilføyes: Det er viktig å sikre arbeidstakernes rettigheter når det gjelder sosiale vilkår og arbeidsmiljø.

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Side 14, 2. avsnitt: Etter setningen som slutter med "...innflytelse på konsernnivå i flernasjonale selskaper.", tilføyes: Vi vil bidra til å gi arbeidslivets parter en bred plass i det europeiske samarbeidet.

Vedtak: Enstemmig vedtatt

Dirigenten tok opp programmet "Et solidaritetsalternativ for Europa" med de endringer som Landsmøtet nå har vedtatt opp til endelig votering.

Vedtak: Vedtatt mot 76 stemmer.

Dirigenten tok deretter opp til votering følgende enstemmige forslag til uttalelse fra redaksjonskomiteen om Arbeiderpartiets videre håndtering av EU-saken:

Spørsmålet om norsk medlemskap i Den Europeiske Union får en spesiell behandlingsmåte fordi den skal avgjøres av folket i en folkeavstemning. Hver eneste velger får anledning til å være med å bestemme i dette viktige valget for Norge. Forut for folkeavstemningen må det legges til rette for en omfattende debatt der alle syn får komme til orde. Bare gjennom grundig informasjon og ved å få presentert ulike synspunkter og argumenter, kan velgerne få et skikkelig grunnlag for å si ja eller nei.

Dette betyr at de vanlige spillereglene for behandling av politiske saker i Arbeiderpartiet ikke kan anvendes i forbindelse med EU-saken. Det er delte syn på spørsmålet om norsk EU-medlemskap blant Arbeiderpartiets medlemmer og tillitsvalgte. Velgerne har rett til å få høre begge syn slik at de kan gjøre seg opp en egen mening.

Arbeiderpartiets ekstraordinære landsmøte vil på dette grunnlaget slå fast følgende prinsipper for partiets videre håndtering av EU-saken:

- * Foran folkeavstemningen skal det enkelte partimedlem stå fritt til å engasjere seg i samsvar med egen overbevisning.
- * Arbeiderpartiet vil uten forbehold respektere utfallet av folkeavstemningen.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten opplyste om at det forelå 3 forslag som var framsatt i løpet av debatten, som redaksjonskomiteen har fremmet forslag om skal oversendes Sentralstyret

1. forslag fra representant 213 Jan Kristoffer Mathiassen, Hordaland

Ungdom/valgkamp

Når vi passerer år 2000 kan det ikke være slik at demokratiet stopper ved landegrensene. Et sant og ekte demokrati må omfatte flere demokratiske land.

Ungdom er opptatt av internasjonal solidaritet. Norge kan ikke alene innføre en ny økonomisk verdensorden. Dersom vi skal få en solidaritet for alle må de rike landene akseptere det, og gå i bresjen for det.

Miljøproblemene er internasjonale. For å løse dem må vi få til et system med bindene flertallsavgjørelser slik at også sinkene må følge opp avgjørelsene.

Ungdom er en viktig velgergruppe. Arbeiderpartiet ønsker å ta ungdom på alvor, og vil derfor utarbeide materiell rettet mot ungdom i den forestående kampanjen.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt

2. forslag fra representant nr. 018 Inger Christin Torp, Østfold

Ruspolitikken i Europa, forslag til nytt avnitt, etter et sosialt Europa, side 14:

Arbeiderpartiet vil arbeide for et Europa som gjennom forebygging og kontroll reduserer de alvorlige følgene av rusmisbruk. Et Europa hvor det føres en aktiv ruspolitikk for begrensning av etterspørselen.

Norge har i forhandlingen med EU fått gjennomslag for tre for oss svært viktige alkoholpolitiske prinsipper:

- Det ble akseptert at alkohol er et helseproblem.
- Det ble gitt anledning til at vi kan beholde våre monopolordninger.
- Vi har frihet til å bestemme vår egen politikk.

Det er viktig for oss å arbeide innad i EU for å få medlemslandene til å innføre en like restriktiv alkohol- og ruspolitikk som den Norge og store deler av Norden i dag er kjent for.

Målet er å skape sunnere ruspolitiske holdninger i Europa som helhet. Arbeiderpartiet vil arbeide for at våre nåværende monopolordninger opprettholdes.

For å sikre oss mot ulovlig innførsel av alkohol og narkotiske stoffer må det etableres en god og funksjonell grensekontroll.

Alkohol og ruspolitikk er noe langt mer enn bare pol, kontroll og kvoter. Det handler i første rekke om forbyggende arbeid og om behandling. Arbeiderpartiet vil opprettholde og videreutvikle støtteordningene til organisasjoner og behandlingstilbud.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt

3. forslag fra representant nr. 255 Tore Sandvik, Sør-Trøndelag

Maastricht-traktaten til folket

Det norske Arbeiderparti går inn for at flest mulig av landets innbyggere skal få mulighet til å sette seg grundig inn i EU-saken. Et problem er imidlertid at debatten om norsk medlemskap i Den europeiske union er preget av slagord og skremselspropaganda fra både Nei- og Ja-sida.

En helt sentral del av debatten om EU-medlemskap er Maastricht-traktaten, som ligger til grunn for den norske søknaden. I tida før Unions-avstemningen i Danmark i juni 1992, ble den danske oversettelsen av Maastricht-avtalen lagt ut på alle postkontor og bibliotek. Både Ja- og Nei-siden i Danmark har i ettertid hevdet at det var riktig å la danskene lese avtale-teksten selv. I Frankrike ble Maastricht-traktaten på fransk levert ut på offentlige steder før folkeavstemminga.

Det norske Arbeiderpartiet mener at den norske versjonen av Maastricht-traktaten nå må legges ut på postkontor og bibliotek, samt sendes til skoler og utdanningsinstitusjoner i store antall snarest. Vi tror at en effektiv distribusjon av Maastricht-traktaten vil være et velegnet virkemiddel, slik at debatten om norsk medlemskap i EU går for seg på en saklig måte, der uenigheter og skillelinjer kommer klart fram. Det er viktig for Det norske Arbeiderparti at debatten om EU skjer på en måte som ikke splitter folket i to på en uforsonlig måte.

Derfor mener vi det er svært viktig at det blir lettest mulig for vanlige folk å skaffe seg traktaten, slik at de kan gjøre seg opp sin egen mening, og at det ikke blir Ja- og Nei-siden som legger alle premissene for debatten. Folket skal jo selv avgjøre EU-saken i en folkeavstemning til høsten.

Redaksjonskomiteen har innstilt på at forslaget oversendes Sentralstyret, men Tore Sandvik har fremmet forslaget pånytt i dag

Det ble voterert alternativt, de som stemte for forslaget til redaksjonskomiteen om oversendelse til sentralstyret forholdt seg i ro. De som stemte for forslaget til Tore Sandvik, avga stemmetegn.

Vedtak: Forslaget oversendes Sentralstyret. Vedtatt mot 106 stemmer

Landsmøtet synger "De unge slekter". Forsanger Grete Knudsen.

SAK 5 - AVSLUTNING

Dirigenten ga ordet til partisekretær Dag Terje Andersen, som orienterte Landsmøtet om arbeidet i partiet framover.

Partisekretær Dag Terje Andersen

Partifeller!

Vi har med den endelige behandlingen av spørsmålet om norsk medlemskap i EU avsluttet en lang og god prosess i partiet. Som det eneste politiske parti i Norge har vi hatt en åpen og fin debatt der alle, både ja, nei, og tvilerne har fått komme fram med sine synspunkter. Det er dette som er et levende demokrati.

I forbindelse med behandlingen av EU-saken på landsmøtet i 1972, ble det lagt merke til at Einar Gerhardsen uttalte at dersom vi ikke hadde hatt noen motstandere av medlemskap i partiet, burde vi skaffet oss noen. Heller ikke denne gangen har det vært noe problem med å få fram de forskjellige standpunktene. I alle partiets organer, også i partiets sentralstyre, er det sterke representanter for både ja- og nei-sida i partiet. Jeg er glad for den styrken dette gir oss.

Det var med debatteftet "Norge i et nytt Europa" vi startet diskusjonen om i hvilken grad EU er et virkemiddel som kan brukes for å nå de politiske målsettingene vi er enige om. Gjennom den debatten og programmet Mer fellesskap, som ble vedtatt på landsmøtet i 1992, var det stor enighet om hva som er våre viktigste utfordringer i åra framover.

- Full sysselsetting og sosial rettferdighet er vårt overordnede mål i det politiske arbeidet nå som før. Vi vil rette all vår politiske kraft inn mot dette målet.
- Arbeidet for å skape og trygge freden er en grunnleggende oppgave. Freden må skapes hver eneste dag gjennom samarbeid, samhandel og andre tillitsskapende tiltak. Dette er viktig i våre egne nærområder, i Europa og verden for øvrig.
- Vi vil fortsatt bruke staten som et viktig virkemiddel for å opprettholde og videreutvikle et velferdssamfunn med like rettigheter til helse, omsorg og annen velferd for alle, uavhengig av personlig status og økonomi.
- Vi vil ta det ansvar det påligger oss å forvalte miljøet og naturressursene på en måte som gir et trygt og bærekraftig grunnlag for våre etterkommere.

Med dette som et felles utgangspunkt har debatten om vår tilknytning til EU vært ført. Vi har tatt utgangspunkt i at det finnes argumenter både for og mot medlemskap, og vurdert argumentene før vi trakk konklusjoner. 15.000 partimedlemmer rundt omkring i hele landet var med i den første runden fram mot landsmøtet i -92, og vi kan derfor trygt si at det har vært en bred og demokratisk prosess.

Selv om det er delte meninger i partiet om hvorvidt vi bør bli medlem eller ikke, er det likevel slik at det er enighet om en tett tilknytning til de andre landene i EU, fordi vi alle står bak EØS-avtalen. Denne avtalen er helt avgjørende for arbeidsplassene i Norge og derved også grunnlaget for det norske velferdssamfunnet. Selv om vi fram til og med -93 har levd med den

frihandelsavtale vi fikk med EF i 1973, har utviklingen i EU-landene og det stadig tettere samarbeidet gjort at denne formen for avtale ikke lenger ville være tilstrekkelig i en situasjon der EUs indre marked er en realitet vi må forholde oss til. Inngåelsen av EØS-avtalen var også en av de viktigste virkemidler i vår sysselsettingsstrategi. Våre arbeidsplasser er avhengig av skikkelig ordnede forhold til våre viktigste handelspartnere for å kunne opprettholdes. Derfor er jeg glad for enigheten i partiet om å avvise de som ved å si opp denne avtalen vil sette norske arbeidsplasser i fare.

Mange har framstilt det som et problem for oss at uenigheten i partiet er så stor i en viktig sak som spørsmålet om medlemskap i EU er. Men oppslutningen blant velgerne tyder vel heller på at mange har respekt for den måten vi har behandlet saken på. Så langt har

EU-saken gått bedre enn mange i partiet fryktet og bedre enn våre politiske motstandere håpet for Arbeiderpartiet. Det har også blitt bekreftet under dette landsmøtet.

Husker dere de politiske analysene fra Akersgata om hvilke problemer Arbeiderpartiet ville møte i EU saken. Husker dere spådommene om hvordan partiet ville slites i stykker, lammes av indre splid. Husker dere de dårlig skjulte forhåpningene i de andre partiene om at Arbeiderpartiet skulle svekkes, slik at de selv kunne få rom til å vokse. Husker dere Erik Solheim på SVs landsmøte på Hamar der han for å beskrive forholdet mellom Arbeiderpartiet og SV og hvordan SV skulle vokse på vår bekostning siterte fra Alf Prøysens - Lillebrors vise:

"En gang skal lillebror selv bli stor, fryktelig stor - større enn mor."

Men partifeller, fremdeles er det mor som er stor.

Vi har vist at det er mulig å oppnå respekt hos folk flest gjennom en saklig og nyansert behandling av et viktig spørsmål. Arbeiderpartiet er et åpent parti og det kan ingen bruke mot oss, uten selv å tape på det. Vi har tatt ansvaret for debatten. Det tjener ikke bare partiet på. Hele samfunnet har tjent på at Arbeiderpartiet har gått inn i debatten med det alvor og det engasjement som vi alle er enige om at saken vitterlig fortjener. På den måten har vi skaffet Norge valgfrihet.

Partifeller. Jeg er stolt av den måten vi i fellesskap har taklet EU-saken på.

Gjennom valg av tilknytningsform til EU skal vi foreta en viktig avgjørelse om hvordan vi skal drive vårt politiske arbeid framover. I perioden fram til folkeavstemningen 28. november vil mange av partiets tillitsvalgte engasjere seg i forhold til denne avstemningen, noen på ja-siden og noen på nei-siden. Men vi må også huske på at denne saken ikke må få være den eneste saken som opptar oss. Vi har også andre viktige saker som partiorganisasjonen må arbeide med.

Til neste år står vi igjen foran en viktig valgkamp. Til tross for et bra valgresultat ved siste stortingsvalg, vet vi at i mange kommuner står vi i fare for å miste grunnlaget for Arbeiderpartistyret. For å skaffe oss et best mulig utgangspunkt for denne valgkampen er det viktig at arbeidet med kommunepartiernes programmer og nominasjon til kommunevalget ikke skyves til side. Tvert imot så må det være en av våre viktigste oppgaver i høst og våren -95 å legge til rette for gode programmer og forberedelse for de som skal være våre kandidater. Kommune-Norge og innbyggerne har fortjent at vi gjør gode forberedelser og et godt valg!

De siste års arbeid med organisasjonsutvikling og en systematisk lederopplæring har gitt gode resultater, både politisk og organisatorisk. Vi har klart å konsentrere innsatsen om noen spesielt utvalgte områder. Dette har ført til at vi i større grad opptrer som et parti som kan kjennes igjen over hele landet. Spesielt på de politiske satsingsområdene; arbeid, omsorg og miljø har vi sett at når Arbeiderpartiet i kommuner, fylker og på riksplan satser på de samme områdene, så får vi mer effekt ut av arbeidet.

For hva er det vi har oppnådd:

- arbeidsledigheten er på veg ned
- prisstigningen er rekordlav

- renta er blant den laveste i Europa

- boligbyggingen er på veg opp

- industrisyssetningen er på veg opp.

- Industriutslipp av de fleste miljøgiftene er redusert med mellom 60 og 90 prosent

Statistisk Sentralbyrå har nettopp meldt at de venter en nedgang i arbeidsledigheten også i 1995! Hvilke andre land er det som kan vise til tilsvarende resultater? Husk også på at vi har bygget ut velferdsstaten. Tenk på hva vi har fått til når det gjelder barnehageutbyggingen og hva vi har gjort innenfor barnevernet. Jeg tror ingen har glemt situasjonen slik den var for de såkalte mappebarna, men vi hører ikke uttrykket mappebarn brukt lenger. Grunnen til det er at Arbeiderpartiet nok en gang tok ansvar for de svakeste i samfunnet. Det kunne vært nevnt flere eksempler slik som utvidelse av foreldrepermisjon, økningen i antall studieplasser, eldreomsorgen som er bygd videre ut og helsevesenet som er styrket. Tenker vi etter er jo forholdet at vi har vært gjennom den mest reformrike perioden i partiets historie.

Uten det faglig-politiske samarbeidet hadde det ikke vært mulig å oppnå disse resultatene. Fagbevegelsen og partiet har stått sammen om å bringe orden i norsk økonomi. Vi har i fellesskap utarbeidet solidaritetsalternativet som Arbeiderpartiet i regjering og Stortinget kjører fram. Hvor hadde Norge vært i dag hvis vi ikke hadde hatt en stor, sterk og solidarisk fagbevegelse? Det har jeg tenkt mye på, og det er noe de bør tenke på de som til stadighet truer med å bryte den samfunnskontrakten som LO på vegne av arbeidstakerne i Norge har inngått med de politiske myndighetene. Arbeiderpartiet samarbeider med fagbevegelsen og vi ønsker å fortsette å samarbeide med fagbevegelsen. Til forskjell fra de borgerlige søker vi samarbeid - ikke konfrontasjon - med fagbevegelsen. I Arbeiderpartiet er vi overbevist om at dette samarbeidet ikke er et "null-sum spill", der den ene siden må tape når den andre vinner. Jo mindre tid og energi som brukes på konflikter, desto mer kan brukes på å skape resultater.

Derfor har da også det faglig-politiske samarbeidet vært et av våre organisatoriske satsingsområder. Her ser vi hvordan organisasjon og politikk er ett. Slik det også er på de andre organisatoriske satsingsområdene - skoloring og verving-synliggjøring. Alt er viktige deler for å bygge opp den politiske slagkraften som er nødvendig for å få folk i arbeid og skape en bedre hverdag for de mange. Vi er fornøyd med mye og vi vedstår oss de resultatene vi har oppnådd, men alt er ikke bra nok - bl.a. så må vi ta tak i den svake medlemsutviklingen i partiet.

Arbeidet med denne organisasjonsutviklingen ble startet opp fordi vi så behov for å aktivisere flere av partimedlemmene i beslutningsprosessen. Ved at mange er med å utforme politikken, blir vi også mange som kan stå for og spre budskapet ut til våre velgere.

Det er viktig at vi også i en periode der mye av oppmerksomheten vil være knyttet til andre saker, sørger for å fortsette den gode utviklingen i organisasjonen, fordi dette gir oss en bedre aktivitet og det gir muligheter for folk i hele landet til å være med å forme partiets politikk.

Allerede på det første landsstyremøtet etter valget satte vi i gang arbeidet med programmet for neste stortingsperiode og nytt prinsippprogram. Erfaringene fra den forrige programprosessen var god og vi vil også denne gangen legge vekt på å få stor aktivitet i hele partiet, slik at folk fra hele landet har mulighet til å påvirke partiets politikk. Derfor er arbeidet med å utforme et rådslag i full gang, under ledelse av programkomiteen, og med arbeidet i forskjellige undergrupper med temaene; velferd, vekst, vern og sysselsetting, internasjonale spørsmål og makt/avmakt - demokrati og inflytelse. Både i forbindelse med utformingen av dette rådslaget og spesielt i perioden rådslaget er ute til debatt håper og tror vi at mange ut fra hvert sitt ståsted vil engasjere seg. Vår politikk blir bedre dersom ikke bare folk med verv sentralt, men også partifeller som har sitt daglige virke i Nord-Norge, på Vestlandet og på Sørlandet kan ta opp sine saker og komme med sine synspunkter. Det er det brede grunnlaget gjennom behandlingen i grunnorganisasjonen

og det tette samarbeidet med fagbevegelsen som gjør oss til den folkebevegelsen og det politiske verkstedet vi skal være. Det er først når vi tar opp og løser hverdagslivets problemer vi fyller vår rolle som representanter for den alminnelige kvinne og mann.

Åpenhet og mulighet til å påvirke partiets konklusjoner skal være vårt kjennemerke, enten vi diskuterer EU-saken, strategisk plan eller våre programmer. Derfor må det være mulig for alle partifeller å komme til orde med konstruktiv kritikk slik at vi stadig kan forbedre vår politikk. Gjennom en åpen og demokratisk behandling i partiet kan vi unngå at partifeller bruker media når de har kritiske kommentarer i politiske spørsmål. De eneste som tjener på kranling i offentlighet er våre politiske motstandere. På forsommeren i fjor, da vi hadde en oppslutning som var helt nede imot 25% i meningsmålingene, opplevde vi at enkelte valgte å gå ut i media med sine råd og synspunkter på hvorfor alt var galt. Men det er jo nettopp i slike perioder at vi skader partiet ved å la oss bruke av den delen av media som lever av konflikter, og helst konflikter i Arbeiderpartiet. Det er nettopp i slike situasjoner vi trenger dialog og samhold.

For min egen del syns jeg det er all right å få kjeft i posten eller på telefon. Slik kritikk tar jeg alvorlig. Men kritikk som fremmes gjennom media blir tillagt langt mindre vekt. Det jeg har aller minst sansen for er partifeller som kommer med sterk kritikk i media, men som ikke sier et pip - ikke et eneste lite pip - i partiets organer.

Partiledelsen kan ikke - og ønsker ikke - å nekte tillitsvalgte og fremme kritikk gjennom media. Men det må etter min mening være et absolutt minimum at det de tillitsvalgte har å si, om partiets politiske linje, ikke bare sies i media.

Vi kommer sikkert også i framtida til å oppleve at oppslutningen på meningsmålingene svinger. La oss da holde hodet kaldt i visshet om at vi gjennom felles innsats og et levende demokratisk parti alltid kommer tilbake. Et godt eksempel på det er jo kommentarene i forbindelse med at Thorbjørn Jagland i en sending i Antenne-timen, gjorde det klart at dersom vi skulle ha regjeringsansvar, måtte vi også få oppslutning i valget. De første kommentarene i tabloidpressen gikk ut på at Thorbjørn hadde gjort ei stor tabbe. To uker seinere ble han utropt som politisk geni på grunnlag av den samme uttalelsen. Dette viser hvor fort ting snur i politikken og at vi må ha is i magen selv om det enkelte ganger kan blåse litt. Eller for å si det som Trygve Bratteli sa:

"Det gjelder å ikke miste hodet, vi kan få bruk for det".

EU-saken er spesiell fordi den skal avgjøres - ikke av partiene - men av folket i en folkeavstemning. Derfor har også parti-behandling av denne saken vært spesiell. Etter at partiet har fattet sitt vedtak vil alle få jobbe for sitt syn, selv om det ikke er i tråd med landsmøtets flertall. Jeg vil gjerne understreke at dette er spesielt og at denne arbeidsformen ikke uten videre gjelder for andre saker. I EU saken er det ikke landsmøtet i partiet, men flertallet i folkeavstemningen, som vil avgjøre hva Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter skal stemme ved behandlingen i Stortinget.

Formelt er en slik folkeavstemning ikke bindende for stortingsrepresentantene. Når noen da lager juridiske betenknninger for å understreke dette, er det rett og slett unødvendig. Ingen, såvidt meg bekjent, har noen gang hevdet at en rådgivende folkeavstemning er bindende i juridisk forstand. Men politisk og moralsk - er det for Arbeiderpartiet ingen tvil om at våre representanter skal følge folkets råd.

Det vil oppstå en meningsløs situasjon dersom et lite mindretall på Stortinget overprøver et flertall i folket. Det går rett og slett ikke an! Hele ideen med vår demokratiske styreform er jo at befolkningen er overordnet sine tillitsvalgte. Stortingsrepresentanter som ikke respekterer dette, og på den måten undergraver folkestyret, burde heller gå i mot hele folkeavstemningen, hvis de ikke har til hensikt å bry seg om den.

Det blir sagt mye om mindretallets rettigheter i denne saken. Et flertall i folket har vel også rettigheter? Jeg er enig med Olof Palme som sa:

"Det finnes ingen annen måte enn at flertallet til syvende og sist bestemmer".

Det videre arbeidet fram til folkeavstemningen kommer til å sette store krav til oss alle både på ja- og nei-sida. Det er en utfordring å klare og holde en opplysende debatt uten usakeligheter og personangrep i en sak som til de grader engasjerer. I tillegg til dette vet vi at det er andre, både på ja- og nei-sida, som deler vår konklusjon i EU-saken, men som er helt uenig med oss i hvilken politikk som skal føres for øvrig. Et ordtak sier:

"Si meg hvem du omgås, og jeg skal si deg hvem du er."

Dette ordtaket har ingen gyldighet i denne saken. Konklusjonen til ja-sida deles av folk som vi ikke føler oss i slekt med. Høyre og NHO har andre målsettinger med et medlemskap enn de vi deler med våre partifeller ellers i Europa. Også på nei-sida oppfatter jeg det slik at våre folk føler stor politisk avstand til Senterpartiets særinteresser, og til folk som er for væpnet revolusjon samt ytterliggående høyrekrefter. Det er viktig at vi både på ja- og nei-sida er klar over dette. Selv om noen ønsker det samme resultatet i folkeavstemningen som oss, er dette ønsket ofte også kombinert med et ønske om å bekjempe sosialdemokratiet, i stedet for å støtte oss i det daglige politiske arbeidet.

Vi har gjennom debatten på dette landsmøtet bevist at vi klarer den utfordring det ligger i å takle behandlingen av EU-saken på en måte som er god for partiet. Både ja- og nei-sida har så langt vist respekt for motstandernes syn. I det videre arbeidet med saken er det klart at landsmøtets flertallsvedtak vil bli markedsført av partiledelsen. Dette er ikke bare vår rett, det er også vår plikt. Dette må også ligge til grunn for det arbeidet som skal gjøres av våre ansatte og fra partikontoret. Men jeg kan love at det fra flertallets side i det videre arbeidet vil bli lagt vekt på å videreføre tonen som hittil har overrasket mange observatører og skuffet våre politiske motstandere. Mange av våre tillitsvalgte ønsker ikke å arbeide for flertallsvedtaket, og noen ønsker å arbeide mot flertallsvedtaket. Det skal de selvfølgelig få velge selv. Det vil ikke fra vår side bli lagt press på noen for å la være å arbeide for sitt syn. Det samme håper jeg vil være tilfelle i de organisasjonsledd der landsmøtets mindretall er i flertall.

Både ja og nei folk skal føle seg velkomne i Arbeiderpartiet. En A-velger kan være enten en ja- eller en nei-velger.

Mange av oss som skal være med å avgjøre EU-saken i -94 var ikke selv med i den forrige EF-runden i 1972. Det er delte meninger om hvor vanskelig denne perioden var for partiet, men det er i alle fall klart at vi fikk problemer etter at saken var avgjort. Oppslutningen blant velgerne gikk ned, og det tok tid å bygge opp tilliten igjen. Det er vårt ansvar, både på ja- og nei-sida, å lære av historien og bidra til en annen situasjon denne gang. For å nå det målet, trenger vi ikke bare respekt for hverandre, men kanskje først og fremst respekt for tvilerne, de som fremdeles vurderer for og imot. Derfor må vi bidra med en opplysende debatt som legger vekt på fakta heller enn slagord.

Det er langt fram til den 28. november. Ved mange korsveier vil vi måtte velge form og innhold på debatten i situasjoner der temperaturen er høy og engasjementet stort. La oss da huske på at vi er tillitsvalgte på vegne av over 100 000 medlemmer og i overkant av 900 000 velgere. Som tillitsvalgte bør vi føle oss forpliktet til å opptre sånn at de vi representerer kan føle seg stolte av den måten vi takler denne utfordringen på. Det bør derfor være en felles oppgave for begge sider i partiet at debatten fram til folkeavstemningen foregår på en sånn måte at det tjener partiet.

Derfor håper jeg at vi kan være enige om følgende:

- at vi unngår å mistenkeliggjøre partifeller med et annet syn og tillegge dem motiver de ikke har
- at vi klargjør vårt eget alternativ framfor å male vrengebilder av motstandernes alternativ
- at vi ikke går inn i nærkamp med våre motstandere, men heller forsøker å skape en dialog med folket. Det er de som skal avgjøre saken.
- at vi husker på at uansett utfall i saken er behovet for et sterkt Arbeiderpartiet like stort
- at engasjement og debatt er sunt for et levende demokrati, men at forvirring og frustrasjon gir grobunn for de reaksjonære kreftene.

Det er mange som har spådd Arbeiderpartiet store problemer i EU-saken. De har tatt feil. Det er mange som håper at Arbeiderpartiet skal svekkes på EU-saken. I fellesskap skal ja- og nei-sida i Arbeiderpartiet sørge for at alle slike forhåpninger blir gjort til skamme.

Dirigenten takket Dag Terje Andersen for orientering og opplyste at hans og Thorbjørn Jaglands taler ville bli lagt ut på bord i rotunden ved møtets slutt.

Dirigenten takket Landsmøtet på vegen av dirigenter og sekretærer for godsamarbeid og ga deretter ordet til parti leder Thorbjørn Jagland som holdt følgende avslutningstale:

Partileder Thorbjørn Jagland

Vi har klart jobben. Et råd til folket måtte vi gi. Den siden av saken har jeg aldri vært i tvil om at dette landsmøtet ville klare. Jeg har heller aldri vært i tvil om at vi skulle klare den andre jobben: Førre debatten på en måte som styrker paritet, ikke svekker det.

Det er viktig å tenke over det Rolf Lasse Lund minnet om i debatten i går, at EU-kampen i 1972 ikke bare endte med et nei. Vi fikk også høyrebølgen på 70-tallet. Mange av de som sto på nei-siden (bl.a. Senterpartiet) var med på å bære den høyrebølgen fram.

På samme måte vil jeg bære fram en advarsel til ja-siden. Også på den siden finnes det partier som ikke vil arbeiderbevegelsen vel.

Jeg vet det er vanskelig å håndtere dette i en opphetet strid. Men la det bli brent inn i hver enkelts hode: Vi ønsker et sterkt Arbeiderparti også etter folkeavstemningen.

EU-saken går i bølger: Da partiledelsen gikk inn for å søke om medlemskap het det at vi kjørte for hardt på. Vi fikk kritikk fra mange for at vi snakket for mye om EU-saken. Etter hvert fikk vi høre at vi var for snille med nei-siden. Nå ser jeg i avis kommentarene at vi har tapt for mye terreng til å kunne vinne opinionen. Jeg har lyst til å si tre ting om dette:

For det første har vi fra partiledelsen respektert at vi skulle ha en debatt. Vi har ikke villet starte en kampanje før partiet har sagt sitt.

For det andre ber jeg om forståelse for den vanskelige situasjonen partiledelsen hele tiden vil være i. Mediene er alltid ute etter å kunne dekke en underholdende krangel. Et lite skjellsord fra vår side er tusen ganger mer verdt enn en innholdsrik mening. Men jeg er overbevist om en ting! Er det noe som vil skade Arbeiderpartiet, så er det om vi viklet oss inn i en personfokusert krangel. Dessuten vil det avspore hele debatten. Det vi trenger, er en debatt om selve saken. Mest av alt trenger ja-siden det.

For det tredje: Ingenting er avgjort på forhånd når det gjelder selve folkeavstemningen. Vi må ha lært etter de siste valgene - ikke bare her i landet, men i alle land de siste årene, at ingenting blir avgjort før de siste dagene.

Husker dere valgkampen i fjor. Før sommeren leste jeg med stigende undring avis kommentarene om at Arbeiderpartiet allerede hadde tapt valget. SV var allerede utropt til sosialdemokratiets arvtaker. Stein Ørnhoi hadde regnet ut at SV ville passere Arbeiderpartiet i størrelse sånn omkring århundreskiftet.

Ingen hadde sett at det mest karakteristiske ved meningsmålingene var de mange usikre velgere. Det vil si: Partiledelsen hadde sett dette. Vi hadde nemlig gidde å lese bakgrunns materialet i opinionsmålingene. Så vi la opp valgkampen etter dette enkle faktum. Det overrasket tydeligvis. Så la oss vente til valgkampen har startet og folkeavstemningen avholdt før vi trekker konklusjonen.

Men en ting kan vi allerede nå være enig om: Vi vil respektere folkeavstemningen. Anne Enger Lahnstein sier at hun vil verne om folkestyret. Hvorfor vil hun ikke da respektere det rådet som folket gir.

Einar Gerhardsen har vært nevnt flere ganger på dette landsmøtet. Han sa noe klokt om også dette på landsmøtet vårt i 1972:

"Noe av det underligste som har skjedd er de uttalelser som er kommet fra en del stortingsrepresentanter om at de ikke uten videre er innstilt på å bøye seg for resultatet av folkeavstemningen. Hadde disse representantene tatt konsekvensen av et slikt standpunkt og stemt mot folkeavstemning, så hadde det vært en slags mening i det.

Men går en inn for folkeavstemning må en da i all anstendighets navn også være villig til å bøye seg for resultatet.

Stortingsrepresentantene må da være de første til å gjøre det."

Senterpartiets leder henviser til Grunnloven. Ja, det er riktig at stortingsrepresentantene i følge Grunnloven skal ta den endelige beslutningen. Folkeavstemningen er bare rådgivende. Slik sett kan Stortinget stemme ned folket. Men spørsmålet er om de bør gjøre dette.

For oss er det en selvfølge at folket står over Stortinget. Stortinget utgår fra folket. Stortinget er folkets tjenere, ikke omvendt. Det vil oppstå en alvorlig politisk krise hvis ikke Stortinget følger folkets råd. Kanskje må vi helt tilbake til de årene da parlamentarismen ble skapt for å finne noe liknende. Den kom som en følge av en maktkamp mellom den embedsregjeringen vi hadde og Stortinget, som Stortinget vant. Hvis Stortinget stemmer ned folket, vil det være forholdet mellom Stortinget og folket det gjelder. Den striden er jeg helt overbevist om at folket vil vinne.

Jeg har lyst til å ta et punkt til slutt: Noen har uttalt seg pessimistisk om sosialdemokratiets muligheter og framtid. Det virker på meg som om noen mener at det er sant det som noen har hevdet, at med Berlin-murens fall har markedsliberalismen vunnet en endelig seier. Sosialdemokratiet har ingen sjanse i det framtidige Europa. Historien er slutt.

Men historien er ikke slutt. Markedsliberalismen har ingen løsning på problemene i Europa og verden. Dessuten var det ikke markedsliberalismen som vant over kommunismen. Det var demokratiet.

Men en ting er sant. Med Berlin-murens fall er en gammel strid innen sosialismen kommet til en slutt. Kommunismen, eller den såkalte realsosialismen, er død. Alle andre grener innen sosialismen, euro-kommunisme, sosialisme med et menneskelig ansikt. Den eneste retningen som har overlevd disse turbulente årene er den gode, gamle ideen om sosialdemokrati. Den første som kalt seg, eller ble kalt, sosialdemokrat i Norge var Marcus Thrane. Han hadde tatt med seg ideene fra Europa da sosialdemokrater hadde kjempet sammen med borgerlig/liberale krefter for å danne demokratiske institusjoner ute i Europa i 1850-årene. De ble kalt sosialdemokrater fordi de kjempet sammen med borgerlig/liberale krefter for demokrati, men de ville til forskjell fra dem bruke demokratiet til å skape et rettferdig samfunn - et sosialt demokrati.

I hele dette århundre har sosialdemokrater kjempet sammen med borgerlig/liberale krefter for å

skape demokratiske institusjoner og internasjonale samarbeidsorganisasjoner, selv om vi ikke vil bruke demokratiet til å fremme de samme målene.

Jeg sier dette fordi jeg tror det er nødvendig at alle humanistiske krefter må fortsette å stå sammen for å verne om verdier som er kjempet fram gjennom Europas blodige historie. Jeg snakket i går om den tekniske utviklingen. En side ved en er den rivende mediautviklingen. Som er positiv fordi den binder verden sammen ved at nyhetene fra hele verden bringes direkte inn i stua til oss på minuttet. Men den innebærer også en fare. Den gir folkeforførere med penger en helt ny mulighet til å nå fram i politikken.

I et Europa der så mye er i oppbrudd, med arbeidsledighet og sosiale problemer, er dette en stor fare. Lederen for det italienske venstrepartiet sier at vi skjønnte for mange år siden hvor farlig proletariatet diktatur var, så vi brøt med kommunismen. Nå må vi advare mot "reklamespråkets diktatur". Han sa dette før Berlusconi kom til makta.

Vi har alltid sagt: Proletarer i alle land foren dere. I denne tid med så mange irrasjonelle strømninger, med så mange slagordpolitikere, med så mye usikkerhet så bør vi kanskje si: Fornuftige mennesker i alle land foren dere.

Jeg vil ikke forlenge debatten. Ja, det ville være uhørt av meg å bruke sluttinnlegget til å argumentere mot noe som er tatt opp i debatten. Men i sammenheng med det som jeg nå har sagt, faren for at irrasjonelle strømninger igjen kan få fotfeste, vil jeg komme inn på et viktig forhold som jeg håper både ja- og nei-sida tenker over.

Det ble nemlig sagt at de fattige landene ikke har noe sugerør i det rike Europa statskasse. Forholdet er jo at statskassene i Europa er tomme. De fleste land er forgjeldet. De svingende kursene og kurvene på 70- og 80-tallet - spekulasjonsøkonomien som fulgte i kjølvannet av dette - førte til at alle måtte beskytte seg mot hverandre. Arbeidsledigheten kom. Arbeidsledigheten tømte statskassen og mere til. De fleste land begynte å ta opp store lån, noe som drev rentenivået i været. De største taperne ble u-landene. De ble enda mer forgjeldet. For å betale tilbake de skyhøye rentene, måtte de hugge ned skogen og overutnytte naturressursene. 80-tallet forverret fattigdommen og økte miljøproblemene.

Det er i denne virkeligheten det blir stort spillerom for reklamespråket og folkeforførere. Jeg minner om at Italia har Europas høyeste underskudd og gjeld.

Det er på tide at Europa bestemmer seg for å komme ut av denne situasjonen slik det står i Maastricht-traktaten. Det finnes bare en måte å gjøre det på. Det er å bekjempe arbeidsledigheten. Arbeiderbevegelsen i Europa må samle seg i denne kampen. Og vi må alliere oss med fornuftige mennesker i andre politiske leire.

Partifeller, jeg vil avslutte dette landsmøtet på følgende måte: Europa rykker nærmer. Det er mye som er galt i Europa, som særlig nei-folket har pekt på i debatten. Da må vi i solidaritetens navn gjøre hva vi kan for å bedre forholdene. Vi må gjøre det også av hensyn til oss selv. For Europas virkelighet har alltid vært vår virkelighet. Det gjelder enda mer nå når Norge er en de lav et indre marked på 350 millioner mennesker.

Ja vi elsker Norge.

Vi skal leve og dø i Norden.

Vi vil et forenet Europa.

Thorbjørn Jagland takket Grete Knudsen for vel utført jobb som forsanger og overrakte henne en blomsterbukket.

Forsamlingen sang deretter "Ta hverandre i handa og hold". Forsanger Grete Knudsen.

Thorbjørn Jagland erklærte møtet for hevet og ønsket alle god tur hjem. Møtet sluttet kl. 15.08.